

ב"ה
אין ליכט
פון תורה
ספר
חק לישראל
פקודי
בלשון הקודש
ואידיש

763

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

בעזה"ש"ת

ספר
חק לישראל

פרשת פקודי

בלשון הקודש ואידיש

עם מ"ב פירושים, מגדולי המפרשים ראשונים ואחרונים
מיט אלע מפרשים אויף עברי טייטש, תנ"ך, משניות, גמרא,
מוסר, הלכה, איבערגעזעצט אויף א לייכט אידישע שפראך, מיט
שיינע ליכטיגע אותיות און קלארע דרוק

יוצא לאור על ידי
הוצאת אמונה

ברוקלין יצ"ו

אור צדיקים

(טו) כתב רש"ל בתשובה ס"ד אני נוהג לומר י' דברות קודם ב"ש כי איתא במדרש דעשרה מאמרות נגד עשרת הדברות, ובכרוך שאמר

עשרה פעמים ברוך על בריאת עולם ומעשה בראשית:

(טז) ראיתי במדרש הנעלם שמזמור מי יגור באהלך בו מרומזים עשרת הדברות, גם ראיתי בנוסחא סדר חפילה של הרמב"ם לומר מזמור זה אחר משנת אלו דברים, ורש"ל כתב ג"כ לומר עשרת הדברות קודם ב"ש כנזכר, על כן הנהגתי בעצמי לומר מזמור זה קודם ב"ש ולכוון בו עשרת הדברות כפי המבואר במדרש הנעלם והוא זה מזמור לדור ה' מי יגור באהלך, מי ישכון בהר קדשך, הולך תמים נגד אנכי ה' אלהיך, כתיב הכא הולך תמים וכתיב התם תמים תהיה עם ה' אלהיך, ופועל צדק נגד לא יהיה לך אלהים אחרים וגו' כי ההורג להמסית לעובד עכו"ם נקרא צדיק שנאמר ירך תהיה בו בראשונה להמיתו וכו' כי בקש להדיחך מעל ה' אלהיך, ורובר אמת בלבבו, נגד לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא, לא דגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה, נגד לא תענה ברעך עד שקר שזה עושה לרעהו דעה, וחרפה לא נשא על קרובו, נגד לא תגנוב שעושה חרפה לקרוביו, אי נמי נגד זכור את יום השבת לקרשו שלא יחלל את השבת, נבזה בעיניו נמאס, נגד לא תרצה, כי הנבזה בעיניו והוא עניו לא יבוא לירי דציחה, ואת יראי ה' יכבד כנגד כבר את אביך ואת אמך, איך יוסף על הכל חייב אלם לכבד אביו ואמו, יצא מכלל זה אם יאמר לו לעבוד על ד"ת או לעבוד ע"ז שאינו חייב לכבדם דכתיב ואת יראי ד' יכבד, נשבע להרע ולא ימיר, נגד לא תנאף שאם יצרו יתגבר עליו ישבע נגד יצרו הרע, כספו לא נתן בנשך, האי כנגד לא תגנוב, וודאי הוא דמאן דלא אוזיף ברביתא, וודאי לא ייזיל ויגנוב, ושחר על נקי לא לקח, נגד לא תחמוד, עושה אלה לא ימוט לעולם, ומזמור זה הוא עצים בסודות נפלאות, וגם מסוגל להעלות חן להזהיר לאומרו בסדר הנזכר:

עניני עבודת ה'

אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁפָּן מִשְׁכַּן הַעֲדוּת וְגו', דִּי תוֹרָה
אֲנִי מִצְוֶה וְאֵם הַקְּבִ"ה הָאֵם גִּבְרָאִין וְעָנַן
צוּ מִיִּלְשׁ אִין צְוִיִּיא מִיִּל, אִין מִיִּל אִין נוֹאֵם
מִיר דְּאַרְפִּין מִאֲהֵן, מִיר דְּאַרְפִּין לִיגִין הַפְּלִין,
צִיצִית, מְזוּזָה, מִצָּה, סוּפָה, אֲנִי נִאֲךְ אֲנַעֲלָךְ
מִצְוֹת, דִּי אֵלֶּע וְאִכִּין וְעָנַן גִּיט שְׁנוּעֵר צוּ מִאֲהֵן,
אֲנִי וִי דִי נִמְרָא וְאִנְט דְּעֵר מְעַנְטֵשׁ נוֹאֵם וְיִל
בְּאֵמַת מִאֲהֵן מִצְוֹת נוֹיִי הַקְּבִ"ה הָאֵם וְיִבְרָאִין,
הַעֲלָפֵט מְעַן אִים פֻּן הַיִּמְעַל עֵר וְאֵל קַעֲנַן מִאֲהֵן
דִּיא מִצְוֹת, אִין נְעוּוִים גְּרִינְג צוּ מְקַיִם זִין דִּיא
מִצְוֹת, דְּעֵר עִיקֵר שְׁנוּעֵרְקֵיִישׁ אִין נִאֵר מְעַן וְאֵל
אֲפִמְאֵהֵן פֻּן זִיךְ דְּעַם גְּזַר הַרְעָה, מְעַן וְאֵל אִויִם-
וְאֲרָצְלֵעַן פֻּן הַאֲרָצִין אֵלֶּע פְּאֹת, אֲנִי נִאֲךְ
שְׁנוּעֵרְעֵר אִין אִויִם צוּ וְאֲרָצְלֵעַן דִּי פְּאֹת נוֹאֵם
מְעַן

עניני עבדות ה

קען איז געווארענע מיט זיין פון דער יונגענדי .
 נוארום אזוי לאנג וויא די פאזען זענען ביי דעם
 סענטש אין הארצין . קען גיט אריין גיין אין
 הארצין די ליבשאפט צו הקב"ה און גיט די סודא
 פאר הקב"ה . אפילו ער לערנט אקאהל אביסול
 הורה אדער ער טוהט אקאהל אקצה . דיא
 הייליגקייט פון די הורה און מצוה ווערן דער-
 טרונגען אונד באל אין די טומאה פון די עבירות
 און אין די טומאה פון די האזת . אמת די הורה
 און מצוה זענען זיס ווי דוד המלך עליו השלום
 האט גיזאגט וכהוקים סוכש זנופת צופים .
 די רייד פון די הורה זענען ויסער פון האניק און
 פון אלע זיסע זאכן . דאס איז נאר אז דיא רייד
 פון דיא הורה קוסען אויף אריינע הארץ . אבער
 אז די הארץ איז פוהל מיט בויטערקייט פון דיא
 פאזת . ווי אזוי קען די הארץ שפירען די ויקקייט
 פון די הורה . עס ווערט דאך אין הארצין אקריג .
 דיא פאזת וויל טאהן וואס זיא גלוסט . און דיא
 הורה זאגט ער זאל גיט טאהן דיא עבירות וואס
 זיין הארץ גלוסט . דריבער פון יעדער יוד פרייער
 אויטראמען די הארצין די פאזת צו די עבירות
 נאכדעם וועט ער לערנען הורה . דער עקן איז
 למשל אנדיר האט געהאט אזואהנגע אויף
 אדארף . און האט געהאט גערטנער און פעלדער
 און שפייכלערס . יעדער זאהר האט מען אראפ-
 גענומען פון די פעלדער פיל תבואה און פון די
 גערטנער האט מען אראפגענומען פיל פרוקטן
 און דאס האט מען אלץ געלייגט אין שפייכלער .
 אקאהל האט גיטראפן אין אזוקער ווען דיא
 תבואה זענען שוין גיווען באלד ציימיג צום
 שניידן האט דער גביר געדארפט גיימיג אנוועק
 פארין . האט דער גביר גיזאגט צו זיינע
 סענטשין ווען איר וועט אפשיידן דיא תבואה
 פון פעלד זאלט איר זיין לייגן אין שפייכלער .
 און אזוי ווי איר וועט אראפ נעמען פסדר זאלט
 איר פסדר לייגן אין שפייכלער . דער גביר איז
 אנוועק געפארן ווען עס איז געקומען דיא צייט
 פון שניידן . האבן דיא סענטשין אנגעהויבן
 שניידן פון פעלד פסדר . ווי דער גביר האט זיי
 גיבאמין . פרייער האבן זיין אפגעשניטען דיא
 דערנער וואס זענען גיווען זעבין פעלד פאר
 אפאראקאן . און האבן דיא דערנער באלד אריין
 גיטראגן אין שפייכלער נאכדעם האבן זיי אפ-
 געשניטען אביסול תבואה און האבן אריין
 גיטראגן אין שפייכלער . דערנוויל איז דער
 שפייכלער פוהל גיווארן . וויא דיא סענטשין
 האבן גיזעהן דער שפייכלער איז שוין פוהל .
 עס איז שוין מער קיין ארש ווא צו לייגן תבואה

האבן זיי גילאזט שטיין דיא תבואה אין פעלד .
 אין ענדע זוקער איז דער גביר צוריק גיפארן
 פון זיינע גישעפטן און איז גיפארן זעבין זיינע
 פעלדער ווי דערשארקאן איז ער גיווארן אז ער
 האט גיזעהן מער ווי אהאלדע פעלד תבואה און
 גיט אפגעשניטען גיווארן . און זיין ליגען אויף
 דער ער פארפולט פון רעטן . ער איז געשווינג
 געקוסען אהיים און האט גיפרעגט זיינע
 סענטשין פאר וואס זיי האבן גיט אפגעשניטען
 די נאכזע תבואה פון פעלד . האבן זיי גישעפט
 דער שפייכלער איז פוהל עס איז קיין ארש אין
 שפייכלער ווא דיא תבואה צו לייגן . דריבער
 האבן מיר גילאזט שטיין די תבואה אין פעלד .
 דער גביר האט זיך געוואונערט וויא אזוי קען
 דאס זיין מיט דיא ביסול תבואה וואס מען האט
 אפגעשניטען פון פעלד זאל שוין זיין דער
 שפייכלער פוהל . דער גביר האט געהייסן
 עפענען דעם שפייכלער און האט גיזעהן פארונט
 קינט תבואה און אינטען איז פוהל רענער . ער
 האט גיפרעגט די סענטשין פאר וואס זיי האבן
 אריין געלייגט די דערנער אין שפייכלער . האבן
 די סענטשין גיזאגט צום גביר מיר האבן גיטאהן
 ווי אונזער הערר האט אונז גיבאמין . מיר זאלן
 אראפגעמען פון פעלד פסדר און מיר זאלן
 פסדר אריין לייגן אין שפייכלער . און אזוי האבן
 מיר גיטאהן מיר האבן גענומען פסדר פרייער די
 דערנער און מיר האבן זיין געלייגט אין
 שפייכלער נאכדעם האבן מיר געשניטען דיא
 תבואה און געלייגט אין שפייכלער ביי דער
 שפייכלער איז פוהל גיווארן . דער גביר האט
 גיזאגט צו די סענטשין האב אויף דען געמיינט
 פסדר פון די דערנער זאלט איר אנהייבן . דיא
 דערנער זענען דאך נאר געלייגט גיווארן ארום
 דיא תבואה בהמות זאלן גיט קענען קוסען צו
 דיא תבואה און זיין עסין אנדער צו טרעטן .
 אבער גיט מען זאל זיין לייגן אין שפייכלער .
 דאס זעלביגע איז ביי די סענטשין . באלד וויא
 דער סענטש ווערט גיפארן איז שוין זיין
 בשעפטונג מיט עסן און טרונקען און שלאפן
 און גליידונג . אלץ נאר פאר דעם גוף . אז דער
 סענטש ווערט אלקער האט אים הקב"ה גיבאמין
 ער זאל לערנען הורה און דאווענען און טאהן
 מצוה . דער סענטש מינט גר דארף טאהן
 פסדר אזוי וויא ער האט גיטאהן פון זיין יונגענדי
 ער האט פרייער פארזאגט דעם גוף . אזוי טוהט
 ער אלע טאג באלד וויא ער שטייט אויף פון
 שלאף הייבט ער אן פארזארגן דעם גוף מיט
 פרנסה ער רעכנט אויב עס נעמט אים בלייביג

הורח בארץ קטנה ריא ערשטע צייט אין טאג
 אראפגעקען צו תורה און מצות, און דאס
 בארערקעניש צום גוף נועם שוין הקב"ה
 בעזארנין מיט טויניג ארבעט אדער מיט גאר
 אן ארבעט. דריבער ווען יודין זענען גינען
 אין דער סדר און האבן געדארפט פאלד
 אריין קומען אין ארץ ישראל, און זיך
 בשעפטיגען מיט ערד ארבעט, זיי זאלן ניט
 אָנפֿילען דעם גוף מיט די דערנער און זאלן
 די תורה לערנען האט הקב"ה זיי גיבאטין צו
 מאכן אמשקן, משכן העדות. דער משכן זאל
 זיין אצרות צו די יודין אז הקב"ה האט זיי
 גיבאטין צו לערנען תורה און סאדן מצות:

צייט אין טאג וועט ער פאר די נשמה אויך עפעס
 טאון, עס בלייבט דאך אים אָבער גיין צייט,
 ווארם דער גוף דאך אזוי פיל אז ער קען גאר
 ניט בעארבעטן, דריבער בלייבט דיא נשמה
 אויסט אן תורה אן מצות, טייל דער שכל איז
 פוהל מיט דיא דערנער פון עולם הזה איז שוין
 גיט אַ אַרמט ווא דיא תורה זאל זיין, זאגט
 הקב"ה אזוי לאנג ווי דו גינט גינען אקנד און
 האסט גיין שכל געהאט צו תורה און מצות
 האסטו געדארפט שטארקן דעם גוף דו זאָסט
 האבן כח צו דערהאלטן אין דיר דיא נשמה,
 אָבער אז דער גוף איז שוין געקומען צו זינע
 פחות און דיין שכל איז שוין צייטיג צו לערנען

פקודי יום א תורה

אונקרום

למשיך מ'ת ד'א יהודה נפש י יה יהו יהודה רוח יוד הא הא נשמה יהוה חיה יחיה ר' דמלו יוד אל שש
 ב'ן שבטשח בניקוד חולם :

כא אָרין מניני משכנא כא אלה פקודי המשכן משכן העדות
 משכנא דסהדותא די אשר פקד על פי משה
 אָתמני על מימרא דמשה

רשבים

בער הטורים

(כא) אלה פקודי. מלך ו' ספק לכל ו' מלות אלה של
 יתחדוהו שלקח מן הכסף: המשכן משכן
 שנתמכן כ'ס כשכיל ענות ישראל וזו שאמרנו אנשי כנה"ג
 רש"י

א דק"ר הוה ליה למומר ואלה הו"ו מוסף על הכלשונים
 ומתוך דלא טעטע לומר דקאי דוקא אכלי המשכן
 דסמוך ליה ותקשה לך למה מנה מנין המשקלות: מה היה לכך
 כחכ אלה כלל וז"ל המוסף לומר דקאי נמי על משקלי נדבת
 המשכן כמה משקלות היו ואלו דוקא על כלי המזבח: ב וז"ל
 הא לא נזכרו לדרשא אלא חד משכן ומד אלתעריך לגופיה וז"ל
 מדשני הקרא בשונו וכחכ המשכן נשכן ולא כחכ תרוויחו כה"ל
 עולמים שהיו כיהמ"ק א"כ קשה למה מנהג אוחו הכתוב כל
 ענין פקודי המשכן

(כא) אלה פקודי. כפ' זו נמנו כל משקלי נדבת
 המשכן א לכסף ולזהב ולנחשת ונמנו כל
 כליו לכל עבודתו: המשכן משכן. שני פעמים רמו
 למקדש שנתמכן בשני ב חורבניו על עוונותיהן של ישראל:
 משכן העדות. עדות ג ישראל שיתר להם הקב"ה על
 אז כלל ה"א ודלי ה"ב קאי על המשכן המיוחד דהיינו בית
 משכן אלא רמו וכו': ג אכל הא דנתן להם הלוותו אינו עדות דיש
 דעת זקנים מבעלי התוספות

(כא) אלה פקודי המשכן משכן העדות. איתא במדרש וז"ל
 ערות הוא לכל כלי טעטע שנתמנה מפי הקב"ה. עכ"ל.
 ופי' המתנות כהונה כונת המדרש הוא שמשם רבונו ע"ה נתמנה
 ונלוטעו על מלכות המשכן ולא עשאו מדעת עמנו וכו' ע"ה דכר
 ויש לכוון למה הכא כשהוא מדבר במנין המשכן רמו דכר
 זש. הוה לו להשמיעו דכר זה כחלת עשית המשכן כפרשת חנוכה.
 פירוש לתורת אלהים

(כא) אלה פקודי. למה נא' המשכן ב' פעמים לפי שעתיד
 להתבשר ב' פעמים ראשון ושני: העדות. שהוא
 עדות לאומות העולם שנתדצה הקב"ה על מלשה העני
 ששכינה שורה שם ר"א שהיה עדות למשה כי בשעת
 זש. הוה לו להשמיעו דכר זה כחלת עשית המשכן כפרשת חנוכה.
 פירוש לתורת אלהים

(כא) אלה דאם איז פקודי המשכן די צאל פון דעם
 משכן משכן העדות דער משכן איז איין
 גדרות צו די ישראל אז נאט האט ניי מוחל גינען

(כא) אלה פקודי המשכן משכן העדות. דער מדרש זאגט
 פאר נואם שפירש צוויי סאהל דער ווארם משכן,
 טייל ער איז גענומען גינארין צוויי סאהל פאר אמשקן אויך די
 זיגד נואם די יודין האבן געזינדיגט וי עס שפירש אין פסיק

משלי חכמים

(נחמ"א) חבל תכלנו לך. סיד האבין דיר גינען אמשקן,
 ולא שפינו את המצות. און סיד האבין גיט געוויס די מצות,
 למשל צוויי סאהל פונשין האבין זיך סתתן גינען, זענען
 גינארין מוחלפים, אין כחיתון אין גינען אוי אפציל פלאקת.
 וואס

(נחמ"א) חבל תכלנו לך. סיד האבין דיר גינען אמשקן,
 ולא שפינו את המצות. און סיד האבין גיט געוויס די מצות,
 למשל צוויי סאהל פונשין האבין זיך סתתן גינען, זענען
 גינארין מוחלפים, אין כחיתון אין גינען אוי אפציל פלאקת.
 וואס

עבודת הלויים ביד איתמר בן
 אהרן הבתן: כב ובצלאל בן אורי
 בן חור למטה יהודה עשה את כל
 אשר צוה יהוה את משה: כב ואתו
 אהליאב בן אחיסמך למטה דן

בעל המורים

מכנה ומכונה דומה: (כב) ואתו אהליאב. כי הלו סגנים היו
 ערים למשה שסגלים כל החשבון סגל
 רש"י

מקשה העגל הכרה שהיו סגינוו ביניהם: עבדת
 הלויים. סקורי המשכן וכלו הוא עבודה המסורה ללוים
 כמדבר לשלח ולהוריד ד ולהקים אים אים למשלו המופקד
 עליו כמו שמתר כפ' נשא: ביד איתמר. הוא היה
 סקיד עליהם למסור לכל ביד אב עבודה סגליו: ו
 צוה דו את משה. אשר עה ואונו מהה אה כתיב כלן
 רבו הסכימה דעתו למה שמתר למשה בזונו כי מהה עוה
 זויו להתנדב קחמר דהא ארדיכה לטיסך עה הקב"ה

בישראל שיהו ראשון עמד מ"י ענה כמנין משכן: (כב) וכלאל
 בן אורי בן חור. י"ט כחודש נתיסס כנגד ג' משלות פשו כי

שפתי חכמים
 עליהם של תורה ומצוות ואלו"ו שפשו סו לכו בישראל שישאל
 שומר לא פקע מידים סס ישראל כדתיב סעל ישראל וגו' א"ס
 שפשו ישראל סו. ס"כ"ס. ו"ג כיון שיהו שפשו כעדים
 ובסתרלם ככר נסרנו ס"י בני לוי. כעדים וכל כסתרלם מהו
 סגמס. כלל עדים וכלל סתרלם דקק אורס כקוסטו א"כ
 סגמסרס לא סמסו: ב ד ק"ל דסוסטו סל קרל סגמט דסוכות
 (כב) ובצלאל בן אורי וגו' עשה את כל אשר
 אלה כל אשר צוה ה' את משה אפי' דברים שלא אמר לו רבו
 לכלאל נעשות תחלה כלים ואחר כך משכן (לא לטעין

ענין סקורי המשכן
 לסודיע לכל ססק"ס סמל ישראל סל משה סעגל ומ"ס
 כמדרש סעל למס סדכר דומס למך סנפסל למס. ומכנס יומר
 מל"ס. לפעמים סרסס סעלו וסנס מל"ס וסנס מלסס. וסו
 מל"ס. וסנס סנס סעל סו ססר מלך סעל. ל"סס סלס
 לס סעלס נלמר ככדי סל סלסלס סלי וסל"ס סל סמטוט סכ"ס
 סל"ס סל סל"ס. כיון ססניע יום סל"ס כל סל"ס וסרלס סמל

דעת וקנים סבעלי התנוסות
 שחשדוהו סגנב שקל"ס סמלכס המסנן אמר רסס משה
 רודס אני סכסבן סכסבן דרית חורר וסנו וססנו סרסו
 בויון דעמודים ודריש ל"ס סמלכס וססס ד"ס קח רש"י
 חיבתו ירעל ס"י ויון כ"סמר ס"י יומר וסרד גתן משה ס"י

פירוש לתורת הלויים
 איתמר בן אהרן ויהוה פון אהרן הבתן: (כב) ובצלאל בן
 דער ויהוה פון אורי בן דער ויהוה פון חור למשה צוים
 שקבט יהודה עשה ער האם גיטמן את אלץ וואס
 גאט האט גיבאמיון: (כב) ויהוה מים אים איו גיטען
 אהליאב בן דער ויהוה פון אחיסמך צו שקבט דן הק"ה

חכמים
 בצל סלכאס איו ג"ס סעל ססרובנד"ו צו ד"ס סיריד, וסווס
 ער דארף שוין ג"ס ד"ס ב"ס, ווייל ער צשעסטיגס ד"ס א"ס
 מ"ס איון אג"כר ערבעס, דאס ועל"כ ע"ס ויו גיטען ס"י ד"ס
 סש"ן, דער סש"ן איו גיטען אסש"ן ססר גאט אונ ססר ד"ס
 ירד"ו, דער סש"ן איו גיטען אסש"ן סון גאט ב"י אונן א"י
 גאל סססן אונן אויפלייזן, אונ ער א"י גיטען אסש"ן סון אונ
 צו גאט א"י ס"ר ואלין סנין זיין ססרובנד"ען צו גאט, א"ו ו"ס
 גאט האט געטווס האבן אונן ס"ר ואלין סמכ"ן ד"ס סש"ן אונ
 סקריב"ו זיין ערנוד, אונ ססר"ו סעל, וסכ"ן איו סש"ן, וייל
 איון אג"כר סש"ן, כ"ל דאס י"ס סש"ן, א"ו ו"ס ס"ר געטווס
 האבין ד"ס סש"ן, וייל ס"ר האבין ג"ס גיטען ד"ס גאט א"ן
 אסש"ן, דאס ס"ס סעל דער סש"ן איו גיטען אסש"ן סוני
 ססר, איון ססרל אסש"ן סון אונן צו גאט, אונ דאס אג"כר
 ססרל סון גאט צו אונן, דאס איון אלץ גיטען צו ס"ר האבין
 ע"סאט ד"ס גאט, האבין ס"ר געבראטס אסש"ן, א"י דער
 סש"ן גיטען אסש"ן סון אונן צו גאט, אג"כר א"י ס"ר האבין
 גיטען ג"ס אונ ס"ר דארפ"ן שוין א"י ד"ס סש"ן, האט סכ"ל
 גאט ג"ס אסש"ן סון אונן, דאס אונס דער ססרובנד"ו סכ"ל
 ק"י ס"ר האבין סון ד"ר געטען אסש"ן, אג"כר ד"ו סון אונן

מלשלי
 אונס ער איו גאר גיטען איינער איו ד"ס גאנצ"ן סאנר, דער
 אג"כר ססר"ו האט געהאט אג"כר אונ איו זיין קראט וענען
 גיטען צו ססרובנד"ן ר"י ב"ס וואס דער בעל סלכאס האט
 געבראטס, אונ איו אג"כר ער קראטס האט סען ד"ס ב"ס ג"ס
 גיטען געקעטען, ווע ד"י ססרובנד"ן האבין צווישען ו"ד א"ר
 גיטען ד"ס סר"ד, אונ סען האט געבראטס אויפלייזן
 אסש"ן ד"י ססרובנד"ן ג"ס סר"ד האבין, האט איינער
 גיטען דער קרעטער זאל איינלייזן ד"י ב"ס וואס דער בעל
 סלכאס דארף צו זיין ארבעט, דער בעל סלכאס וועט סוין
 סלייזן ד"י ד"ס סיריד, וואס אונ ער וועט סר"ד האבין סון
 ד"ס סיריד וועט ג"ס אים ג"ס ססרובנד"ן ד"ס ב"ס וואס ער
 דארף צו זיין ארבעט, אונ אויב דער קרעטער וועט סר"ד
 האבין סון ד"ס סיריד, וועט דער בעל סלכאס ג"ס ס"ר סון
 א"י ד"י ב"ס וועט ער ג"ס האבין צו וועט ער זאל ססרובנד"ן
 ד"י ב"ס, מ"ס איו סש"ן וועט ב"ד ערובנד"ן גיטען א"י ו"ס
 ואלין סוין סלכ"ס ד"ס סיריד, איו א"י סש"ן ער וועט דער
 בעל סלכאס וועט געווארען זיין ארבעט, אונ ער ססר"ד
 זיין אג"כר א"י שש"ן, א"ס א"י צו ד"ס סיריד ססרובנד"ן גאר
 ד"ר קרעטער, ווייל זייע ב"ס גיטען אסש"ן, אג"כר דער

מֵאוֹת וְשֵׁשִׁים שָׁקֶל יִשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ׃ כִּי וּכְסָף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מֵאֵת כֶּכֶר וְאַלְפֵי וְשֵׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שָׁקֶל יִשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ׃ כִּי בִקְעָה לַגִּלְגָּלִית מִחֲצִית הַיִּשְׁקָל בְּיִשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ לְכֹל הָעֵבֶר

וְחֲמִישֵׁי טַלְעִין בְּסַלְעֵי קוֹדֶשׁ׃ כִּי וּכְסָף מִנְיֵי כְּנֻשָׁתָא סָאָה כְּכֶרֶן וְאַלְפֵי וְשֵׁבַע מֵאוֹת וְשִׁבְעִין וְחֲמִשָּׁה טַלְעִין בְּסַלְעֵי קוֹדֶשׁ׃ כִּי תִקְרָא לְנוֹדֵלְתָא פְּלֻגָּת סַלְעָא בְּסַלְעֵי קוֹדֶשׁא לְכֹל

תולדות אהרן
וכסף פקודי - כניסות הם : כקע לגלגלת

בעל המורים

רשבים

(כה) וכסף פקודי העדה מאת ככר וגי' . כי השש מאות אלף בקע לגולגלותם שלש מאות אלף שקלים ומנה כ"ה שקלים ובנה של קודש כפול היה חמשים שקל והכבר שקל וזממאת הככר ג' מאות אלפים שקל :

רש"י

שפתי חכמים

לפיכך מנה בפרוטרוט כל ו השקלים שפחותו במנינם מג' אלפים שתיין מגיעין לככר : (ט) בקע . הוא שם לככר וזממאת הככר ג' מאות אלפים שקל :

שקלים שתיין לככר וזממאת הככר הם ט' אלף שקלים וק"ל : ו פירוש אם הנהיה של הקדש כפול אחי עפיר דמנה כפרוטרוט אלף ושבע מאות וחמשה וכמשי שקלים ויחריש של בנישו לככר אלף אלף חמשה דלמו כפול היה גינן ט"ז מאות שקלים שתיין וממנה ושבעים שקלים שלש מאות וככר אחד ושני מאות לככר היה לו לחשוב שני מאות ככרים וככר אחד ושני מאות

ענין פקודי המושב

(כה) וכסף פקודי העדה . אינו אומר כסף התרומה ולא כסף ההנופה כמו שאומר בחשב התנופה להניח ק"ך שובסף מנין העדה עולה לפניו זה כאשר היה צריך לסלילאכת המושב בצמבצום . ובכסף ותחשת פי' וז' מה נעשה בהם לפי שרוב הלוי נעשו מהם אבל בזה לא פי' לפי שלא נעשה במנוה כלי שלם דק הבגרות והנפורת וצפוי הקרשים ולבדים ולסוכת הזהב ולשלחן כ"א וראו כמה חביב האישון בראשית את השמים וכתיב נעשה שמים כתיב ביום היראשון בראשית ועשית יריעות עדים . בשני יתי ריקן ויהי סבירל וכנגדו במשכן ובשרים והפרכת לבם . בשלישי יקו המים וכנגדו ועשית כזור שמים והמים סבובין . ברביעי יהי סאורד וכנגדו והיי הכרובים ופרש כנפים . בשמי נבא אהו וכנגדו ואשת הקרב איתך את אהרן אחיך . בששית ויגלו וכנגדו והכל ואשת כתיב יבידך אהרם וכנגדו ויבידך אהרם משה לפי ש כתיב אהרן וכנגדו וימשה אהרן ויקדש אהרן שש המערכות בית קודש הקדשים ששערכות . בשביעית אהרן ויקדש אהרן ושני הארץ השלש ושתי מערכות . כל חנם הפנים שש המערכות כנגד השלש שתי יוצי אהרן וקור וחום וקין ותודף :

משה סיניתי בתום שלחמי ושמו לי מקדש ויכירו שמחלתי להם לך נאמר מסכן העדות עוות הוא לישראל שמחל להם וקדשה ענין המדרש ט"ס . וזנה בנס שחלמתי פי' הממשן וקדו האו"ה שהקב"ה מחל לנס עון הממשן שהקב"ה מחל ליהראל כמסקן . חלל ענין ים להספיק ולחשוב טוב אם הקב"ה מחל לישראל קודם שבעו הממשן פי' חסלה חסה רכינו ע"ה ולא היה אהרם שהקב"ה במשכן חלל כדי להודיע ולפרסם בעולם המחילה והרשן שנתנה להם . וכמ"ס במדרש הל"ו . או שהקב"ה לא קבל להחיות ולחמול ע"י חסלתו של משה אה"כ שמהם הפירק והחפול הריכס לא הוולנה חסלתו ומעלה לא היה הקב"ה שפוקל לעשות מעשה ע"ה חסה רכינו ע"ה ראה שהקב"ה כבעם על ישראל לזה אהרם מעמלו לעשות הממשן גילוי ומפיו הקב"ה כזה ויתנה להם . וכן היה שחמך שגמרו מעשה הממשן והקדומו אהרן ומפיו הקב"ה מעשה ומחל להם חסלה סיניתי עליהם . כן כי פתחון מה לאומות לעשות ספק זה . וכדי לנטל הספק ולהיות להם שהקב"ה מחל לישראל עון סגול חוקק ומיד ע"י חסלה משה רכינו ע"ה והוא יח' לזה אהרם לעשות הממשן כדי להרחות לאו"ה שחלמה להם וכמ"ס במדרש הל"ו ולא חמשה רש"י מדעונו לזה אהרם כדי לייסר את הקב"ה טוב ח"י . לכן הש"ת עשה נס פלאה כמלכת הממשן מחלתי עשייתו עד גמר עשייתו והוא כמ"ס הרמב"ל ז"ל כזאת השקיה אשר פוקד ע"ה ומה שנתנה להם ויהא כי לך ויניקה ובסיסה ויחולל . וכן חסלתו וזכרונת יחסר גשוירי פתילים וכו' ואמנם כמלכת : כמסקן היה גם פניאכ מלחמה פירוש לתורת אלדום

הונדערט וחמשה פינף אונ זיבעציג שקל זשגף
הקודש : (כ) בקע ראם איז אממבצ וואס עם וועמט
אהלבען שקל זינגות צו אישליבען קאפ פחצית
זשגף אהאלבען שקל זשגף הקודש מיט היירליגן
וואג לכל העיני צו אלע וואס ווערין געצייליכט

בכר צענבערדע וזשגף מאות אונ זיבען הונדערט
השלישים שקל אונ דרייסיג שקל זשגף הקודש אין
היירליגע שקלים : (כה) וכסף פקודי העדה אונ דאם
גיירליכע זיבערע פון דער עדה פאת בכר הונדערט
צענבערדע ואלף אונ מוויננד ושבע מאות אונ זיבען

משלי חכמים

גיוראין פערטיג . האם משה געדארפט זאגן צו ריא ויהי ריא
איז אייני משקן מיט אייניק אלף פלים וואס גייערין צום משקן
קען האט נים געדארפט זאגן אונ נים וועגן אונ נים שרייבן
אז מיר זעהן נאמ האם גייעאשין קען זאל פארשלייבן אין ריא
תודעה יעדיע בלי געוונדער וויא פיל זיא וועגן . אויף וועלכע
זאקן קען האם גענוגס ריא נאך . אונ ריא זיבערדע . סוף פערט
תכלת

פארקויפן אדער זאקנין אויף דעם צירונג זעלט . זאל ער
וויסן דערער זאקניק צירונג ווי פיל עם וועמט אונ וויא פיל עם
קאפט . דאס זענליכע איז זינגען ביי דעם משקן . נאם האם
גייעאשין שרייבן קען זאל זעקען גרבות דא ריא זידן נאך .
זיבערדע . קופער . אונ נאך זאבין . אונ האם זיזאגנס צו משה
וואס קען זאל מאכין פון די גרבות . אז עס איז אלץ געפאקט

על-הפקדים מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה לְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלְפָּה וּשְׁלֹשֶׁת אֶלְפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים :

שפתי חכמים

רש"י

המנה וזה ג"כ ראה שמה של קדש כסא ומלא שכבר נתי כסול : א דקסא לרש"י דכל בקע שבמקרה הוא ל' זכויק והכא חזן שיד לזון זכויק : ח דקלל דע"כ היו יותר דהא כחומש הפקודים שמהם ישראל היו חזר אלף ונ' אלפים ותק וחמשים לכד מן הלוים שלא התקדו בחור בני ישראל וכלו כבודות המשכן שמהם ישראל והלוים ח"כ היו יותר ועו"כ כך היו ישראל כי בקע לנגלות לא נחתו אלא ישראל שעשו נעולו ונלכדו ליתן הדרכה לזורך המשכן לכשר על מעשה העול אבל הלוים אשר לא עשו ולא היו זריזין ליתן ובענין זה פירש גם הרמ"ם :

השקל של ז ומחצית השקל : לשיש מאות אלף ונו' . כך היו ישראל וקר עלה מניינם אשר שהוקם ח המשכן בספר במדבר וכן עתה כבודת המשכן כך היו ומנין חלחי השקלים של שש מאות אלף עולה מחת ככר כל א' של שלשת אלפים שקלים כולל שש מאות אלף חלחין הרי הן ג' מאות אלף שלמים הרי מאת ככר והנ' אלפים וה' מאות וחמשים חלחין מאות אלף וטבע ומחמה וכבעש שקלים :

ענין פקודי המשכן

תיקף ומיד כמעשה ידוים ונעשה גם גדול כזה נמשעה ידוים שלא נחסר כלום במלכתם . נמלא לפי' הסומפס שהים על זה שהקב"ה לוח ארוח לעשות המשכן ולא שמתר"ם מדעתו לזה לוחם כדי לרלות חת הש"ת . זה המופת בתכר חת"כ כשלא מרע"ה ליתן חטונן ושקל חת כל הכלים ורלו ונעושים שלא נחסר מן הזהב והכסף ושאר דברים ע"י המלאכה כלל ועיקר כי כל דבר אשר הובא לנכדת המשכן שקל גודס שחטונתו לעושי המלאכה ושקל פחה אשר שמו ממנו עשו ורלו שלא נחסר ממנו כלום כמ"ם ארמאל ז"ל וזהו חיל מופת חלמור . והשאל שפיר יזון דברי המדרש לדרוש על משכן עדות עדות היא לכל העולם שנתמנה משה מפי הקב"ה על המשכן ולא שמהו רכינו ע"ה לוח ארוח שחטונתו על המשכן . וכן שפיר רמז הסטוק ענין זה הכא . וזה ומוחו אלה פקודי המשכן . כלומר מכה אלה פקודי המשכן אשר נמלא כזה גם פליחה . מכה זה נעשה משכן עדות שהוא עדות המשכן על שנתמנה על המשכן מפי הקב"ה ולא שמתר"ם לוח ארוח כדי לפייס חת"כ כזה . והדר מפרש קרא אלה שהים כזה הוא כי אשר פוקד ע"פ משה מקודם הוא היה נמלא כשהים שפודת הלוים ונו' :

יתנדך שלא היה חסרון כלל הדברים המובאים אפילו כמלא ימלא . והוא כי הסך של הכסף והזהב ושאר דברים הניתנים לעשות המלאכה הנה הסך והמשקל ההוא הוא היה המשקל והשיעור הנמלא חת"כ של חסר כלום . ולזה אמר אשר פוקד ע"פ משה שפודת הלוים . כי השיעור אשר פוקד שקבל הוא ה' הנמלא אחרי שהיה שפודת משה הלוים לא פחת ולא יותר ע"כ ז"ל ע"ס . ולפי' הנה כזה נעשה מופת גדול להאמור והוא שאם היה הדבר כמו שחובטים שהקב"ה לא נתנה להם מקודם ש"ה תפלה משה ע"ה אלא שמה ע"ה לוח ארוח לעשות המשכן וז"ל חסר ארוח לפניו ית' וזה נתראה לנו בדרך העולם שבעט על' חסר והביאו לו מנחה ונחמיו כה . ח"כ לפי' שבעט חתלה שחטן כחשכן עריוי הקב"ה לא נתראה מעמם ח"כ אך ח"כ משה שמה שחטונו לעסוק במלכתם עשה שקב"ה להם כל הסך שבעט שלא נחסר מחוכם הדברים שהיו שפוקים בהם הכהה וזיקה עולה וכוונא . אלא הוא שהקב"ה ככר מחל' להם מתיק ומור והוא ית' לוח ארוח לעשות המשכן כדי לפרסם שפליחה לכל האומות . ומאחר שכבר נתראה להם הקב"ה והם שפוקים במלכת הקב"ה אשר לוח ארוח . לכן שרחה שכינה

פירוש להורת אלהים

וישליש אֲפִים אֹנֶן רְיִימֵי מוֹיִזִּינֵם וַחֲמִשׁ כּוֹחֵם אֹנֶן פִּינֵם הַנּוֹנְעֵרְתֵם וַחֲמִשִּׁים אֹנֶן פִּיפְצִינֵם :

כִּפֹּן פֹּנֵן אֲרֵשׁ עֲשָׂרִים צִוּנְאָצִינֵן יֹאקֶר וַסְקֵה אֹנֶן הַעֲקֵעֶר לְשֵׁשׁ צוֹ עֵקֶם הַנּוֹנְעֵרְתֵם מוֹיִזִּינֵם

חכמים

היפטר , אונ דא איז דער בית אלהים , דער סקולו , סון האם אים גענוינען אז אפע תפלות פון אלע בדיעפעניש וואס די יודין וועלן בארופן , זאלן זיי פתפלה זיין , בעשין אין בית המקדש , וועלן ריא מלאכי ארויף געשען די תפלות אין היפעל , אונ וועלן אראפ קיינען די סובות פאר זייער בעניש וואס ער האט געלויבט , דאס איז דער ליפער , אונ מלאכי בענין פרוער ארויף גענאנגען אויף דעם ליפער מיט תפלות , אונ נאכדעם זענען זיי צוריק אראפגענאנגען פון ליפער מיט דאס אלה סובות וואס גאט האט זיי געזען , דאס איז אלה גייען אז ריא יודין האבן געלויבט זיי איינבאן אלע סובות פון גאט , אונ זענען געקומען אין פשקון פתפלה זיין צו גאט , אבער אז זיי האבן געזינדיגט אונ האבן אויסגייער זיי צו גאט , אונ גאט האט אלץ פון דער געטער , ווי עס פירשט , האבן זיי שוין גיט פתפלה גייען אין פשקון , צו וואס זאל שפיון דער פשקון , דריבער האט גאט חרוב געמאכט דעם פשקון אונ דעם מקדש , אונ אזוי לאנג ווי דער פלחה האלט דעם פשקון אונ פארקויפט אים גיט האט דער לוח פלחה האלט דעם פשקון , אונ זאל נאך דעם פשקון אויסלייזן אונ זאל זיין זאך צוריק האבן , אזוי רופט דאס בתקורש ברוך הוא אמשכון , מיר קענען נאך מאהן תשובת אונ אויסלייזן דעם פשקון פון הקרוב קרוך הוא מיר זאלען נאך אפאקל האבן אמשכון דאס פשקון בב"א :

משלי תכלת , ארנסון , אונ נאך זאבין , אלץ מיט דער וואג אונ מיט דעם צאהל , איז צייכט אונ דער פשקון איז געבאהט גינארין ער זאל אפאהל קענען זיין אפשאבן פאר די זינר וואס ריא יודין וועלן זינר'גען , בארף קען וועינן איינס געזין דאס אנדערע , ווי סיל די זינר זענען , אויב עס וועט זיין גענוג דער פשקון אבער ווייניג , זאמט דער פשקון איז פערט אפ פארן פשקון . דאס זענען די ציילונג פון פשקון , וועסטו פערען צו וואס בארף קען ציילן , זאמט דער פשקון פערען קעזיה . דאס ציילונג איז אעדות אז דער פשקון וועט אפאהל גענעשן ווערן פון די יודין פאר אמשכון אויף זייער זינר , נאר מיר פשקון וויסען וויא קוסט דער פשקון צו זיין אפשאבן אויף די זינר פון ריא יודין , אזוי אינער גיט אמשכון צו זיין חרב נאלד זילבער אונ בארנט ביא זיין חרב נעלם , איז דער פשקון גלייך צו דעם נעלם , אויב דער לוח וועט גיט צעהאלן דאס נעלם צום פלחה , וועט דער פלחה פארקויפן דעם פשקון וועט ער האבן צוריק זיין געלם , אבער צו געטען אמשכון קעם פשקון פאר זינר , וואס אפארקלייבונג האט איינס צו דאס אנדערע , נאר מיר געשיגען פון דער תורה זען עקב זיינען איז גישלאפן אויף דעם בארג מוריה , וואס דארום איז גייען די עקדה , אונ ער האט גייען אין הלאה דעם ליפער וואס שפייט אויף די ערד ביז צום היפעל אונ מלאכי גייען ארויף אין היפעל אונ אראפ פון היפעל , זיך דעם ליפער , קאס ער גינאנגט דאס דער מויער פון

למשכן מנה היא צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה נשמה אדני נשמה רוח יתקן רוח יתורה נשמה יתקן חיה יתורה רוח אל שם בן שבעשה :

א ויעש חירום את-הפירות ואת-היעים ואת-
 המזרקות ויכל חירום לעשות את-כל-
 המלאכה אשר עשה למלך שלמה בית יהוה :
 ב עמדים שנים ונלת הכתרת אשר-על-ראש
 העמדים שתיים והשכבות שתיים לכסות את-
 שתי גלות הכתרת אשר על-ראש העמדים :
 ג ואת-הרמנים ארבע מאות לשתי השכבות
 שני-טורים רמנים לשכבה האחת לכסות את-
 שתי גלות הכתרת אשר על-פני העמדים :
 ד ואת-המכנות עשור ואת-הפירת עשרה על-
 המכנות : ה ואת-הים האחד ואת-הפך שנים
 עשר תחת הים : ו ואת-הפירות ואת-היעים ואת-
 המזרקות ואת כל-הפלים האהל אשר עשה
 חירום למלך שלמה בית יהוה נחשת מומט :

סחאלה קרי

משפנא דעבר משה פן עבר חירום למלך שלמה בית מקדשא רב נחש סב : מצורת רוד

(א) בית ה' : ללורך בית ס' : (ג) שתי השכבות : הספיות
 נחלת כחמית הסככות פני טורים ככל טור מלך רמונים :
 כסות את שתי גלות : יחבר טביו מכסי חלק סגליו
 פן כנולט סכרי פיו חלון כחמית הסככה וסיו יורדן על
 פניו סגול : (ד) בית ה' : ללורך בית ס' : בחושת
 סחורס : פיו מחושת לרוף ומוקק :

כתובים משלי כ

תרגום

למשפך מיסוד ולכלת היא שין דלת יור נפש שין שין דלת שין דלת יור רוח יאהרונה נשמה ריסור א אד
 אדני אדני נפש אדני רוח אלף דלת נון יור נשמה דמלכת יו הו זו דו חיה יתורה דימור יתוה חיה יתורה
 דמלכות אל שם בן שבעשה

א גולת-סוד חלקך רכיל ולפתה לפתיו לא תתערב : א דגלי דוא אכיל קורא
 מקל אביו ואפו ידעה גרו באישון חשך : ג ונלת
 לא תחלקב : ב דלגט לאביו

יחיד

מצורת רוד

(א) גולה סוד וגי : לא תתערב לסחכך עם מי טעכשו לגלות
 הסוד ולא יוכל לעמוד על עמלו לסחמי דכר מה ולא עם
 מי טהולך רכיל כסונס מיוחדת ולא עם מי טדכרי ספחיו המה
 פחיות חסר טעבור ססכלות גילס הסוד לחמו : (ג) ידעך גרו
 טסמת הלרוץ ולפי טדימה חל כטסכס לגר דימה חל כטמול לעת
 פידוש עים

(א) נלך סוד הלך רכיל גפוחה שפתיו לא תתערב קען
 ואל יוה גיט מיטען גיט ויין חקרן מיט
 די רדייערלוי קענטשין : גיט מיט דעם קענטש
 קואם קען גיט איין האלמין איין יוד אסור : נאר
 ער מוז ואגין קואם ער נויים : אונ גיט מיט דעם
 קענטש קואם זאגט רכילות : אז ער הערמ
 איינער דעם אויף דעם אנדערין דערציילט ער
 (א) ונלך סוד הלך רכיל גפוחה שפתיו לא תתערב קען
 ואל יוה גיט מיטען גיט ויין חקרן מיט
 די רדייערלוי קענטשין : גיט מיט דעם קענטש
 קואם קען גיט איין האלמין איין יוד אסור : נאר
 ער מוז ואגין קואם ער נויים : אונ גיט מיט דעם
 קענטש קואם זאגט רכילות : אז ער הערמ
 איינער דעם אויף דעם אנדערין דערציילט ער

דמסרהבא בקרמיהאויבסיפא לא תהפריה: ד לא תימר אשלם בישתא סקא לאלהך ויפרקינה: ה קרתינה אינון קדם אלהא מתקלא ומתקלא ומשחמא דרמיהא לא שפיר קרמו: ו סן קדם יי. הלכמיה דנגרא ובר נשא לא מתביין ארמיה:

מבורת דוד
בראשית' ככהלא וכחמון וסחלוס עם כי חממה בעליה סנס חמית' לא חנוך כי שלטע כה עינא כישא וחינ נה סיי כרכס: (ד) אשכמה רע. למי שסעע כגרי לכל יוסף עוד מי לפסוע כי: קוח. חן קוח אל ה' והוא יושע נר מיד הבאים לפסוע כך: (ה) אבן ראבן. אבן משקל גדולה וקטנה מראה חם הגדולה וזקל כקטנה: ומאוי. מלונים סטטור לרמות כהס מדרי כף דלני חלסם הוא מה' אכל סחלם ועלמו מה יעין ונחמו מה (שמות ס"ז):

רשי
(ג) מכוהלת. הממחר ליטול תחלה כנון בני גד וכני רחובן שמארו ליטול חלקם כעבר הירדן: לא תבורך. סגלו כמה שנים קודם שחר הכנענים: (ד) אשלמה רע. לחכירי:

עקול כסחמו: דא טוב. כעניי ה' וכפל הדכר כמ"ט: (ו) סח' מדרי כף דלני חלסם הוא מה' אכל סחלם ועלמו מה יעין ונחמו מה (שמות ס"ז):

פירוש ע"מ
אים אונ ער נועט זיין אין דיא אונגליקליכע פינקסערניס, ווייל ער וויל גיט זיין אויף דער נועלט דריבער נועט ער אויף איר מוויזן זיין מיט צרות: (ג) נהיה פבנהת בראשונה אונ אויב ער פלובט זיין פאקער אונ מופער ווייל זייא נאלין שטארבין נועט ער זיי ירשען. נועט ער אויך גיט טאהן גוט ווארום דיא ירושה וואס קומט צו אקענקש איילענדיג פאר דיא צייט וואריהה יא תבידו איז איר סוף יא נוערט גיט גיבענקששט דאס געלט האט קיין העלעה ביי דעם סענקשש: (ד) אל תמר אשכמה רע אויב איינער האט דיר שלעכטם גיטאהן, זאלקמו גיט זאגין איה וועל אים אויך טאהן שלעכטם, נאר מה' וישע דן האפין זאלקמו צו הקב"ה נועט ער דיר העלפין.

עיקר תוירם

ברמנורא
מ'שנה דמאי פרק ו
פרק ו א המקבל שרה מישראל מן העכו"ם
החובר שרה מישראל תורם ונותן לו.

אבל מניח לפניו חלק עבד הקרעב כחשיו מעשר ולא חייבו חכמים למקבל מעשר על חלקו של קבל השדה ויתן לו מה שספק עמו כשהוא מעשר חשיו שוב ח"י כדי שלא ימנעו מקבל השדות כחריסות: החובר, מקבל השדה בדבר קלוב כך וכן כרוין לשה. בין שהוא עושה הרבה בין שהוא עושה מעט: תורם ונותן לו. אכל לא מעשר

מ'שנה פון בעל הבית חלק, נאר ער גיט דעם בעל הבית אום גימשערמע תבואה, נאר דער ארים דארף זאגין דעם בעל הבית אז די תבואה וואס ער גיט אים זענען גיט געמאקט הייביר שרה בישראל תורם ונותן לו אקער אז זי דאט געדונגען דיא פעלד מיט איין אויס גינעזשין קבץ, דהיינו ער זאל אקערין זיינען אונ זאל דעם בעל הבית געבין עמליכע קאס תבואה ווי פיל זייא האבין אפ גירעט סיי עס וועט פיל וואקסין אונ סיי עס וועט זייענדיג וואקסין זאל ער געבין דעם בעל הבית ווי פיל ער האט אים ינו גיאונט

דכל חוכר על מנת כן יורד לשרה שחן לו הכירוהו מפורות הגללים כשדה כשכלם ומיהו משום דלחץ לבסוטה התרומה דה"ל גורן שחוקר אל"כ נתרמה משום הכי תורם ועתו לו ומסוכר למכנה לו התרומה מחכירוהו למתי כגוף תרומה ממעשר: אמר רבי יהודה אימתי. סני לחוכר שיתרום לכד ואינו מעשר כשנתן לו וזכירוהו מאיתו שדה ומלוחו המין (ב): אבל אם נותן לו משרה אחרת. חף מלוחו המין: או ממין אחר. חף מלוחה שדה כגון

שורש מקלט השדה מין אחר כשיעור חכירוהו חייב חף לנער דלמי לפיכך חוכו חי ממי חין דעת המחכיר לקבל פירות טבולים אלא כספורה לו מלוחה השדה ומלוחו המין: ב החוכר שדה מן העכו"ם. קנס קנסו חכמים לחוכר שדה מן העכו"ם שיהא מעשר (ג) מה שנתן לו כדי שלא יהא טום ישראל חוכר שדה ממנו ותשאר בורה כילו ומחוד כך ילמדך למכרה לישראל בדמים מועטים וזמקבל כדאריסות לא קנסו שיתר חפץ עכו"ם כחכירות מבארסות: שדה של אבותיו. שגולתו הטבול מלכותו וקנסוהו שלמדך לנער כדי שדחוק עלמו ויקנה מן העכו"ם שמתוך שיהא חביב עליו שיהיה כל אבותיו לא ייתן

אמר ר' יהודה אימתי בזמן שנותן לו מאתרו השדה ומאתרו המין אבל אם נותן לו משרה אחרת או ממין אחר מעשר ונותן לו: ב החוכר שרה מן העכו"ם. מעשר ונותן לו. ר"י אף המקבל שרה אבותיו מן העכו"ם מעשר ונותן לו:

ג' מער אונ ג'ט ווייניגער. איז דער רין דיא תבואה וואס דער חופר ג'ט דעם בעל הבית מוז ער פריער געבין פון זיין תרוקה און ער געבינט אפ דעם בעל הבית דיא תרוקה נאר געבין מוז ער איהם די תבואה אז עס איז שוין ג'נומען ג'נוארין דער פון תרוקה. דער חילוק פון די ג'יידע ד'יגס אין אזוי. דער חופר וואס ער דארף ג'רייגן דיא תבואה צום בעל הבית אהיים. מוז ער דאך נעמען דיא תבואה פון שייער. אונ קען סאר ג'ט געמען פון שייער די תבואה פון קען זאל פריער געבין תרוקה. דארריבער ג'ט דער חופר תרוקה אונ רעכנינט אפ דעם בעל הבית. אבער וואריסן וואס ער צו טיילט דיא תבואה אין שייער אונ דעם בעל הבית חלק לאזט ער לייגן אין שייער דארף ער געבן תרוקה פאר דעם בעל הבית נאר דער בעל הבית אליין וועט געבין תרוקה אפר רבי יהודה אימתי בזמן שנתן לו מאתרו השדה ומלוחו המין: אכל אם נותן לו משרה אחרת או ממין אחר מעשר ונותן לו: ב החוכר שרה מן העכו"ם. מעשר ונותן לו. ר"י אף המקבל שרה אבותיו מן העכו"ם מעשר ונותן לו:

ג'ט מער אונ ג'ט ווייניגער. איז דער רין דיא תבואה וואס דער חופר ג'ט דעם בעל הבית מוז ער פריער געבין פון זיין תרוקה און ער געבינט אפ דעם בעל הבית דיא תרוקה נאר געבין מוז ער איהם די תבואה אז עס איז שוין ג'נומען ג'נוארין דער פון תרוקה. דער חילוק פון די ג'יידע ד'יגס אין אזוי. דער חופר וואס ער דארף ג'רייגן דיא תבואה צום בעל הבית אהיים. מוז ער דאך נעמען דיא תבואה פון שייער. אונ קען סאר ג'ט געמען פון שייער די תבואה פון קען זאל פריער געבין תרוקה. דארריבער ג'ט דער חופר תרוקה אונ רעכנינט אפ דעם בעל הבית. אבער וואריסן וואס ער צו טיילט דיא תבואה אין שייער אונ דעם בעל הבית חלק לאזט ער לייגן אין שייער דארף ער געבן תרוקה פאר דעם בעל הבית נאר דער בעל הבית אליין וועט געבין תרוקה אפר רבי יהודה אימתי בזמן שנתן לו מאתרו השדה ומלוחו המין: אכל אם נותן לו משרה אחרת או ממין אחר מעשר ונותן לו: ב החוכר שרה מן העכו"ם. מעשר ונותן לו. ר"י אף המקבל שרה אבותיו מן העכו"ם מעשר ונותן לו:

ג'ט מער אונ ג'ט ווייניגער. איז דער רין דיא תבואה וואס דער חופר ג'ט דעם בעל הבית מוז ער פריער געבין פון זיין תרוקה און ער געבינט אפ דעם בעל הבית דיא תרוקה נאר געבין מוז ער איהם די תבואה אז עס איז שוין ג'נומען ג'נוארין דער פון תרוקה. דער חילוק פון די ג'יידע ד'יגס אין אזוי. דער חופר וואס ער דארף ג'רייגן דיא תבואה צום בעל הבית אהיים. מוז ער דאך נעמען דיא תבואה פון שייער. אונ קען סאר ג'ט געמען פון שייער די תבואה פון קען זאל פריער געבין תרוקה. דארריבער ג'ט דער חופר תרוקה אונ רעכנינט אפ דעם בעל הבית. אבער וואריסן וואס ער צו טיילט דיא תבואה אין שייער אונ דעם בעל הבית חלק לאזט ער לייגן אין שייער דארף ער געבן תרוקה פאר דעם בעל הבית נאר דער בעל הבית אליין וועט געבין תרוקה אפר רבי יהודה אימתי בזמן שנתן לו מאתרו השדה ומלוחו המין: אכל אם נותן לו משרה אחרת או ממין אחר מעשר ונותן לו: ב החוכר שרה מן העכו"ם. מעשר ונותן לו. ר"י אף המקבל שרה אבותיו מן העכו"ם מעשר ונותן לו:

לקבל' מן העכו"ם ביותר מן הראוי לה וכשכבד עליו המעשר וקנהו וכו' י' יהיה קיימא לן ללא פליג תנא קמא פליה: ג' כשם שחולקין בחולין כך חולקים בתרומה. כשטפל בעל שדה מהלך ושלש ירכיש ממה שהלוואה הישנה טעל נ"כ מהלך ושלש ומהעשרות המוטלות עליה וזהו ונתתן הוא לכל כהן כהן פליג ושלש: אף המעשרות שלהן. ואלו המעשרות עליו ואלו כל המעשר שלו: שעל מנת כן ירדו.

לקבל שדה זו דאריסות ואין הלכה כר"א דלע"ל דעל מנת כן ירדו בנהו קטו (ד): ד המעשרות לבעלים. כהא חסי' רבנן דפליגי עליה דר"א מודו ויכוין לזה שכל בעלים מקום מעשר שירי שיריה: הקרתני. לשון קריה כלומר טאמס היובב כקריה ככפרים טמך דרך בני הכפרים לקבל שדה מבני הכרכים: יכול הוא הקרתני וכו'. הלכך כ"א

ג' כהן ולוי שקבלו שדה מישראל כשם שחולקין בחולין כך חולקין בתרומה. רבי אליעזר אומר אף המעשרות שלהן שעל מנת כן באו: ד ישראל שקבל מכלו ומלוו המעשרות לבעלים רבי ישמעאל אומר [ג] הקרתני שקבל שדה מירושלמי מעשר שני של ירושלמי. וחכמים אומרים יכול הוא הקרתני ואלות ולאכול כירושלים: ד הקרתני ויתים לשמן. כשם שחולקין בחולין כך חולקין בתרומה. רבי יהודה אומר ישראל שקבל מכה ומלוו ויתים לשמן. (ירושלמי או) למחצית שכר המעשרות לבעלים:

טפל חלקו במעשר קטן וכן הלכה: ד המעשר ויתים לשמן. ויראה שקבל ויתים מכה או מלוו (ה): כשם שחולקין בחולין כך חולקין בתרומה. ואלו"ל דלעיל לבעלים כהא שאני דלא קבל קרקע אלא חילנת ורבנן לא עבדי ויתים (ו) כקרקע: או למחצית שכר. שימכור השמן וימלכו הריזח לאמנע: המעשרות לבעלים. דל יהודה עבדו ויתים' כקרקע ואין הלכה כו' יהודה:

רבי ישמעאל נאמך אז אדארכס קונגמש האם אן גענוקען אפעלר פון אישראל וואס וואהנט אין ירושלים. נעמט דער דארכס קענשט אהלק אין דיא מעשער שני גאר דאס גיהער אין גאנצן צום ישראל פון ירושלים, ווארום מעשער שני מוז קען דאך עסין אין ירושלים. אונ דער בעל הבית וואהנט אין ירושלים אונ דער ארים וואהנט גיט, מן הסתם האט דער ארינו גירעכונט גער זאל גיט האבין אהלק אין דיא מעשער שני נחכסים אוקרים יכול הוא תקרפני געלט וקאלי בירושלים אונ די חכמים זאגן דער דארכס קענשט נעמט אויך אהלק אין די מעשער שני אונ גער עקט דיא מעשער שני אין ירושלים: ה הקבל ויתים' לשון גשם שחולקין בחיזיון דה חולקין בתרומה ווען אישראל נעמט אן איילברייטען פון אפנה אדער פון אלני גער זאל פון זיי מאכין אייל אונ פאר זיין ארבעט זאל גער נעמען אהלק אין די אייל. אזוי ווי דער ישראל נעמט אהלק אין די חולין אזוי נעמט גער אהלק אין דיא תרומה ומעשער. אונ גער מען געבין זיין חלק תרומה ומעשער צו וועלכין פהן אונ לוי גער ווי' רבי יהודה אומר ישראל שקבל מכלו ומלוו ויתים נישון למחצית שכר המעשרות לבעלים רבי יהודה זאגט אז אישראל האט אן גענוקען איילברייטען פון אפנה אדער פון אלני גער זאל פון זיי מאכין אייל אונ גער זאל געמען אהלק פון דיא אייל ווי זיין האבין אף גימאכט. אדער גער האט אן גענוקען גער זאל די אייל פארקויפן אונ ווי פיל עס וועט זיין פארדינסט זאלין זיין זיך צו טיילן. גיהער דיא מעשירות צום בעל הבית. ווארום מן הסתם האט גער דיא מעשירות גיט אונעק גיגעבין אין וואלק

זיא אף קויפן בייא דעם עובר פובכים, אפילו פריער איז דאך געשטאנען אז ביי א ארים האט מען גיט געקוקט גער זאל מעשירין וואס גער גיט דעם עובר פובכים. אדער אז די פעלר איז פון זיינע געשעדין האט מען געקוקט אפילו בייא א ארים: ג' גאן ווי שקבלי שדה מישראל כשם שחולקין בחולין כך חולקין בתרומה אפנה אלני האבין אן גענוקען אפעלר פון אישראל זיין זאלין ארבייטין אין דעם פעלר אונ געמען אדריטול אדער אפערטול. איך דער דין אזוי ווי זיי טיילן זיך מיט די חולין אזוי טיילן זיין זיך מיט דיא תרומה ומעשער. ונהיינו דער פהן אדער דער לוי נעמט אדריטול אדער אפערטול פון דיא תרומה אונ מעשער. אונ דער בעל הבית נעמט זיין חלק תרומה ומעשער אונ מען דאס געבין וועלכין פהן אדער לוי גער ווי'ל רבי אליעזר אומר אף המעשרות שלהן שעל מנת כן באו רבי אליעזר זאגט דיא תרומה ומעשיר גיהער צו זיין צו דעם פהן אדער צו דעם לוי ווארום אויך דעם הנאי האבין זיי אן גענוקען די פעלר ודער פהן אז די גאנצע תרומה ואל גיהערין צו אים אונ דער לוי אז די שקבלי מכלו ומלוו המעשרות לבעלים אז אישראל האט אן גענוקען אפעלר פון אפנה אדער פון אלני גיהער די גאנצע תרומה ומעשיר צו זיי צו דעם פהן אדער צו דעם לוי. ווארום מן הסתם האט דער פהן אדער דער לוי איבער געלאזן פאר זיך אין די פעלר דעם אדער פון די תרומה ומעשיר אונ גער האט דאס גאר גיט פארדינגען די ישמעאלי אפי' נחפני שקבלי שדה מירושלמי מעשיר שני של ירושלמי

יא סוריא . הם חללות שכנס דוד שלח היו מא"י כגון חרס נהיים וחרס לונה ולפי שעדיין לא נכנסה כל א"י לסיכך לא קדשו בקדושת הארץ אף על פי שהיה כיבוש של רבים ובמקלת דינים הוא כחן לחן והקניס פירות כסוריא חינו חייב להפריש מן דמאי לפי שרוב פירות האמכריכו כסוריא מחיל' הם בחיס הלכך כי חמר מעשרין הן נלחמן מנו דחי כשי חמר של ח"ל הן והיה נלחמן כדחנן כפ"ם מכויז ולהלן נלחמן כהחל' מנו כי חמר של ח"י הם ועשרתים נלחמן : שהפה שאמר . כשחמר של ח"י הם וחייבים כמעשר : הוא הפה שהתיר . כשחמר עשרתים יבי היכי דמהמניין ליה כחמי דלסר כשחמר של ארץ ישראל הם נהמניה מני כנה שהתיר כשחמר עשרתים : משלי הן . מן השדה שיש לי כאל כסוריא : ויביבם לעשר . דכפירות של סוריא גזרו על הדמאי כסודות גדלו סס : ואם ידוע שיש לו שדה . אין כאל הפה שאמר הוא הפה שהתיר לבין שדות שיש לו שדה מתחלה משדה הכיז הפירות ולא היה נלחמן לומר מחיל' הם כחיס הלכך כי חמר עשרתים אינו נלחמן לביכא מנו : יב עם הארץ שאמר לחבר קח לי . כגון שהיה החבר הולך לשוק לקנות ירק לעגמו וחמר לו עם הארץ קח לי ג"כ אגודה של ירק ולקח חבר שתי חלונות סתם ולא פירס זו לי וזו לעטו חלני : פסור .

גיואגם או די פירות וענען פון ארץ ישראל אונ קען דארף פון זייא געבין מעשר' הפה שהתיר . ודי סויל' האמ' זיי סתיר גיטען . ונארום ער זאגט דאך אז זיי וענען שוין געמעשערטן אזוי ויזא איה גלויב' אים אז זיי וענען אסור זיין וענען פון ארץ ישראל . ונארום אז ער וואלט גיט זאגין אז זיי וענען פון ארץ ישראל וואלט איה דאך זאגין אז זיי וענען פון חוץ לארץ אזוי ווי איה זאג איה אלע פירות אזוי דארף איה אים גלויבין אז ער זאגט זיי וענען געמעשערט' סתלי בן חייב לעשר אונ אז דער פארקויפער זאגט דיא פירות וענען פון מיין פעלד וואס איה האב אין סוריא ונארום די פירות זאס וואקסן אין סוריא דארף קען פון זייא געבין מעשר אונ קען האמ' אויף זייא גויד גיטען דעם דין פון דמאי דארף קען פון זייא געבין מעשר מעשילין הן זאגן . שהפ' שאסור הוא הפה שהתיר אונ אז ער זאגט דיא פירות וענען שוין געמעשערט' איז ער בגלויב' . ונארום אז ער וואלט געוילן זאגין אלזינען וואלט ער גיזאגט די פירות וענען פון חוץ לארץ . ונארום קען דאך אויף גיט געדארפט געבין מעשר זאזוי ווי פריער' ואם ירוב שיש לו שדה אחת כסוריא חייב לעשר אונ אויב קען זייקסט אז ער האט אפעלד אין סוריא איז ער שוין גיט בגלויב' צו זאגין אז די פירות וענען פון חוץ לארץ . ונארום גענוים וענען דיא פירות פון זיין פעלד . דריבער אז ער זאגט זייא וענען געמעשערט' איז ער אויף גיט בגלויב' . ונארום ער האט שוין גיט קיין מיין אז ער וואלט געוילן וואקט ער זאגין זיי וענען פון סוריא קען וואקט אים גיט גלויבין אז זייא וענען פון סוריא גאר קען מוז פון זיי געבין מעשר : יב עם הארץ שאמר לחבר קח לי ג"כ אגודה של ירק וקח חבר שתי חלונות סתם וזו לעטו חלני : פסור . ווען איין עם הארץ האמ' גיזאגט צו אסור קויף פאר סיר אביגמיל ירק אדער אקיוכל . אונ

הנאה האבין אונ גענין ווי פיל די וויין איז ביי דיר ווערמ' וועל איה געקען אנדערע פירות . דאס קען קען אפי' דער דין איז קען קאר גיט סאדעשין געצין בילדער אונ זיין גוף אויף אנדערע זאכין . ונארום קען קאר גיט פון זיי הנאה האבין גאר דער דין איז אבער מן התורה אז אנר ירשת גיט זיין פאטער . דריבער איז דיא ירושה סיט די געצין בילדער אונ סיט די זיין גוף גאר גיט זיין . ער האמ' זיי נאך גיט וזכה גיטען . אונ ער סאדעשין זיי גיט אויס . גאר עם איז גלייך ווי דער עובד בוכבים זיין ברודער שיינקט אים די געלט . אדער די פירות . קען ער זיי געקען זאס משנה ירשת' הני אסור אבער אז דער גר האמ' גענוקען די געצין בילדער אונ די זיין גוף צו זיין אין רשות והאמ' ער זייא שוין וזכה גיטען קאר ער זיי גיט אויס סאדעשין מיין זיין ברודער נדעם עובד בוכבים ונארום זיי זאכין וואס קען געקט פאר געצין בילדער סיט זיין גוף קאר קען גיט פון זיי הנאה האבין : יא המזכר פירות כסוריא . ואמר סת' ארץ ישראל מן . חייב לעשר דער דין איז דיא פירות וואס קען קויפט אין סוריא דארף קען פון זיי גיט געבין מעשר . ונארום דאס מערקסטע פירות וואס אין סוריא ווערמ' פארקויפט וענען פון חוץ לארץ . אונ אז איינער פארקויפט פירות אין סוריא אונ ער זאגט דיא פירות וענען פון ארץ ישראל דארף קען פון זייא געבין מעשר קעשען הן זאגן . שהפ' שאמר הוא הפה שהתיר אבער אז ער זאגט זיי וענען פון ארץ ישראל גאר קען האמ' שוין פון זיי געבין מעשר איז ער בגלויב' . ונארום אז ער וואלט געוילן זאגין אלזינען האמ' ער דאך גיטענט זאגין דיא פירות וענען פון חוץ לארץ וואלט קען דאך אויף גיט געדארפט געבין מעשר . דאס הייקט הפה שאמר . די מויל וואס האמ' די פירות געאקורט דער מיט וואס ער האמ'

עוקלין גס היא כ"ג פטס
 כגון משנת רבי ורבי חייה
 ומשנת בר קפרא ולוי ונחמ
 דני שמואל והכי אמרי' במס'
 גדלי' ר' מתני הלכתא דמס'
 פטס: כרבלתא. סס לנטס
 סמוכ כס פטסי' הון
 וכלכלתיו: מתון מתון.
 לטון מלחן ד' מלות טי
 פעמים טי מלות כלומר

ואצו רב יהודה בר שלמי חד מסאניה אתי
 ממרא ואנן קמצערינא נפשין ומצווה קא
 צווחנין ולית דמשנח בן אמר ליה קמאי
 הו קמפרי נפשיהו אקדושת השם אנן לא
 מסרינן נפשין אקדושת השם כי הא דרב
 אדא בר אהבה חזייה לההוא כותית דהות
 לבישא כרבלתא בשוקא סבר דבת ישראל
 היא קם קרעיה מינה אנלא מילתא דכותית
 היא שיימה בארבע מאה זוזי אמר לה מה
 שמך אמרה לו מתון אמר לה מתון מתון ארבע
 מאה זוזי שויא רב גידל הוה רגיל דהוה קאלי'

הסס גרס לי * לטון אמר
 מתון מתון לטון המתנה סס
 המתניו יתייב מתוכר ד'
 מלות זוז: כי יתקי חיורוי.
 ויזכר לניס: רבי יוחנן.
 אלס יפה תלר ס' כלמרי'
 כהסוכר אל הפועלים
 סופריה דר' אבהו מעין
 סופריה וכו': עולי עין.
 מסוקיס מן הטין סמנה

ויתוב אשערי דמבילה אמר להו הכי מבילה והכי סבילה אמרו ליה רבנן לא קא מסתפי מיצד
 הרע אמר להו דמיון באפאי כי קאיי חיורוי רבי יוחנן הוה רגיל דהוה קאיל ויתוב אשערי דמבילה
 אמר כי מלקן בנות ישראל ואתיון ממבילה מסתכלין כי ונהו ליה זרעא דשפירי כוותי איל
 רבנן לא קא מסתפי סו מעינא בישא איל אנא מורעא דיוסף אתינא דלא שלמה ביה עינא בישא
 דכהוב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר רבי אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין

ואלו רב יהודה בר שלמי חד מסאניה אתי פטרא און ווען
 רב יהודה האמ גאר געהאט אפיסיל צער פאר
 וואס עס איז גיטא רענין. ער האט גאר איין שפך
 אויסיגיאהן. איז שוין געקוקען רענין וואס
 קמצערין נפשו ופצוין קא צווייגן וליה דפסנה הן און
 מיר זענען אונז פיל מער און מיר שרייען וואס
 עס איז גיטא רענין און צער קוקט גאר גיט אויף
 אונז אפי' ליה האמ אכני גיזאנט צו רב פפא קמאי
 זיין קמפרי נפשיהו אקדושת השם די ערשטע מענטשין
 פלעגין איין שטעלין זייער לעבין צו הייליגען
 דעם נאמען פון גאט און לא מסרינן נפשין אקדושת השם
 אבער מיר שטעלין גיט איין אונזער לעבין צו
 הייליגען דעם נאמען פון גאט כי הא דרב אדא בר
 אהבה חזייה לההיא כותית דהוה רגיל דבישא כרבלתא בשוקא
 נוארם רב אדא בר אהבה האמ גיזעהן וויא
 אפותית איז גינען געקליידט אין אשייגעס
 מאנטיל און איז געזאנגען איז גאט ספר דיה יספרי
 דיא רב אדא האמ געמיינט אז דאס איז אידישע
 קס, קרעה סיפה האמ ער פון איר אראפגעריסען
 דעם מאנטיל אנלא פלגה דניחית היא נאכרעם איז
 געוואקסט גינוארין אז דאס איז אפותית שיימה
 גארבע פאזת ווי האמ מען געשאצט דעם מאנטיל
 אז ער איז ווערמט פיר הונדערט גילדין אפי' גיט סה
 שפך רב אדא האמ גיפערנט ביי די פותית ווי איז
 זיין נאמען אפריה וי פוהן האמ די פותית גיזאנט
 צו רב אדא מיין נאמען איז סתון אפי' גיט האמ
 רב אדא גיזאנט צו די פותית מתון מתון ארבע מאה
 זוזי שויא סתון סתון איז ווערמט פיר הונדערט
 גילדין סתון איז שייטש ווארטן. און מתון איז
 שייטש צוויי הונדערט. דריבער האמ רב אדא
 גיזאנט ווען איר וואלט געווארט און גיזעהן ווער
 דו גיזמ. וואלט איר גיזעהן אז דו ביזמ אפותית
 וואלט איר פון דיר גיט אראפגעריסען דעם
 מאנטיל וואלט איר גיט שארין געהאט פיר
 הונדערט גילדין רב גידי סה רגיל דהוה קאלי ויתוב

שולטת בהן: שלא רצתה רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא וידגו לרוב לזון. ליהמת מלכות חלונא : בקרב הארץ מה דגים שבים מים מבסין עליהן ואין עין הרע שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם ואי בעית אימא עין שלא רצתה לזון כמה שאינו שלו אין עין הרע שולטת בו :

ג'ים ג'ינועקטיגען אויף זיי רבי יוסי ברבי חנינא אמר פסקא רבי יוסי ברבי חנינא פון ראגןען ווייסין מיר אז אעין הרע ג'ינועקטיגעט ג'ים אויף דיא ג'ינגער פון יוסף, ווארום ווען יעקב האט ג'יגעקשט די ג'ינגער פון יוסף האט ער ג'ינגאט זייט לרוב בקרב הארץ זיי נאלין ויין אויף דער וועלט אזוי פיל ווי די פיש פון דגים שבים מים פ'סנים זייקט זאין עין הרע שולטת בהם אזוי ווי די פיש וואס אין ים. ברעקט אויף זיי דיא וואקער. אונ דער עין הרע קען ג'ים ג'ינועקטיגען אויף זייא אף ג'יט זיי אעצן הרע. אש'לעקטע אויב :

זוהר פקודי דף רכ"ג ע"ב ח"ת דלילית יוד הא ואו הא

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה וגו'. רבי יוסף סבא אמר כיון דעבדו כל כוזבייית ית משכנא אנטרין למהדר חושבנא מכל ליטין עבדין דלחעבידו ב'י. מאי עממא בנין דכל חושבין וחושבין בד הוה אהעביד חושבנא הכי אחקיים ההוא עבידא ואתקיים בחתריה. וישראל כלבו כמה דלחערשו כמה דלנדיבו בקדמיתא הכי נמי חערשו כההוא חושבנא וכדון אתקיים כל עבידא כההוא רשוא ועל דא אנטרין הכא חושבנא וגיין דכהאי אתקיים עבידא. אלה כתיב ולא כתיב ואלה. אלא דא איהו חושבנא דמסיל כל חיהו חושבנא ודא אתקיים יחירי מכלהו דכהאי אתקיים משכנא ולא בחתרא. פתח ואמר והיה אמונת עתיד חסן יסועת חכמת ודעת יראת ה' היא אצורו האי קרא חוקמה חבריא. אכל הא חנינן כל ב"ג דלחעסא כזוריייתא כהאי עממא וזכי למקבני עמין לה אנטרין כזמורה דרשעוה דליה יתבוין לקב"ה יתבוין לגס שמים בנין דלמונה להכי אהכוון חסן יסועת לאכללא דחמי דבינא חכמת ודעת דתרוין אלין שראן דא עלי. דא. עמיר וגניו לאשרא דא על דא יראת ה' היא אצורו אולרז דכל אלין בנין דהאי יראת ה' נקוט כל ליטין מלין וזיהי אהעבידת אולרז לכלהו וכד נפקין מינה כל ליטין גניוין כלהו חסיק לון כחושבנא מלן דכתיב עיניך ברכות בחשבון. בחשבון ודא עביד. ואסיק ליטין ברכות ויסי ואשנת (כ"א ואסקי לכלא) לאפקא כלא כחושבנא. ועל דא אקרי אמונה וככלא אקרי אמונה והא חוקימנא ומנה אי הכא אנטרין דלחזוה מהימנותא לשאר מיילי דעלמא עאל"ו וע"ד קב"ה הוה אורע להו לכל ישראל רוא דמיהמנותא לשהן ככל מה דעבדו וככלא חתמר :

הלכה פסוקה יוסף לחק מוס

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ב'

(א) כיום הבפורים מתפלל בכל תפלה מוחמט חפלות ו' ברכות ג' האשנות וג' אחרונות ואכעזית בעין חיות ותוחם ככל אחת מהן מלך על כל הארץ בקרש ישראל ויום הבפורים ואם תל להיות בשבת השבת וישראל ויום הבפורים: (ב) כד"א כיום צום של כל שנה ושנה אבל כיום צום של שנת היובל

(א) ג'יום הבפורים מהפלי בג' תפלה מהמש תפלות ד' ברכות די פינף תפלות וואס מען דאווינגט יום כפור. ווערט יעדער שבוניק עשורה ג'ינגאט זיגען ברכות שלש ראשונות ודעש אחרונות די ערשטע דריי ברכות און די לעצטע דריי ברכות וואקעזית בעין חיות די מיטעלעקע ברכה ווערט ג'ינגאט וואס ג'יהער צו יום כפור וחותם בג' אחת פיהו ביי יעדער תפלה צו יום הבפורים אויסקילאוין די מיטעלעקטע ברכה מלך על כל הארץ בקרש ישראל ויום הבפורים ואם תל להיות בשבת און כפור איוב יום כפור איוס אים שבת וחותם בג' תפלה פיהו זאל ער אויסקלאוין דיא מיטעלעקטע ברכה פון יעדער תפלה מלך על כל הארץ בקרש השבת וישראל ויום הבפורים: (ב) כד"א כיום צום של שנה ושנה אבל כיום צום של שנת היובל

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

דשון הרע אמרו רז"ל עסקה מע"ט ונפ"ד ונ"ט עון החמורות מכל סעכירות ואורז"ל כל המספר לכ"ד כופר נעיקר כמ"ט

חומם בכל תפלה מהן מלך על כל הארץ מקדש של כל שנה ושנה אבל כיום צום של שנת היובל לשון הרע אקרו רבותינו זכרונם בברכה די רבנן האבין ג'ינגאט די עבירה פון לשון הרע שקשה מעבדה זרה ופסיבות רבים וגזוי עריות איז ערנגער ויזא דיא דריי עבירות עבודה זרה דיגען. אקוענטשין הרנן אונ כזונה זיין שהו החמורות פני הבפירות וואס די דריי עבירות זענן גרעסער פון אלע עבירות. אונ לשון הרע איז גאה גרעסער פון דיא דריי עבירות ואקרו רבותינו זכרונם בברכה גאה האבין דיא רבנן ג'ינגאט פ' המספר. לשון הרע פינף געזר דער מענקש וואס רעט לשון הרע זייקניגט ער אין גאט פמו שקחבו ווי עם שמיים אין פסוקי דור

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ב' (א) כיום הבפורים מתפלל בכל תפלה מוחמט חפלות ו' ברכות ג' האשנות וג' אחרונות ואכעזית בעין חיות ותוחם ככל אחת מהן מלך על כל הארץ בקרש ישראל ויום הבפורים ואם תל להיות בשבת השבת וישראל ויום הבפורים: (ב) כד"א כיום צום של כל שנה ושנה אבל כיום צום של שנת היובל

אמר אחרו ללבושני נכבד שפתינו אלתנו מי ארון לט רכילות
 פורג שלש ושקול כספיות דמיס ולינו כנסו כניע כמיס
 מי יגור כאלף וע' לא רגל על לשונו זכנס דואג אדומי
 אצור הרושם ראש סנסדרין מפני טרלילות נטרד מן ספס"כ
 וזכרת כהני ימיו וגרם הריגת נוב עיר סנסניס ומיתת סאול
 וזכרו וזכו ציו:

מתפלל המלה המוספין מ' ברכות כמו שהתפלל
 במוסף ראש השנה והם אותן הברכות עצמן לא פחות
 ולא יותר ואין מתפלל אותן אלא בזמן שהיובל גזר:
 (ג) בכל המלה מהתפללות פותח קודם לברכה ראשונה
 ה' שפתי פתחה ופי יגיד ההלכה ויבשרה חותם בסוף
 התפלה: אמרו יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך
 ה' צודי וגואלי ואח"כ צועד לאחוריו:

הקלף האם גיואנת אשר אמרו ללשונו נגבד שפתינו
 אלתנו מי ארון לנו זיי האבין גיואנת דורה אונגער
 צונג נואם כיר קענין גוש בירדיון ועליון כיר
 אונגו שטארקין אז אונגערע לעפעצין איז מיט
 אונגו ווער איז אהערע איבער אונגו ווער הט צו
 שאפין איבר אונגו רכילות הובג שלשה רכילות הרגת
 דריי מענטשין ופגל בפשיטת רמיס אונג עם איז
 גלויף ווי ער טאלט דריי מענטשין געהרגת וזינו
 גכנס בגן עדו אונג ער וועט גיט אריין גיון אין גן
 עדן כמו שכתוב וזיא עם שטייט אין פסוק דור
 הקלף האם גיואנת צו גאט מי יגיד ההלכה ווער
 נועם וואהקען אין ביון גיצאהלם לא רגל על לשונו
 דער וואם האם גיט גירעם רכילות מיט זיין צונג
 הנה דואג אדומי אצור הרושם ראש סנסדרין רואג
 האדומי נואם ער איז גיווען דער שטארקסטער
 פון דיא פאקטובער פון שאול דער גרעסטער
 פון דיא סנסדרין מפני רכילות נסרד מן ספס"כ תבא
 וזייל ער האם גירעם רכילות דריבער אוי ער
 פארטריבען גיוארין פון עולם הבא ונגדה הדי
 יקוי אונג ער איז גישטארבין אין זייגע העלפט
 יאהרין וזבא גירעם נוב עיר הכתנים דורך אים לענען
 געהרגת גיוארין דיא ביהמים פון די שטאט נוב
 וסיתת שאול וזכרו וזכו ציו:

וסיתת שאול וזכרו וזכו ציו: שאל מיט זייגע וזקן מיט זייגע שמוב מענטשין:

פקודי יום ב תורה

אונקלוס

למשיך סתת הלא יהיה מש' ייה ידו יהיה . רוח יוד הא ואו הא . נשמה יהות חיה יחיהו . ו' דימילי ר'ו אל
 שם ב'ן שבעשיר בניקוד חולם :

כי ויהי מאת כפר הכסף לצקת את
 אדני הקדש ואת אדני הפרכת
 מאת אדנים למאת הכפר כפר

ביתוה מאה כפרין דכסף
 דאתבא יונ סככי קודשא
 ונת סככי דפרוכתא
 מאה סככינ למאה כפרין
 תלויות אהרן
 וימי מלח מ' סככי . ע"ב :

בעל המורים
 (כז) מלת אדנים כנגד מוסדים על אדני פו ונגדס תקנו ק' ברכות ככל יום :
 רש"י
 (כז) לצקת . כהרגומו ללחמא : את אדני הקדש . כל קרבי המסכן כהם מ"ח קרטיט וזכס ל'ו אדנים
 פירוש לתורת אלהים
 (כח) נדי אונ גם איז גיווען כ'את דיא הונדערט
 צענטנער זילבער געבט צו גיסען את דיא הייליגע
 כ'את אדנים הונדערט שוועלער
 למאת הכפר צו
 הונדערט

**לְאֶדָן : כח וְאֶת־הָאֲלֹף וְשִׁבְעַת
 הַמֵּאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עֲשֵׂה
 וַיּוּם לְעַמּוּדִים וְצִפָּה רְאֵשֵׁיהֶם
 וְחִשַּׁק אֹתָם : כט וְנִחַשְׁתָּ הַתְּנוּפָה
 שִׁבְעִים כֶּכֶר וְאַלְפִים וְאַרְבַּע
 מֵאוֹת שֶׁקֶל : ל וַיַּעַשׂ כֹּה אֶת־אֲדָנִי
 פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת מוֹזְבַּח
 הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת
 אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת כָּל־כְּלֵי הַמּוֹזְבַּח :**

כִּפְרָא לְסִמְכָא : כח וַיֵּת
 אֲלֵפָא וְשִׁבְעַת מֵאוֹת
 וְשִׁבְעִין וְחֲמִשָּׁה עֲבָד וַיּוּם
 לְעַמּוּדֵיָא וְחִפָּא רִישֵׁיהוֹן
 וְכַבֵּשׂ יִתְהוֹן : כט וְנִחַשְׁתָּ
 בְּאַרְבּוּתָא שִׁבְעִין כֶּכֶרִין
 וְתַרְוִין אֲלֵפִין וְאַרְבַּע מֵאוֹת
 סִלְעִין : ל וַיַּעֲבֵד כֹּה יֵת
 סִמְכֵי תַרְעַת מִשְׁכַּן זְמָנָא
 וַיֵּת מִדְּבַחָא דְנִחַשְׁתָּ וַיֵּת
 סִרְדָּא דְנִחַשְׁתָּ דִּי לִיָּה
 וַיֵּת כֶּרֶם מְגִי מִדְּבַחָא :

תולדות אהרן

ואת האלף . ט . ונחשח המנוסה . טט :

שפתי חכמים

ט דק"ל לפסוקו של קרח משמע דקלוי על הווינו תלמיד ללמות
 ראשיהן ונחמה לרביהו נסוי וסח הווינו היו כולו כסף והוסף מלח
 מהן להורות שמכסף הזה נעשה הללויו וגם הווינו והמסוקים ולא
 הווינו לכד ולאחינו שהבי איון כסף חסר מכל כסף פקודי העדה
 והשכח מלמות וגו' שלא הגיעו לכלל ככר :

ואלנו פרכת ארבעה היו מאה וכל טהר האלונים
 נחשח כתיב כהם : (כח) וצפה ראשיהם . של עמודים
 ט מהן שכולו כתיב וספה ראשיהם והמסוקים כסף :
 רק מלח הככר ששעסו מהם האלונים והאלף

רש"י

פירוש לתורת אלהים

כִּכְר וְיִבְעִיצִיג צֶעֱנָקְנָעֵר וְאַלְפִים אֹנִן צְוִיָּיא שׁוֹיִעֲנָד
 אֹנִן פִּיר הַוְּנִיָּעֵרְט שְׁקָלִים : (י) גִּישַׁשׁ כֹּה הָאֵמ
 עֵר גֶּעֱמָקְט פּוֹן דָּעִם קוֹפֵעֵר אֵח אֲדָנִי דִּיא
 שׁוֹנְעֵלְעֵר פֶּחַח אִיָּהֶל מוֹעֵד פּוֹן דָּעֵר סִיר פּוֹן
 אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵח אֹנִן דָּעִם מוֹזְבַּח פּוֹן קוֹפֵעֵר
 וְאֵח אֹנִן דִּי וִיפ פּוֹן קוֹפֵעֵר אֲשֶׁר יו וְוָאִם צו
 אִים וְאֵח אֹנִן אֲלַע פִּלִּים פּוֹן דָּעִם מוֹזְבַּח :

הַוְּנִיָּעֵרְט צֶעֱנָקְנָעֵר כֶּכֶר וְאֵנִן אֲצֶעֱנָקְנָעֵר צו
 אֲשׁוֹנְעֵל : (כח) וְאֵח אֹנִן דִּיא שׁוֹיִעֲנָד אֹנִן וְיִבְעִין
 הַוְּנִיָּעֵרְט אֹנִן פִּירָה אֹנִן וְיִבְעִיצִיג שְׁקָלִים עֲשֵׂה
 הָאֵמ עֵר גִּימָקְט הַעֲקֵלְאֵד צו דִּי וַיִּלְוִין וְצִפָּה אֹנִן
 עֵר הָאֵמ כִּדְעֵקְט רִאשֵׁיהֶם וַיַּעֲבֵד עֲקִין וְחִשַּׁק אִיָּהֶם
 אֹנִן עֵר הָאֵמ אֵן צֶעֱנָקְנָעֵר וַי : (כט) וְנִחַשְׁתָּ הַתְּנוּפָה
 אֹנִן כֶּרֶם קוֹפֵעֵר פּוֹן דָּעִם אִיָּהֶר הַיִּבְוֹנָג שְׁבָעִים

נביאים מלכים א ז

תרגום

לרמשיך מנה ר"א צבאות נפש צ צב צבא צבאו צבאות רוח יהוה נשמה רנצח ארני נשמה רחד יהנה רחח
 יחירה רנצח יהנה חיה יחירה רחד אל שם ב"ן שבעשית :

**א כִּכְבֵּר תִּירְדִּין יִצְקָם הַפְּלֹךְ בַּמַּעֲבָה הָאֲרָמָה בֵּין
 סָפוֹת וּבֵין צִרְתָּן : ב וַיִּנַּח שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־הַפְּלִים
 מִרַב מְאֹד מְאֹד לֹא נִחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת : ג וַיַּעַשׂ
 שְׁלֹמֹה אֶת כָּל־הַפְּלִים אֲשֶׁר בֵּית יְהוָה אֵח מוֹזְבַּח
 הַזֶּהָב וְאֶת־הַשְּׁלֹחַן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים זֶהָב :
 ד וְאֶת־הַמְּנֹרֹת חֲמִשׁ מִיָּמִין וְחֲמִשׁ מִשְּׂמָאל לְפָנֵי**

א בְּמִישְׁרֵי יִרְדְּנָא אִתְקִינוּן
 סִלְפָא כְּעוּבֵי גִרְזָשָׁה בֵּין
 סָפוֹת וּבֵין צִרְתָּן : ב וְאַצְעַע
 שְׁלֹמֹה יֵת כֹּל מִנְיָא מִסְגִּי
 לְחֵדָא לְחֵדָא לִית סוֹף
 לְסַחְקָל נִחַשְׁתָּ : ג וַיַּעֲבֵד
 שְׁלֹמֹה יֵת כֹּל מִנְיָא דִּי בֵּית
 מִקְדָּשָׁא דִּי יֵת מִדְּבַחָא
 דְנִחַשְׁתָּ וַיֵּת פְּתוּרָא דִּי עֲלוּהִי
 לֶחֶם אֲפִיָא דִּבְקָא : ד וַיֵּת
 רש"י

מצורת רוד

(א) יצקם. התיכס : במעבה הארמה. כעובי (ב) במעבה הארמה. כעובי הארמה חסר. לורות הכלים הסס
 וסכן כהם חח הנחושח לחתר הסתכס : (ג) וינח שלמה
 וצ"י. הכית מלשקל כווסח חתמת סבוי מרובים מחלו וכל
 סיה נחקר לדעת משקל החושח וכסל הדכר כח"ש לחוספת כיוור : (ד) אשר בית ה' . אשר לבית ה' : ואח השלחן .
 ר"ל קטנות הסחטת כי עטר שולחנות עסס כח"ש כר"ה : זהב . מוסק על השלחן : (ד) חמש מימין . ר"ל וימין מטרס
 מנה

פקודי יום ב כתובים

הרגום

הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר וְהַפְּרָח וְהַנֶּרֶת וְהַמְּלָקְחִים זָהָב: דְּהָבָא סָבָא וְשׁוֹשְׁנֵי אֶרֶץ וּבִצְיָנָא וְצִיְבָנָא דְּהָבָא:

מצורת רוד

רשי

מַסָּה אֲבָל כּוֹלֵס כְּסָמִיד כְּרוֹס שְׁהוֹרֵס חֲמֵרָה כִּסֵּי עַל צַלֵּם הַמַּסְכֵּן וְחַמְטָא מַשְׁמַלֵּא: וְהַפְּרָח. טַל מְנוּרָה: וְהַנֶּרֶת. כּוֹיִכָן מִימֵנָה (שְׁמוֹת טו'): לְפָנֵי הַדְּבִיר. כִּי כִסְיֵל עַמְלוֹ: כְּסוּתוֹתֵינוּ כִּזְן הַשָּׁמַן וְהַסְתִּילָה: וְהַמְּלָקְחִים. שְׁמִימֵין הַסְתִּילָה מִתּוֹךְ הַשָּׁמַן

זרגום

כתובים משלי ב

לְהַסְדִּיק מִיַּסְדֵּר וּמְלַכֵּת ח'א שִׁין דְּלֵת יוֹד נֶגֶשׁ שִׁין שִׁין דְּלֵת יוֹד חֵה יֵאֲהוּדְנָה נִשְׁמַת יִסְדֵּר א' אֲדַר אֲדַרְנִי נֶגֶשׁ אֲדַרְנִי חֵה אֲלָף דְּלֵת נוֹן יוֹד נִשְׁמַת וּמְלַכֵּת י' דָּה ו' דָּה חֵה יִחִידָה יִסְדֵּר יְהוָה חֵה יִחִידָה וּמְלַכֵּת אֵל שֵׁם כִּין שְׁבַע־שִׁית:

א מוֹקֵשׁ אֲדָם יֵלַע קֹדֶשׁ וְאַחַר נְדָרִים לְבַקֵּר: ב מִזְרָה לְקוֹרְשָׁא וְבִמְרָה חֲבִי כְּדִיא רְשָׁעִים מִלֶּךָ חֲבֵם וְיֹשֵׁב עֲלֵיהֶם אֹפֶן: ג נֶר יִחַדָּה נִשְׁמַת אֲדָם חֲפֵשׁ כְּלִי־מִדְּרִי־בָמֶן: ד חֶסֶד וְאַמֶּת יִצְרוּ־מִלְכָּה וְנִמְעַד בְּחֶסֶד כְּסָא: נִשְׁמַתָּה דְבָנָה נֶגֶשׁא וּבְצִיא כּוֹלְחָן נִנְיָא דְּכְרִיסָא: ד חֶסֶדָא וְקוֹשְׁמָא יִנְטְרוּ לְמִלְכָּה וּכְסָאן פּוֹרְסִיָּה בְּחֶסֶדָא:

מצורת רוד

רשי

(א) מוֹקֵשׁ אֲדָם. מְכַוֵּל מוֹקֵשׁ עֵבֶרֶס מַשְׁחִית קְדוּשָׁתֵּי הַלֵּלִם וְתַקְנֵהוּ לְבַקֵּר אַחַר נְדָרִים וְלִכְוֹחַ לִפְיֵי לְבָקֵשׁ עַל כְּסָפוֹ: (ב) מִזְרָה. מִלֶּךָ מַסָּה דְרוֹס לְמוֹר אֶחָד פְּרָשִׁים לְכָל יִסְרָי כְּסוּתוֹת אֶחָד לְמַשְׁחִית עַלֵּת רַעַס וְשִׁיב לְכַסֵּי נִמְוֵל אֶדֶס כְּמַסָּה כְּלוּסֵין סַמְכָנְלוֹ וְשֵׁן לְמַקְוֵהוּ כִּן יִסְרָי כְּסוּתוֹת אֶחָד הַמַּעֲבָדָה לְמַעַן יִסְרָו: (ג) נֶר ה' . כִּסֵּי מְדִרָה הַלֵּלִם לְחַסֵּם כְּחֶסֶד כִּי־יֵהֵךְ כִּן חֶסֶד כִּי כָל מַשְׁחִית מְדִרָה כְּסוּ עִי־נִשְׁמַת הַלֵּלִם כִּי כוֹחַ דְּיִחַדָּה כִּסֵּי וְעֵבֶרֶס עַלֵּי כְדִין: (ד) חֶסֶד וְאַמֶּת. אֶמְלֵל יִעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ כִּסֵּי עוֹמְרִים עַלֵּי מוֹתוֹ כִּי כוֹחַ מְרִיבִים מוֹכִיבֵי וְעוֹמְרִים נֶעֱשׂוּ:

פירוש ע"ש

(א) מוֹקֵשׁ אֲדָם יֵלַע קֹדֶשׁ עִם אִינוֹ אֲשֶׁר־וּכְרִיבֵינָה פֶּאֶר אֲמַעֲנָשׁ אִז עַר פֶּאֶר־אֲרָבָה דִּי דִיִּלְיִנְקִימֵי. אִז עַר אִינוֹ גִּימֵי כְּסָנִים וְיִנְעֵי נְדָרִים. נוֹיִר עַר נִעְמֵם נִישְׁמַרְאָפֵט וְעֵרִין וְאַחַר נְדָרִים לְבַקֵּר אִז אֲפִילוֹ עִז וְזָקֵעֵן כְּסוּר וְיִין אֲנָדֵר וְיִי דַעַר דִּין אִינוֹ דָּאס אִינוֹ אוֹיֵף גִּימֵי נִימֵי. דָּאס בְּעַקְשָׁע אִינוֹ כְּעֵן זָאֵל נָאֵר קִיין נֶרֶד סָאָהֵן: (ב) מִזְרָה רְשָׁעִים כְּסָהֵם דַּעַר לְקוֹנְעֵר מִלֶּךָ פֶּאֶר־שְׁפָרִיט דִּיא רְשָׁעִים עַר זַעֲהָם דִּיא רְשָׁעִים זָאֵלִין גִּימֵי וְיִין עִז וְאִמְעֵן וְיֹשֵׁב עֲלֵיהֶם אִינוֹ זָאֲכָדַעַם עַקְרָם עַר אוֹיֵף וְיִי דַעַם נָאֵר פֶּון וְיִין שְׁמָרְאָף: (ג) נֶר ה' נִשְׁמַת אֲדָם דִּיא נִשְׁמַתָּה וְיִין דַּעַם אִינוֹ דִּיא לִיבֵם פֶּון

ברמנורא

מלשנה שבת פרק כג

ברמנורא

פֶּרֶק כֵּן א' שׁוֹאֵר . כִּלֵּי אֲמַלְשֵׁי דְּנִכְוֵרָה לְמַלְכוּת דְּלִירַס אֱלֹהִים . וּבְלִבֵּד שְׁלֵא יֵאֵמֵר פֶּרֶק כֵּן א' שׁוֹאֵל אֲרַם מְחַבְרוּ כְּדִי וְיִין וְכְדִי הֵלֵל אִזֵּי עוֹלָמִים יוֹם לְבַקֵּר אֲחֵי לֹו הַלּוּיִנִי . דֵּהֲלוּוָה לִמֹּן שְׁמֵן וּבְלִבֵּד שְׁלֵא יֵאֵמֵר כִּי הַלּוּיִנִי . מְלוּה לְמַחֲבוּ עַל פִּתְקֵס כִּי

וְיִין חֶבֶר גִּימֵי דְּאֲרָפִין פֶּאֶר שְׁרִיבִין וְיִנְבֵּר שְׁלֵא יֵאֵמֵר יִי חֲזַנֵּי נָאֵר עַר נָאֵל גִּימֵי זָאֵלִין מִימֵן דַּעַם לְשׁוֹן הַלּוּיִנִי . נוֹארוֹם מִימֵן דַּעַם וְנִאֲרַם הַלְּגֵנִי מִימֵן כְּעֵן עִז בְּאֲרָנִין אוֹיֵף אֲלֵאנְקַע צִימֵי . קַעֵן וְיִין נוֹיִל דַּעַר נוֹאֵם פֶּאֶר־בְּאֲרָנֵם הָאֵם מוֹרָא עַר נִעְמֵם פֶּאֶר־נֶעֱשִׂי:

וכך הלוחי לפלוני כדי שלא יבטח : מניח שלוחי אצלו .
אם אינו מאמינו ולוקח אותו ומקדישו בשבת דמוכו' שקבוע
לכן זמן וכו' להקדים בשבת (א) : ב פרפרותיו .
מיני מעדנים : אבל לא עם הבתב . אתו כתי מע"ט

בן וכן אורחים שני שלא
ישכחם לא יקראו באותו כתב
בשבת גיורה שמה ימחקו (ב)
א"כ שמה יקרא בשבתי
הדיוטות ז' וז' ומתן לקרות
בשבת אלא בתורה שכתב
ובתורה שב"ע לאמר שכתב'
וכפירושיהן אבל כשאר דברי'
או כשפרי הלכות שאינן
מדברי כנראה זו מפירושיהן
אסורים : ע"פ פ"ט . מעיל

גורל (ג) חלק למי יגיע כל מה ומה : עם בניו ועם
בני ביתו . שכן מופיע על משלחו שאין כאן קשר
אבל עם אחר לא דבני חבורה המקפידים וע"ז שאינן מוחלין
ואינם מוותרים וז"ל עובדים (ד) משום מדה ומשום משקל
ומשום מנין ומשום לוויין וסורשין דגורו כהו רכנן שמה יבטחו :
ובלכר שלא יתבווין וכו' . מתניתין חזארי מחסרה
וה"ק מפיה אדם עם בניו ועם בני ביתו על השלחן ואפי'
ביתו (ה) אבל עם אחר לא . ובלכר שלא יתבוין לשבות
קני והאי אסמכתא היא דסומן על הגורל אם יפול לו
לגורל על המנה גדולה חף

[א] ככרות . כנמרה אמרינן אפי' חמא מתניתין כהלא דמ"ט
פ"ה דכ"ח דס"ל דלף כחול אסור להנות ככל ככר שמה
ויקרו מיטין וכו' וכו' רבי . דבכר כבאר דקין דמיה ולפיכך
חתי וכן האם לאשמעין דלמי' להלא כי קין דמיה שרי .
ועו"ט : [ב] בשבת . ולא נוכר מע"ט לקטת . רש"י והר"ן :

וכן האשה מחברתה [א] ככרות . ואם
אינו מאמינו מניח שלוחי אצלו ועושה
עמו חשבון לאחר שבת . וכן ערב פסח
בירושלים שחף להיות [ב] בשבת . מניח
שלוחי אצלו . ונוטל את פסחו ועושה עמו
חשבון לאחר יו"ט : ב מונה אדם את
אורחיו ואת פרפרותיו מפיו אבל לא את
הכתב ומפיה עם בניו ועם בניו ביתו על
השלחן . ובלכר שלא יתבוין לעשות מנה
גדולה כנגד קמנה פסח קוביא

שקפידים או לוח ודברים ליקח נמדה וכו' מהו גם כ"ע ישנו כך
וי' וכן משקל ומנין יבואו ליד משקל ומנין משני קפידין ומשום
לוין וסורשין לאשון הלוואה אסור כלכלת וסם שקפידים ויכירו
לשון הלוואה לפי שימרה השואל אם אוכיר לשון שאלה משמע
הדירה כעושה נכר חומר לשון הלוואה חו' : (ה) משום דכין
דלכל של כשק"ב לילכ קפידה כלל : (ו) סירכה לויטל דנמרה
לעיל כתי' חבורה כו' ומשום לוין וסורשין כ"ע (דכניה סם
שטיין) אבל כלה בשבת הוא : [ג] קוביא . אם נטול על כל
מיני שחוק שיקח אדם ממון תכירו כסמכת אותו הסחוק :
מנה גדולה כנגד מנה קטנה ודוקא עם בניו ועם בני
ביתו גדולה כנגד קטנה . ואז הוא דכ"ח אסור (ו) וכו' וכל
אפי' כחול אסור קוביא דגול הוא ואסמכת' לא
הגורל על המנה הגדולה יוכה כה ולפיכך חלה עמו חף

ווי פיל חלקים ער האמא מפיו ער קענ גאר ציילין

אויסווייניג אפי' לא פן הכתב אקער או ער האמא
געשריבען אויף אפאפיר ערב שקבת דיא געקען
פון די אורחים , קאר ער זיין גיט לייגען פון
דעם צעמיל אום שקבת . ווייל טאקער נועט ער
פארקעסן אז עם איז שקבת נועט ער איינעם אפ
קעקן אדער צו שרייבן אום שקבת יפסי' עם בני
וים בני ביתו על השקת' אפאקער קעג ווארפין גורל
אום שקבת אויף זיינע קינדער וואס עסין כיי זיין
מיש נעקען ואל אן קוקען דער חלק און נעקען
זאל אן קוקען דער חלק ואפילו די חלקים און נעקען
גים גלייך איינער געקער און איינער קלענער
פון דעקסווענין קעג קען אויף אקער פקעקדע
קעקשין קארין גים ווארפין גורל אום שקבת
אפילו ביי גלייכע חלקים און אין דער וואבין ביי
גלייכע חלקים קענין פקעקדע קעקשין אויף
ווארפין גורלו וינדד שאי . תבין לעשות פנה נדוה כנגד
פנה קפנה אקער אז עם איז דא אגרויקער חלק
און אקליינער חלק קארין גים פקעקדע קעקשין
ווארפין גורל אפילו אום דער וואבין אום הייסק
ווייל דאס איז גלייך אז דעם שפיל וואבין הייסק
קוביא ויעדער לייקט זיין געלט און טייל יעדער
מייגט ער נועט געווינען דריבער לייגט ער אין
דאס געלט . אקער אז ער וואלט וויסען אז ער
נועט פאר שפילען וואלט ער גיט איין געלייגט
דאס געלט . שיינקט ער דאך גיט זיין חזק דיא
געלט מיט זיין גוטען ווילען . דריבער הייסק דאס

געקויפן אז קען האט בייא אים געבארקט וויל ער
פארשרייבן טאקער נועט ער פארקעסן אז עם
איז שקבת און נועט פאר שרייבן די הלואה אום
שקבת וכן האשה סתברתה פקרות און אזוי איז דער
דין אז איין אשה בארקט ביי די אנדערע אשה
ברויט זאל זיא גיט זאגין מיט דעם לשון הלואה
הלוגי ווארום דאס הייסק אויף אלזאנגע צייטו
טאקער נועט זיא פארשרייבן אום שקבת . גאר
זיא זאל זאגין מיט דעם לשון שאלה השאלני
ודאס הייסק זיא נועט איר בארד אפ געבין
צוריק נועט זיא גיט פארשרייבן זאס איז פאסיג
אויב איינער וויל בארגין געין אדער איין אנדער
זאך אום שקבת און קען גלויבט אים גיט פניה
פלויה אגלו קעג ער לאזין זיין קלייד אמשפון
יעושה עמו חשבון לאחר שקבת און גאך שקבת מאכט
ער אמשפון ווי פיל ער האט געבארקט און
בצאהקט : וכן ערב פסח בירושלים שחף להיות בשבת און
אזוי פלעגט קען קאהן אין ירושלים אויב ערב
פסח איז גיוען אום שקבת און ער האט גיט
געקויפט אקרבן פסח פאר שקבת פניה פלויה אגלו
נאמל אז פסחו לאומ ער זיין קלייד ביי דעם וואס
האט צו פארקויפט און ער געקט בייא
אים אשעפס אויף אקרבן פסח ועושה עמו חשבון
לאחר יום טוב און גאך יום טוב מאכט ער מיט אים
אמשפון ווי פיל דער שעפס קאסט און בצאהקט :
ב מנה אדם את אורחיו אקענטש קעג ציילין אום
שקבת ווי פיל אורחים ער האט ואת פרפרותיו און

אלא אם כן באו ממקום קרוב. אלא אם כן ועד
לנו כבירור שכלו ממקום מתוך החתום (יא) ולא הביאום
מחין לתחום: ארון. לעומת שיקבירו עכו"ם או למסור:
ה' סכין. כשמן: ומריחין. כמים. ופוקקין נקביו (יב).

סוממין נקביו העלויים
והחתומים כבניו או בשם
דבר כדי שלא תכנס בהם
הרוח ויחסם: ובלבד
שלא יזונו בו אבר. שלא
יטלטל ויגביה לא ידו ילא
רגלו ולא ריסי טיטיו שחסור
ללטול המת או אבר מאבריו
אע"פ שמתר לנגע בו וכן
כל מוקד (יג) מתר כנגיע'
ואסור כלטול וכיאה שגלגה
כשעת או כ"ע ואסרה אפי'
כנגיעה שמטי כדוריתה

נעיתה זה טלולה: שוממין את הכר מתחתיו
ונמלא מוטל על החול אבל לא מלטלו להניחו על החול
דהא תנא רישא וכלכד שלא יזונו בו אבר: בשביל
שימתין: שלא יסריה (יד) מחמת טהם הסדינים
וכרים: קושרים את הלחי. של מת חסה פיו חלק
אלא שלא חוסיף להפסח: סומכים אותה בספסל.
ארון מעמצין. את עיטיו: בשבת. אפי' לתר יליפת
שדכר מועט מקרב מיתחו:

אחילין שכולו כההיהו אסורין טלמיה אלא דהשמיני דכרה
כסויה לה' כדחיה ולמה כדלחיה. ועמ"ש: (יא) רמ"י וס'
בה' הבל עב"ו הביאם דרך ר"ה מ"ל ארון נעשה כשבת ומ"ל
חילין שכולו דרך רמ"י וי"ל דהביא ממקום קרוב לא מהני
כ"כ הכתו. ולשעת הר"י לר"י להמתין עד כדי טעילו מהר"ר

ממקום שאלו: [ז] יקבר בו.
מיד ואל' להמתין ככרי טעשה
ולר"י טעמה כדלחיה כמ'
דחוקים לה בשעת כדלחיה
פר"י שזין דרך ישראל יקבר
עם דודאי לא נעשה כשכיל ישרא'
וארון מוקי כמוטל על קברו של
עכו"ם כדלחיה. ולהר"י מיידי
דהדכר ידוע טעמה לו לעומת
ז"ל הוכחה מתוך המשנה אלא
שיהיה נודע טעמו לעומת:
(יב) לישאל דכדחיה כמ"ל הוא:
(יג) ואל' דבטי"ח מ"כ דרומין:
התכנתה אבל לא מטלטלין
ואחילין דוכין שנמלא שטעטל
מקלות והוא אסורין אפילו לזו
קמלו. וכלה ללעל משום נטר
כע"ה נעשו ודוקא כשזריקין לך
(יד) ועיטיו כחן שיתמלא כמו כר"ס לא יחסור מחנה קספ
לכחל: [ח] בארכות. כ"ף גר' כמ"ח מ"ק דסוכה והס'
הלוחות שכלדי המטה סוף ארוכין: [ט] אין מעמצין. כמו
ש"ס עיני וה"ל מהופך כמו כ"כ כ"כ:

ומתח: לא שיעלה. להסגר מה שנתח דהיינו מזו אבר
שברי תורה כלי עליו: לא שהעלה. דה"ל כונה: אין מעמצין. את עיטיו: בשבת. אפי' לתר יליפת
נעש דה"ל מזו אבר: שופך דמים. שדכר מועט מקרב מיתחו:

כת זאל בליבין לזיגין אויף דעם זאמר דפ"ק
שיקמין ער זאל קענען ווארטיגן ער זאל נים פאר
שטונקען ויערין קושרים את הלחי קען קעג צו
בינדען די באק פון סת אויב דיא מויל איז אפין
יא שפעה נים דל מויל זאל זיך צו מאכין א"א שלא
יוסיף גאר יום זאל זיך נים קער עפענען ובו קורט
שנעברה אונ איז א"א זאל דין אויב אבאלקין איז
צו גראבין גיזוארין ספסלן אוהה בספסל זעג קען
אים אונקער שפארין מיט אבאלק או בארכות
תכסה אדער מיט די לאנגע פרעפער פון אקעט
יא שפעה נים דער באלקין זאל זיך אויף הייבין
א"א שלא מוסף גאר ער זאל נים קער אראפ
פאלין איז מקצין את הפח בשבת קען קאר נים צו
מאכין די אויגין פון אמה אום שבת ויא בחיל גם
יציאת הנפש אונ אום דער וואכין קאר קען נים צו
מאכין די אויגין פון אגוסם וואס ער איז נאנט
צום שטארקין ותכפץ גם יציאת הנפש אונ דער
וואס מאכט צו דיא אויגין פון אגוסם ווען ער
איז נאנט צום שטארקין ברי זה שופך דמים איז
גלייך נוי ער וואלט בלום פארנאכין. וי"א ער
אלקט אים געהרנקת:

ש"ב' ען אונ וינגען קלאג לידער ביי אמתו א"א
אם בן באו ספקום קרוב גאר סידין קען ווייקט אז
דער עכו"ם האט זיי יקבראכט פון אנאנשין ארמ'
פון אין תחום שבת. דא קעג קען זיי צו נעקען
ביי דעם עכו"ם עשו יו ארון והפיו יו קבר אויב איין
עובר פוכבים האט געמאכט איין ארון אום שבת
פאר איין אגדער עכו"ם אדער ער האט גיגראבין
אקער פאר איין אגדער עכו"ם יקבר בו ישראי קעג
קען נעמען דעם ארון אונ דעם קבר פאר איידינים
ועיגין צו בגראבין אים וואס בשביל ישראי אונ אויב
דער עכו"ם האט געמאכט דעם ארון אדער דעם
קבר אום שבת פאר איידינים וועגין יא יקבר בו
יחסיית קאר קען אין דעם ארון אדער אין דעם
קבר קיין באהרל נים בגראבין אייר: ה עיטין כי
צדי הפח קען קעג מאכין אום שבת אלץ וואס
דער סת דארף סני ופריחין אוהו קען קעג אים
שמרען מיט אייר. אונ קען קעג אים וואשין
מיט וואקער ויגבר שלא יזונו בו אבר קאר קען זאל
נים רירין נים אויף הייבין אנליד פון אדם מת
שימפין את הכר שפחתי קען קעג ארוים שקעפין די
קישין פון אונקער אמת וספסלין אוהו על החיל דער

גמרא שבת דף ק"ג ע"א

כלכה ה' כלה כלי חילון דגמרה דמלכות דכריאה אכרעם
תנן התם ר' אליעזר אומר שוב יום אחד לפני מיתהך שאלו
הגון תפיס מיר האבין גילערונגט אין דיא מסכתה זאנטם שוב יום אחר לפני מיתהך איין טאג פריער
אבות פרק שני. ב"י איינער אומר רבי אליעזר פאר ריין שטארקין זאלקטו קאהן השוקה שאלו
תלמידיו

פקודי יום ב נמרא

רשי

מקוטען: כלום יש מעודה בלא מורה. עדין ימרט למורה על בית המלך זורט מעודה עלו סהות הרבה להתקט: יעמוד ויראו. וחי נעלם הכל לדיקס יסבן ואוכלן ורשעים עומדים ורואים ר"ם קארט. אין עומדים סהס קארט קי סוז עראס פן

תמיריו את רבי אליעזר ובי אדם יודע איהו יום ימות א"ל וכש"כ ישוב היום שמא שלמה אמר בחכמתו בכל עת יהיו בנדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר אמר רבן יוחנן בן זכאי משל המלך שישמן את עבדיו למעודה ולא קבע להם זמן פקחין שבהן קשמו את עצמן וישבו על פתח בית המלך אמרו כלום חסר לבית המלך מפשין שבהן הלכו למלאכתן אמרו כלום יש מעודה בלא מורה פתאום ביקש המלך את עבדיו פקחין

וכל שכן. שלמי טלמי יודע איהו יום ימות וטסה הטובה יום אחד לפני מיתתו וטסה כל ימיו יהיו כהטובה: בנדיך לבנים. כמחך מהרה ונקייה: כלום חסר לבית המלך: בתמי' הכל מוכן וממל יבטלנו לכה פתאום ולאו לרובין ליכנס למעודה

שבהן נכנסו לפניו כשהן מקושטין והמשפין נכנסו לפניו כשהן מלוכלכין שמה המלך לקראת פקחין וכעס לקראת מפשין אמר הללו שקשמו את עצמן למעודה ישבו ויאכלו וישתו הללו שלא קשמו את עצמן למעודה יעמוד ויראו. הנהו של ר"ם משום ר"ם אמר אף הן נראין כמשמשין אלא אלו ואלו יושבין הללו אובדין והללו רעבין הללו שותין והללו צמאין שנאמר כה אמר ה'

בא מורה ויי האבין גיזאנאם איז דען דא אפקודה קען זאל ניש פריער דארפין אנגרייטן. ביז קען נועם אנגרייטן צו די קעדה. האבין סיר דאך צייט צו טאהן אונזער ארבעט פתאום ביזש סתד איז עבדיו פלוצלונג האט דער מלך גערופן דיא קנעכט ויי זאלין אריין גיין צו די קעדה פיקחין שבהן נבגשו לפני קשמו משישין דיא קלונע קנעכט זענן אריין אריינקען פאר דעם סלף צו די קעדה אנגרייטאן מיט שיינע קליידער שוין געפוצט ויהישישין נבגשו לפני קשמו משישין אבער די נארישע קנעכט זענן אריין געגאנגן פאר דעם סלף צו די קעדה ווי זייא זענן גיווען בעשמוצע פון דין ארבעט שמה סתד לקראת פיקחין דער מלך האט זיך געפרייט מיט די קלונע קנעכט וזגס לקראת שישין אונ איז ביזן גיווען אויף די גארעשע קנעכט אפר האט דער מלך גיזאנאם הלוי שקששו את עצמן נסתה דיא קנעכט וואס זענען אריין געקומען צו דיא געפרויה ויהיו זאלין ויצען אונ נוסין אונ פרינגקען הלוי שלא קששו את עצמן. לקעדה ובער דיא קנעכט וואס האבין זיך ניש אויסגעפוצט צו דיא קעדה געפרויה זאלין שמיין אונ זענן ווי די אנדערע קנעכט עסין אונ פרינגקען הלוי עז רבי פאיר פיסת רבי פאיר אפר דער איידים פון רבי פאיר האט גיזאנאם אז רבי פאיר האט גיפרענגט אף פון גיזאן כשקששו די קנעכט וואס זענען שיינן זעבין מיט נועם דאך אויסזעהן וויא זייא גערינגען בייא דיא קעדה איז דאך נאך ניש אזוי מיאוס פאר זייא אלא נאר אזוי נועם ויין איז זאלין וישבין הלוי אבין וזלוי רבתי הלוי שיתין וזלוי צמאין אלע זענען ויצען ביי דעם מיש. דיא קנעכט וואס זענן געפוצט מיט שיינע קליידער זענען גיזאן אונ פרינגקען. אונ דיא קנעכט וואס זענן מיט דיא מיאוסה קליידער זענען ויין הונגערין אונ דארשישטן שטאנקן ווארעם עס שקשיים אין פוסק פה אפר ה' אזוי

תמיריו את רבי אליעזר האבין די תלמידים גיפרענגט ביי רבי אליעזר ובי אדם יודע איהו יום ימות וייום דען אפקענטש זעלדין מאן ער נועם שטארבין אמר ויהי האט רבי אליעזר גיזאנאם צו די תלמידים על שכן ישבו היום ששא מות וסתר איז דאך נאך בעסער. דאך ער היינט טאהן השוכה. מאקער נועם ער סארגין שטארבין. סארגין דאך ער טאהן השוכה מאקער נועם ער שטארבין איבער סארגין. אונ אזוי נועם ויין אלע מאן ונמצא פי ימיו בהשוכה נועם געפונען נוערין אז ער נועם טאהן השוכה אלע מאן ואף שלמה אמר בחכמתו שלמה הלוי מיט ויין תבקה האט אויף אזוי גיזאנאם בלי עה יהי בנדיך לבנים צו יעדער צייט זאלין ויין דיינע קליידער וייום ושמן על ראשך אי יחסר אונ אויף דיין קאפ זאל ניש פעלין בויםטאיל. דאס מיינט מען דו זאלסט ויין ריין כון עבירות. אונ דיין קאפ זאל נאר טראכטן אין הייליגקייט תורה אונ מצות אפר רבי יוחנן בן זכאי רבי יוחנן בן זכאי האט גיזאנאם משל סתד שזמן איז עבדיו למעודה ויא קבע להם זמן פקחין שבהן קשמו את עצמן וישבו על פתח בית המלך אמרו כלום חסר לבית המלך מפשין שבהן הלכו למלאכתן אמרו כלום יש מעודה בלא מורה פתאום ביקש המלך את עבדיו פקחין שבהן נכנסו לפניו כשהן מקושטין והמשפין נכנסו לפניו כשהן מלוכלכין שמה המלך לקראת פקחין וכעס לקראת מפשין אמר הללו שקשמו את עצמן למעודה ישבו ויאכלו וישתו הללו שלא קשמו את עצמן למעודה יעמוד ויראו. הנהו של ר"ם משום ר"ם אמר אף הן נראין כמשמשין אלא אלו ואלו יושבין הללו אובדין והללו רעבין הללו שותין והללו צמאין שנאמר כה אמר ה'

זכס ככלל לא תורח כמ"ס רמב"ם ורמב"ם ז"ל בפרק פוסק כמערכת
 כמ"ס זכרי טפי כחולל סומקה וחתי חורח : ללנות ה"א חלח
 מתרסכ כותח סליקן מתקלות פני סכינה וחתרו ר"ל כל
 סמתולין טול כניהס . וחתרו ר"ל אפילו יסכ ככל פרי זכס
 משכנ לזיס וכמ"ס חסרי סליס ובוטר וכמוסכ לזיס לא יסכ
 וסמך לזיס כי זכס פתורח פ' חסלו ונוטר מס חמיס כחריס
 וסמך כען סתול על פלגי מיס ובוטר לא כן סרשעים ונו'
 וחתרו ר"ל ככל יוס כח קול יזלחת וחותר חוי לזיס לכריות
 מעטנות על תורח סכל מי סליטו עוסק כחורח נקרח נוף ר"ל
 מטרסס לפסחים פ' יזלנט :

חורש וחותם בה מקרש ישראל וראשי חדשים : (ב) שבת
 שחל בחולו של סמועד וכן ריח שחל להיות בשבת
 מתפלל כותח סליקן מתקלות פני סכינה וחתרו ר"ל כל
 סמתולין טול כניהס . וחתרו ר"ל אפילו יסכ ככל פרי זכס
 משכנ לזיס וכמ"ס חסרי סליס ובוטר וכמוסכ לזיס לא יסכ
 וסמך לזיס כי זכס פתורח פ' חסלו ונוטר מס חמיס כחריס
 וסמך כען סתול על פלגי מיס ובוטר לא כן סרשעים ונו'
 וחתרו ר"ל ככל יוס כח קול יזלחת וחותר חוי לזיס לכריות
 מעטנות על תורח סכל מי סליטו עוסק כחורח נקרח נוף ר"ל
 מטרסס לפסחים פ' יזלנט :

אזכר ויאלץ ויעליו גימ האבין אמיל צו עולם הבא
 והם כדכד לא הרצה אונ דאס איז אין לאו פון לא
 הרצה . ואלקס גימ הרגנן אקענשט , אונ דאס
 איז אויך אזוי נוי גערהקען כמו שאמרו רבותני זכרונם
 לברכה בפרק התיב אזוי ווי דיא רגנן האבין גיזאנט
 אין דיא מקרה פבא מצינא פרק התיב בפערא
 פבא זיירי פפי מיט וואס היט מען זיך מעהר אין
 ארץ ישראל באוי ספקא זתיי חיהא וואס עם גימ
 אנטעק דיא רויסקייט אונ עם קוקט ווייסקייט .
 דאס מיינט מען אין ארץ ישראל היט מען זיך
 מען זאל גינעם פארשעקען . ווארום אז מען
 וועט פארשעקען איינעם . גימ אנטעק פון אים
 די רויסקייט פון זיין פנים אונ ער ווערט בלאס
 אונ ווייס אזוי נוי אמויקער דערת הוא איתו כחריב
 גמות שטיין סקלזי פני סכינה דער מענשט וואס
 לאמט פון תורה אונ מצות איז ער איינער פון די
 פיר ערליי מענשטשין וואס וועלן גימ זעהן דיא
 שכינה זאמרו רבותני זכרונם לברכה דיא רגנן האבין
 גיזאנט די הפתוחצ טפי כניהס דער מענשט וואס
 לאמט פון תורה אונ מצות וועט ער פאלין אין
 גיהנם זאמרו רבותני זכרונם לברכה דיא רגנן האבין
 גיזאנט אפילו יושב ככל חר זה מושב נדים אפילו דער
 מענשט וואס וועט ליידיג ער מוהקט גיין האנדיל
 גיין ארבעט אונ לערונגט גיין תורה . איז גלייך

חורש די מיטעלסטע ברכה זאל זיין פון דעם קרבן
 וואס מען איז סקריב ראש חודש וחותם בה אונ ער
 לאמז אויס די ברכה מקרש ישראל וראשי חדשים :
 (ב) שבת שחל בחולו של סמועד אז עם קוקט אויס שקבת
 אין חול המועד וכן ראש חודש שחל להיות בשבת אבער
 עם קוקט אויס ראש חודש אונ שקבת בתפילי זכריה
 ושמריה וסנהה שבג ברכות כפישא שבתות זאל ער
 דאווענען דיא שמונה עשרה צו סקריב אונ צו
 שחריה אונ צו סנהה אזוי וויא ער דאווינט אלע
 שקבת ויאפר תעלה ויבא בעבודה אונ ופאר וחתונגה זאל
 ער זאגין זערה ויבא במיטפ סתוילי ברכה האפעציה
 מענען שבת צו סוסף זאל ער אנהייבין דיא
 מיטעלסטע ברכה מיט שקבת ופזיזיס בענין שבת אונ
 זאל אויסקלאזן די ברכה מיט שקבת וואפן דערה
 הייס בעפע ברכה אונ ער זאל זאגין די הייליגקייט
 פון דעם סאנ אין מיטען ברכות וחותם בה בראשי
 חדשים אונ ראש חודש זאל ער אויסקלאזן דיא
 ברכה מקרש השבת וישראל וראשי חדשים
 ויבחוילי של סמועד וחותם בה אונ חול המועד זאל ער
 אויס לאזין די ברכה כמו שיהא וחותם ביום טוב שחל
 להיות בשבת אזוי ווי ער לאמז אויס אזי יום טוב איז
 שקבת זאל ער אויסקלאזן די ברכה מקרש השבת
 וישראל וחותם בה :

ווי ער וואלט גיזעסין אונ געלאקט פון די תורה . ווארום אז די תורה וואלט גיזען ביי אים סיינער .
 וואלט ער דאך דיא תורה גילערונגט וכמו שאמר אשרי אשרי וכו' ויבאשכב נדים לא יבא וספיך ליה כי אם בחזרת
 ה' וחסד וויא דוד הלכה האם גיזאנט וואהל דעם מענשט וואס ער איז גימ גיזעסין צו זאקען מיט
 דיא מענשטשין וואס לאכין פון די תורה . באלר נאכדעם זאמט דער פסוק זיין ווילען איז גיזען
 דיא לערנונג פון גאט . זעהן מיר דער מענשט וואס וויל גימ דיא לערנונג פון גאט אפילו ער
 לאמט גימ פון איר איז גלייך וויא ער וואלט געלאקט פון די תורה . אבער דער מענשט וואס
 לערונגט תורה פה התיב בתורה וואס שטייט נאך דעם פסוק ויהי געז שתיי על פלגי מיס ער וועט זיין
 וויא אבוים וואס איז געפלאנצט בייא קנטאלין וואקער יא בן הרשעים אבער דיא רשעים וועלן
 גימ אזוי זיין ווי עם שטייט אין ערשטין קפיסול תהלים זאמרו רבותני זכרונם לברכה די רגנן האבין
 גיזאנט ככל יוס בת קול יזצא ויאמרת אוי זכס כריות מעלונגה של תורה אלע סאנ גימ זארויס אשמוקמע
 פון היקעל אונ זאמט ווי צו די מענשטשין וואס פארשעקען די תורה שכי פ' שטייט עסק בתורה ויבא
 גיף ווארום דער מענשט וואס לערונגט גימ תורה איז ער אין חרם פון גאט רעזו מפר סנהה לשמים
 רבי יהושע בן לוי מיינט ער איז דערטוישערט פון גאט ה' יציתו גאט זאל אונן רעקסטין פון
 אזוי ארערווייסקערונג :

לחמשיך מתיית דלא יהוה גפשי י יה יהו יהוה. רוח יוד הא ואו הא. גשמת יהוה חיה יחידת ה' דגולוי היהא שם בן שבעשיה בניקוד חולם :

לא ונת סמכי דנרפא
 סחור סחור ונת סמכי
 תרע נרפא ונת כל סיכי
 משכנא ונת כל סיכי
 נרפא סחור סחור : ומן
 תכלא וארננא וצבע
 זחורי עבדו דבושי
 שמושא שמושא
 בקודשא ועבדו ית
 דבושי קודשא די אהרן
 קמא די פקיד ית
 משה : ועבדו ית אפודא
 דהבא תכלא וארננא
 וצבע זחורי ובוץ שזיר :
 ונדידו ית מסי דדהבא
 וקציצו חומין דמעבד
 בגו תכלא ובגו ארננא
 ובגו צבע זחורי ובגו

לא ונת סמכי ואת אדני החצר סכיב ואת
 אדני שער החצר ואת פלייתדת
 המשכן ואת פלייתדת החצר
 סכיב : לט ומן התכלת והארנמן
 ותולעת השני עשו בגדי שרד
 לשרת בקדש ועשו את בגדי
 הקדש אשר לאהרן כאשר צוה
 יהוה את משה : פ שני חמישי כשהן מחוברין
 ועשו את האפד זהב תכלת
 וארנמן ותולעת שני ושש
 משור : וירקעו את פתי הזהב
 וקצץ פתילים לעשות בתוך
 התכלת ובתוך הארנמן ובתוך
 תולעת השני ובתוך השש

לא ונת סמכי ואת אדני החצר סכיב ואת
 אדני שער החצר ואת פלייתדת
 המשכן ואת פלייתדת החצר
 סכיב : לט ומן התכלת והארנמן
 ותולעת השני עשו בגדי שרד
 לשרת בקדש ועשו את בגדי
 הקדש אשר לאהרן כאשר צוה
 יהוה את משה : פ שני חמישי כשהן מחוברין
 ועשו את האפד זהב תכלת
 וארנמן ותולעת שני ושש
 משור : וירקעו את פתי הזהב
 וקצץ פתילים לעשות בתוך
 התכלת ובתוך הארנמן ובתוך
 תולעת השני ובתוך השש

תולדות אהרן

וקצן פתילים . וימא עב : לעשות כסוד .

בעל המורים

(ג) וקצן . ג' . וקצן פתילים . וקצן מתיית ומד קצן עכות רשעים עכוכות המשכן היו מתגברים על אייביכם ומקלצן מתייתוסס : רש"י

(א) ומן התכלת וגו'. שם לא נאמר כלן ומכלן חיי אומר שחין כגדי סרד הללו כגדי כהונה שכנגדי כהונה ה' שם חלה הם כגדים שמכסים בהם כלי הקדש כשעת סלוק מסעות שלח היה בהם שם : (ג) וירקעו . כמו (תהלים קלו) לרוקע הארץ כתרונתו ורדידו עסוין היו מרדדין מן הזהב אשטקד"א כלעס (אויוזדענען) עסוין

דקית . כלן הוא מלמדך היאך היו עוין את הזהב עם חוטיין מרדדין עסוין דקין וקילצין מהן פתילים לאורך העס לעשות זוחן פתילים מעורבים עוץ כל מין ומין כחשן ואסוד סלאמר כהן וזה חוט א' של זהב עס ו' חוטיין של תכלת וכן עס כל מין ומין שכל המינין חוטיין כפול עסה וזהב חוט ו' עס כל א' וא' :

פירוש להורה אלהים

(יא) ואת אדני החצר סכיב אונ די שוועלער פון דעם חצר ארום ואת אונ אלע פלעקער פון דעם חצר ארום : (א) ומן התכלת ועו עשו בגדי שרד האבין וימא געמאכט קליידער זשרת צו בדונען בקודש אין הייליגקייט : געשו אונ ויי האבין געמאכט את די הייליגע קליידער אשר לאהרן וואס צו אהרן באשר אזוי ווי נאם האם גיבאמין צו משה : (ב) ועשו את האפוד אונ ער האם געמאכט דעם אפוד : (ג) וירקעו

אונ וימא האבין געמאכט דין את דיא גילדיגע בלעבין וקצץ פתילים אונ ער האם געהאקט פערס פון דיא בלעבין געשות צו מאהן בתוך אין דעם בלאהע וואל ויהוד אונ אין דעם האבין קען האם געדרייט אפאדים גאד מיט תכלת בונדער אונ מיט ארנמן בונדער אונ מיט תולעת שני בונדער אונ מיט שש בונדער אונ דער נאה האם קען וימא צו נוף געדרייט אלע סיי פערס

נחמשיך מיסוד ומלכות היא שני דלת שני יוד נפש שני דלת שני רוח יאהרונה נשמה ריסוד א אר
ארנ ארני נפש ארני רוח אלף דלת גון יוד נשמה ומלכות יו הו וו הו חיה יחידה ריסוד יהנה ויה יחידה
דמלכות אל שם בין שבששה :

א שבהקרא דעולמיא : א תפארת בחורים פתח והדר זקנים שיהיה : ב חבורות פצע
התקפהו ושקתא דקבא : ב מריק ברע ומפות חדרייבמו : ג פלגיימים לבממקה
סיבתא : ב שוקני ופודקתא : ביריהיה על כל אשר יחפץ ימנו : ד פלדקה איש אשר
פגעו בבישא ומחיתה בגוה : בעיניו ותכן לבות יהוה : ה עשה צדקה ומשפט נבחר
דברקיא : ג היה קופי דמיא : ליתיה מזבח :
לביה דמלקא באריו ואלקא : לחתה מזבח :
ולאמר דעבי נרכן ליה :
ד פולתון ארחתיה דנקבא : חמרוק קרי

ד פולתון ארחתיה דנקבא : חמרוק קרי : ה סן דעבר צדקתא
דינא מתרצי ביה אלקא מן דקבא :

רשי

- (ב) חבורות פצע : נאם : חמרוק ברע . לממק
עלמא לדבר עכירה : ומכות חררי במן . הדוקן :
(ג) פלגי מים . כנחל מים מן עמוקים לכ מלך ועכו"ל
סוף כיד ה' : (ד) ותוכן . ומניה :

(א) תפארת . כמו שם המפורסם הוא להם לתפארת מן שיבת
הקנים הוא להם להדר : (ב) חבורות פצע . המנוחות
ופעשים הם המנוכחים בליש רע והעביר ממנו עבירת העון כי
כאלה יקבל הנמול ותלך העון : ומכור . גם מכות כזרי כסן
יזכו העון : (ג) פלגי מים . כמו פלגי מים המה כזרי סלמס
להטותם אל מקום הנזלה ע"י חסירות ומריאם מן אל סמלך
כי אינו רואה חובה לעומה : וחוכן . ה' הוא כחול לבו ויודע סוף אל
ישר דרכו או לא : (ה) עשה . עשות דקא ומשפט נבחר בעיני ה' המכחלת זכה :

פירוש עימ

(א) תפארת בחורים כהם פאר יונגע קענטשין איז
שיין אז ויי זענען געוונד אונ שטארק
והדר זקנים שיהיה אונ פאר אלטע קענטשין איז שיין
אנווייטע קארד אנרויטע אגרויטע : (ב) חבורות פצע
מריק ברע אקער די יונגע קענטשין וואס טוהרען
שלעקעם , ווי בענוצין צו פיר תשמישו , קוקט
אויף זיי מכות אונ יסורים אונ פארלענדן וייער
כח ופניה חרדי פון אפילו אין בויה קוקט אויף
זיין מכות אונ יסורים : (ג) פלגי מים גב מלך ביר ה'
אזוי וויא אקנואל טאקער איז ביי אפענגש אין
האנט ווא הין ער וויל קען ער זיהען די וואקער .
אזוי איז די הארץ פון מלך ביי הקביה אין האנט

עיקר תוימ' משנה כתובות פרק ז ברטנורא

(א) כיון שהוא מדיק אוחה נכסין הוה ליהנות משלו כו' דאלו
כתמיס ללו כל כמיני' אלא כחומר הנחת המשיך עלי
לפי שאין מחילין לאדם דבר האסור לו כו' (ב) ותימה דלפי'
אם ממטיקין אף יתול סודר דפה קי"ל דלייקר קנתות מונות
וכמיס קנה' ח"ד ומלא סהוא משועבד לה למונות אלא
שחמתי' קנה' לה כנדד זה שיהיה
מעשה ידיו שלו וכיון שהוא
משועבד לה אין כח כנדד להפקיע
אף על פי שיהיה מעשה ידיו
ממטיקין לה כו' הבלק קי"ל
לפון אלו רואה כחין שהי"ל
לכרי"ב להנותו עד כדלחיתו כמי' כחומר לה לאי מעשה ידיו'
למונותו דכיון דממטיקין לה יכול להדירה והנדד תל כו'
ומיירי ששקלא דלח"ב אינו מטער דכך דל"כ מה הוסיף דמכמיס
כתקנתן דאלו לה נחתה דכבר הוה ואל סמכה דעתה ה"ל לחוכנו
כו' . כלומר עד ל"ו ממתין בין אם סירב דברו ושלמו . או לא

פרק ז א המדיר את אשתו מליהנות לו . על
הנחת תשמיס אין הנדר של (א) תשמיס
דמשועבד לה ואלו כל כמיניה להפקיע שעבודו ונגל הנחת
מונות (ב) אע"ג דמשועבד לה אסכחן דחל הנדר כגון
שממטיקין מעשה ידיה
כלי אלמתי דתי' דמלכות דליהר צבאות
פרק ז א המדיר את אשתו מליהנות לו . עד
למה יעמיד פירם ומצי כגון
(א) שלשים יום יעמיד פירם . שאין ממטיקין לדברים
שהיתה רגילה בהם כביה חביה ועל זה כלכל יעמיד
פירם שפירסנה ולא יעמיד שליח לפירם' שהרי גלומו של
לומר אין מעשה ידי ממטיקין לי : (א) שלשים יום
ותכיר דברו דהכלה כשמואל דלמר אלי' כתיבס כו' :
בין דרייסיג קאג זאל ויא פון אים קיין הקאה
האבין יציר פירם זאל ער שפעלין אפענגשט ווער
עם זאל איר ספרגס זיין , דהיינו ער זאל זאגן
ווער עם וועם ספרגס זיין מיין טייב די דרייסיג
עג

איני יקיים איהו ויולא מיד כ"י : [ו] אחרת . דרך כהם ללכת אלם כרגלים רגל א' מני מוקמה חכמה (ולא יותר) . רש"י : [ז] האבל . שגדרה איהו ותלם כהמוים המעט וקיים לה הוא טור : [ח] ע"ם . שגדרה איהו דרך על עינו נכס או מדברים שבינו לזכור עשיו לנאר ואמר לה אני מיפר לך ע"מ כו' . ז"ה איהו יכול לעשות ויהו

הקטיעים שנתקטטה לפני הגדר ל' יום והלכה כר' יוספי : ד רגל אחר יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה . ה' מתניתין מפרשא לה כגמ' הכי רגל א' יקיים כד"ל כהשת' ישראל לכל ככהנת שנים יקיים שלשה ויולא ויתן

גדרה מיפר והכי דגדרה איהו יקיים לה הוא . טור : [ט] והיה ר"ה . שבהו כנות . שבהו ולע"ג דלך כהיבא . רש"י : (ו) דלוי דהנה לא תחילו ולא תכלי מני אחרת משתקת כיהי כדוכספית כל לחלו כיהי מועד . תו' והר"ש ר"ה כליק דמתניתין דוקא נאחר עטנר טו : (ז) וכה' כגמ' ויש לגמס להם כן ודל"ש ליתא כסן . וכו' כיר' : (ח) וכגון דלחו סקדי ואמרו עטנו סיה כמקום פלוגי כהותה עבה שגמרה שתיקן לך דו לא זכר ידו מתוך ידיו ולא תקט על פלג סיה כהשתה כסן עלמו אינה חספדה כותבה דלד א' טו :

אחר יקיים שנים יוציא ויתן כתובה ובזמן שהוא בעיר [ו] אחרת . רגל אחר יקיים . שלשה יוציא ויתן כתובה : ה' המריד את אשתו שלא תלך לבית [ו] האבא או לבית המשתה . יוציא ויתן כתובה . מפני שנועל בפניה . ואם היה מועד כשום ד"א רשאי אמר לה [ט] ע"מ שתאמרי לפלוני מה שאמרת לי או מה שאמרת לך או שתהא ממלאה ומערה לאשפה יוציא ויתן כתובה : ו' ואלו יוצאות שלא בכתובה . העוברת על רת משה [ט] יהורית ואינו היא ער משה מאכילתו שאינו [ו] מעושר .

טופקס . ומתו"ע : [ו] מעושר . ותחבר וזית למפרשי שמלא י' כדי מים ותערה לאשפה

וימלא רחמה שכבת ורע תפסלו כדי שלא יקוט הרע

ולא נודע לו אלא אחר שחבלו (ו) כגון שחמרה ליה פלוני כהן (ז) חיון לזאת הכרי וחיל סייג ונאשכח שוקל (ח) :

מפני שגמ' כסופה : ו' מאכילתו שאינו מעושר . חיון לזאת הכרי וחיל סייג ונאשכח שוקל (ח) :

אחד אויב דער גדר איז גאר אויף איין חודש דער סאן האט אויף זיין נוייב געאפקר'ה זיא זאל איין חודש גיט גיין צום פאטער זינים זאל ער איר האלטן . אונ זאל ווארטן אהודש שנים אויב דער גדר איז אויף צוויי חודשים זיא זאל צוויי חודש גיט גיין צו איר פאטער יוציא ויהו כהנה זאל ער איר גטין אונ געבין כהנה ויהו שיהא געיר אחרת אונ אז דער פאטער וואהנט אין אנדער שטאט רגי אהר אויב דער גדר איז אויף איין יום טוב זיא זאל איין יום טוב גיט גיין צום פאטער זינים זאל ער איר האלטן אונ זיא זאל ווארטן איין יום טוב אונ גיט גיין צום פאטער אפקער אז דער גדר איז גינען אויף צוויי ימים טובים זיא זאל צוויי ימים טובים גיט גיין צום פאטער זאל ער איר גטין אונ געבין כהנה . דאס איז גאר אז דער סאן איז אישקאל אז ער נועט איר גטין וועט ער זיא נאכדעם קענען צוריק נעמען . אפקער אז ער איז אהן אויב ער נועט איר גטין וועט ער גיט קענען איר נאכדעם צוריק נעמען . אפילו דער גדר איז גינען אויף צוויי ימים טובים זיא זאל צוויי ימים טובים גיט גיין צום פאטער זאל ער איר אויף האלטן אונ זיא זאל ווארטן . גאר שישא יוציא ויהו כהנה אז דער גדר איז גינען אויף דריי ימים טובים זיא זאל דריי ימים טובים גיט גיין צום פאטער זאל ער איר גטין אונ געבין כהנה : ה' הפדיר את אשתו דער סאן האט גימאהן אנדר אויף זיין נוייב שיא מלך לבית האבא זיא זאל גיט גיין צו אהאל קנחם אהאל זיין או לבית המשפחה אנדער ער האט גימאהן אנדר זיא זאל גיט גיין אויף אשקמה יוציא ויהו כהנה זאל ער איר גטין אונ געבין כהנה פני שניני כהנה נוייב ער פארשליקט פאר איר זיא

זאל זיה גיט קענען אפקאהל פריילאך סאכין ארדים צו טרייבן פון זיה דיא זארג . אונ אז ער לאנט איר גיט גיין צו אהאל פארשליקט ער פאר איר אז זיא נועט שטארבן וועט קען צו איר קניה אויף גיט וועלן קימען ואם קיה פלוג אונ אויב דער סאן זאנט שום דבר אחר מןאמת איין אנדער זאך לאנט ער איר גיט גיין . נוייב לארמ זענען דיא שלעכטע קענעןשין האט ער מורא פאר זגות רשאי קענען ער איר פארהאלטן זיא זאל גיט גיין אפר קיה על פנת שהאמרי לשוני פה שאמרי י' אשאה האט גימאהן אנדר אונ זיא האט גימאהלט דער סאן זאל איר סתיר זיין דעם גדר זאנט דער סאן צו איר אויב דו וועסט נאגין צו יענעם וואס דו האקסט צו מיר גיזאנט זאל דיין גדר קמל זיין אונ אויב דו וועסט גיט זאגן זאל זיין אנוקער גדר אונ עס איז אפקער גיט שיין פאר איר זיא זאל גיט גיין צו אפקערדין וואס זיא האט גיזאנט צום סאן וועט דאך דער גדר קלייבן אנוקער גדר אז אנדער ער זאגט צו איר דו זאקסט נאגין צו יענעם פה שאמרי דו וואס איה האב דיר גיזאנט . אונ זיא קען נאם גיט זאגן . וועט דאך דער גדר קלייבן אנוקער גדר אז אנדער דער סאן האט גימאהלט פון זיין נוייב שמהא כהנה זיא זאל שפעין וואקער ויענה ואשפה אונ זאל גיטען אויף דעם קיטס וועט זיא אויס זעהן וויא כשונוע . אונ אויב זיא וועט נאם גיט טאהן זאלן אירע קדרים זיין נוקען קדרים יוציא ויהו כהנה זאל ער איר גטין אונ געבין כהנה : ו' ואני יוצאת שלא כהנה אונ דיא נוייב זענען ארויס פון די מאנען אן כהנה העוברת על רת משה יהורית אז זיא היט גיט וואס עס שטייט אין דיא תורה פון משה רבינו . אנדער זיא היט גיט דיא

פקודי יום ג

עיקרי תוים

ומשמשתו נדה . כגון שהזוקה נדה כשנכנסתה
שאלה לובשת כגדי נדות ולבעלה אמרה שהר' אמי:
ואי קוצה לה חלה . דלמך ליה פלוגי תיקון לי את
הטובה ואלו שיליה וחספתה שקרטה : ומוזה בשוק .

ומראה דרשותיה לבני אדם :
ומדברת עם כל בני
אדם . משחקתם הסבחים :
ומקללת יולדיו בפניו .
מקללת ומתפרט אמי
כשלה כפני בעלה :
הקולנית . חוכמת שמים
כקול רם עד ששכונתיה
שומעת אותה וכל בני נריכות
עדים והתהל' להספידן
חוככות ואין להן לא כחובה
ולא חוספת ואין טענה' חלה
כלאזמיהן הקיימים כלכד :
ז שאין עליה נדרים
ונמצאו ע"ה נדרים .

ומשמשתו נדה . ולא קוצה לה חלה .
ונדרת [יא] ואינה מקיימת . ואיזו הוא דת
יהודית . יוצאת וראשה [יב] פרוע ומוזה
בשוק . ומדברת עם כל אדם . אבא שאול
אומר אף המקללת יולדיו בפניו . רבי מרפון
אומר אף הקולנית . ואיזו היא קולנית כל
שהיא מדברת בתוך ביתה ושכניה שומעין
קולה : ז המקדש את האשה על מנת שאין
עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה
מקודשת . כנסה [יג] סתם ונמצאו עליה נדרים
תצא [יד] ישאל בכתובה [טו] ע"מ שאין בה
מומין ונמצאו בה מומין אינה מקודשת
סתם ונמצאו בה מומין תצא שלא בכתובה .
כל המומין הפוסלים בכהנים פוסלין בנשים :

כלו נדרים אחרו עלה תחלל כשר ולא תסתה יין ולא
תחקט כגדי לבעותם אבל כשאר נדרים מקודשת (ט) :
כל המומין הפוסלין בכהנים . כנכרות קא מני
לה והוסיף עליהן כנסים וישת רוח הפה (י) או
רית דע כמקום אחר כנופה וטומא (יא) שיש בה
שהיה תחת כפה כשראשה דומיין מתחילת ומונין דלא
ותפיים ולס השמא און בה שער ארט מוס עד
הנאי' ונכסה לכה ונכסה בתקום הנשיכה ללקח כלומר
השדית רחוקים זה מזה עד שיש סתם בין 77 לדר חלו מומין כנסים ואל"פ שאינם מומין ככהנים

וכ"ס קליס ורמטיס הר"מ . ופתי"ט : [יא] ואינה כ"י . דכנסו
נדרים כנים ממים . גמ' . ומוז דקדק טר"ס דכספיה' כעלמס
אולתה דכר איסור לא הפסידה כסותה וז"ל יודותי ממוס חילוטתו
ותפר זמא סיה : [יב] פרוע . דמלאוויימא שמכוס כ"ס זמתי
פסיד דמי ואפלו כר"ר כ"י . ומנה יהודית שלא תאז כ"ס
אלו [יג] או למיזו ממיא' חל"י
ש"ס על ראסו רידי : (ט) דמיר
קפדי כיה אגזיזו כוס קפידה
קפידה ימירי דלא קפדי אינטי לל
סיה קפדיה קפידה גמרה . ולא
פירס אפי' לא קפדי חו' . וכמו
הר"ן ויה"ס דכרבים סבינו לבינה
למי"ג דלא פירס : [יג] סתם
הרש"א קאי דקדשה ע"ה וכנסה
סתם דלמנה אהולי חל"י
למחא כיון כנסה כסותה דכרו
גמרה : [יד] שאלא כ"י . וכן
מיא' חל"י . דמספק לן א'
חל"י חל"י למחא אהולי
לחומא . ולמחא חל"י
הר"ן : [טז] על כנסה כ"י . אפי'
כסותו נמי דפ"ה גי' מ'
נורין וחרוה כה ישרלו כ"ס
לא תחלל כתרומה סתם ימלא
כה מוס כ"י ומחוס סיפ"ה דכנסו
סתם נקע קדשה ע"ה למחוינין דלמ"ה . דקדשה ע"ה כתי' גמ'
חו' : (י) לר"ן לגבי כנסים אפטר דנקע ספלה כפתי' ועיני
עמוד חלל לבני אשה שווא מדרב עמנו ככל שפ"ה לא אפטר
(יא) רש"י . פ"י שווא ורז"ה כלפ"ו . ומשמתי שווא כל"י

שער בין קטנה בין גדולה כשהיו כנגד פניה וכני
מתחזקת שלהם הוא כמקום המגולה חמיר הכי רלו
סתה חלל לבני אשה שווא מדרב וקולה ענה ומחוסה מקול אלו
כוון כמו מכות אש ודדיה נסים ומכרותיה סמו
לדד חלו מומין כנסים ואל"פ שאינם מומין ככהנים

יודישע מנהגים אפילו עם שמיים גימ דער
הורח ואיזו היא דת משה ונאם מיינגט קען זיא הימ
גימ ונאם עם שמיים אין דיא הורח פון משה
רבינו באביבתי שאינ' פשוט זיא גימ דעם סאן עמין
גימ געמעשערפע ופישפשתו נרה זיא איז מימ אים
משמש המטה ועען זיא איז אנדה זיא קוצה לה חלה
זיא גימ גימ חלה פון איר שייג ונדרה ואינ'ה
פתיקת זיא מוקט אנדר אונ איז גימ מקיים ואיזי
דה יהודית ונאם מיינגט קען זיא הימ גימ די יודישע
מנהגים יוצא וראשה פרע זיא גימ מימ דעם
קירוען קאפ גימ צו גידעקט ומוזה בשוק זיא וינ'מ
אויף דיא גאס מימ בלויע ארעקם אונ שפינגט
ויפדירה גס פי אדם אונ זיא שמועקט מימ אלע
פעקלעך אפ' אפ' שאול זאגט אף
הקללת יולדיו בפניו אז זיא פלוקט דעם סאנס
עקשערין אים אין דיא אויגין רבי מרפון אומר רבי
מרפון זאגט אף הקולנית אז זיא דעם מימ אהויכע
שמימקע איזיה היא קולנית ונאם מיינגט קען זיא
דעם מימ אהויכע שמימקע זישהיא מדנה בתוך
ביתא אז זיא דעם אין שמוב מימ איר מאן
פון ווענין השמיש המטה ושכניה שומעין קולה
אונ אינע שכינים הערין איר שמימקע ונאם
זיא דעם אונ זיא שעקט ויך גימ : ז המקדש
את האשה על מנת שאין עליה נדרים איינער האם
קקדש גינען אאשה אויף דעם תנאי אז זיא

האם גימ גימאקה אנדר תמצאו עליה נדרים אונ ענ
איז געפינען גינוארין אז זיא האם אויף זיך נדרין
נדריינו זיא האם גימאקה אנדר זיא זאל גימ עסי
פלייש אונ גימ קרינגען טיין גימ גיין אין שייג
קליידערן אינ'ה קפדשת און זינרע קירושין קיי
קירושין וייר זיא האם אים גענארט . אונ זיא
בארף קיין גמ כנסה סתם אז ער האם מימ און
חתונה געהאט סתם . ער האם מימ איר גא
גימ גירעם ווענין נדרים ונגאז עליה נדרים אז
בארף דער חתונה איז געפונען גינוארין אז זיא
האם אויף זיך נדרים תצא שיא בכתובה זאל זיא
ארויס גיין מימ אגמ אן כתובה זי פני שייג ז'
מימין אויב דער סאן האם איר סקדש גינען און
דעם תנאי אז זיא האם קיין פעלער ונגאז ז'
מימין אונ עם איז געפונען גינוארין אז זיא האם
פעלערס אינ'ה קפדשת און זינרע קירושין קיי
קירושין אונ זיא בארף קיין גמ כנסה סתם אז ער
האם מימ איר חתונה געהאט סתם . ער האם
מימ איר גאר גימ גירעם ווענין פעלערס ונגאז
בה מימין אונ עם איז געפונען גינוארין אז זיא האם
פעלערס תצא שיא בכתובה זאל זיא ארויס גיין פו
דעם סאן מימ אגמ אן כתובה זי מימין תפוס
בכהנים אלע פעלערס ונאם סאכין פסול די פתגין
זיי זאלן גימ טאהן די עבודה מילין כגשים סאכ'
פסול ביי טייבער זיי זאלן ארויס גיין אן כתובה
עין

ח והאב צריך להביא ראיה. אם נא לחמוץ כחובתה מן האירוסין מזה שממאן לקחתה לר"ח שיבוא ראיה שלאחר שנתארסה היו בה מומין הללו וזו"ע שיש לאשה חוקה גדושה (יב) וסוף הלכות המומין בראש האב ואיכא למימר כפן היו קידם אירוסין לפיכך אם לא הביא ראיה כעל מדינת: נכנסה לרשות הבעל. נשאה ועתה נא להוציאה כלל כחובתה על מומין שבה: עליו להביא ראיה שקודם שנתארסה היו בה מומין הללו. לכיון דלא נמלאו בה מומין הללו מלא בראות אומרים כפן נמלאו כפן היו ולא היה שםטח כלא לה ונסתתף שדה: אינו יבול למעון. יודע ונתפיים: ח שנולדו בו מומין. משטחטח (יב):

וואר"ן ועתוי"ט: (יב) כלומר והא ק"ל כר"י כמ"ו פ"ק דהעמר אשה על חוקה וה"נ יב חוקה דכלל מומין נולדה. הכל שני הוה"ל כ"ו. ובפ"ק פלוגתא דבבבא כנגדא לרשות הבעל הוא. וזה אמר ר"י דלא הוה חוקה אביה ככך רש"י וכחך התו' לחייבי זעתין שיכול להיות שאלמנס תקת כעלם כ"ו ועתוי"ט כפס ה"ר: [טז] שלא כ"ו. אבל הכי הוה ראיה ששנתארסה לא סגי ולא אמרינן כפן נמלאו בראיה אביה כפן היו ממוס לביבא תרתי העמד הגוף כ"ו וחוקה ח"ן אלם שזיה כ"ס אל"כ בודק ורואה ונתפיים. נמי וכחוי"ט: [יז] שבגלוי כ"ו. שפ"ט' שפתיס. דלמתניתין דלעיל ק"ל. לא על מומין שכללי חכמון דלדון ראה ונתפיים אלם על מומין שנה דלא נתכוין וכפס נמי מרחץ כפן לא נתכוין אלא על מומין שפ"ט' וז"ל ע"י מרחץ כפן ריח פסק ח"י: [יח] שנוולדו וז"ל כ"ו. נמי: (יג) וז"ל פ"ט' א"ר ששאה. וז"ל דר"י דלי לאחר שטרסה אפ"י דל"ן כופין להוליא. ה"ר ח"ן כופין שזיה שחכנס משל"כ משטחטח דלם אינה רובא שחכס עמו דל"ן אותה דין מורדת כמ"ו דגבי איס לויא למימר נסתתפה שדה על אשה דלויס ח"י שדה ועיין בהרע"ב: ח"י ק"י בה מופין אז ויא האם גע"האם פלעלערס ויערה גבית אביה ווען זיא איז נאך גיווען בייא איר פאטער פאר דער חתונה דער מאן זאגט זיא האט נאך דיא פלעלערס געקוקען איינדער ער האט איר גקדש גיווען. האט זיא אים גענארט קוקט איר קיין פתובה. אונ איר פאטער זאגט זיא האט געקוקען דיא פלעלערס זאךדעס ווי ער האט איר שוין גקדש גיווען האט זיין מול מיט געבראכט, קוקט איר דיא פתובה האב צירי וקדיא ראיא דארף דער פאטער פריינגען גדות שששנתארסה ה"י בה מופין הללו אז דער נאך ווי דער מאן האט איר שוין גקדש גיווען האט זיא געקוקען די פלעלערס ונתתתפה שבהו איז זיין פעלד פאךגלייזט גיווארין. דאס הייסט זיין מול האט מיט געבראכט זיא זאל געקוקען דיא פלעלערס נקנסה לרשות הבעל אז די אשה איז אריין גענאנגען אין מאנס לרשות. דער מאן האט מיט איר חתונה געהאט, דער נאך האט ער דער זעהן די פלעלערס תבלי צירי להביא ראיה דארף דער מאן פריינגען גדות שער שלא נהא האט אז איינדער ער האט איר גקדש גיווען ה"י בה מופין איז האט זיא געהאט מיט פלעלערס ויהי מקושר פתח פתח אז גיווען זיין קויפין נ"י קידושין געווארן דאך רבי פאר אזוי זאגט רבי מאיר והקיים אומרים אונ דיא חקמים זאגן גסה דברים אמרים ביי וועללע פלעלערס זענען די רייד פון דער משנה זיאגט גיווארין אז דער מאן קען זאגן ער האט זיך גענארט נוארום ער האט גיט געוואקסט אז זיא האט דיא פלעלערס במימין שפתיס וואס זיא האט אין פעהאלטענע עקטער אגל במימין שפתיס

מומין גדולים. נסמית עינו נקטפת ידו כשגרה רגלו ואין הלכה כרשב"ג ואפילו במומין גדולים אין כופין

אפקר ביי די פעלערס וואס זיא האט אויף דיא עקטער אונ אויף דעם פנים אייט יכ"י קטען קען דער מאן גאר גיט טעגן. נוארום ער האט געוויס גיוועהן די פעלערס אונ ער איז געשטאקען ער זאל מיט איר חתונה האבין מיט די פעלערס גאר איצט וויל ער חקשה האבין וואס יש פתח באיתח הייר אונ אויב עם איז דא אפאר אין דיא שטאמ אף מופין שפתיס אפילו אויף די פעלערס וואס זיא האט אין פעהאלטענע עקטער אייט יכ"י קטען קען ער אויך גיט טעגן ער האט גיט געוואקסט פפני שהוא בודקא גקריבתי ווייל ער האט געוויס נאך געזוכט דורך זיינע קרובות אויב זיא האט פעלערס, אונ זייא האבין בייא איר גיוועהן דיא פעלערס אונ האבין אים דערציילט האט ער געוואקסט פון דיא פעלערס אונ איז געשטאקען חתונה צו האבין מיט איר מיט די פעלערס גאר איצט וויל ער חקשה האבין קען ער גיט היינט חקשה האבין: ח האיש שנולדו בו מופין אויב דער מאן האט געקוקען פעלערס נאך דער חתונה זיא בושין אותו להוציא גיט מען אים גיט ער זאל האט רבין שמעון פן גמליאל גיוואנט ביי וועללע פלעלערס זענען די רייד גיוואנט גיווארין אז מען גייט אים גיט צו גטין במימין תפסים אז ער האט גאר קלייגע פעלערס אגל במימין הגדולים אפקר ביי גרויסע פעלערס ודהיינו ער איז בלינד גיווארין אדער אפוס צו פראבין אדער נאך אזעללע פעלערס: כופין אותו להוציא גיט מען אים ער זאל איר גטין: י ואין שכופין אותו להוציא אויף די פעלערס

ועיין בהרע"ב: ח"י ק"י בה מופין אז ויא האט גע"האם פלעלערס ויערה גבית אביה ווען זיא איז נאך גיווען בייא איר פאטער פאר דער חתונה דער מאן זאגט זיא האט נאך דיא פלעלערס געקוקען איינדער ער האט איר גקדש גיווען. האט זיא אים גענארט קוקט איר קיין פתובה. אונ איר פאטער זאגט זיא האט געקוקען דיא פלעלערס זאךדעס ווי ער האט איר שוין גקדש גיווען האט זיין מול מיט געבראכט, קוקט איר דיא פתובה האב צירי וקדיא ראיא דארף דער פאטער פריינגען גדות שששנתארסה ה"י בה מופין הללו אז דער נאך ווי דער מאן האט איר שוין גקדש גיווען האט זיא געקוקען די פלעלערס ונתתתפה שבהו איז זיין פעלד פאךגלייזט גיווארין. דאס הייסט זיין מול האט מיט געבראכט זיא זאל געקוקען דיא פלעלערס נקנסה לרשות הבעל אז די אשה איז אריין גענאנגען אין מאנס לרשות. דער מאן האט מיט איר חתונה געהאט, דער נאך האט ער דער זעהן די פלעלערס תבלי צירי להביא ראיה דארף דער מאן פריינגען גדות שער שלא נהא האט אז איינדער ער האט איר גקדש גיווען ה"י בה מופין איז האט זיא געהאט מיט פלעלערס ויהי מקושר פתח פתח אז גיווען זיין קויפין נ"י קידושין געווארן דאך רבי פאר אזוי זאגט רבי מאיר והקיים אומרים אונ דיא חקמים זאגן גסה דברים אמרים ביי וועללע פלעלערס זענען די רייד פון דער משנה זיאגט גיווארין אז דער מאן קען זאגן ער האט זיך גענארט נוארום ער האט גיט געוואקסט אז זיא האט דיא פלעלערס במימין שפתיס וואס זיא האט אין פעהאלטענע עקטער אגל במימין שפתיס

אוחו להוליא : י מוכה שחין . מורע : בעל פוליופוס .
 רים חסוס : והמקמן . מקנן עלת הכלבים :
 והמצרף נחושת . המחקך הנחת ממקוס מולאו מן
 הארץ ומקרים הוא : והבורסי . מעבד עורות :
 מפני שמבקרתו . מממחמו
 לשון הקו כשור (זכריה יז)
 הגלכה כחכמים :

כל אסחו חו' : [ג] סבורה כו' . מתוים סחו' רל"כ כל אסח
 חערים וחס' כו' עתו' לה כחוכה וסח' כסוס חסס פרמס
 און לה כחוכה ולי ל"ק כלל דעיון סחוס יודע מותו חסור דלמסוד
 אכסוס סקחם יודע סיכולה לרעון נו' : [כג] שמסקחו .
 ולפיקר אפי' מדעתה סל' בעל כרס' סון מתימן אוחה סחסס
 סמו כון סמכנה סח' סו :
 [כג] אית' יכולה כו' . ויתון
 יתן כחוכה . סר"ט :

רבי סאיר אע"פ שההנה עמה יכולה היא שתאמר [ג] סבורה היתיה שאני יכולה לקבל ועבשיו
 איני יכולה לקבל וחכ"א מקבלת היא על ברהה חוין ממוכה שחין . מפני [כג] שמסקחו . מעשה
 בצידון בבורסי אתנ שמת ויהיה לו אח בורסי אמרו חכמים יכולה היא שתאמר לאחיד היתיה
 יכולה לקבל . ולך [כג] איני יכולה לקבל :

גייט קען אים ער זאל איר גטיין סוף שחין אז ער
 האט אפארך אדער ער איז קרעציג גיווארן ויגא
 פניפוס אדער ער האט אשלקעמין רים פון די גאו
 ונקענע אדער ער געקט צו זאקען די צואה פון
 הינט צו אנארבארניע וספגף נחשת אדער ער
 האקט אויס קופער פון די ערד ווא דיא קופער
 וואקסט . איז אשלקעמער רים ובורסי אנארבאר
 בין שחי גס ער שא נישא סיי וי האבן געהאט די
 פעלערס פאר די חתונה בין משישא נקרו סיי וי
 האבן געקופען די פעלערס נאך די חתונה . גייט
 קען וי וי זאלין ויך גטיין ויך סון אויף דיא אלע
 ספר רבי סאיר האט רבי סאיר גזאנט אף על פי שהנה
 עקה אפילו ער האט מיט איר אויס גירעט פאר
 די חתונה אז דאס איז ויין מלאכה . פון דעקט-
 ווענין יכנה היא ששאפ קען יא זאגן סכנה היתיה
 איה קאב געטיינט שאני יכנה גנפי איה וועל

פאר קראגין די מלאכה וקבשו איני יכנה גנפי אונ
 איצט קען איה גיט פארקראגין וקבשו אוקרים אונ
 דיא חקמים זאגין פקלית היא על גרחה זיא מוז פאר
 קראגין אפילו זיא וייל גיט חוץ מפינה שחין אויפער
 אפצורע . אפילו זיא וייל מיט אים וואהנען קאנט
 קען איר גיט פנין שפסקתו וייל דיא ווייב מאקט
 אים קראנקער . ווארום השקישו המטה סאקט
 אים קראנק פגשה בצידון בגופי איה שפת עם האט
 ויך געטראפן אין צידון איז גישאקרבין אנארבאר
 אן קינדער ויהי לו אח בורסי אונ ער האט געהאט
 אברודער אויף אנארבאר איהו חקמים האבין דיא
 חקמים גזאנט יכנה היא ששאפ זיא קען זאגין
 יאיהו הילי יכנה גנפי ויין ברודער קאב איה
 גיקענט פאר קראגין ויך איני יכנה גנפי אונ דיך
 קען איה גיט פאר קראגין . דריבער גיט ער איר
 קלאידיה אונ איז גיט סוכס :

גמרא כתובה דף ע"ב ל"א

בלנה סי כלה עלי החטון דמית דלמסת דכריה השתא

ונודת ואינה מקיימת דאמר מר בעון נדרים בניס מתים שנאמר אל תתן אה פוך לחמיה את
 בשרך וגו' ואיזה הן מעשה ידיו של אדם הוי אומר בניו ובנותיו רב נחמן אמר מהכא לשוא
 הכיתיה את בניכם לשוא על עסקי שוא תניא היה רמ"א כל היודע באשה שנודות ואינה מקיימת

ונודת ואינה מקיימת אשה וואס געקט אויף ויך
 נדרים אונ איז גיט סקיים דיא נדרים .
 קען איר דער כאן גטיין אונ דארף איר גיט
 געבין ברוקה דאס פי ווארום דער פנא האט
 גזאנט גיין נדרים גיט פנים דורך דיא וינד וואס
 קען איז גיט סקיים די נדרים וואס קען זאגט .
 שאלאבין די קליינע קינדער שאפף ווארום עם
 שקיים אין פסוק וקהלת הו' אל תתן את פיך בהיאי
 את דרך דוא זאלקט גיט געבין דיין מויל ומיט
 גדרים וואס דורך דעם וועקטו מאכין זיך גינען
 דיין לייב . דיניע קינדער וואס וי זענין דיין לייב
 זאג האבן גפני הסקאד פי שגנה היא זאלקט גיט זאגין
 פאר דעם סקאד דוא האקט גזאנט דעם נדר
 אונקענין אדער מיט א מעות נסה גיארף האיהים
 פי סוף ויחפי את פגשה נידך פאר וואס זאל גאט

וירינה. משמע כעלמו קונס עליך דבר פלוגי: יחזור ויקניטנה. אין לו להזיחה אלא כך יתקבל: בכפיפה. כחך של אחד שכשלא ישמר ישכנו חף זה יבא לידו שתקלקלו: מאן דמתני לה אהא. דרבי

יהור ויקניטנה כדי שתדור כפינו ויפר לה. ואם לא שקניטנה לא ידע מחי חידור סיפר ואת' דבעיה היא כפרק נעם המחורס (דף עב) אם בעל מיפר כלא שמיטה או לא לא שויבל להפר נדרים שתדור מכלן והכסף דלאם כן חוספוט מהכא דל'ן מיפר כלא שמיטה מדמלוד' לסקני' חלף מיירי נדרים שכבר נדרה ולא שמע חלף הכא הדי' יפר דשחף עדיו לא נדרה ולאכא מוכן שחף חדור ויחזור מיד קרס סיפר וזה דבעי למיפסע מתיחא המורד לאסונו כל נדרים שתדור מכלן עד שחלף מקום פלוגי הרי כן מופרין ר' אליעזר אומר מופר לא משום דמיכתי' ליה הוכח דלא נדרה חתע מדפסי' מדרכ עלינו' ואלרכס מדרכין הויל' למיפסע דקתי וחכמים אמורים חזרו מופר חלף ה'ק חתס מר"א שחמט לרנן דעל כהן לא פלוגי עליה רבנן שחל כהא דלאו יבול להפר קודם שיחול הנדר חלף כהא מודו רבנן דלאם ככר קה הנדר דמיפר חף על גב דלא שמע :

יחזור וירינה. יירינה במאי מתקן לה אלא יחזור ויקניטנה כדי שתדור כפינו ויפר לה אמרו ר"י אין אדם רוד עם נחש בכפיפה תניא היה ר"י אומר כל הירודע באשתו שאינה קוצה לו חלה יחזור ויפריש אחריה אמרו לו אין אדם רוד עם נחש בכפיפה מאן דמתני לה אהא ב"ש שחף אבל מאן דמתני לה אהא רבא הא ומנן דמקרי ואביל. ואיזוהי רת יהודית ויצאת וראשה פרוע ראשה פרוע דאורייתא היא דרביב ופרע את ראש האשה ותניא רבי רבי ישמעאל אזהרה לכנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש דאורייתא קלתה שפיר דמי רת יהודית אפילו קלתה נמי אסור .

יהודה דתני תקנת' שהיה כ"ג אדרים ללא שכיחי: דאורייתא הוא. ואמאי לא קרי לה דת משה: אזהרה. מדעבדין לה הכי לנווה מדה כנגד מדה כמו שעת' להחנאו' על כועלה מכלל דאסור ה"א מדחייב ופרע מכלל דההיא שעתא לאו פרוע הוות שמע מינה אין דרך כנה ישראל ללחש פרועה ראש וכן עוקר: קלתה. כל שיש לו מלמטה בית קבול להלוט בראש'

נואם וניים אז זיין נוייב מ'הוט נ'דרים אונז איז גיט מ'קניס יחזור וירינה זאל ער אויף איר געבין נאך אנדר. פ'רענט דיא נ'קרא י'דינה ג'פאי מ'הנן ז'ה אז ער נועט אויף איר ארויף געבין נאך אנדר מיט נואם נועט ער דען פאריקעטן איקע עגירות אלא יחזור ויקניטנה כדי שתדור כפינו ויפר לה נאך ער זאל איר דערצערענען ער זאל ס'קה אנדר נוען ער נועט הערין נועט זאל איר ש'קערין דעם נדר א'פיר יו האבין דיא ח'קמים גי'אנט צו רבי מאיר אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת אזוי ווי אקענטש קען גיט וואהנען מיט אשלאנג אין איין קארב אזוי קען גיט וואהנען אכאן מיט אשלעכטע נוייב דר'בער זאל ער זיא ג'טין מ'ני' ה'יה רבי יהודה אופר מיר האבין גילערונג רבי יהודה פלעגט זאגן גי מינדע באשתי שאינה קוצה יו חלה דער מאן נואם נייים אז זיין נוייב געמט גיט חלה פון דיא טייג יחזור ויפריש אחריה זאל ער אפשיידין חלה פון דעם ברזית וואס זיא גוט אים צום עסין א'פיר יו האבין דיא ח'קמים גי'אנט צו רבי יהודה אזוי ווי אין אדם דר עם נחש בכפיפה אקענטש קען גיט וואהנען מיט אשלאנג אין איין קארב. אזוי קען קען גיט וואהנען מיט אנוייב וואס איז גיט פרום. נאך ער מוז זיא ג'טין פון דמתני ז'ה אהא גי ש'ון אהד דער וואס לערונג די רייד פון רבי יהודה בייא חלה. אז אפילו זיין נוייב גוט גיט חלה פון דעם-נועגין מעג ער אויך האלטין זיין נוייב אונז ער דארף זיא גיט ג'טין. איז געוויס אויב זיין נוייב ב'צאהל'ט גיט אירע נ'דרים פון דעםטונעגין מעג דער מאן זיא האלטין פאר אנוייב אונז דארף זיא גיט ג'טין א'פיר פון דמתני ז'ה אהא גע'בער דער וואס לערונג די רייד פון רבי יהודה אויף נ'דרים. אז זיא ש'הט נ'דרים אונז ב'צאהל'ט גיט פון דעם-נועגין מעג ער זיא האלטין פאר אנוייב דאם

איז נאך כיי נ'דרים א'פיר הא א'בער אז זיין נוייב גוט גיט חלה מוז ער זיא ג'טין. טייל ער קען זיך גיט פארקלאוין אויף דעם וואס ער נועט א'ליין אפשיידין חלה נוען ער נועט עסין ז'ענין ד'מ'פיר וא'פיר וייל אקאהל נועט פארעשין ער נועט פאר געטין צו געבין חלה אונז נועט עסין אן חלה גענוקען ו'איזי' דת יהודית וואס נוערט גערופין דת יהודית ויצאת וראשה פרוע אז אנוייב גיט ארויס אין גאס מיט דעם גלויזין קאפ. דאס הייסט זיא מ'הוט גיט ווי יודישע נויבער דארמין ס'אהן. פ'רענט די נ'קרא ראשה פרוע אויב זיא גיט מיט א אפגידעקטין קאפ אין נאם דאורייתא זיא דאם האט דאך דיא תורה געאקרת ד'חייב ווארום עם שטייט אין פסוק ופרע את ראש האשה א אשה וואס איז אסוקה ווי עם שטייט אין דיא ס'ורה (שא) דארף דער פהן איר א'פ דעקין דעם קאפ ווען ער גוט איר מ'ריקען די מיס היס'ארינו ותני רבי רבי ישמעאל די ח'קמדים פון רבי ישמעאל האבין גילערונג אזהרה: כבשת ישראל שלא יצאו פרוע ראש פון דאנקען נוייסי'ן מיר א א'נא'א צו דיא יודישע מעקשער נוייבער וזי זאלין גיט גיין מיט דעם גלויזין קאפ. וייל די תורה האט געווייסי'ן קען זאל די סוקה אפדעקין דעם קאפ. נוייסי'ן מיר א'בער אנדערע נוייבער מוזין גיין פדעקט דעם קאפ. ענקשער די נ'קרא דאורייתא ק'תה שפיר דמי פון די תורה איז נאך אסור צו גיין מיט א אפ-גידעקטין קאפ. א'בער אז זיא האט ב'דעקט דעם קאפ אפילו מיט איר קארב. איז אויך גוט דת יהודית אפילו ק'תה נמי אסור א'בער דאם פרוקע דין איז אפילו זיא האט ב'דעקט דעם קאפ מיט א קארב נאך זיא אהא גיט ארויס גיין אין נאם. זיא מוז נאך גיין ב'דעקט דעם קאפ זיא אלע נוייבער ב'דעקין זייבער קעפ קען זאל דערקענין

וזמנים לששון וכו' ובמוצאי שבת ובמוצאי י"ט של כל השנה מבריל באתה חונן אע"פ שהוא מבריל על הכוס: (ב) בחנוכה ובפורים מוספין בהוראה על הנסים. שבת שחל להיות בחנוכה מוכיר על הנסים במוסף כמו שמוכיר בשאר הפלות: כעל מ"ח ע"ה נאמר וחסרון לא יוכל להמנות:

ער די תורה, ער ווייזט אז די תורה איז ביי אים גאר ניט נוערמ וואס רב און רב האט גינאגט פל היריש כדברי תורה נופל גייהנם ופאכילין יו נחלי רחמים דער פערנשט נואם שייט זיך אפ פון תורה לערנען פאלט ער אין גיהנם און מען גיט אים עסין פערנענדיגע קיילין שנאמר ויזרום עם שטייט אין פסוק (איוב ל) תקופים מזה עלי שתי ושוש רחמים תקם די נואם רייסין אונעק זיער מויל פון תורה לערנען, נועגין צו שמועסין, נועט זיער בריוט זיין דיא פערנענדיגע קיילין ווארו ברותיו זרונים פקכה נאך האבין דיא רבון גינאגט הקפנה נכו פקלה הרי זה פתחני בגפשו זיער נואם קערט אונעק זיין הארץ פון דיא תורה צו גיט גייטיגער זאכן האט ער פארשולדיגט זיין לעבן

סדרים) ובמוצאי יום טוב של כל השנה און אנאגן זאקר מוצאי יום טוב ואפילו ווען עס איז גיט שקת) פקדי באקה חונן זאל ער נאגין העכלה ודאם איז אקה חוננקונן אין די פקכה אקה חונן אף על פי שהוא פקדי על הכוס אפילו ער וועט מאכין העכלה אויף אפוס פון דעסקטוועגין זאל ער זאגין אקה חוננקונן: (ב) בחנוכה ובפורים מוספין בהוראה על הנסים חנוכה און פורים זאגט מען על הנסים אין שמונה עשרה פאר ועל פולם שבת שתי קהית בחנוכה פוקדי על הנסים במוסף כמו שמוכיר בשאר הפלות דער שבת נואם איז אין חנוכה זאל מען זאגין על הנסים אין מוסף פון שבת אזוי נוי מען זאגט אין אלע הפלות פון חנוכה:

שנאמר ויזרום עם שטייט אין פסוק ודברים ד) השמר דך ושמור נפשך כאן פון השבת את ודברים ד) זאלסט דיה היטען און זאלסט היטען דיין לעבין טאמער וועסטו פארגעסן די רייד פון די תורה זאונ אז מען לערונגט גיט פארגעסט מען אפרי רבותיו זרונים פקכה די דבון האבין גינאגט אין מחלת דינו שי אדם זלא על דברי תורה ווען מען געמט משפטין דעם קענטש, איז דער אנהייב משפט גאר וועגין תורה לערנען, פאר נואם ער האט גיין תורה גילערונגט שנאמר ויזרום עם שטייט אין פסוק ומשלי יו) פוקר פים ראשית מדין דער אנהייב פון משפט איז ווייל ער האט זיך געמאכט פסור פון די וואקער ופון די תורה נואם זיא איז געגליבען צו וואקערן ויחייב און עם שטייט אין פסוק ויהושע א) והינת בו יחס גילה בן יא הצליח את דרכיו ואו משגי דו זאלסט ריידן אין די תורה טאג און זאכט באקאלס וועסטו פערנענדיגע רייגע וועגין און באקאלס וועסטו דיה קלינען זיך רגע ושעה יום שאדם פסי כדברי תורה לעדער רגע און יעדער שעה און יעדער טאג נואם דער מענטש גייט ליידיג און לערונגט גיט תורה זלי נאמר וחסרון לא יוכל להמנות אויף אים האט שלמה הקלה גינאגט וקרת א) דאם איז אזוי אפגעלונג זאם מען קען דאס גיט צו ציילין, מען קען גיט געזאקלין דעם שארין:

שנאמר ויזרום עם שטייט אין פסוק ודברים ד) השמר דך ושמור נפשך כאן פון השבת את ודברים ד) זאלסט דיה היטען און זאלסט היטען דיין לעבין טאמער וועסטו פארגעסן די רייד פון די תורה זאונ אז מען לערונגט גיט פארגעסט מען אפרי רבותיו זרונים פקכה די דבון האבין גינאגט אין מחלת דינו שי אדם זלא על דברי תורה ווען מען געמט משפטין דעם קענטש, איז דער אנהייב משפט גאר וועגין תורה לערנען, פאר נואם ער האט גיין תורה גילערונגט שנאמר ויזרום עם שטייט אין פסוק ומשלי יו) פוקר פים ראשית מדין דער אנהייב פון משפט איז ווייל ער האט זיך געמאכט פסור פון די וואקער ופון די תורה נואם זיא איז געגליבען צו וואקערן ויחייב און עם שטייט אין פסוק ויהושע א) והינת בו יחס גילה בן יא הצליח את דרכיו ואו משגי דו זאלסט ריידן אין די תורה טאג און זאכט באקאלס וועסטו פערנענדיגע רייגע וועגין און באקאלס וועסטו דיה קלינען זיך רגע ושעה יום שאדם פסי כדברי תורה לעדער רגע און יעדער שעה און יעדער טאג נואם דער מענטש גייט ליידיג און לערונגט גיט תורה זלי נאמר וחסרון לא יוכל להמנות אויף אים האט שלמה הקלה גינאגט וקרת א) דאם איז אזוי אפגעלונג זאם מען קען דאס גיט צו ציילין, מען קען גיט געזאקלין דעם שארין:

אונקלס

פקודי יום ד תורה

להשיף סנה' דלא יהוה נפשי יד יהו יהוה רוח יוד הא ואו הא נשמת יהוה חיה חיה' ו' רמילו יוד אל שפ ב"ן שבועשה בניקוד חולם:

ה והשב אפדתו אשר עליו מבינו הוא כמעשהו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ויש משור באשר צנה יהוה את משה: ס וינעשו

פירוש לתורת אלהים

(ה) ושב און דער גארטיל זינחתו פון דעם אפור גינעקט פון אים פקעשהי אזוי וויא דער אפור איז זשך זליי נואם אויף אים פקטו חיה זאל זיין אויף- גימאכט גינוארין: (ו) געשט און זיין האבין

את־אבני־השהם מסכת משבצת
 זהב מפתחת פתוחי חותם על־
 שמות בני ישראל : וישם אתם
 על פתפת האפד אבני זכרון לבני
 ישראל כאשר צוה יהוה את־
 משה : פ ויעש את־החשן מעשה
 השב כמעשה אפד זהב תכלת
 וארזמן ותולעת שני ויש משור :
 רבוע הנה כפול עשו את־החשן
 זרת ארפו וזרת רחבו כפול :
 וימלאו־בו ארבעה טורי אבן טור
 אדם פטרדה וברקת השור האחד :

משקעו פרמין דהקב
 גליפן קבוב מפרש על
 שמחת בני ישראל :
 וישו יתחון על פתפא
 דאפודא אבני דזכרנא
 לבני ישראל פמא די
 פקודי ית משה : ויגבד
 ית חושנא עובד ארזמן
 פעובד אפודא דהקבא
 תכלתא וארזנא וצבע
 זחורי ונוץ שזיר :
 כרבע זנה עיף עקדי
 ית חושנא זרתא אורפיה
 וזרתא פותתיה עיף :
 ויאשלימו ביה ארבעא
 סדרי אבן טבא סדרא
 קדמאא סמון ירקו
 וברקו סדרא חר :

בעל הטורים

(1) אולם וגו' ג' נחש' כ' לטור ואיך נעלן נן וגו' מסיכת אולם וגו' מלמד עולמנו לכס אבני טור ענינ :

פירוש לתורת אלהים

גימאט ארום גערינגילט משבצות זהב קעסקלאך
 פון גאלד מפותחת אויסגעקריצט פיהרי חוקים אזוי
 אקריצונג נוי פון אחרותיה על אויף די נעמען פון
 דיא שקבים : (1) וישם אותם אונ ער האט גימאטן
 ויזא על אויף די אקסיל קענדער פון דעם אפוד

אבני די שטיינער וואס זענען אנדעקעניש צו די
 קינדער ישראל כאשר אזוי נוי נאום האט גיבאמין :
 (ח) גיש את החשן אונ ער האט גימאט דעם חשן
 דעם מעשה חשן האבין מיר שוין מפורש גיוען
 אין פרשת תצוה אין דער אנדעקער פרשה :

נביאים מלכים א ח

להשיך טיה ח'א צבאות נפש צ צב צבא צבאו צבאות רוח יהוה נשמה נצח אדני נשמה רוח יהוה חיה
 יחידה נצח יהוה חיה יחידה דוד אל שם בן שבעשית :

א ויעלו את־ארזן יהוה ואת־אהל מועד ואת־
 פל־כלי הקדש אשר באהל ויעלו אתם הכהנים
 והלויים : ב והמקדש שלמה וכל־עדת ישראל
 הנועדים עליו אתו לפני הארון מובחים צאן
 ובקר אשר לא־יספרו ולא ימנו מרב : ג ויבניא
 ותרין דלא וקחשכון וקא וקמון מסני : ג ויאשלו

א ואסיקו ורו ארזא וזי נת
 משכן זקמא נת קל מיני
 קודשא די וקישפנא ואסיקו
 יתחון פהניא וצואי : ב ומקלא
 שרמה וכל מנישקא דישאל
 דאזרמנו עלוהי קיימין עמיה
 קדם ארזא מנקסין צאן
 ויאשלו

מצודת דוד

רשי

(6) ואת אהל טועד - כנענש סיס ומסס כטונו וכוונתו
 כחזרות בית ס' כטונו אשר מושל ליוכל ולדבור :
 הכהנים והלויים - הכהנים כטונו הארון והלויים אל סלע מועד וכוונתו : (5) אתו לפני הארון - ללכת עמי לפני הארון .
 225

הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֶל־מִקְדָּוָךְ אֶל־
 דְּבַר הַבַּיִת אֶל־קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים אֶל־תַּחַת כַּנְפֵי
 הַכְּרוּבִים : וְכִי הַכְּרוּבִים פָּרְשִׁים כַּנְפֵּים אֶל־
 מְקוֹם הָאֲרוֹן וַיִּסְפוּ הַכְּרֻבִים עַל־הָאֲרוֹן וְעַל־כַּנְפֵּי
 מַלְמַעְלָה : ה וַיֹּאכְלוּ הַכְּרֻבִים וַיֵּרְאוּ רֵאשֵׁי הַכְּרֻבִים
 מִן־הַקֹּדֶשׁ עַל־כַּנְפֵי הַדְּבַר וְלֹא יֵרְאוּ הַחֲצֵצְהָ וַיְהִי
 שֵׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה : ו יֵינן בְּאֲרוֹן לֶכֶת שְׁנֵי לַחֹת
 הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הִנֵּחַ שֵׁם מֹשֶׁה בְּחָרֵב אֲשֶׁר פָּרַת
 יְהוָה עִם־כַּנְפֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם :

פִּתְּנֵי יַת אֲרוֹן קִנְיָא דִּי
 קִאֲתֵרָא לְבַיִת כְּפֹרֵי דִי מְהֵק
 לִיה כְּגוּ בֵּיתָא לְקוֹדֶשׁ
 קוֹדֶשִׁיא לַחֹתוֹת כַּנְפֵי
 כְּרוּבֵי: וְ אֲרִי כְּרוּבֵי פִרְסִין
 גְּדַפְּהוֹן עַל אֲתֵר אֲרוֹנָא
 וּמְמַלְּין כְּרוּבֵיָא עַל אֲרוֹנָא
 וְעַל אִיחֻהוּי מַלְעָא :
 ה וַאֲרִיחֹן אֲרִיחֵיָא וּמְהֵקֹן
 רִישֵׁי אֲרִיחֵיָא מִן קוֹדֶשִׁיא עַל
 אֲפִי בֵּית כְּפֹרֵי וְלֹא מְהֵקֹן
 לְכַרֵּי וְהוּוּ מְסֹן עַד יוֹמָא
 תְּרִין : ו לִּיֵת בְּאֲרוֹנָא לְחֹד
 קְרִין לֹחֲטֵי אֲבָנֵיָא דְאַצְנַע
 עִם כְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַפְקֵהוֹן מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם :

קְרִין לֹחֲטֵי אֲבָנֵיָא דְאַצְנַע עִם כְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַפְקֵהוֹן מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם :

מצורת דוד

רשי

(ג) תחת כנפי הכרובים . טעמה העמודים על רגליהם
 בקרקע : (ד) אל מקום הארון . מקור אל קיר :
 (ה) ויראו ראשי הכרובים . דוחקין וכוונקין כפרוכת
 כמין טני דלי טשה :
 כחולה לסוּת מקרעין כפרוכת לנחת חולע לו : ויהיו שם . על הכרובים יחמור טהיו עם כחולת הנחם ותלכ : עד היום רח :
 ר"ל עד אשר נגנזו כימי יאשיה : (ו) אשר כרת וגו' . כעת כותב טהנס :

דכס פירוש עברי פייטש נעמינס מען בייא דער הפסורה פון רער וואך

כתובים משלי ב

תרגום

לחמשיך מיסור ומלכות ד'א שוין דלת יוד נפש שוין דלת שוין דלת יוד חת יאהרונהי נשמה ד'סוד א אד
 אדנ אדני נפש אדני דוח אלף דלת נון יוד נשמה דמלכות י' הו וו הו חיה יחיה ד'סור י'הן חיה יחיה
 דמלכות אל שם ב"ן שבעשיה

* רמות עיני ובעי לבא * רום עינים ורחב לבב גר רשעים חמאת : ב כחשבות
 ושרקא דרשעי לחשאה :
 ב כחשבתא דנבין ליוחנקא
 ורגלא דמסרהבא לחוקרנא : ג מעבדנותא ד ס י ט א

מצורת דוד

רשי

(א) רום . נסות חוח : ורחב לב . חסך למלכות חלות
 לכו חוח : ניר . חריכות מחשבתם של רשעים חוח
 חמאה : (ב) חרוץ . חדס ישר : למותר . לריות :
 בל אץ . דוחק חת השעה וגו' :
 חסרין מס : (ג) פועל . הפחמך חולות על ידי לשון עקר חמס הכל נדף כי לא יחסימו כילו ויבקשו עוד חת חמות כי חמס
 פירוש ע"מ

(א) רום עינים דער קענקש וואס קוקט מיט זיינע
 אויגין אין דעררהייד . ער קלערט מיט זיין
 שכל אַעלכע זאכין וואס זענען אַבער זיין שכל
 ד'מכ יב אונ דער קענקש וואס קלערט גאר ניט
 ער וויל גאר טאהן וואס זיין הארץ קלוקט זיי
 רשעים ביינע זאכין זענען אַבראכטונג פון רשעים
 תפאת אונ דאס וועט זיי בריינגען צום זיגריגען :
 (ב) כחשבות חרוץ אד לטוהר וואס דער קלונער
 דער קענקש וואס פארזאמלט אוצרות מיט זיין
 מאלשין

בְּלִשְׁוֹן שֶׁקָר הַבַּיַּת בְּיַד מִבְּקָשֵׁי מוֹת : ד יִשְׁדַּרְשְׁעִים יְגוּרָם . בְּלִשְׁוֹן דִּשְׁקָרָא וְיִתְחַבְּרָן
 בִּי מָאֵנוּ לְעֵשׂוֹת מִשְׁפָּט : ה הַכִּפְפֵּךְ בְּרַךְ אִישׁ וְזָר וְזָר יִשְׂרָאֵל . וְיִנְתְּרוּן אֲלֵינוּ רַבְעִין לְמוֹתָא :
 פְּעִילוּ : וְטוֹב לְשִׁבְתָּ עַל פִּנְתֵּי הַמַּאֲשֵׁת מְדוּנִים וּבֵית חֵבֶר . וְיִקְרָא זְבִינֵי דִיעֲבֵרוּן רִיקָא :
 ה רַחֵם אֲרִיסָה דְנִבְרָא הוּא נִבְרָתָה וְדָרְבֵי תְרִיצֵן עֲבֹרְתֵיהּ : ו יִטַּב לְמִיטַב עַל מְרָנָא רִיקָא
 מִן אֲתֵקָא הִנְרֵיטָא וּבִיתָא פִּרְקָא :

מצודת דור

טיבה למות על יום : (ד) שור . בגול עלמו יכיה עליהם פחד
 כי חלנו למות מחספי להשיב בגול לנעלו : (ה) הכפף .
 בחספך כמעטו פעם כך ופעם כהפך היה פעם דרך ארץ
 לו פעם הוא זר מן הדרך חלל הארץ סוף פעלו ישר בכל מה
 תפלי כפתוח : (ו) על פנה נג . מכלי מחסה וזרם
 וממטר וימילי ממלי חצרות אכסים : מאשה . מלכות עם
 אמת מדינים חף ככית חצרות אנשים :

רשי
 (ג) הכל נרף מבקשי מות . הם לו : (ד) יגורם .
 יגור אחס : (ה) דרך איש זור . יקר מן המלית רכבו
 הכפף : (ו) ובית חבר . שניכם לבית חבירו לדבר
 עם אחתו :

פירוש ע"מ

ג'ים געלעכטש גע'ליך : (ה) הפקדו דבר איש זר ריא
 רשעים שיהען פארקערט וויא אפענקש בארף
 מאהן . די סענש ש'ליכע וועג ופירונג איז פ'רעסד
 פון זיי וד'ישר אָבער רער פאנקש וואס האט
 אקלארע הארץ ויינע מעשים זענען געלייף וי די
 כעשים וואס אלע גע'ליכע פוענקשין שיהען :
 (ו) טוב לשבת על פנה נג עם איז בעקער צו ויזען
 אליין אין אווינקול אויף אראף מאשח מדניס בית
 חב'ר ווי צו ויזען אין אשמוב כימו אווייב וואס איז
 אקרינערין אפילו ווען אין שמוב זענען דא חברים
 אוב ער איז גיט אליין . ווייל ויא וועט קרינען
 מיט אים אונ מיט זיינע חברים אונ וועט אים
 פארשעקען פאר ויאי :

פאלשין צונג הב' נרף וועלין ריא אוצרות פאר-
 לעקרש ווערין פון אים . אזוי וויא עם ווערש
 ארויסקעלשומיון אונ פארלענדש נער הויה נער
 ווינשו וואס גייט ארויס פון מויל פקקשי מה ריא
 אוצרות וועלין וזכין צו בריינגען אויף אים רעם
 שויש . ווארום דרף יין פאלשקייט קען ער נאך
 אקאהל בעשטראפס ווערין צום שטארבין :
 (ו) שור רשעים יגורם כי מאנו לעשות משפט רער רויב
 וואס די רשעים רויבין אונ נעמען אנועק פ'רעקדע
 פארקעגניגם . דאס וועט אויף זיי בריינגען אמוקא .
 זיי וועלין שפענדיג ש'רעקין טאמער וועלין ויאי
 בעשטראפס ווערין אויף רעם וואס ויאי האבין
 גיט גיטואלם מאהן ויאי רער דין איז אונ האבין

ברמנורא

משנה ב"ב פרק ג

עיקר תימ"ט

פרק ג א חוקת הבתים . מי שחבד שערו והכייל עדים שהחוק שלשה שנים בכל האך דתיכי במתני' לאחן
 לומר שם לקוחים כידו ולא אמרו' ליה אייתי שער מכירה שמכרו לך (ב) דעזי תלת שנין מודהר
 איניס בשטר' פטי תלתת שנין לא מודהר והמרינו לכנגדו אם איחא דלא זכנח היה לך למתוח ולומר כמיט גיטס
 דעו סעלנוי חכל לה לארעלי' בגולטוח והיה הדבר מגיע לאוזניו (ג) והיה נזהר כשערו למכוד חכך חיה ליה
 והכרז להכרך חכרז חיה
 ליה ומדלא מחיה . את הוא
 דלסטת : שובבות .
 שגוגלים כהם ויניס : בית
 הברים . שטגריס כהם
 ויחיס לעשות שנין : בית
 השלחין . מתוך שמתין כחבו שמשקין לחומו ממנו תמיד
 בזה פירות תדיר . וכל דבר שטעה פירות תדיר . חוקתו ג' שנים מיס ליוס (ג) : והעברים .
 ואלע"ג קדימתא לן

פרק ג א חוקת הבתים אויב ראובן . וואהנגט אין
 א שטוב הבורוח ארער ער האלם
 אקוילעקרינע גרוב . אונ ער ניצט אין איר תשחין
 ארער ער האלם אנרוב וואס ויא איז לאנג אונ
 שקאל . אונ ער ניצט אין איר תשפוח ארער ער
 האלם אפירקאטיניע גרוב א צוגירעקטע . אונ
 ער ניצט אין איר והשקבות ארער ער האלם
 מויגין אין אמויבין שלאק והתקציאת ארער ער
 האלם אבאר . אונ ער וואשט זיך אין איר וביה
 תבדו ארער ער האלם אשמוב וואס קען פ'רעם
 קען האט פון זיאי פירות אלע קאנ אונ שקען
 קטמ

הגדרות אין להם הזקה כלומר האין מלשין גדרות לאן. אין להם הזקה והוא הדין לכל בעלי חיים היינו חזקה
לחזקתו הוא דהין להם שחס היו האין והעבד ידועים שהם של אדם אחד ונכנסו בניהו של אדם אחר וטען
זה שנתכנסו בניהו לקחום הם כדרי. והרי אני מחזוק בהם אין זו חזקה דרכם ללכת מציה לניהו. אבל אם
החזיק העבד ג' שנים היו חזקה ואין לרדף לשטר מכירה: שדה הבעל. המסתפק ממי גשמים אינה עושה פירות

פחתה במשה: [א] ליום.
לחשמיטין דכתיב לרועים וכו' וכו'
דדיירי כהו אף כנולות מאן
ידעי לשטר. כגני' מירע ידעי
אף כנולות וכו' לשטר על יד
שנים לרופות. גמ': [ב] ואינה
צריכה כו'. ומה היל' חזקה
ר"י חומר כו'. רש"י. ועתי"ט:
[ג] הרי כו'. ק' וכי מניח
אחי לחשמיטין ונחלה דלרועין
ועתי"ט:

חזקתן שלש שנים מיום [א] ליום. שדה
הבעל. חזקתה ג' שנים [ב] ואינה צריכה
מיום ליום. ר' ישמעאל אומר שלשה חדשים
בראשונה. ושלשה באחרונה. ושנים עשר
חודש באמצע. [ג] הרי שמונה עשר חודש.
רבי עקיבא אומר חודש בראשונה. וחודש
באחרונה ושנים עשר חודש באמצע.
הרי ארבעה עשר חודש. אמר רבי
ישמעאל במה דברים אמורים בשדה לבן.

שחח וירקות לסיכך חס אכלם ארבעה עשר חודש הויה חזקה ור' ישמעאל סבר דכאמרי' שחח וירקות לא הויה חזקה
אלא כבביתא תבואה ופירות גמורים: במד"א. שרץ שמונה עשר חודש לשדה הבעל: בשדה הלבן. שכל פירותיה

קומט צו ראובן אונ זאגט אויף די אלע זאכין או
דאס זעגין זיינע. אונ ראובן זאגט ער האט דאס
גיקויפט פון שמעון. דעם שטר מקינה נדעם
פאר קויף צעטילו האט ער גיט געהיט אין ער
פארלארין גינוארין. אויב ראובן האט ערות
הזקתו שלש שנים מיס ליום אז ער האט זיי גיהאלטין
דרייא יאהר פון טאג צו טאג. ריכטיגע דרייא
יאהר אונ שמעון איז אין דיא דרייא יאהר גיט
געקומען צו ראובן פרייגען פאר וואס גיצעט מיט
די זאכין זיי זעגין דאך מייענע איז ראובן כגלויפט
צו זאגן אז ער האט זיי געקויפט פון שמעון אונ
דעם שטר מקינה האט ער פארלארין נוייט אז
אמעקנש האלט אואך דריי יאהר אונ קיינער
קריגט גיט אויף אים. היט ער שוין גיט דעם
שטר מקינה שבה מפני אז ראובן האט גיהאלטין
אפעלר וואס זיא וואקסט דורך רענין וואקער.
אונ די תבואה וואקסט נאר איין קאהל אין יאהר
אונ שמעון זאגט דיא פעלד איז זיינע. אונ ראובן
זאגט ער האט די פעלד גיקויפט אונ דעם שטר
מקינה האט ער פארלארין. אויב ראובן האט
ערות תקחה שלש שנים אז ער האט איר גיהאלטין
דריי יאהר אז ער כגלויבט זינען צריכה מיס ליום
אונ קען דארף גיט ראובן זאל זיא האלטין דריי
יאהר פון טאג צו טאג. רבי ישמעאל אומר רבי
ישמעאל זאגט שלשה חדשים בראשונה אויב ראובן
האט גיהאלטין די פעלד דריי חדשים אין דעם
ערשטין יאהר. דיא לעצטע דרייא חדשים פון
יאהר. המון אב גלול ער האט גיזייט אונ אראפ
גינאקטן די תבואה פאר ראש השנה וישנה בתרונה
אונ דיא ערשטע דריי חדשים פון יאהר האט ער
גיהאלטין אין דעם לעצטין יאהר אין השני חשון
פסלו האט ער גיזייט אונ אראפ גינאקטן תבואה
ישנים עשר חודש באמצע אונ צוועלף חדשים האט
ער גיהאלטען אין מיטען. דעם נאנצין יאהר הרי
שמונה עשר חודש האט ער גיהאלטין דיא פעלד

אקטצעהן חדשים. אונ ער האט אראפ גינאקט
פון פעלד דריי קאל תבואה. נאכדעם איז גע-
קומען שמעון אונ זאגט די פעלד איז זיינע אונ
ראובן זאגט ער האט די פעלד גיקויפט פון שמעון
נאר ער האט פארלארין דעם שטר מקינה גיהער
שוין דיא פעלד צו ראובן. ווארום עס קען גיט
זיין אמעקנש זאל זעהן אז אאגערע קענמש זאל
אקערין אונ זיינען אונ אראפ געמיין תבואה פון
זיין פעלד דריי קאהל. איין קאהל נאך דעם
אגערין. אונ זאל שווייגן. דרייפער איז גענוים
אז ער האט דיא פעלד פאר קויפט. רבי עקיבא
אומר חודש בראשונה אויב ראובן האט גיהאלטין
דיא פעלד איין חודש גלול אין דעם ערשטן
יאהר. אונ ער האט גיזייט אין פעלד אין דעם
חודש. אונ ויזא ריא תבואה איז אביסול אויף
גינאקטין עס איז נאך גינען גראו. וואט ער
שוין אפ געשניטן חודש באחרונה אונ איין חודש
האט ער גיהאלטין דיא פעלד אין דעם לעצטין
יאהר. דעם ערשטן חודש אין יאהר והשני
האט ער גיזייט אין פעלד. אונ ויזא די תבואה
איז אביסול אויף גינאקטין עס איז נאך גינען
גראו. האט ער שוין אפ געשניטן ישנים עשר חודש
באמצע אונ צוועלף חדשים האט ער גיהאלטין
אין מיטען. דעם נאנצין יאהר ער האט אין דעם
יאהר געאקערט אונ גענוים אונ אפ געשניטען
פון פעלד פערטיגע תבואה הרי ארבעה עשר חודש
האט ער גיהאלטין די פעלד פערצעהן חדשים.
אונ ער האט אראפ גינאקטן פון פעלד צווייא
קאהל גיט פערטיגע תבואה אונ איין קאהל
פערטיגע תבואה. גיהער שוין דיא פעלד צו
ראובן אפ רבי ישמעאל האט רבי ישמעאל גינאקט
במה דברים אמורים ווען זענען דיא בייר גינאקט
גינארין אז ער דארף האלטין די פעלד אכטצעהן
חדשים בשנה זכו אפעלר פון תבואה. וואס אלע
תבואות ווערין אראפ גענאקטן פון פעלד מיט

נלקטין כפרק אחד לפיכך נרדף שלש טעם: אבל בשדה האילן. שפירושהו נלקטין לפרקים ענבים כפרק אחד וזיתים כפרק אחד וחלטים כפרק אחד: כנס את תבואתו. יין של גפנים (ד): מסק את זיתיו והבנס את קייצו. לקט תלמים ויבסן והכניסן לביתו: כללו כן שלש טעם וזיתין הלכה לה כרבי עקיבא ולא כרבי יאשיהו (ה): ב שלש ארצות לחוקה. שלש ארצות בלא"ה הלקות זו מזו לענין חוקה שאם החוקין בלא"ה מאלו הארצות והי' ככל הקרקע בחרת מין חקתו חוקה לשי שאין שירות מלוות מזו נזו והט"פ שאינו שעת חירוס זמלמטה כשעת חירוס דמי (ו) ואם הי' בעל הקרקע ומההו"ק ביהודה אינה חוקה עד שיהא עמו במדינה (גמ' אחת):

(1) ואם לא היה מי שזולתו לזה הממוקן לפיכך היה ראוי לזה הממוקן לזכור כשערו וכיון שלא נזכר הפסוק: עד שיהיו עמו במדינה. סיהיו טעיהם כיהודה או טעיהם כעבר הירדן והט"פ שזה כעבר ה' וזה כעבר ה' ואין ספק

אין ספקל אפי' בשדה האין אפדער ביי אפעלד מיט בויקער. וואס די פירות ווערן אפ גיקליבן גיסקלאקוויין. געזער מין פירות ווערמ אראפ גענוקען פון בוים אין איין אנדער צייט. טייג-קרובין אין איין אנדער צייט. איילברעטען אין איין אנדער צייט. פייגין אין איין אנדער צייט. און ער האט געהאט אין די פעלד די דריי ערליי בויקער טייגשטאקן און איילברעטען בויקער און פייגין בויקער קנס צו קבוען און ער האט אראפ גענוקען די וויינקרובין פון די ווייג-שטאקן אין חודש השני כסא את יצחי און ער האט אראפ גענוקען די איילברעטען פון די בויקער אין חודש שבט קנס את קרבי און ער האט אראפ גענוקען די פייגין פון בוים. און האט די פייגין געטריקונט אין פעלד. און האט זיי אריין גענוקען אין שטוב אין חודש אב (ועהורט) הרי אזי שלש טעם ראם אין גלייך וויא ער וואלט געהאלטן דיא אלע דרייא ערליי בויקער דרייא יאהר. און אז ער וואגט ער האט דיא בויקער געקויפט. און דעם שטר כבירה האט ער פאר-לארין. איז ער בגלויפט און מען קען גיט אונטען געמען פון אים די בויקער: ב' שלש ארצות חוקה ארץ ישראל איז צו טייקט אין דריי טייל. גערעט טייל היקט אבוונדער לאנד. צו דעם דין פון חוקה וואו איינער האלט אפעלד ער זאל נין בגלויפט צו זאגן ער האט ניא געקויפט זיידה ועבר תרבו ותגלי אין לאנד היקט יהודה. און די אנדערע היקט עבר תרבו. און דיא דריטע היקט גלייך היה ביהודה והחוק בגלוי ראובן האט געהאלטן אפעלד אין גלייך און האט אין איר געאקערט און געוויט און אראפ גענוקען דיא הבוואה פון פעלד דריי יאהר איין יאהר נאך דעם אנדערין. און שמעון דער בעל הבית פון דיא פעלד איז געווען די גאנצע דריי יאהר אין דיא קדינה יהודה. אנדער פארקערט גנמי והחוק ביהודה האט געהאלטן אפעלד אין יהודה און קט אין איר גיאקערט און געוויט און אראפ גינטיקן די הבוואה פון פעלד דריי יאהר איין יאהר

אחרת לכיין דשיירות מלויות היה לו למחות וכיין ללא מיה' הפסד: אמר רבי יהודה וכו'. קסבר רבי יהודה דטעמא דחוקה ללא מזוס דעד חלת שנין מזהדר איניש בשערי ספילא מזהרה. חלל טעמא דחוקה לרידיה

פיו דקניש ב"ד שכיח סיבות. היינו לענין טידי קיזס לפי סהאס רביה לחור אחרים הכל כהל חין המחיק מחיר על פמחה וכו' ללא דשכיח טובה לעולם לא יקמט ממחאהו. חו': [ד] באספמיא. טבוא חוקו מהלך פנה מ"ה' ויורח מזה אין דרך להחיק מניחו וחקנו לפי הכול דשכ"ס. ואלו סרתיק יתיר לא פלוג. חו': [ה] שנה.

אמר ר' יהודה לא אמרו ג' שנים אלא כרי שיהא [ד] באספמיא ויחוקק שנה וילכו ויודיעוהו [ה] שנה [ו] ויבא לשנה אחרת: ג כל חוקה שאין עמה טענה אינה חוקה כיצד א"ל מה אתה עושה בתוך שלי והוא א"ל [ז] שלא אמר לי אדם דבר מעולם אינה חוקה. שוכרת לי שנחתה לי במתנה. אביך מכרה לי. אביך נתנה לי במתנה ה"ז חוקה. והבא משום ירושה. אינו צריך טענה. האומנין

דכתיב שנה רחוקה ילא הקול רכ"ס כלו לא דמי לחמוק ככניו דלאלתר חו חוקה. טעם דלחוי יעד כדדיס וסביק לחרינה לחחוקי ייה הניק כשחקט טעה חתח חוי חוקה חכל לחריס דלא רמי ענייכו לדעת שחריס מחויקס כשל זכ קבעו זמן פנה חתח: [ו] יבא. ל"ד דכ"ע דמח' סלא ככניו חוי מחאה חלא טעה טובה. קמ"ל חוי. ג"י:

שיטעון למח מחויק כשל מחירי אינה חוקה: והנא מחמת ירושה. שהחיק כה ג' שנים ממש ירומט חזיו סתימה של חזיו כיום מוחו ח' לריד טענה לכרר ח' כל ליד חזיו (1) ומיהו רחיה כתי שרלו חזיו ח' כו יום ח': והאומנין

[ז] שלא חוי. א"כ דזו פשוט קמ"ל מ"ד ללחט טענה חוה ליה ויחריכס וחיכו סכר ח' לחינה מוכן זכנל יי הלו חרעה אחרי לי לחוי טענה. סיליך ניחל ליה ח'ן דלחט טענה חוה לך וזכרנכ כנון ח' פתח פון נלחט חוה. קמ"ל חלא. גמ': (1) לחין חרס כתי כקקטות חזיו סילך כלו ליד. ח' ה"ל:

ראובן, אונ דריפער האט ראובן ניט געהיט דעם שטר ככירה אפר רבי יהודה דבי יהודה האט ג' יאגט יא אפרו שיש שנים וואס מען האט ג' יאגט אז אונזקה דארף דאערין דרייא יאהר אלא כדי שיהא באספמיא דאס איז גאר אויב שקען דער בעל הבית פון דיא פעלד וועט זיין אין אספמיא נויטט איהר גאנג פון ראובן וואס ער האלט זיין פעלד ויחייק שנה אונ ראובן וועט האלטן די פעלד איהר ביו עם וועט דער וואקס ווערין צו קענשטין אז ער האלט די פעלד פון שקען ויכט ויודעהי שנה אונ קענשטין וועלן גיין פון דעם ארט ווען ראובן איז ביו צו שקען אנאגן יאהר. אונ וועט זיין זאגן אז ראובן האלט זיין פעלד, אונ שקען וועט זיין דארט זאגן אז דיא פעלד איז זיינע ער האט זי גיט פארקויפט צו ראובן ויבא לשנה אחרת וועלן זיי קויפען אין סוף יאהר אונ וועלן זאגן צו ראובן וואס שקען האט ג' יאגט אז ער האט אים די פעלד גיט פארקויפט וועט ראובן הישען דעם שטר ככירה. אדער שקען אריין וועט קויפען אין סוף דרייטען יאהר אפ צו געמען בייא ראובן דיא פעלד וועהתייט. אדער אז ראובן מיט שקען זענען צו זאמען אין איין שקטאט. איז בארד אונזקה. ווי ראובן האט גאר פאר זייט אדער געאקעווען אין שקען'ס פעלד אונ שקען האט געשוויגען. איז שוין ראובן בגלויבט צו זאגן ער האט געקויפט דיא פעלד פון שקען. אונ דעם שטר ככירה האט ער פארלארן. אונ אין די דריי לענדער ויהודה, עבר הירדן, הגליל, וויא פריער איז געשטאנען איז אויך מיט דריי יאהר אונזקה: ג פי תקנה שאין זכה פנינה יערער תקנה וואס מיט איר איז גיט דא אטענה. פאר וואס ער האלט די פעלד אינה תקנה איז דאס קיין תקנה ביצי וויא מיינט

מען אפר יז פה אנה עשה בתוך שני שמעון וזאגט צו ראובן וואס מ'הקטמו אין מיין פעלד פאר וואס אקעקטמו אונ זיינקטם הבטואה אין מיין פעלד ויהא אפר יז אונ ראובן וזאגט צו שקען שא אפר זי אדם דבר מעיקם עם האט מיר קיין כע: קוש קיין קאהל ג' יאגט איה זאל גיט אקערין אונ זיינען אין די פעלד, אונ איה אקער שוין אונ זיינען אין די פעלד דריי יאהר אינה תקנה דאס איז קיין תקנה. ווארום ראובן אליין איז דאך מודה אז די פעלד איז גיט זיינע אדער אז ראובן גענפערט צו שקען שנינה זי דו האקט מיר דיא פעלד פארקויפט, אדער ער גענפערט צו שקען שנה זי שפחה דו האקט מיר דיא פעלד געשיינקט, אדער ער גענפערט צו שקען אנה ככירה זי דיין טאמע האט מיר די פעלד פארקויפט אדער ער גענפערט צו שקען אנה ככירה זי שפחה דיין טאמע האט מיר דיא פעלד געשיינקט. אונ איה האלט שוין דיא פעלד דריי יאהר אונ די גאנצע דריי יאהר האט מיה קיינער גיפרענט דריפער האב איה גיט געהיט דעם שטר מהנה אונ גיט דעם שטר ככירה חיי יז תקנה איז דאס אנושע תקנה ויבא פשוט ירושה ראובן האט געהאלטן אפעלד דרייא יאהר, אונ אז שקען פרענט אים וויא אזוי קויפט ער צו די פעלד. זאגט ראובן ער האט די פעלד געברשט פון זיין פאטער איז ציד פנינה דארף גיט ראובן זאגן ווי אזוי דיא פעלד קויפט צו זיין פאטער. ראובן דארף גאר גיט וויסען ווי אזוי זיין פאטער האט געהאלטן דיא פעלד, ער דארף גאר בריינגען עדות ויז זאלין זאגן זיי האבן ג' זעהן ווי דער פאטער האט געארבעט אין דיא פעלד אפילו די עדות זאגן ויז האבן אים: גאר ג' זעהן אקבעטן אין דיא פעלד איין טאג איז אויך גענוג האקסיס בעלי קלאכות האבן

שמחוקים כלים. אין להם חוקה אם הם מוחזקים בכלים של אמרים (ח) אין יכולים לעשות לקוחים הם בידי ואפי' הם כלים שאין עשויין להאכל ולהשכיר וה"מ כשהכלי מניח בפניו ביד האומן (ט) אבל אם לא נמצא הכלי בפניו ביד האומן חלה שם אחד מן השוק וטען לאומן כלי

[ח] והשוהפין והאריסים

יש לי אצלך שנתתי לך לתקן החזירה לי. וטען האומן אמת שהוא אכלי אבל אלה מותרת לי נאמן האומן בשבועה בזמן דאי כפי אמת לא היו דברים מעולם או החזרתיו לך (י) וכן אם טען האומן כך פסקת לי בכשר חיקונו והלה אומר לא פסקתי אלא פחות אם הכלי מניח בפניו ביד האומן בעל הכלי נאמן ואם אין הכלי מניח בפניו ביד האומן הרי האומן נאמן בשבועה ואפי' מחר לו בעדים בזמן דאי כפי אמת החזרתיו לך: והשוהפנים. שיש להן קרקע בשותפו' ואכל אחד מן שלם שנים כל הפירות אינה חוקה (יא) וה"מ דאין קרקע דין חלוקה אבל אם יש בקרקע דין חלוקה ואכלה יי מן שלם שנים הוי חוקה (יב): והאריסים. שירדים לקרקע למהלה בלגים ולרביע ואכל כל הפירות שלם שנים אינה חוקה ודוקא בלריסי כתי אבות (יג) שהוא כמו אפטרופוס על

(ח) ולא בחוקה ג"ש מיירי דסתם אומן לא שייך אלא במשלטלין וחוקה כגל מברו א"ל שמה אמת ואלו רואים שיהאיש מי שהוא מוחזק בשל מברו א"ל שמה אמת זה המוחזק חמ"י אע"פ שיש לחברו עדים שהיה שלו ומוחוץ לו נזמר לקוח הוא כידו דסתם לוקח ממשל"ן מחברו בלא עדים הוא קונה ובלא שטר חוק מרחקים

כשעוין י"י ואמר לקוחין את כידו דלוינו נאמן. ה"מ: וסו"מ: (ט) אין פטוהם בפניו ביד כשהוא טוען פלוי דולאי הוא נאמן כמנו ולא הרפואה אלא כלומר שהוא מניח בפניו ביד. פ"י עדים שראוהו כידו קודם שכלו לפניו כמחוק מיד שלא היה יכול להחזיר בניו הכי קודם שכלו לפניו כפי ב"ד: (י) אם נחתו שלא בעדים הוי מני לחזיר לד"מ ול"ל נחתו בעדים יכול לומר והחזיתו לך. ה"מ: ובכח שטר ודאי נאמן ר"ל אחר שיבטח בו' בעצתה לקוח נכבש סיסמ ונמנור ובעצתה כך פסקת נכבש נכ"מ: וטען: [ח] השוהפנים. כשדעו בעדים שהוא שותפו או חריסו או אפטרופוסו אבל אם אין ידוע זה בעדים אלא שהיה מעמנו ומחר בו. הוא שותפו ומכר לי נאמן כמנו שהיה יכול לומר לא היה שותפי מעולם. ה"מ: אבל אם נדך שוהפין לאכל זה פירות זה או ד' שנים ואפי' אכל זה כמו כן ה"מ: (יב) משעת שפכלה כולה ולא היה ודועה לתוק כחותה התיי שפכלה לתקן. וי"מ כשהתי' הרי"ל טובה מחתי' פשי"י וכו' דעת החסמות דבע"י דמתי' נלול. וסו"מ: (יג) שגבילין לשומר שדות ו' מטובל כן ואכתיסין בלריסות ולא הכן אבל הארום שהורידו בעל הקרקע עצמו ואכל כל

ג"מ אר"ק. או ראוהו קובץ ק"ש של צו אשניידער אונ זאגט צו אים איה האב דיר גינעבין אקאפאטע צו פארריקטען. גיב זיא סיר צוריק, אונ דער שניידער זאגט איה האב געקויפט בייא דיר דיא קאפאטע. איך דער שניידער גיב בגלויבט. גאר ער מוז צוריק געבין די קאפאטע צו ראוון. דאס איז גאר אז סיר זעהן דיא קאפאטע בייא דעם שניידער. אבער אז סיר זעהן גיב דיא קאפאטע. איך דער שניידער בגלויבט צו זאגן גער האט זיא געקויפט, (וארום אז דאס איז גיב אָפּה. ער האט דיא קאפאטע גיב געקויפט. ער וויל גאר גל"ן דיא קאפאטע. וואלמ ער דאך גיגענט זאגן ער האט גאר גיב גענומען ביי אים די קאפאטע. אדער ער קען זאגן ער האט שטארק גענומען די קאפאטע צו פארריקטען. ער האט זיא שוין צוריק אנוועק גינעבין, דריבער אז ער נאגט ער האט זיא געקויפט איז ער אויך בגלויבט, גאר ס'מ אשבעה. ער זאל שווערין אז ער האט די קאפאטע געקויפט הישתיים אויב צוויי סעקטשין האבין בשתתפות אקלייגע פעלד וואס סען קען זיא גיב צו טיילן, אונ איין שותף האט געהאלטן אפלין די פעלד ער האט איז איר געאקערט אונ געווינט אונ אראפ גענומען דיא תבואה דריי יאהר, אונ איצט זאגט ער די גאנצע פעלד איז וויגע, ער האט געקויפט ביי ויין שותף ויין חלק. אונ ווייל דער שותף האט אים גיב גיווערמ דריבער האט ער גיב געווינט דעם שטר סבירה אונ האט אים פארלארן, איז ער גיב בגלויבט, ווארום אז דיא פעלד איז קליין, איז אזוי דער שטיינער, איין שותף האלט די גאנצע פעלד עקליבע יאהר, דער נאך האלט דער אנדערער שותף די גאנצע פעלד עקליבע יאהר אים

דריבער האט ער אים גיב גיווערמ והאריסין ראוון האט גענומען אפעלד פון ששקען ער זאל איר אקערין אונ זייגען אונ שניידין אונ אראפ געקען די תבואה פון פעלד, אונ זיי זאלן גידיע צו טיילן די תבואה, דער בעל הבית זאל געמען העלפט תבואה אונ דער ארים וראוון זאל געמען העלפט תבואה, אָרער דער ארים זאל גאר געמען אדרישול אָדער אפערטיג פון די תבואה אונ די איבעריגע זאל געמען דער בעל הבית. אויב דער ארים האט אראפ גענומען די גאנצע תבואה פון פעלד דריי יאהר, אונ ששקען האט גיב גיווערמ, אונ דער ארים זאגט ער האט געקויפט ביי ששקען די פעלד אונ ווייל ששקען האט אים גיב גיווערמ דריבער האט ער גיב געווינט דעם שטר סבירה אונ האט אים פארלארן איז דער ארים גיב בגלויבט, דאס איז גאר ביי אזוי אַאָרים אונ ער איז גיווען אששענדריבער ארים ביי זייגע אַלשעדין ער האט געהאלטן די פעלדער פון ויין בעל הבית פאקטור אונ פון ויין יידין אזוי אַאָרים גלויבט סען אונ עם קען טרעפין סען זאל אים לאזין עסין דיא גאנצע פירות פון פעלד עקליבע יאהר, דער נאך זאל דער בעל הבית עסין די גאנצע פירות פון פעלד עקליבע יאהר, דריבער אז ער זאגט ער האט די פעלד געקויפט, איז ער גיב בגלויבט, אָבער אַאָרים וואס גאר דער אַאָמיגעו בעל הבית האט אים גינעבין זיין פעלד, אונ דער אַאָרים האט גינעסין דיא פירות פון דיא גאנצע פעלד דריי יאהר, אונ ער זאגט ער האט דיא פעלד געקויפט פון דעם בעל הבית, אונ ווייל דער בעל הבית האט אים גיב גיווערמ דריבער האט ער גיב געווינט דעם שטר סבירה אונ האט אים

ה"י יטולם למחיק כדכתיב אחרים. ה"ט ועמ"ט
 [פ] והאפורוסין. שכיב כל כרס ויכלו לחטול כדכתיב כ"י
 [ז] אין כ"י. ככסי מלוג. אבל ככסי לזן כדכתיב כ"ב הן
 כדכתיב עליו. כ"ט: [ח] דאב כ"י. על סוכה של חלקו ולא
 מחפרו זה מזה וזמן מקפידין זה על זה כמה שמחוקין זה
 שום. ג"מ: [י] ונס ים מן
 הדיון חוקה וזכ"ר ג"ס. ה"ט: [ט] והאפורוסין.
 (טו) ולא דוקה דה"ט חס מודה
 לו ג"ט: [יג] מהנה. וס"ט

הפירות שלם שנים יש לו חוקה: אין דאיש חוקה
 בכבסי אשתו. וספי' כחז לה בעול' חרובה דין
 ודברים חין לי ככנסך ולא כפירוחיהן להסחא איט
 אכל פירות מן הדיו וספי' הכיא רליה שאל' פירות ג'
 שנים לא הויא חוקה לאורחא
 דאחתי' להכיני לנעלה שאל' כל
 פירות ככסי בין כדון בין
 של' כדון: ואין לאשה
 חוקה בכבסי בעלה.
 וספילו יחד לה קרקע למונותיה ואלכה פירות מקרקע אחר של בעלה ג' שנים ספי' לא הויא חוקה שדך
 לה"ט להכיני לאחתי שאל' ככסיו ספי' כדכר שחין לה כו זכות: ולא לאב בכבסי הבן ולא ליבן וכו'.
 לפי שכן כדכתיב וספי' זה על זה: במה דברים אמורים. לאשה חוקה (יד) המחזיק כחוקה שיש עלי'
 שטרור שחכו טוען גולה היא כידו: אבל הגנות מתנה. ככסיו ואמר (טו) למקלל המתנה לך חוק וקנה כל

בכבסי האב. במה דברים אמורים כמחזיק אבל בגנות [יג] מהנה.

ואפילו יחד לה קרקע למונותיה ואלכה פירות מקרקע אחר של בעלה ג' שנים ספי' לא הויא חוקה שדך
 לה"ט להכיני לאחתי שאל' ככסיו ספי' כדכר שחין לה כו זכות: ולא לאב בכבסי הבן ולא ליבן וכו'.
 לפי שכן כדכתיב וספי' זה על זה: במה דברים אמורים. לאשה חוקה (יד) המחזיק כחוקה שיש עלי'
 שטרור שחכו טוען גולה היא כידו: אבל הגנות מתנה. ככסיו ואמר (טו) למקלל המתנה לך חוק וקנה כל

פארלארין איו דער ארים כגלויבט, טייל אבעל
 הכית נועם גים לאזין זיין ארים נאר עסין דיא
 פירות פון די גאנצע פערל דריי יאהר ופארשפין
 זיין זעה חוקה ראובן איידער ער איז גישטארבן
 האט ער גיבעטן שמעון ער זאל זיין אבעל הבית
 אויף דעם פארמעגן וואס ער לאזט פאר זיינע
 קינדער, און שמעון האט אזוי גיטאהן, און
 שמעון האט גיגעסין די פירות פון דיא פערלער
 דריי יאהר און ער זאגט די פערלער זענען זיינע.
 ער האט זיין געקויפט פון ראובן האט ער גים
 אפגעהן ווארום ראובן איז דאך גישטארבן און
 די קינדער זענען געליין ווער האט אים געקענט
 שטערען ער זאל גים עסין דיא פירות פון פערל
 זיין זאש חזקה ככסי אשתו אכאן האט גיגעסין דיא
 פירות פון זיין ווייבס פערל דריי יאהר, און ער
 זאגט ער האט די פערלער געקויפט פון זיין ווייב,
 און ווייב זיא האט אים גים גיווערט דריי יאהר
 האט ער גים געהיט דעם שטר כבירה און האט
 אים פארלארין, איז ער גים בגלויבט, אפילו
 איידער ער האט חתונה געהאט מיט זיין ווייב
 האט ער איר געשריבען אז ער זאל גים גיהערין
 צו אירע פערלער און גים צו די פירות פון אירע
 פערלער, פון דעםטוענין איז ער גים בגלויבט
 צו זאגן אז ער האט די פערל ביי איר געקויפט,
 ווייל אטייב ווערט גים דעם סאן צו עסין פירות
 פון אירע פערלער, אפילו עס קומט אים גים די
 פירות זיא זאש חזקה ככסי אשתו אכאן האט
 גיגעסין צו זיין ווייב אפערל זיא זאל דיא פערל
 אקעדירן און זיען און אראפ געמען דיא חבואה
 און פון די פערל זאל זיא האבן איר פונקעה,
 און זיא האט גיגעסין פירות פון אנדערע פערלער
 דריי יאהר און דער סאן האט גים גיווערט, און
 די ווייב זאגט זיא האט דיא פערלער געקויפט,
 און ווייב דער סאן האט איר גים גיווערט
 דריי יאהר האט זיא גים געהיט דעם שטר כבירה
 און האט אים פארלוירן, איז זיא גים בגלויבט,
 ווייל אכאן ווערט גים זיין ווייב נאר עסין פירות

פון זיינע פערלער, אפילו עס קומט איר גים די
 פירות זיא זאב ככסי הן אויב אפאטער האט
 גיגעסין דריי יאהר פירות פון דיא פערלער פון
 זיין ווען, און דער ווען האט גים גיווערט, און
 איצט זאגט דער פאטער ער האט געקויפט דיא
 פערלער ביי זיין ווען, איז ער גים בגלויבט זיא
 לבן ככסי האב אויב אזוהן האט גיגעסין דריי יאהר
 פירות פון די פערלער פון זיין פאטער, און דער
 פאטער האט גים גיווערט, און איצט זאגט דער
 ווען ער האט געקויפט דיא פערלער ביי זיין
 פאטער, איז ער גים בגלויבט, ווייל אזוהן
 ווערט גים דעם פאטער צו עסין דיא פירות פון
 זיינע פערלער, און אפאטער ווערט גים דעם
 ווען צו עסין די פירות פון זיינע פערלער דריי יאהר
 האט ער געראפט הישען דעם שטר כבירה
 כזה דברים אמורים ווען זענען דיא רייר גיזאגט
 גינאורין אז די אלע פונקטשין האבן גים אפגעהן
 כפתיח אז ראובן וייל האלטן שמעון פערל,
 ווייב ראובן זאגט ער האט דיא פערל געקויפט
 פון שמעון און שמעון קויפט אויף ראובן ער
 זאגט ראובן וייל דיא פערל ביי אים גלגלן אפי
 גינח כפתיח אפער אז מיר זעהן ווי איינער שיינקט
 אפערל צו זיין חבר אדער ווער בעד הבית
 שיינקט דעם ארים די פערל, אדער איין שותף
 שיינקט צום אנדערין שותף זיין חלק וואס ער
 האט אין די פערל, אדער דיא יהומים שיינקט
 אפערל צו זיין אפטרופוס, אדער דער סאן
 שיינקט אפערל צו זיין ווייב, אדער דיא ווייב
 שיינקט אפערל צום סאן, אדער דער פאטער
 שיינקט אפערל צו זיין ווען, אדער דער ווען
 שיינקט אפערל צו זיין פאטער, און דער וואס
 שיינקט די פערל זאגט צו דעם וואס ער האט דיא
 פערל גיי זיא קונה דיין פערל, וזיא ער מוהט
 גאר אפגעהן אין די פערל גיהער שוין די פערל
 צו אים נדא מיינט מען גים אפגעהן דריי יאהר,
 גאר חזקה איז מיינט אן געמען, וזיא ער געמט
 גאר אן די פערל, ער מאכט אונאנט ארום דיא

הבך להמרי' לעיל כמתרי' ואין להם חוקה מהחוקיקו
 כשאר מקבלי מתנה קנו ואין כמותן יכול לחזור בו ואם
 מתנה או שמכרה לבעלה נכסי מלוג שלה מהחוקיק כן
 הבעל קנה ואינה יכולה לומר נתת רוח עשיתי לבעלי לדוקא
 צנכסי לאן ברזל או כקרקע
 ציוד לה צתובתה אמרי'
 שאין מכרה מוכר ואין מתנת'
 מתנה מפי שיכולה לומר
 נתת רוח עשיתי לבעלי מפי
 שיש לבעלה שייכות בהן
 אבל צנכסי מלוג שאין לבעלה

למוכר דקנס לזקק כחוק : (טו) עמי' ס'ס'ק חות ג' :
 (י) כדי שיכנס בה ס'ס' : (יז) כל שהות . כל' כל ספוס'
 נכדלו וסרתו אף על פי עשוי' כבר וללא ספסלית' וסוסי'
 כספלתו . נמר' : (יח) את חבל . כפי דמי הפרקט שהי'
 רזים להספידו יבנס מהן לכד קרקט שלו סיטול מן המסוק .
 י'ס' . ונר'ס' כתב דלס' י'ס'
 למעמד פדות כמה פירות אכל
 ונתן ומי דמי פירות .
 וסוסי' : (טז) את השנה . בראשונה .
 א'ס'ס' שאין פדות מוטעל י'ס'ן
 חוק מ'ס' י'ס' פדות לטעמי

ועשיתי לבעלי . וכן האיש שמכר לאשתו מכסו אס המעות
 שקנתה בהן האשה אותן נכסים לא היו עמונים אלא המכר קיים ויהיו אותן הנכסים אלה והבעל אכל
 פירות ואם היו אותן מעות עמונים אלא המכר בטל לאמר חזי שהי' עמונים וללא אמרתי אחי
 מוכר לה : והחוקיק כל אחד מהן (טז) בחלוף אין יכולים למכר : והמחוקיק בבכסי
 הגר' שמת ואין לו יורשים וכל הקודם להחוק צנכסי זכה : בעל . טעסה לת' : ונדר . או טעסה חומה : ופרץ .
 או שפרץ בה פרצה (יז) : ד' משלשין ביניהם . כל כח יתן הכלים שארי הן שלשה כיתות לאלה טעס :
 שלשה אחים . לכל טעה אח אחד . ואחד . טס האס טמות אחר מעיד עם כולן הכי כאן ג' . פדות למאי למסיד

פעל אדער ער פארשליקט איר . גיהער שוין
 די פעלד צו אים והאין שהוקי ברירער האבין צו
 שייטט אפעלד אונ יעדער האט גיטאהן אהוקה
 ואנגענוטען זיין חלק . קענען זיי שוין גיט חקשה
 האבין והסחוק גיבט היי אבר אין גישטארבין אונ
 עם אין גיטא ווער עם זאל אים ירשען . ווער עם
 איז דער ערשטער וואס נעמט אן יונגע פעלדער .
 צו רעם גיהערין זיי . אונ קען קען גיט אנוועק
 נעמען פון אים . וואס הייקט אן נענומען דיא
 פעלד . זאגט די משנה גי' ער האט פארשלאסין
 די פעלד . דאס הייקט ער האט נעמאקט אמיר
 צו די וואגט וואס איז שוין גיווען פון פריער ונדר
 אדער ער האט נעמאקט אונאנט צו דיא פעלד
 זיין אדער ער האט אים נעבראכין אשטיק
 וואגט ער זאל קענען אריין גיין אין דיא פעלד
 גי' שהא ווי פיר ער האט צו נעבאהעט אדער ווי
 פיר ער האט אים נעבראכין היי ווי תתק דאס
 הייקט ער האט אנגענומען דיא פעלד . גיהער
 שוין די פעלד צו אים ווערתי' : ד' היי שנים פעדי'
 אוהו שאנה שלש שנים אויב צוויי סענטשין האבין
 גיזאגט ערות זיי ווייסין אז ראובן האט גינעסין
 פירות פון שמעון'ס פעלד שוין דריי יאהר ונמצא
 חקמין אונ עם איז נעפונען גיווארין אז זיי זענען
 לינגער . אנדערע צוויי ערות זאגן צו די ערשטע
 ערות . ווי אזוי קענט איר זאגן אז איר ווייסט
 אז ראובן האט גינעסין די פירות פון שמעון'ס
 פעלד דריי יאהר . צוויי יאהר ונדער איין יאהר
 פון די דריי יאהר זענט איר דאך נאר גיט גיווען
 אין דיא שטאט . איר זענט דאך נאר גיווען מיט
 אונז אין איין אנדער שטאט שטמין זי את הפי
 דארפין דיא ערשטע ערות בצאהלין צו שמעון
 וויא פיר זייא האבין אים גיוואקט שאדין טאהן .
 אויסקער די פעלד וואס שמעון נעמט אנוועק פון

הזו לא מסהיד האי ולכן ערות כפרה: והן ערות אחת לענין הזמה. טאם הזומו משכסין כייקין ולין כעשין זוממין עד סיומו כלן (יה): דה שיש להן חזקה. אם החזיק בקרקע חבירו לענין זה ג' שנים הוה

ספיר ודבר טאם הוה כלומר ולא הוה כולל סא דלמרינן דבר ולא חיי דבר. טו' זמתי' : (יה) וזיל הרי"מ טאם. הזומו כולן חיי ג' החזיק משלמין חיי דמי כפרה וזו שלטורף כל אחד משל חיי דמי. עתוי' : [טו] שיש בו' . ויזיל לטעון אהה נתח זה לחשמי' זה בחתמה או מכרה לי. ר"ס : [יה] תנור

חוקה: הוה מעמיד בהמתו בחצורו. האי טאם כחור השכיפין ומיירי ללא קפדי ארדדי (יש) אהעמדת קמה וכיוצא בה משום הכי לא הוה חוקה חיי' כי החזיק להאי מלחא ג' שנים: אבל אם עשה מחיצה וכו'. דככה' ודלוי קפדי אי שתיק ליה ג' שנים ולא מיהא

היא אלו שלשה עריות. והן ערות אחת להזמה: דהי אלו רבין [טו] שיש להן חזקה והלו דברים שאין להן חזקה היה מעמיד בהמה בחצר. [יה] תנור וכירים וריחים. ומגדל תרנגולין. ונותן ובלו בחצר. אינו חוקה. אבל עשה מחיצה לבהמתו. נבונה עשרה מפרחים וכן לתנור וכן לכירים וכן דריחים. הבנים [יה] תרנגולין לתוך הבית ועשה מקום לובלו [טו] עמוק שלשה.

ודלוי חוקה ומכ"ס פ' דכסוף קפיד אטעית מחילה אם עשה שותפו מחיל' ולא מיהא לאלתר הוי' חוקה אבל דלוי' אט"ס טעשה מחילה ולא מיהא לא חזקה (כ) עד לאחר ג' שנים (כא):

כתי' אלו שלשה עריות ראם הייקט רביי ערליי ערות. בלייקט די פערל ביי אפרהם והן ערות אחת להזמה אפרע צום כוים ויין. או קען מאכט ויין פאר לינקער. אי גלייה נוי ניי וואלטיין גינען איין פאר צרות ואון קען ויין גיט כוים ויין גיט אויף איין יאהר און גיט אויף צוויי יאהר נאר קען ויין כוים ויין אויף אלע דריי יאהר כוים איין קאהלו. אויב דער נאך נענען געקויפט אנדערע צוויי ערות און האבין גינאנט צו ראובן שמעון לוי שמואל ווי אזוי קענט איר נאנדין אז איר ווייסט אז אפרהם האט גינעסין די פירות פון קרנכים פערל דריי יאהר. די דריי יאהר נענט איר דאך נאר גיט גינען אין די שקאט. איר נענט דאך נאר גינען כוים אונד אין איין אנדער שקאט. געקט קרנכי אוועק די פערל פון אפרהם און די פיר ערות דארפן בצאהלין צו קרנכי ויין פיל דיא פערל אין ווערט. אויב דער פערל איז נעקט דריי אונדערט גילדין. דארף שמואל אליין בצאהלין הונדערט און פופציג גילדין. און די דריי ברנדער ראובן שמעון לוי. בצאהלין די אנדערע הונדערט און פופציג גילדין נענער ברנדער גיט פופציג גילדין: דה איז דברים שיש להם תנח דו זאכין וואס שטייען אין די ערשטע משנה. אויב איינער (ראובן) האט געהאלטן דעם חקם ושקען אונאך דריי יאהר. און ויין חקר ושקען האט געשווינגען. און ראובן זאגט ער האט דיא זאך געקויפט ביי ויין חקר ושקען און ווייל שמעון האט געשווינגען דריי יאהר האב איה גיט געהיט דעם שטר סבירה און האב אים פארלארין איז ראובן בגלויקט און דיא זאך בלייקט וינגע יאזי דברים שאין להם תנחא און די זאכין וואס שטייען אין דיא משנה. אויב ראובן האט געהאלטן שמעון'ס אונאך דריי יאהר. און שמעון האט געשווינגען. איז ראובן גיט בגלויקט צו זאנדין אז ער האט די זאך געקויפט ביי שמעון ווארום עס

קען ויין טייל שמעון האט גיין שארין געהאט (ואם ראובן האט דיא זאך געהאלטן. דריבער האט שמעון געשווינגען. אפרע שמעון האט דיא זאך גיט פארקויפט היה מסיד בתה חביר ראובן און שמעון האבין געהאט אהויף בשותפות. און ראובן האט געהאלטן בהמות אין הויף דריי יאהר פנור אדער ראובן האט גישקעלט א אויבין אין הויף ג' שנים אדער אקויפטן בתים אפרע אסיחל שמיין ופנור תרנגולין אדער ער האט געאדעוועט היגער אין הויף ונמנובכו חביר אדער ער האט געהאלטן וינגע מיסט אין הויף. דאס אלץ האט ער געהאלטן דריי יאהר און דער שוקף ושקען האט געשווינגען. און ראובן זאגט אז ער האט געקויפט פון שמעון דעם רשות ער זאל קענין האלטן די זאכין אין הויף. און שמעון זאגט ער האט גיט פארקויפט. נאר ער זאגט בוי איעם געשווינגען ווייל דאס האט אים גיין שארין געמאכט בוי איעם. און פון היינט און ווייטער נועט דאס אים מאכין שארין. ווייל ער גיט לאזין דיא זאכין זאלין ויין אין הויף איה תנחא איז דאס גיין חזקה. און ראובן קאר גיט ווייטער האלטן דיא זאכין אין הויף זאג עשה מחיצה לבהמתו נבונה עשרה מפרחים און ראובן האט געמאכט אונאנט אין הויף הויף צעהן מפרחים צו פארשטעלין פאר די בהמה וכן פנור און אזוי האט ראובן געמאכט אונאנט צו דעם הויבין וכן קויפטן וכן בתים און אזוי האט ראובן געמאכט אונאנט צו דיא זאך קענס הקנים תרנגולין בתוך מבית אדער ראובן האט אריין געבראכט די היגער צו שמעון אין שטוב. און ראובן האט געהאלטן דיא היגער בייא שמעון אין שטוב דריי יאהר נעשה מקום חביו עמוק שלשה און ראובן האט געמאכט אפרע די מיסט צו האלטן. ער האט גינראבין אין די ערד טיף דריי מפרחים און האט

אין הויף חזקה ומכ"ס פ' דכסוף קפיד אטעית מחילה אם עשה שותפו מחיל' ולא מיהא לאלתר הוי' חוקה אבל דלוי' אט"ס טעשה מחילה ולא מיהא לא חזקה (כ) עד לאחר ג' שנים (כא):

שם חוק רחיה מ"מ אע"פ שלא נעשה בשביל כן : (כד) כלומר
 דימחה לא הוא חוקה . וכ"ס שהוא למטה מד"ל ד"ס לו חוקה
 ר"י הר"ב יכול למחות ולעכב : (כח) גמרא ומתני' כחלון פשוט
 לשומר גנות ופרדסים דרך חלון : ר"ש ועמ"ש : (כז) וליד
 לחצר השותפין דר"ק דכוסה : נשות מחילה דהם שהיו חזיר
 נותר מחלון שאסור לסתכל
 (כז) ופסקי רישיה דמי לעשן בו .
 הר"ש ועמ"ש : (כז) כלומר :
 שטות מחקרה סגן וכו"ל כ"ס
 סיבול לעמוד על הגג ולהשתמש
 בו . דל"ו לפני החלון כלא"ה
 רוחו מהחלון ויכרש החו' דמיני
 הוא נקבן וי"ח כמקום של"ס
 למסקה גבוה ד"ל שלא יראה
 בתלך : (כח) שהי מוסיף כראיה

ולצורית יש לה חוקה . איוו היא חלון
 המצורית . כל שאין ראשו של אדם יכול
 ליכנס לתוכה . רבי יהודה אומר אם יש
 לה מלבן . אף על פי שאין ראשו של
 אדם יכול ליכנס לתוכה . הרי זה חוקה .
 הויו עד טפח יש לו חוקה ויכול למחות .
 פחות מטפח אין לו חוקה . ואין יכול למחות :

(כד) דמאי אמר ליה שמה חסיס פסל סמוך לחלון ותניס
 בו וחסר שהניחו נמי ופתח אין לו חוקה : ולצורית יש
 לו חוקה . חלון שראשו של אדם נכנס בו ודאי' הוא
 למעלה מד"ל או חלון העשוי' לאור' (כה) ודאי' הוא
 קטן מחד או חלון שהוא למטה
 מד"ל כל א' מג' חלונות
 הללו אם הניחן ופתח יש לו
 חוקה וסוב אין יכול לבנות
 ולסתמו ד"ס חוקה לנזקין
 חוץ מעשן ואבנך בית הכסא
 כל' רית רע שאלו הג' אין
 להם חוקה אפילו החוק

כזה כמה שנים אבל חוק רחיה יש לו חוקה (כז) ולא כשי חוקה לנזקין ג' שנים אלא מבי קאי נוקא כדי
 שיוכל לומר לנזק כבר ידעת כנזק ולא מחית הויא חוקה : מלבן . בנין מכתחין כעין משקיף מלמעלה ואסקופה
 מלמטה : וזו . עץ או אבן היואל מכותלו לאור חצר מכרו (כז) אם יש בו טפח או יותר : יש לו חוקה . ואין
 יכול בעל החצר לבנות כנזקו לסתום הויו מחסר שהחוק בו ויכול למחות בו כשכח בעל הכותל לבנות הויו שיש
 בו טפח או יותר יכול בעל החצר למחות בו שלא יוכלאו (כח) : פחות מטפח . לא הוי מידי דקביעותא . לכך

אין ראובן גיט בגלויבט ווארום שמעון קען
 זאגין ווייז דער פענקסטער אין קליין . אונ איך
 האב דעם ארמט גיט געדארקט . דריבער האב
 איך גילאזין ויין דעם פענקסטער ביי מיר אין הויף
 אָבער איצט וויל איך מאכין אנואנט געבין
 דיין וואנט אונ מוז פאר מאכין דיין פענקסטער .
 בענן שמעון אזוי טאהן יצורית יש לה חוקה
 אָבער אז דער פענקסטער אין גרויס אפילו ער
 איז העָבער וויא פיר איילין . אונ אפילו דער
 פענקסטער אין קליין נאר ער איז גימאכט גיווארין
 אז די ליבטיגקייט פון שמעון'ס הויף זאל אריין
 גיין צו ראובן אין שטוב דורך דעם קליינעם
 פענקסטער . אדער דער פענקסטער אין קליין נאר
 ער איז גירעניגער וויא פיר איילין . ביי די אלע
 גערלייא פענקסטער אויב ראובן זאגט ער האט
 געקויפט ביי שמעון ער זאל מעגין האבין דעם
 אָענקסטער וואס גיט אריין צו אים אין הויף . איז
 ער בגלויבט . ווייל אפענטש קאנט גיט גפענען
 אזוי אפענקסטער צו זיך אין הויף סיידן מען
 בצארהלט אים . דריבער אויב שמעון וויל איצט
 פאר מאכין דעם פענקסטער טאר ער גיט איוו היא
 חיוו הצדתי וואס הייבט אקליינער פענקסטער ביי
 שאין ראשו של אדם יכול ליכנס לתוכה אז אפענטש
 קען גיט אריין שמעקין דעם קאפ אין דעם
 פענקסטער רבי יהודה אופר רבי יהודה זאגט
 אם יש לה פנן אויב דער פענקסטער האט
 אויסקאקעס פון הויבין אונ פון אונטען . אזוי
 וויא אלע פענקסטער האבין אף גי פי שאין
 ראשו של אדם יכול ליכנס לתוכה אפילו דער
 פענקסטער אין קליין אז מען קען גיט אריין
 שמעקין אין אים דעם קאפ . פון דעסמועגין הרי
 יי חוקה אין ראובן בגלויבט צו זאגין ער האט
 גיקויפט ביי שמעון ער זאל מעגין עפניגען דעם
 פענקסטער צו אים אין הויף אונ שמעון טאר גיט

ווארום

לא היו חוקה ויכול לכנות כנגדו ולסתמו וכשכא בעל הכותל להוציא לבתחלה אין בעל המצר יכול לעכב עליו (טו) ז' לחצר השותפים. לחצר שם לו שתי פתות בה וכו"ל לחצר חברו מאסו היום קרויה: לקח בית בחצר

כעת שחלה ומתחמטו. ה"מ: (כט) כנמרה וטעמה דל"ל כעל כנגד גבסו חמטם לא קיי לי שאלך ואמטור עליו ולארכא כחלך כמילתו ז' אלא לחימלו ביום מפני ובשארית לחתום מחדרם פנים אפסי ואזיטו וזוטי ואחלה דיוון ריבולני לחתום כחצורת פנים אפסי חסככל כחלך אפסי נתתם כנגד והלכך ליכא היום רמוס - ומחוי"ט: (ל) ופירש לא יפתחו

אחרת. הממוכ' לחצר זו שיש לו בה שתי פתות: לא יפתח. לו פתח לחצר זו שמרכה עליהם דריסת הרגל מדוריה' אלוהו בית (ל): בונה. מדר לפנים מביתו שחיו מוסף כלום אלא מוקף ביתו לשני' דלכ"ה' ויכול להלכות פתח דירון חס ירלה: פתח כנגד פתח. דלמך קרל (ממכר כד) ויחא כלטם אף עניני וירל ואל ישראל שוכן לשכניו מה ראה שלא היו שפתיהן מכוונים זה כנגד זה (לז): קפון לא יעשנו גדול. דלמך ליה כפתחא וזמא מנינא ללחטעני מינך כפתחא רבא לא מנינא ללחטעני מינך (לח): אחד לא יעשנו שנים. דל"ל כדלמך פתחא מנינא ללחטעני כדתי פתחי לא מנינא ללחטעני (לג): אבל פותח הוא לרה"ד. דל"ל

ז' לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין. לקח בית בחצר אחרת. לא יפתחנה לחצר השותפין. בנה עלייה ע"ג ביתו. [כא] לא יפתחנה לחצר השותפין אלא אם רצה בונה את החצר לפנים מביתו [כב] ויבנה עלייה על גבי ביתו. ופותחה לתוך ביתו. [כג] לא יפתח אדם לחצר השותפין. פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון. היה קפון לא יעשנו גדול. אחד לא יעשנו שנים. אבל פותח הוא [כד] לרשות הרבים פתח כנגד פתח. וחלון [כה] כנגד חלון.

(לג) כשה"ל פתח כד ויחא רובא לא מנינא ללחטעני פתחא כשה"ל עשול ימולני לשפתים כחלך ח"ן לשפתים שלא כנגדו. אבל כ"י פתחים לא מנינא ללחטעני כל ק"י דלפ"י אם ה"ל עשול ימולני כ"י פתחים ר"ש: [כז] לרשות הרבים. ה"י וקפון כתבו דלא בעינן ק"י אחת אלא יתין שיש רשות לכל אדם ליתך סו"ר רב"ר וכדן עוד כשם ה"י"ב דמכ"י מפולש כרה"ל ושלמי מפולש כחלך. ומחוי"ט: [כח] כנגד ב"י. מירי כמלון נמוך

שמוכין. א אונקערששטע אונ א אויבערששטע (ערת"ט) ויפתחה יתיה אונ ער עסיג'ט אמיר מיט טרעפ פון דיא אויבערששטע שטוב אין דיא אויבערששטע שטוב. אונ פון דיא אויבערששטע שטוב גייט ער אין הויף יא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח אקענקשט טאר גיט עפענען אין אשופותדיגען הויף אמיר פון זיין שטוב גענין אמיר פון זיין חברים גענין שטוב גענין חלון אונ גיט אפענקשטער פון זיין שטוב גענין אפענקשטער פון זיין חברים שטוב איינער זאל גיט יעקו וואס ביי דעם אנדערין אין שטוב איז ה"י קפון יא יעשנו גדול אז עס איז גיווען אקליינער פענקשטער אנדער אקליינע טויר זאל ער גיט אויס האקין אונ מאכין פון אים אנרויסן פענקשטער אונ גיט אנרויסע טויר און יא יעשנו שנים אויב עס איז גיווען אין פענקשטער אפרייטער אנדער אין טויר אפרייטע זאל ער גיט מאכין פון אים צווייא פענקשטער שקאלע אונ גיט צוויי שטרען שקאלע ווארום זיין פאר קען זאגן און אקליינעם פענקשטער אונ פאר אין פענקשטער קען איה סוף אין היטען דו זאלקסט גיט יעקו וואס ביי טויר אין שטוב שוה"ט זיך אבער פאר אנרויסן פענקשטער אונ פאר און פאר צוויי פענקשטער קען איה סוף גיט אין היטען דו זאלקסט גיט יעקו וואס קען שוה"ט ביי טויר אין שטוב וביי דיא טויר קען איה איווי זאגן זאגן זאגן פותח הוא לרשות הרבים פתח כנגד פתח והיו כנגד חלון אבער אז דיא מירען אונ די פענקשטער עפענין זיך אין נאם. קען קען עפענין אמיר פון זיין שטוב גענין אמיר פון זיין שטוב גענין אפענקשטער אונ אפענקשטער פון זיין שטוב גענין אפענקשטער

ווארום ראובן קען זאגן שארין האקטו דאך גיט פון דעם ברעטייל אנדער פון דעם צינגל. ווארום אז זיין זענין גיט גרויס א טפח קען איה דאך גיט שטיין אויף דעם ברעטייל אונ גיט אויף דעם צינגל אז יעקו וואס דו שוה"ט אין הויף. נאר ווען דיא וועקט דארפן מאכין אונאנט וועקטו שפעקטער אראפ זעמין דיא ברעטייל אנדער דעם צינגל. דער צווייל קענין זיין ווערתי"ט: ז' יא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין אקענקשט טאר גיט אויס האקין אונ צויעס פענקשטער אין דעם הויף וואס ער האט שוה"טות מיט זיין חבר. אונ אין אפערקערין הויף טאר האט גענוים גיט יתח בית החצר אחת ראובן האט גיהאט אהויף גשוה"פוח. אונ ער האט גיקופט אשטוב אין איין אנדער הויף געבין דעם שוה"פותרדיגען הויף יא יפתחה יתיה השותפין טאר גיט ראובן עפענען אמיר פון די גיקויפטע שטוב אין דעם שוה"פותרדיגען הויף אריין גיט זיית על גבי ביתו אז איינער פון דיא שוה"פחים האט גיבאקט א אויבערששטע שטוב אויף זיין שטוב יא יפתחה יתיה השותפין טאר ער גיט עפענען אמיר מיט טרעפ פון די אויבערששטע שטוב אין הויף אריין אלא אם רצה בונה את החצר לפנים מביתו נאר אויב ער וויל האבין נאך אוואנגונג מעג ער מאכין נאך אשטוב אין זיין שטוב. דאס הייסט ער שפעקט אונאנט אין מיטען שטוב ווערט פון די שטוב צוויי שטובין אונ עס בלייבט נאר איין דורכגאנג ווי עס איז גיווען פריער ובויה גיית על גבי ביתו אונ ער קען באהקען א אויבערששטע שטוב אויף זיין שטוב. אין מיטען די הייך פון שטוב מאכט ער אפולאפ. ווערט פון דיא שטוב צוויי

כעין סחה לאספר דקוי ליה בני ר"ה להדיא . ה"י ופח"ט :
 [כ"ן אין כ"ו . לכתחלה ולא עשה וכסה כלאוי טעור . המגיד :
 [כ"ן חלל . ומ"ל ואולי מה הוא חותו חלל כרות שיחין ומערות
 ר"ש ור"ע דברס"ב מפרש כר"ב מעשה מקורב ולא ח"ק . ככה
 פי"ד מקורות . ופח"ט : (ל"ל) ור"בן זמ"ן דמפתח שיח"ט
 פתוחו ולא אדמתי' דפוכר
 כרס"י ויטכ"ו ויט"ו . גמרא :
 (ל"ל) וליסק' למעלה מנ"ק ור"כ"ו
 ש"י . ה"י"ף : [כ"ן] כונס .
 וז"ל שאל י"א רמ"ל נעשות כן
 לפי דדמקו רכ"ס ואולי להס"ס
 ויוזקו קמ"ל כיון דכשלו הוא
 טוטה כ"ן . על הכי"ס להחזיק
 פלגו ח"ר נעשות ג"כ להספיק
 שאל יתיקו ל"ל : (ל"ו) חמשה
 דלא לטעון שמה רכ"ס מחלו לו
 לא טענין דמלן מחיל . ופח"ט :

הוי"ט ומוליא : הרי זו בחוקתה . לטענין ללוקח
 כונס לתוך שלו . שמכניס בקרקע שלו כשע"ל הולאח
 ואמרינן שמה זו שמכרה לו כגון כותף שלו (ל"ו) :

פון זיין תבריס שטוב ה"ה קמן עושה אותו גרוי אויב
 דיא יער אָדער דער פּענסקטער איז גינען קליין
 קעגן ער אים אויס האקן און מאכ'ן גרעסער
 אָדער עושה אותו שנים אויב עם איז גינען אין טיר
 אָדער יאָטע אָדער איין פּענסקטער אָדער יאָטע . קעגן
 ער מאכ'ן צוויי טירען שקאלע און צוויי פּענס-
 קער שקאלע : ה אין עושי' חז"ל סחה רשות הרבים
 קען קאר גיט גראבין אונקער די ערד פון גאס .
 מאקער וועט דיא ערד איינגיבראכין ווערין . און
 קענמאשין וועלן האבין שארין בורות שיחין ופּערות
 און קען קאר גיט גראבין אין גאס ביי'לעך-
 דיגע גריבער . און גיט שקאלע און לאנגע
 גריבער . און גיט פיהר קאנטיגע גריבער
 צו גידעקע רבי אָלעזר פּת"ר רבי אליעזר זאגט
 קען קעגן גראבין אונקער די גאס כדי שיהא גינה
 פּת"קת ויטעיה אָננים גאר עם זאל זיין צו גידעקט
 אזוי שטארק אז אונאגין מיט שטיינער זאל גיין
 הויבין און עם זאל גיט איינגיבראכין ווערין
 אין מוציא זיין וגיזמראות לרשות הרבים קען קאר גיט

גמרא ב"ב דף ט' ע"א רש"י

בודקין למונות . אם כח הלכה ה' כלה כלי החלוק דנצח דמלות דנתיבא במ כודקין שלא יהיה רמאי :

עט וחמר פרכטי אמר רב הונא בורקין למונות ואין ואין בורקין לבסות . בורקין לבסות . אי בעית אימא

קרא ואי בעית אימא סברא אי בעית אימא סברא האי קא מכוי והאי לא קא מכוי

אמר רב הונא בורקין קמינות ואין בורקין קמינה רב
 הונא זאגט אויב . אָרעם מאן קוקט צום
 גבאי פון צדקה ער זאל אים געבין פון צדקה
 געלט צו עסין . דארף דעם גבאי גאך פּרעגין
 אויף אים שאקער זאגט ער ליגען . מאקער העמט
 ער צו עסין . אז דער גבאי וועט נויקטן געוויס
 אז ער האט גיט צו עסין דאקאלס וועט ער אים
 געבין פון צדקה געלט . אָבער אז אָרעם מאן
 קוקט צום גבאי אָפּגעריסען און געט קען זאל
 אים געבין אויף אטקבוש . זאל דער גבאי גאר
 גיט פּרעגין גאר ער זאל אים באַדן געבין אי גיית
 אָיפא קרא אויב דו וויקסט וועל איה דיר זאגין פון
 אָפּסוק אז דער רין דארף אזוי זיין ווי גיית אָיפא
 פּבאי און אויב דו וויקסט וועל איה דיר זאגין מיט
 דעם שכל אז אזוי דארף זיין אי גיית אָיפא פּבאי
 אויב דו וויקסט וועל איה דיר זאגין מיט דעם
 שכל אז אזוי דארף זיין האי קא מכוי והאי לא קא מכוי
 דער וואס גייט אָפּגעריסען ווערט דאך פאך-
 שעקט . דריבער אז ער וואלט געהאט אַקלייד
 וואלט ער זיך גיט פאךשעמען . און אז ער גייט
 אָפּגעריסען

אם כל ערוס וזמור כסווי אי בעית אימא קרא הלא פרוש לרעב לחמך פרוש. לזוט וסקר חללה :
 טקמן ל כסות מיל : בשו"ן כתיב פרוש והדר הב ליה והתם כתיב לכשיראה לך שמים
 כי תראה ערוס וכסיתו כי תראה לאלתי. ור"י

אמר בודקין לבסות ואין בודקין למונות אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא . אי בעית
 אימא סברא האי קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה אי בעית אימא קרא הכא כתיב הלא פרוש
 לרעב לחמך פרוש לאלתר ובודקין התם כתיב כי תראה ערוס וכסיתו וכסיתו לך הניא כותיה
 דרב יהודה אמר כסווי אחריו פרנסונו אין בודקין . אמר רב . אמי לעולם אל ימנע אדם
 עצמו משליש השקל בשנה שנאמר והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלושית השקל בשנה לעבודת
 בית אלהינו ואמר רב אמי שקולה צדקה בנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות וגו'

אפקיעו קען געוויס האט ער קיין קלייד. דריבער
 דארף קען אים באלר געבין אויף אקלייד. אפער
 דער וואס קוקט בעטין אויף עסין פארשעקט זיך
 דאך גיט. עס קען זיין ער איז נאט אונ האט
 ווייטער אויף צוא עסין דריבער דארף קען
 אויף אים נאך פּרעגין אי גיט אפא קרא אויב דו
 ווילסט וועל איך דיר זאגן פון אפסוק אז דער
 דין דארף אזוי זיין. ווארום עס שטייט אין פסוק
 וישעיה נחז' הלא פרוש לרעב לחמך ואלקט געבין צום
 הונגעריגען דיין גרויס גלין קייב פרוש שטייט
 טיט אשון פרש והדר הב ליה פארשט ופרעג אויף
 אים אויב ער איז טאקי ארעם נאכדעס וועקט
 אים געבין והתם קייב אונ דארט בייא קליידונג
 שטייט כי תראה ערוס וכסיתו אויב דו וועסט זעהן
 איינער איז נאקעט. ער האט קיין קלייד אגצו-
 טאקן. זאלסטו אים בדעקן מיט אקלייד כי תראה
 האמר אזוי ווי דו וועסט נאר זעהן דער קענטש
 האט קיין קלייד זאלסטו אים באקר בדעקן מיט
 אקלייד אונ זאלסט גיט זיין פּרעגין אויף אים
 רב יהודה אמר אונ רב יהודה זאגט פארקערט
 בודקין לבסות ואין בודקין למונות אויב ארעם מאן
 קוקט בעטין קען זאל אים געבין אויף אקלייד.
 זאל קען אויף אים פּרעגין. טאמער איז ער קיין
 ארעם מאן, אונ ער קען אלזיין פאר זיך קויפן
 אקלייד, אבער אז איינער קוקט אונ בעט קען
 זאל אים געבין עסין. זאל קען נאר גיט פּרעגין
 אויף אים נאר קען זאל אים באלר געבין עסין
 אי גיט אימא סברא אויב דו ווילסט וועל איך דיר
 זאגן מיט דעם שקל אז אויב דארף זיין ווי גיט
 אימא קרא אונ אויב דו ווילסט וועל איך דיר זאגן
 פון אפסוק אז דער דין דארף אזוי זיין אי גיט
 אימא קרא אויב דו ווילסט וועל איך דיר זאגן
 מיט דעם שקל אז אזוי דארף זיין האי קמצערא ליה
 אז ער בעט עסין קען זיין ער איז הונגעריג האט
 ער צער ער קען שטארבן פון הונגער. דריבער
 זאל קען אים שוין געבין עסין אונ גיט ווארמין
 ביי קען וועט נאך פּרעגין אויף אים והאי לא קא
 מצער ליה אבער אז ער גיט אצוריקענע קאפאטע
 האט ער גיט צער. וועט ער זיין נאך אטאנ
 צוריקען. קען קען גיט שטארבן פון דעם.
 דריבער זאל קען אים גיט געבין אפאפאטע ביי

רמאי : מעשה הצדקה .
 נורה המטעים את חכריהם
 מללא כתיב והיתה הצדקה
 שלום : ובה : למול טוב :
 מרורים : קופסילי"ע
 גלגו כמו ארזי כסיוי :
 שגס

מצוה אין בתיב כאן אלא מצות (סימן גדול)
 מקד"ש משה אמר ר' אלעזר גדול המעשה
 יותר מן העושה שנאמר והיה מעשה הצדקה
 שלום ועבורת הצדקה השקט ובטח עד עולם
 ובה הלא פרוש דרעב לחוד לא ובה ועניים
 מרורים הביא בית . אמר להו רבא לכני
 מתווא כמטותא מנייכו עושו כהרי הדרי כי
 היכי דליהו לכו שלמא כמלכותא א"ר אלעזר

עולא משגש ארחתיה
 דאימיה . לרנ שטקרו ל'
 הכי עולל המשגש דרכי אמו
 שגסל לקות מודק שאר
 גסיס דלקתין : משגש .
 ג' מהומה ושגשו : קלופה .
 מילא כלל"ו :

בזמן שבית המקדש קיים אדם שקול שקלו ומתכפר לו עבשיו שאין בית המקדש קיים אם עושים צדקה מוטב ואם לאו נאין אומות העולם ונוטלין בזווע אעפ"כ נחשב להן לצדקה שנאמר ונוגשיך צדקה אמר רבא האי מלתא אישתעיא לי עולא משגש ארחתיה דאימיה משמיה דרבא אלעזר מדיא דכתיב וילבש צדקה כשריון לומר לך מה שריון זה כל קלופה וקליפה מצטרף לשריון גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול :

דער בית המקדש איז געשטאנען אז אקענקט
 האט גיגעבין אטאלער אויף דעם בית המקדש
 האט מען אים מוחל גינען זייגע זיך עקשיו שאין
 בית המקדש גיט אקער אעצט אז דער בית המקדש
 איז גיטא אס ערשה צדקה מוטב איזב ער גיט צדקה
 איז גוט ואם נאי אונ איזב ער גיט גיט צדקה איז
 אימות העלם וגיטלין גירוש קובען די פעלקער אונ
 געמען ביי אים קיט שטארקייט ורף על פי זו נחשב
 ?הו דצדקה פון דעסמונענין ווערט דאס בייא דיא
 יודין גירעכונט פאר אצדקה שאגסר ווארום עס
 שטייט אין פסוק וגיטלין צדקה וואס די פעלקער
 דריקען דיה אונ געמען בייא דיר געלט . דאס
 וועט דיר גירעכונט ווערין גלייך ווי דו נואלקט
 גיגעבין די געלט אויף צדקה אפר רבא האי מלתא
 אשתעי לי עולא משגש ארחתיה דאימיה משהיה דרבי אלעזר
 רבא . האט גינאנט דיא זאך האט מיר דערצייגט
 עולא וואס ער האט פארקרימט די ווענין ודעם
 פירונגן פון זיין מוטער . אזוי האט ער גיהערט
 פון רבי אלעזר'ס ווענין פאי דקהי וואס מיינט
 דער פסוק וקבש צדקה בשליחו ער האט אנגעקליימט
 צדקה ווי אפאנציר דיס קה צו זאגן דיר מה שריון
 קי קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גיזל אזוי ווי דער
 פאנציר וואס ער איז צו זאמען גישטעלט גינארין
 פון קליינע שטיקלאך אזוי ווי שופין . אז די אלע
 שופין ווערן צו זאמען גישטעלט אייגס געבין
 דאס אנדערע ווערט פון דיא שופין אנרויסער
 פאנציר אף צדקה קי פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון
 גיזל אזוי איז בייא צדקה דער מענקט גיט
 צדקה ביסלאכטויי פון דעסמונענין ווערין צו
 זאמען גירעכונט אלע פרוטות ביי עס ווערט
 אנרויסער רעכענונג :

זעהן מיר אז צו געבין אצריטול אטאלער איאהר
 אויף צדקה הופט מען דאס מצות . פיל מצות
 קצה אין תיב כאן עס שטייט גיט מיר האבין אויף
 אינז גענומען אפצנה . איין מצוה זלא מציה נאר
 עס שטייט מיר האבין אויף אינז גענומען מצות .
 פיל מצות (סימן גדול מקדש משה) אפר רבי
 אלעזר גיזל הפעשה יותר מן היששה רבי אלעזר זאגט
 דער מענקט וואס איז זיך מפרים אונ געקט צו
 זאמען געלט פון מענקשין אויף צדקה . ער האט
 קער שער ווי דער וואס גיט צדקה שאגסר ווארום
 עס שטייט אין פסוק והיה מצוה הצדקה שלום וגיבות
 צדקה השקט ובטח עד עולם דער וואס טוהט אונ
 בשעפטיגט זיך מיט דיא צדקה וועט האבין
 קירדען אונ וואס ארבעט ביי די צדקה וועט
 האבין שטיקלייט אונ זיכערונג ביי אייבונ זכר
 היא פרוס דעבד ?הסף דער מענקט וואס איז וזכה
 גיט ער פון זיין קרויט צו ארעמע לייט יא זכה
 דער מענקט וואס איז גיט וזכה צנייט מיהיים פביא
 ביה קובען צו אים אונערקע ארעמע לייט וואס
 גינעלטיגען אויף אים ודאס מיינט מען דיא
 פארצייטיגע קלבים וואס פלעגין שיקען ווי צדע
 מענקשין צום פאלק אונ פלעגין מאכין בלפולים
 אויף זיי צו געמען זייער פארקענין אפר רבי קבא
 דבני סהווא רבא פלעגט זאגן צו די מענקשין פון
 קחונא כסיתא מנייכו עשו כהרי הדרי איה קעט פון
 אייה איר זאלט גייטין איינער דעם אנדערין צו
 געבין צדקה כי היכי דליהו לכו שלמא כמלכותא איר
 זאלט האבין שלום פון די מלוכה . מען זאל גיט
 קובען צו אייה פון סלך אונען געמען אייער
 פארקענין אפר רבי אלעזר רבי אלעזר האט גינאנט
 זיבן שבתי המקדש גיט אים שוקי שקיי וסתכפר לו ווען

וודר פקודי רף רס"ב ע"ב תית דליתות יוד הא וואו הא

בית דמיס קאים ער רגלו לאלדור על חוכיו בנין דלא יהא סטרא דמוחא לסטרא אחרא לאספספה ליה ואתכסיה
 קבייה ויקוס כקיומיה לאחברכה מני מלכא . וזכאה חוליקה מאן דאתקעס כהאי גוונא כללואת דקתאמרין
 וקשר קשרין זימח וימחון וימחון . ככלל דכתיב ימות ולא יסעי לימנח ושמתלא . כללואת לא אהדר כריקטיא קב"כ
 בוצר והואו מכנל על דא כתיב ישמח אביך ואמך ותגל וילדתך אית ליה חולקא כעלמא דין וכעלמא דלתי (סבר
 יחא כהא כיינו) כתיב ותקם כבוד לילה ותמן טרף לביתה ותק לעטרומיה מההא רבייה דכרכאן וקדומה ותוספת
 מדוכה

קדושה דקא נעלה כד"ו ולעבר יתקן שלל דפליגת חילקא לכלא וחפילו לסטרא אחרא חילקא בלחודה ורזח דא רזח לבני תהימנותא חולקא דסטרא אחרא מסאבא כל אינון חובין וכל אינון חטאיין דהואו כ"ג דקסר קשרין דיוחודה דלחודה עלייהו בלהן שריין עליהו דסטרא אחרא וחסאבא דסטרא אחרא מסאבא וחי לא חודי עליהו אשתכח מקטרגא ויכול ליה. וחי חודי על כל חוביו בההיא לנותא דקסר קשרין דיוחודה וחתברתאן עלאי וחתאי. ומההוא חולקא דסטרא אחרא כל אינון חובין וחטאיין לערדי עלייהו נעלת לון לחולקא. ורזח דא שטרי דכתיב התורה עליו את כל טעות וגומר וכתיב וכאם השטור וגומר לא היה חולקיה ועדיה והחסנתיה. וחי הואו בר נש בעל מוכרה דחוביו ווי ליה דלכוהו בעל לון מההוא סטרא בעל כרחיה דהוא סטרא דא דכתיב דלחודא דהוא סטרא וענ דלחודא דהוא סטרא בעל כרחיה דהוא סטרא כדון אכתיב ליה וחתכסך עליה מקטרגא וקטריג ליה. וכד חודי עליו נעיל לון הואו סטרא אחרא ומהו עדיה וחולקיה ורזח דא הכי נמי קרבנא דכתיב לחודה על הואו קרבנא כל חוביו וחטאיין אייבב חולקא לחון דלעטרין :

מוסר יוסף לחק הלכה פסוקה

חרמב"ם הלכות תפלה פ"ב

(א) בימי חתענית אמר' יחירי שהתענה מוסף ביוםע תפלה עננו ה' עננו וכו' וישלח צבור אוסיה ברכה בפני עצמה בין גואל לדומא ותוהם בה העונה בעת צרה ומושיע ובמצא מחפלי עשרים ברכות. בתשעה באב מוסיפין בבונה ירושלים רחם ה' אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל העיר האבילה וכו' : (ב) כל ימות הגשמים אוסר בברכה שניה מוריד הגשם ובימות החמה מוריד החם. מאימתי של חג עד תפלת שחרית של יום טוב הראשון של פסח

משערי קדושה ח"ב שער ה' אורי' אלו דברים שהאדם עושה וחולל מסירותיו כעס'ו והקרין קיימת לו לעשה'ו וכו' ות"ח כנגד כולם ולא עוד אלא שהעוסק בח"ח פטור מכל תפלות שהיא שוקבה בכל התפלות. ותל' דכו אליהו י"ל אפרי ארם שמיים עמו כסור לעול וכחומר למחאו ויושב וקורא וטובה כחיה כל יום תמיד ומיד דום פקודש שורה עליו וחס היישוב כעל נעם ל"כ ק"ו למי שמתלולן מתם עינה כעלם גורמת לירי עבירות גדולות כ"ה פיליו יושב בעל כור הו מוסב לנים ונענם שופים גדולים כ"ה בענין הליכות אוסר מוריד הגשם מתפלת המוספין של יום טוב האחרון

(א) ביומי חתענית אפילו יחד שהתענה מוסף בשופע תפלה עננו ה' עננו וכו' וישלח צבור אוסיה ברכה בפני עצמה בין גואל לדומא ותוהם בה העונה בעת צרה ומושיע ובמצא מחפלי עשרים ברכות. בתשעה באב מוסיפין בבונה ירושלים רחם ה' אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל העיר האבילה וכו' : (ב) כל ימות הגשמים אוסר בברכה שניה מוריד הגשם ובימות החמה מוריד החם. מאימתי של חג עד תפלת שחרית של יום טוב הראשון של פסח

אמר מוריד הגשם מתפלת המוספין של יום טוב האחרון אפילו יחד שהתענה מוסף בשופע תפלה עננו ה' עננו וכו' וישלח צבור אוסיה ברכה בפני עצמה בין גואל לדומא ותוהם בה העונה בעת צרה ומושיע ובמצא מחפלי עשרים ברכות. בתשעה באב מוסיפין בבונה ירושלים רחם ה' אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל העיר האבילה וכו' : (ב) כל ימות הגשמים אוסר בברכה שניה מוריד הגשם ובימות החמה מוריד החם. מאימתי של חג עד תפלת שחרית של יום טוב הראשון של פסח

דער וואס לאכט נים תורה נועם דאך גענוים גישטראפט ווערן שיהן בפלה נוספת לירי עבירות טויות אויסקטע ליידיגע שמועסין בריינגען צו גרויסע עבירות די הרי אפילו יושב בשל הדי זה משיב ליים ונארדם אפילו דער וואס יוצט ליידיג איז אויך גלייך ווי ער וואלט געלאכט פון די תורה ונענט עינשים גדלים בנפול גייט בעגן היצנית און ער ווערט באשטראפט מיט גרויסע שטראף וויא עם

מכ"ט הסת שיחות כטלות כטולט ולא עוד אלא שמתכו לירי
לשון הרע ודרכיות ולילנות ומספר כגנות מכירו לחמלה לשונין :

ומתפלת המוספין של יו"ט הראשון של פסח אומר
מוריד המל :

שמונה עשרה פון שחרית דעם ערשמיין קאג
פסח ואין ריא שמונה עשרה פון שחרית דעם
ערשמיין קאג פסח קען מוריד הגשם
ימתפלת המוספין של יום טוב הראשון שנ פסח אומר מוריד
המל אונ ווען קען דאוויגט מוסר דעם ערשמיין
קאג פסח זאל קען זאגין מוריד המל :
פון מענטשין אונ ריידן שענדליכע רייד אויף זיין חבר רחמנא ? שזינגן קאמ זאל אונן רעקסין
פון די עבירות :

פיקודי יום ה תורה אונקלוס

לחשיך מ ית הא יהודה נש י יהו יהוה . הח יוד הא ואו הא . נשמה יהוה חיה יחיה הו רמילי יהוה אל
שם ב"ן שבועשה בניקור חולם :

יא וסדרא תנינא
אזמרנדין שבזיו
וסבהיום : יב וסדרא
תליתאה קנברי טרקיא
וגזין עגלא : יג וסדרא
רביעאה פרום ימא
זבוריא ופנטירי משקען
מב סצן דרטיב
באשלתמהוין : יד ואבניא
על שמחת בני ישראל
איון תרמי עמרי על
שמתהון פתב מפרש
פגרוף דעקא גבר על
שמייה לתרין עשר
שבמין : טו ועברו על
חושנא תבין כתחמן
עובד נדידו דתב דכי :

יא והמור השני נפק ספיר ויהלם :
יב והמור השלישי לשם שבו
ואחלקה : יג והמור הרביעי תרשיש
שהם וישפה מוסבת משבצת
זהב במלאתם : יד והאבנים על-
שמת בני ישראל הנה שתים
עשרה על שמחתם פתותי חתם
איש על שמו לשנים עשר שבט :
טו ויעשו על החשן שרשרת
גבולת מעשה עבת זהב מהור :

נביאים מליכס א תרנום

לחשיך מנה ריא צבאות נש צ צב צבא צבאו צבאות הח יהוה נשח רנח אדני נשח דוד יתקו חיה
יחיה רנח יהוה חיה יחיה רהור אל שם ב"ן שבועשה :

א והיה במפק פהניא סן
קודשא וגזן אמוסחא
אתמלי ית בית מקדשא דני :
ב ולא יכירו פהניא למקם
לשמשא סן גרם עגנא ארי אתמלי וקרא דני ית בית
רשי

א ויהי בצאת הכהנים מן הקדש והעני מלא
את בית יהוה : ב ולא יכלו הכהנים לעמוד
לשרת מפני העני כי מלא כבוד יהוה את בית

מצורת דוד (א) בצאת הכהנים מן הקדש . ששאלו הארון כלכיר : (ב) מן הקדש . אמר סטעמילו נח את הארון : והעני . סוף
הבין עני : (ג) רמז . ספיקל וכפריש : כבוד ה' . סוף
כפך

יהוה: ג אז אמר שלמה יהוה אמר לשכן בערפל:
 ד פנה בניתי בית זבל לך מכון לשבתך עולמים:
 ה ויסב המלך את-פניו ויברך את כל-קהל
 ישראל וכל-קהל ישראל עמד:

מקדשא דני: ג כון אמר
 שלמה וי אתרעי לאשראה
 שבתיה פירושים: ד סבא
 בניתי בית מקדשא קדשא
 אתר קהמן לבית שבתך
 עלמין: ה ואחר סלמא
 דישראל קאים:

נת אפתי ובריה נת פל קהל דישראל וכל קהל

מצודת דוד

רשי

(ג) אז אמר שלמה . כשראה העין אמר עתה חלה אמ
 שהטכניה שורה כבית שכנתי שחרי כך הקניתי ואמר שיטטן
 בו מתוך עין וערפל: (ד) בית זבל . בית לירה:

העין שנוכר: (ג) אז . כראות העין אמר רואם אני כי כלם
 הטכניה כי ס' אמר לשכון בערפל כמ"ס אל הערפל אשר פס
 הלהים (שמות כ) וערפל הוא ענב העין: (ד) בנה בניתי
 בית . ר"ל הוליו ובלה הטכניה כבתי ח"כ בית זבל לך ולא
 יור . עמלי כחם ואמר כדרך עמל כלום הדך כבית אחד:
 מבין . יסיע ממן לשנתך עד כה עולם כי מעתה לא תשרה הטכניה עוד במקום אחר: (ה) ויסב וני . אל מול פסס: עמד .
 כי אין וסיבה כעורה וכו':

דעם פירוש עברי סיימם געפינגט מען בייא דער הפסורה פון דער וואך:

תרגום

כתובים משלי ב

למשוך מיסוד ומלכות דלא שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת יוד ויה יאהרונדי נשמה דיסוד א אד
 אדנ אדני נפש אדני ויה אלה דלת גון יוד נשמה ומלכות יו יהו וזו יהו ויה יתיה דיסוד יהנה ויה יתיה
 ומלכות אל שם בין בשעשה:

א נפש רשע אותהרע לא יחיו בעיניו רעהו: ב בענשילין
 יחכם פתי ובהשפיל לחכם יקח דעת: ג משפיר צדיק
 לבית רשע מסלף רשעים קרע: ד אמם אנו מונקתה
 דחכימא יסב ודיעתא: ג מספיר צדיקא בביתיה ורשיעא ומשפיל רשיעא בקיטתא: ד דמספו

מצודת דוד

רשי

(א) איהו רע . אין מעשה הרע על כי יסעה נחשוט שמעשו
 טובים אבל ידע הוא כרעתה נפשו השקס לה זלוח לא
 יקח כעיו רעהו רשע כמותו כל אה שבה לטובה אם כן מהרואו
 להטוב לרעה ומשפט אכזי בודק: (ב) בענש . כפת הוא
 טונס על הין אם לא יופיל לעלות מועיל הוא לפתי המטול
 ככנה כי יתחכם על כי יפחד לנפשו: ובהשפיל . אבל לחם
 אף כולמו דברי השכל הוא עלטו יקבל תועלת ויקח דעה נוסף
 על מה שכיר: (ג) משפיר צדיק . כאשר הלויק עומד כפיה
 סיבה לסלף את הרשע . לטעות רע כי יתחכו בעבורו נתכרך

(א) לא יודון . נח ירוסם: (ב) בענש לץ . ע"ה
 היסורים שאלים על הין הפחאים מתחמכים וסכני
 בתשובה: (ג) משכיל צדיק . הקב"ה תכיל ותמן לו
 להכרית הרשע כגון זכר עמלק: מסלף . מעשה
 (ד) אומם . חוסם:

כיהו ומעשו טובים פעו"ס: (ד) אומם . סתום אנו משטו

פירוש ע"מ

א) נפש רשע איהו רע . דער רשע גרוקט צו טאהן
 שלעקבסם . פון דעם טווענין יא ית געני
 רעהו האט ער גיט ליב . זיין חבר וואס ער איז
 אויף אזוי ארשע ויין ער . ווייט ער ווייס ביי זיך
 אז מען דארף זיין רשע זיין . אונ ארשע איז
 אשענדליכער קענקש . דריבער האט ער פייגט
 דעם רשע אזוי וויא אלע קענקשין האבן אים
 פייגד . אונ ער האט זיינע אייגענע רשעות אויף
 פייגט נאר ער קען זיך שוין גיט ענדערין: (ב) בענש
 לץ יחכם פתי ווען דער רשע ווערט גישפראמט
 פאר זיינע געבירות . פון קענקשין אדער פון
 הימער ווערט קלוג דער מענקש וואס איז
 איבערגיערט גיטארין פון רשע ער זאל אויף
 ווערין ארשע . אונ ווארפט אונעק זיינע רשעות .
 ווארום ער האט מרא טאמער וועט ער אויף

אודניה דלא גשמע לצווחתיה
דמסקינא אף גקרא לאקרא
ולא נענוי: ה מודקא בטישא

קדעקא רוקנא ושורדא בעיקא חמאא עשינקא :

מצורת דוד

עקת דל אשר ילמן מטני ננבוי נמולו עגס הוא יקרא כעת
לרמו לערה ואין מי ישיב לו : (ה) מתן . הנתון מתן כסתר
למי עמרה אלו כו סתם המתן הוא יכנס את האף ולא יסום
נראה עוד : ושורד בחיק . סתון שורד בחיק ר"ל כספתר או יכנס כזה חמם פוס וחוקס וכסל הדכר כמ"ט :

פירוש ע"ט

נעשריאי פון ארעם מאן , וואס ער קעט בייא
אים ער זאל אים העלפין גס הוא יקרא ולא יענח נועם
הקביה מאכין עם זאל אים אויך שלעקט נוערין
אונ ער נועט רפין צו הקביה ער זאל אים העלפין
אונ הקביה נועט אים גיט ענפערין : (ה) פון גסתר
יבשה אף דער מענקטש וואס גוט זךקה אין דער
שטייל עם זאל קיינער וויקען , אפילו הקביה אין

עיקר תוי"ט משנה מנחות פרק ב ברטנורא

פרק ב א שתי מרות . עשרון עשרון וחצי עשרון . שתי מדות של עשרין היו א' מודדים אומה
גדושה שהיה קטנה ולא היתה מחוקת כשהיא גדושה אלא עשרין כשבור חכרתה כשהיא מחוק'
ד' מאיר גמר מקרא דכתיב (כמדבר כח) עשרין עשרון לכבש הא' דשתי עשרונות היו סס ואי שתיהן שוות הויה לנו
מדה א' אלא א' מחוק' וא' גדוש' . גדוש' עבד היה מודד לכל המנחות מחוק' עבד ה' מודד לחכיתו כ"ג (א) ומכ"א
לא הו' סס אלא עשרון א'
דכתיב (סס כט) ועשרון א'
לכבש הא' (ב) וזאתו עשרון
מחוק ה' וכו' היו מודדין
לכל המנחות והלכה כחכמים :
לא בשל שלשה לפר .
כמנחת נסכים של פר דכתיב
ביה (סס כח) ושלשה עשרוני'
כ"ג אלהי' לא ר"ל לעשות
למודד כגושה לחכיתו כ"ג
על יסוף הסלה לארץ כשחיהו .
חוספות : (ב) ומת"ל עשרון
עשרון לכתוב חצי עשרון ור"ל

מקום א' שתי מרות שני יבש הוי בנקבט אין בית
המקדש איז גי'וען צונויי קאסין צו
קעקטין מיט ווי פרוקענע זאכרן עשרון וזצי עשרון
אנאנקער עשרון אונ אהאלקער עשרון דני פאיר
אויפ רבי קאיר זאנט עשרון עשרון צונויי קאסין
זענען גי'וען יעדער קאס איז גי'וען אעשרון .
ואיין קאס איז גי'וען קלענער וויא אעשרון אז
קען האט איר אן גישאטין פיר אונ קען האט
גישאטין עקער איבער די קאס ווי פיל עם
האט ויך גאר גיקענט האלטין . איז אדעם גי'וען
אעשרון . מיט דעם עשרון האט קען גיקאקטין
דיא קעהר צו אלע מנחות . איז איין קאס . איז
גי'וען ארביטונער עשרון אז קען האט אן
גישאטין גלייך מיט די פלי איז גי'וען אעשרון .
מיט דעם עשרון האט קען גיקאקטין דעם
עשרון קעהר וואס דער פון גדול האט גיבראקט
אלע מאנו וזצי עשרון אונ אהאלקער עשרון איז

כשירות כרכנן לפניו עליה לרבי יהודה נהקוה רבה
וזמרו חרבה שנתערב ככלולה קרנה. וחס עד שלא כללן
נתערבו (יד) פסולות דבעי ראו לביה וליכא לחסרה
לכ על ככס ושל חל ויתורה: אע"פ שמנחתו כפולה.

אם עד שלא בלל פסול. הכבש הבא עם
העומר. אע"פ שמנחתו כפולה. [ג] לא היו
נמכיו בפולין: זה כל המדות שהיו במקדש
היו נגדרשות. חוץ משל בהן גדול שהיה
גורשה לתובה מרות הלח [ד] בירוציהן קדש
ומדות היבש בירוציהן חול. ר"ע אומר מרות
הלח קדש. לפיכך בירוציהן קדש ומרות היבש חול. לפיכך
בירוציהן חול. רבי יוסי אומר לא משום זה אלא שהלח נעבר

מ"כ ומיחו הכל כמעט מדעת ליריבין וט"ס: (יד) ולי"כ התי
חיל הכ"ח אם בלל בו' מתחל כחפי נכסה ה"ל דכ"ח לא קפוי
אין דריבא אלא אכלת וסמן פ"כ. והיונו ילפינן להמקבל
שכתבתי בסמוך. ומתו"ט: [ג] לא בו'. נגמרה לויף ליה
מקרא. ומתו"ט: (טו) והט"ג לחפ"י לדרוהו ליה לכה אלא
חל גרמ' ומחל על המדות
כ"ח כל המדות: גמרה:
(טו) כגמרה נכסה ה"ל דכ"ח לא קפוי
[ג] בירוציהן בו'. והט"פ שתי
נות הטורל אלא לפה עכ"ל
כלכד גורס פלה אחר ותיא"ן
מכלי שרת לחול גמ' פלה יבש

בירוציהן. גודלן למה נמי איכא גודש פירתא: מרת הלח בירוציהן קדש ומרות היבש בירוציהן חול.
בגמ' מפרש דהאי תנא סובר (טו) מדות הלח נמשחו בין מבפנים בין מבחוץ הלכך שפת הכלי מקדש לבירוצין. מדות
היבש נמשחו מבפנים ולא נמשחו מבחוץ הלכך בירוצין שאינן נוגעים מבפנים במקום שמתקן לה קדשו: ר"ע אומר
מדות הלח קדש. לסבר מדות הלח נמשחו בין מבפנים בין מבחוץ: מרות היבש חול. ללא נמסחו כל עיקר
ומיחו מה שצדולים בכין קדוש קדושת הסה. ונגרל למחי לזרין מקדש כסה בירוצין לא מקדש להו ללא זריכי ליה:
רבי יוסי אומר לא משום זה. רבי יוסי פבר ארזי וארזי נמשחו מבפנים ולא נמשחו מבחוץ והכל היינו עשמה

נעמישט דיא מנחה פון דעם שעפם בוינדער
מיט זיינע אייל. און די מנחה פון דעם אקס
האט ער אויס געמישט בוינדער מיט זיינע
אייל. דער נאך זענען דיא מנחות צו מישט
גינארין איינע אין די אנדערע. זענען וי"א פשר
אם עד שלא בלל פסול אויב די מנחה פון שעפם איז
צו מישט גינארין מיט די מנחה פון אקס איינער
דיא מנחות זענען אויפגעמישט גינארין יעדער
בוינדער מיט אירע אייל. זענען וי"א פסול הכבש
הבא עם העומר דער שעפם וואס קען האט אים
געבראכט פאר אקרובן מיט דעם עומר אף על פי
שמנחתו כפולה אפילו דיא מנחה ודיא סעקל איז
גינען סאפול צוויי עשרונים. פון דעסקונעגין
יא היו נמכיו בפולין דיא אייל איז גיט גינען סאפול
עם איז נאר גינען דריי לויגן אייל. אזוי ווי צו
אין עשרון סעקל: זה פי המדות שהיו נמכשט היו
נגדרשות אלע מאסין וואס קען האט מיט וי"א
געמאסטן אין בות המקדש האט קען אויף
געשאמין העקער איבער די מאס ווי פיל די מאס
האט גיקענט פאר האלשין חוץ פלי בלל גרז נאר
די מנחה פון כהן גדול שהיה גורשה? מחכה האט
קען געמאסטן מיט אנדערע מאס. אז דיא
סעקל וואס אין דיא מאס מיט די סעקל וואס
העקער איבער די מאס. איז אריין גענאנגען אין
דיא גרויסע מאס אינזייניג און קען האט גיט
געדארפט שישען העקער מרות הבא בירוציהן קדש
דיא מאסין וואס קען האט גימאסטן מיט וי"א
פייבטע זאכין. וויין איילו. די ביסול וויין אדער
די ביסול אייל וואס איז העקער ווי די מאס. איז
אויף הייליג אזוי ווי דיא וויין אדער אייל וואס
אין די מאס ומדות הכבש בירוציהן היו און די מאסין
וואס קען האט גימאסטן מיט וי"א פרוקענע
זאכין וסעקלן. די ביסול סעקל וואס איז העקער

דלג אחי מנופיה דמנא לא אחו למימר כיה מויליא' כי' רש"י:
[ה] קרבנות. סב' ובה לאסוקי שוף שאינו זכה והרי הוא חומר
כספ' נכסי' וזכה. גמרה: [ו] מענין. כמגלה ליק' ליה
מקרא: [ז] בלומר קרבנותיו אינן כאין על הסוף כמו דמיר
שכל ודלוי דלמורע גופיה חוטא חיקרי כדמין כספ' דסקליס.
מ"י: [ח] כל כו'. ה"י ככהה
דללו שוף אין טעון סמוכה
[ט] חוץ כו'. שאלמתי קרבנו
ר"ל הדבר שחייב לנשואו
קרבן כמחוי לא הכבור כו' ה"מ:
[ט] והיורש. כנמ' ליק' ליה
מקרא: [יח] דללו חטאת שמתו
בעניה תמות ואס' ירעס כו'

משום דלח ועבר מה ששוליו הכלו כמסויכוין עליו נעכו
ומתערב וכללו ועולה חלמעהו ומנא שכרן קדשו הכירוי
כתוך הכלי: והיבש אינו נעבר. אלא כמקומו שומ
הלכך מה שפטים קדוש ומה שחמוץ קדוש: ו' חו"מ

מן הבכור והמעשר
והפסח והחטאת
והאשם. משום דכתיב
בפרשת נכסים (במדכר וו)
לפלא נדר או כנדנה כל
נדרו וכנדנה טעון נכסים
יאלו כבור ומעשר ופסק
ומטאת ומס' שכן כלים
חובה ולא לנדנה שאין

והיבש אינו נעבר: ו כל [ה] קרבנות הצבור
והיחוד [ו] מעונין נכסים חוץ מן הבכור
והמעשר והפסח והחטאת והאשם. אלא
שחמתו של מצורע ואשמו מעוניס נכסים:
ז [ז] כל קרבנות הצבור אין בהם סמיכה.
חוץ מן הפר הבא על כל המצות.
ושעיר המשתלח רבי שמעון אומר אף שעירי ע"ג. כל קרבנות היחוד
מעונין סמיכה [ח] חוץ מן הבכור והמעשר והפסח. [ט] והיורש סומך

טענים נכסים יכול אף חבות הכאל' מחמת הרגל כרגל כגון עולות וזריחה ושלמי חגיגה לא יהיו טעונות
נכסים ח"ל או כמערדיכס כל הנא כמערדיכס טעון נכסים ושעירי חטאת שכלים חובה לרגל כל טעונות
נכסים דכתיב כס' נכסים וכי תעשה כן בקר. כן בקר ככלל היה ככלל ועשייתם אשה דמשמע כל אשה
טעון נכסים חוץ מאשה שמיטע ולמה יאלת להקיש אליו מה כן בקר מיוחד שכל כנדר ונדנה אף כל כל כל
כנדר ונדנה יאלו שעירי רגלים שהן כאין חטאת. שאין חטאת כל כנדר ונדנה שאין טעונות נכסים:
חטאתו ואשמו של מצורע מעוניס נכסים. לפי שאינן כלים על הפסח (ו) משאר חטא על הפסח שלפני
וחטאת נזיר אינה טעונה נכסים משום דנזיר חוטא הוא כדכתיב (במדכר ו) מאשר חטא על הפסח שלפני
עלמי מן היין: ז פר הבא על כל המצות. על אחת מכל המצות כגון הורו כ"ד שלחז מומר וזה פר
העלם דכר של נזור שבמקרא ומסיכה כתיבי ביה (ויקרא ד) ומסכו וקני העדה את ידיהם את ראש הער
ושלח מקוץ ב"ד היו סומכין עליו: ושעיר המשתלח. לעוולו כתיב ביה (שם ו) ועל ארון את
שתי ידיו על ראש השעיר החי: שעירי ע"ג. דכתיב בפרשת שלח לך וכי תשגו כו' ואין הלכה כר"ס: כל
קרבנו היחוד מעוני' סמיכה. לעיקר סמיכה כקרבן יחיד הוא דכתיב (שם ג) וסמך ידו על ראש
קרבנו: היורש סומך. אס המלכד אכיו כקרבן עלה ושלמים (יח) ומת. כנו סומך עליו ומביא נכסים של קרבן:

ונויין אָדער איייל ווערס אויסקעמישט אז קען
גיבט הייבן איבער די קאס. שטוייט דאס גיט
הויבן. קאר דאס ווערט אויסקעמישט מיט דיא
נויין אָדער קאר די אייל וואס אינווייניג אין דיא
קאס. אונ די נויין אָדער אייל וואס זענען הויבן
גיגען אריין אינווייניג אין די קאס אונ דיא נויין
אָדער אייל וואס זענען אינווייניג אין די קאס
קוקען ארויף הויבן. איז דאך די נויין אָדער די
אייל וואס הויבן איז. פון אינווייניג ארויף
געקוקען. דריבער זענען זייא הייסיג והיבש איז
געבט אָדער פרוקענע זאכין ומעלהל ווערמ גיט
אויסקעמישט. קאר דיא קעהל וואס קען שייט
איבער די קאס. בלייבט ליגען איבער די קאס.
אונ די קעהל זענען דאך גיט געהייליגט גיווארין.
נוייל דער פריגע קאס איז גיט הייליג: ו' גי קרבנות
הצבור ומהיה טענין נכסים אלע קרבנות סיי דיא
קרבנות וואס קען בריינגט פאר אלע ויריגס
ווענין אונ סיי דיא קרבנות וואס אקענמש
ברינגט פאר זיך. דארף קען בריינגען צום קרבן
אסנגחה חוץ מן הבכור והמעשר והפסח והחטאת והאשם
נאר אבהקה אכבור. אונ אבהקה פון מעשלה. אונ
אקרבן פסח. אונ אחטאת. אונ אאשם. צו זייא
דארף קען גיט בריינגען אסנגחה איא שחטאהי שן
פצורע נאשכו פטעניס נכסים קאר דער חטאת אונ
דער אשם וואס אקצורע בריינגט. דארף ער
ברינגען צו זיי אסנגחה אויף: ז גי קרבנות הצבור
אין גסם סמיכה אלע קרבנות וואס זיי ווערין גע-

ברינגט צו כקבר זיין פאר אלע ויריגקווענין.
דארף קען גיט ארויף לייגין די הענט אויף דעם
קרבן חוץ מן הפר הבא על כל המצות נאר אויב בית
דין האבין סתיר גיווען אזאין וואס איז אסור. אונ
אלע יודין האבין גיפסקה ווי בית דין. דער נאך
איז געוואקס גיווארין אז בית דין האבין אקטוה
גהאט דארף קען בריינגין אקרבן אויף דעם קרבן
דארפין דריי אלטע לייט פון בית דין ארויף לייגין
זייערע הענט איינדר קען שעקט אים ושעיר השפחה
דער שעיר וואס ווערט אונעק געשיקט יורב
אין דער מדרג. דארף דער פהן גרול ארויף
לייגין זייערע הענט אויף אים. רבי ששעין אומר רבי
שמעון זאגט אף שעירי עבודת נוכבים אויב אלע יודין
האבין גערניט עבודת פוכבים. אונ ניי טוהען
השוגבה אונ בריינגען אקרבן אשעיר. דארף קען
ארויף לייגין די הענט אויף דעם שעיר איינדר קען
שעקט אים פלי קרבנות ומהיה טעניס סמיכה אלע
קרבנות וואס איין סענאש בריינגט פאר דעם.
דארף ער ארויף לייגין דיא הענט אויף דעם
קאפ פון קרבן איינדר קען שעקט אים. חוץ מן
הבכור והמעשר והפסח נאר אויף אבהקה וואס איז
אכבור. אונ אבהקה וואס איז סעשור. אונ
אקרבן פסח. אויף זייא דארף קען גיט ארויף
לייגין דיא הענט והיבש סומך אויב איינדר האט
אפ גישירט אבהקה זיא זאל זיין אקרבן. ואונ
דער קרבן איז אנדקרה אונ ער איז גישמארבין.
דער ווען וואס בריינגט דעם פאטערס קרבן.
דארף

פקודי יום ה

עיקר תורה

בסמיר. אם המירו בכהמה אחרת תמורה הלה עליה
 ושתיהן קדושות כאלו המירה אכיו: הן חוץ מחרש
 שומה וקמן: לפי שאין להם דעת: דכתיב כפר
 העגל דבר של צבור וזמנו זקני העדה והם סנהדרי
 גדולה וכסנהדרין לא היה
 בהן סומא (יש) כלומה
 כמסקת סנהדרין וה"ה לכל
 שאר סמיכות שאין סומא
 יכול למחך: ונכרי:
 דכתיב דבר אל בני ישראל
 וגו' בני ישראל סומכי ואין
 הנכרים סומכי: והעבר
 והשליח: דכתיב (ויקרא
 א) וימך ידו ולא יד עבדו ולא יד סלוה: והאשה.
 זני ישראל סומכי ולא נותן ישראל (כ) סימכות
 לחינה מעכנת כפרה ומיהו מעלה עליו הכתוב כאלו לא כפר: בשתי ידיים
 ובמיכה שירי מצוה. לחינה מעכנת את שתי ידיו זה נזה אל לכל המיכה: שהיו כשתי ידיים
 דכתיב כשעיר המסחלה (שם טו) וסמך אהרן את שתי ידיו זה נזה אל לכל המיכה: שהיו כשתי ידיים
 ובמקום שסומכים שוחטין. שאם סמך חוץ לעורה תוור וסומך בעורה במקום שמיטה: והיגוף לסמיכו
 שחיטה: מן שאחד מניף לכל החברים. שנתהכרו להנהגד קרנן אחד שם
 הקבנות נדכה יכוליס להביא כמותות ואחד מניף ע"י כוון. אבל כולן יחד אין יכולין להניף דהוי
 הילה בין ידו של זה ולקרנן וכן שמייה ידו תחת יד הכעלים ומניף והוא יד בעלים הילה לא חכפת
 דהא עיקר מטפה כבעלים: בקרבנות היחיד. כגון חיה ושוק של שלמים: ובקרבנות צבור. כגון
 עזרת טענינים מטפה חיים וסומכים: בדבר שיש בו רוח חיים. קרנן כהמה: ובדבר שאין בו רוח
 חיים. כגון לחטו חלה ומור:

ויפלו דמי נלדכה: [ו] ומביא נמכים. שיהם מצדו דהא יורג
 קרי ליה: [ואל] הכר. לחטוי יורג. גמול. ותימה הא תנא ליה
 רישא וי"ל דלורחה דתנא סבי כיון דלא מיתיר ליה ככל כק
 רק חובה א' חו: (ע) ותימה ליה כולס מסנהדרין ומתו"ס:
 (כ) ותימה ותיפוק ליה דהוי ח"ט ספיר' דלוי סמיכה אלל כיוס חו"ס
 [וכ] ותיכף. כבמרה ח"ט כמקו
 ספומכי שחטין שמיך למתו
 סמיכס. ומתו"ס:

[ו] ומביא נמכים וממיר: הן הכל סומכים
 חוץ מחרש שומה וקמן וסומא ונכרי והעבר
 והשליח והאשה ובמיכה שירי מצוה. על
 הראש בשתי ידיים. ובמקום שסומכי שוחטין
 שחיטה: מן חומר כמסיכה כמתנופה. ובתנופה
 שאחד מניף לכל החברים. ואין אחד סומך לכל החברים. וחומר
 בתנופה. שהתנופה גוהנת בקרבנות היחיד ובקרבנות הצבור
 בחיים ובשוחטין. בדבר שיש בו רוח חיים. ובדבר שאין בו רוח חיים
 זני ישראל סומכי ולא נותן ישראל (כ) סימכות
 לחינה מעכנת כפרה ומיהו מעלה עליו הכתוב כאלו לא כפר: בשתי ידיים
 ובמיכה שירי מצוה. לחינה מעכנת את שתי ידיו זה נזה אל לכל המיכה: שהיו כשתי ידיים
 דכתיב כשעיר המסחלה (שם טו) וסמך אהרן את שתי ידיו זה נזה אל לכל המיכה: שהיו כשתי ידיים
 ובמקום שסומכים שוחטין. שאם סמך חוץ לעורה תוור וסומך בעורה במקום שמיטה: והיגוף לסמיכו
 שחיטה: מן שאחד מניף לכל החברים. שנתהכרו להנהגד קרנן אחד שם
 הקבנות נדכה יכוליס להביא כמותות ואחד מניף ע"י כוון. אבל כולן יחד אין יכולין להניף דהוי
 הילה בין ידו של זה ולקרנן וכן שמייה ידו תחת יד הכעלים ומניף והוא יד בעלים הילה לא חכפת
 דהא עיקר מטפה כבעלים: בקרבנות היחיד. כגון חיה ושוק של שלמים: ובקרבנות צבור. כגון
 עזרת טענינים מטפה חיים וסומכים: בדבר שיש בו רוח חיים. קרנן כהמה: ובדבר שאין בו רוח
 חיים. כגון לחטו חלה ומור:

דארף ארויף לייגין די העגנט אויף דעם קארפ פון
 קרנן וצפוי נמכים אונ דער ויהן דארף בריוינגען
 דיא מנהג צו דעם קרנן ויפיר אונ אויב דער
 ויהן סאקשט אויבער דעם קרנן אויף איין
 אנדער כהקה. זענען ביינע ביהמות הייזיג:
 הן הכל סומכי אלע מענשישין ונאם בריוינגען
 קרבנות דארפין לייגין ארויף היינע העגנט אויף
 דעם קארפ פון קרנן היין סחש שיטה וקמן נאר
 אשומקע אונ אקשונגענער אונ אקניד זאלין גיט
 ארויף לייגין די העגנט אויף דעם קרנן אפי' ויפיר
 סוכים איוד אפלינדער. אדער אנגעענדרינער
 זאלין גיט ארויף לייגין די העגנט אויף דעם קרנן
 וזקנד וחסות והאשה אקנעקט אונ אשיליח זאלין
 ים ארויף לייגין די העגנט אויף דעם קרנן פון
 ויער בעל הבית אונ אאשה זאל גיט ארויף
 לייגין די העגנט אויף דעם קרנן ונאם זיא האם
 געבריינגט פאר זיך קסינה שתי סוף דאם ארויף
 לייגין דיא העגנט אויף אקרנן. דאם איז דיא
 איבער געברענגע פון די כיווה. דאם איז גיט
 דער עיקר מנהג דער קרנן איז סכפר אפילו
 מען לייגט גיט ארויף דיא העגנט אויף אים נאר
 פון דעםסונעגין איז אסאך מען זאל ארויף
 לייגען דיא העגנט אויף אים. אונ אז מען לייגט
 גיט ארויף דיא העגנט אויף דעם קרנן איז גלייך
 וויא מען וואלט נאר גיט סכפר גינען על תראש
 גשמי גיט מען דארף ארויף לייגין ביינע העגנט
 אויף דעם קארפ ויפקסן ספומכי שוחטין אויף דעם
 ארמ אין די גזרה ונאם דער קרנן שמיים ווען
 מען לייגט ארויף דיא העגנט אויף דעם קארפ פון

קרנן דארמ שעקט מען דעם קרנן ותיכף ספי
 שמיטה פאלד וויא מען נעמט אראפ די העגנט פ
 קרנן. זאל מען אים שעקטין: מן חומר בספי
 כמנוטה דער דין פון סמיכה נארויף לייגין די
 העגנט אויף דעם קארפ פון קרנן איז הארבע
 ווי דער דין פון הנופה. ואויף צו הייבן דע
 קרנן ויגנוטה כמנוטה אונ דער דין פון הנופ
 ואויף צו הייבן דעם קרנן איז הארבער ווי דע
 דין פון סמיכה נארויף צו לייגין דיא העגנט אוי
 דעם קארפ פון קרנן שמיטה מניף לדי חברים או
 עקליקע מענשישין האבין גיבראכט אקר
 בשוקפות. הייבט איינער אויף דעם קרנן פו
 זינע אלע חברימס וועגין וזין איד סופד לדי מנהג
 אדער איינער זאל גיט ארויף לייגין דיא העג
 אויף דעם קרנן פאר זיינע אלע חברימס ויעג
 נאר זיערער ביונדער מוז ארויף לייגין זיי
 העגנט אויף דעם קרנן. איז סמיכה הארבער
 הנופה וחומר כמנוטה אונ הנופה איז הארבער וו
 סמיכה שחטתה נהגת בקרבנות היחיד ובקרבנות הצ
 דעם קרנן ונאם אשענקש בריוינגט פאר זי
 דארף מען אויף הייבן. אונ דעם קרנן ונאם כ
 בריוינגט פאר אלע יודים וועגין דארף מען או
 אויף הייבן ונאם סיינט מען דיא צוויי שעקו
 ונאם מען איז מקריב שבעותו במים וישחטין ז
 די צוויי שעקטין דארף מען אויף הייבן צו
 מאהל. שן מאהל ווען זיי לעבין אונ איין מא
 נאה דעם שעקטין גיבר' שיש בו רוח חיים מען דא
 אויף הייבן אקרנן ונאם איז אלעבעדיגע זאן
 אבהקה ויבדד שאין בו רוח חיים אונ מען דארף או
 הייבן

מה שאין כן בסמיכה :

הייבין אקרבן נים פון אלעקערדיגע זאך. אמנהה איז נאר סומק אויף לעקערדיגע זאכין. בהמות. מה שאין בו בסמיכה ביי סמיכה איז נים אוי. קען אקער ביי אמנהה איז גיטא קיין סמיכה?

רש"י

נמרא מנחות דף מ"ד ע"א

רש"י

ציצית. מצוה קלה. סלס ס' כלס כלי סמלון דהוד דמלסת דנכילה כמיון כמיו המלך סחוט שרה של עטה בעלמא : תניא אמר ר' נתן אין לך כל מצוה קלה פרס : ב"פ. כפסוק אחרון של גפה של פרס. טענה שכתובה בהורה שאין מתן שכרה פרס' כתיב סני פעמים אני ה' בעולם הזה ולעולם הבא איני יודע כמה צא

ולמד ממצות ציצית מצוה אחר שהיה זהיר במצות ציצית שמע שיש זונה בכרכי הים שנמלת ארבע מאות והנבסם כשכרה שיגר לה ר' מאות זהובים וקבע לה זמן כשהגיע זמנו כא וישב על הפתח כנגסה שפחתה ואמרה לה אותו אדם ששיגר לך ארבע מאות זהובים כא וישב על הפתח אמרה היא יכנס נבנס הציעה לו שבע ממות ששה של כסף ואחת של זהב וכין כל אחת ואחת של כסף והעלונה של זהב עלתה וישבה על גבי עליונה כשהיא ערומה ואף הוא עלה לישב עימו כנגדה באו ארבע ציציותיו ומתחו לו על פניו נשמש וישב לו על גבי קרקע ואף היא נשמטה וישבה ע"ג קרקע אמרה לו גפה של פרס שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי אמר לה העבודה שלא ראיתו אשה יפה כמותך אלא מצוה אחת צונו ה' אלהינו וציצית שמה וכתבי בה ב' פעמים אני ה' אלהיכם אני היא שעתיך לפרע

הטניא אפר בני יתו מיר האבין גילרענט רבי נתן האבין גיזאנט אין דך כל מצוה קלה שכתובה בתורה שאין פתח שפחה סתם ובעולם הבא אפילו דיא גרינגסטע מצוה וואס איז געשריבען אין דיא הורח גיט מען אויף פאר איר שכר אויף דיא נועלט אונ אויף די נועלט וואס נועט קומען איני יודע גסה איה ווייס אקער גיט וויא פיל איז דער שכר פון די מצוה צא ויגר מסעות ציצית דאס קענען סיר אפאלרענען פון די מצוה ציצית כשהאבן אדם אדם שהיה זהיר במצות ציצית עם האם אקאהל גיטראפין ביי אקענטש וואס האט געהיט דיא מצוה ציצית שפע שיש זונה בכרכי הים שנמלת ארבע מאות והנבסם שכתובה ער האט גיהערט אז אין דיא שפעטע פון ים איז דא אונגה וואס זיא נעקט פיר הונדערט גילדין ביי דעם מענטש וואס איז מיט איר מונה שיגר זה ארבע מאות והנבסם האט ער געשיקט צו איר פיר הונדערט גילדין וקבע ער וועט צו איר קוקען כשהיגע זמנו בא וישב על הפתח ווען עס איז געקומען דיא צייט איז ער געקומען צו איר אונ האט זיך גינעצט ביי דיא מיר נכנסה שפחתה ואמרה זה די ציצית שכתובה עליך וישב על גבי עליונה כשהיא ערומה ואף הוא עלה לישב עימו כנגדה באו ארבע ציציותיו ומתחו לו על פניו נשמש וישב לו על גבי קרקע ואף היא נשמטה וישבה ע"ג קרקע אמרה לו גפה של פרס שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי אמר לה העבודה שלא ראיתו אשה יפה כמותך אלא מצוה אחת צונו ה' אלהינו וציצית שמה וכתבי בה ב' פעמים אני ה' אלהיכם אני היא שעתיך לפרע

שטראמן

בית מדרשו של רבי חייה.
אינו רבי חייה כרבי
נתן טעם השוכן מרבי גדלמרי
(כ"ג קל"א) ילדות היתה כי
והטוהו פני בנתן ככנלי לא
טוב מנה לאו מרבי חייה
ובחוספתו גרסינן לביית מדרשו
של ר"מ :

ואני היא שעתיד לשלם שכר עכשיו נדמו עלי
כארבעה עדים אמרה לו איני מניחתך עד
שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם
רכך ומה שם מררשך שאתה לומד בו תורה
כתב ונתן בידה עמרה וחלקה כל נבמיה שליש
למלכות ושלש לעניים ושלש נמלה בידה
חוצ מאותן מצעות ובאתה לב"מ של ר' חייה
אמרה לו ר' צוה עלי ויעשוני נירות א"ל בתן שמא עיניך נחת באחד
מן התלמידים הוציאה כתב מידה ונהנה לו א"ל רבי זכי במקחך
אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר זה מתן שכרו
בעוה"ז ולעוה"ב איני יודע כמה :

אלהיכם חקך כרמבו וחלל
כסופו: שליש למלכות.
מצוהה להחזיר: אותן
מצעות. לה חכמה והיחלון
והוא היה מתן שכרו בשלם
הזה: הוציאה כתב
מ"רה. וספרה לו כל המלוא
שלם שמים היה מתנייה
לפי שטעמה נס גדול של חומר
מלות שספחו לו ארבע זליות
על פניו :

שְׁפָרְאִין דַּעַם קַעֲנִיקְשׁ וְנָאֵם וְנֵעַם דִּי מַצְנָה נִימַ
מְקַיִם וְיִין וְאִי הוּא שְׁחִיד קִשְׁמֵ שְׂכָר אֹנֵן אִיךָ בִּין
דְּעַר נָאֵם וְנֵעַר קַעֲלוֹינְעֵן מִימֵ אֲנוּשְׁעַ
קַעֲלוֹינְנֵג דַּעַם קַעֲנִיקְשׁ וְנָאֵם וְנֵעַם דִּי מַצְנָה יֵא
מְקַיִם וְיִין נְקִישׁוּ נְדָמוּ עַל פְּרָבְשָׁה עֵרִים אִיזְעַם הַאֲבִין
דִּי צִיצִית זִיךְ פְּעוּוֹינְעֵן צוּ מִיר אֹוִיו וְוִי פִיר עֲדוּת
וְיִי וְאֵלִין עֲדוּת וְאֵינֵן פֶּאֶר נָאֵם אֹוִיךָ דִּיא עֲבִירָה
וְנָאֵם אִיךָ וְיִיל מִאֲהֵן אֲפֵרָה יוּ דִּי וְזָהָה הָאֵם גִּינְאָמֵ
צוּ דַּעַם יוּד אִינִי פִינְתִיךָ אִיךָ וְנֵעַר דִּיךָ נִימֵ אֲנוּשְׁעַ
לְאֹוִין עַד שְׁאֲמַר לִי טַח שְׁכָר וַפַּח שֵׁם עִירָךָ וַפַּח שֵׁם רִבְדָּ
יַפַּח שֵׁם אֲמִינֵן שְׁאֲמַר לֹוֹסֵן עַד הִרְבָּה בִּין דִּי וְנֵעַמְסַ
מִיר דַּעַם אֲמִינֵן בִּינֵן נָאֵמְסַ אֹוִן דִּיךָ נָאֵמְסַ פֹּון בִּינֵן
שְׁמָאֵם וְוִאֵן דִּי וְוִאֲהֵקֵמֵם אֹוִן רַעַם נָאֵמְסַ פֹּון בִּינֵן
רַבִּי אֹוִן דַּעַם נָאֵמְסַ פִּין בִּינֵן בֵּית הַמְּכַרְשׁ וְנָאֵם
דִּי לַעֲרוֹנְקֵמֵם דַּרְמֵם הִרְבָּה פְּתַח בְּיַדָּה דָאֵם אֵלִין
הָאֵם עַר אֹוִיפְנֵעֲשִׁרִיבְעֵן אֹוִן הָאֵם אִיר גִּינְעֵבִין
מַעֲדָה וְהִקְמָה פִּי נְכִסְיָה אִינִי וְיֵא אֹוִיפְנֵעֲשִׁטְאֲנֵעֵן אֹוִן
הָאֵם צוּ מִיִּילֵם אִיר פֶּאֶר מַעֲבִינֵן שְׁלִישׁ מְלִכּוּתָה וְשְׁלִישׁ
לְעֵינִים וְשְׁלִישׁ נִפְתָּה בְּיַדָּה אֲרָרִישׁוּל הָאֵם וְיֵא גִינְעֵבִין
צוּמֵ סִלְקָה. אֲרָרִישׁוּל הָאֵם וְיֵא גִינְעֵבִין צוּ אֲרַעֲמֵקַע
לִימֵם אֹוִן אֲרָרִישׁוּל הָאֵם וְיֵא גִילְאֹוִין פֶּאֶר זִיךְ
חִיץ פֶּאֲהֵן מַצְעוּת אֹוִיפְקֵעַר וְיֵא אֹוִיפְשִׁרִישׁוּנְגֵן פֹּון
דִּי בְּעִטִּין הָאֵם וְיֵא אֹוִיךָ נְעוּמְקֵעֵן מִימֵ זִיךְ וְיֵא
בְּבֵית מְדֻרְשׁוֹ שִׁי רַבִּי הָיִא אֹוִן וְיֵא אִינִי נְעוּמְקֵעֵן אִין

וזהר פקודי דף רס"ב ע"ב ת"ח דל"ט י"ד הא ואו הא

קרבנא כלל לסטרל דא חולקא דקדושה ורעותא דקדושה. ולמסטרל דא הכווא חולקא דלוינו חובין ומטאין דלתייבוי
בהודאה על ההוא כשרא דקרבנא כמה דכתיב אס רעב שונאך האכליהו לחם וגומר כי גחלים אתה חותם
וגו'. וסומינד יבא המלך והמן אל המשחה וזכאה חיבו מחון לידע ארסיה למיך כחרח קשום וכל מחן ללא ידע לסדרא
שכחא דמחריה עב ליה ללא חבוי בנין דלמטרדין גלותא דליהו שאלתא לעילא (בנין דלמטרדין גלותא) מנו מחשבה
דרעותא נלכא וקלא ומלה דמספון למעבד שלימו וקסורא ויחודא לעילא כנוונא דליהו לעילא. כנוונא דנקפא שלימו
משילא לתתא הכי חטרדין מתתא לעילא לקשרא קשרא כדקא יחור רוא חלדא דמחריה ודיבתיא. בחרח מושר. ממשבה
ורעותא וקלא ומלה אלין ארבע מקשרין קשרין לבתר דקשרו קשרין כלוה חלדא דמחריה כלוה רחיכא חדא לשראה
עליהו שכינתא וחתעבדו כולוה לבתר ארבעה סמכין דלחתערטו כבו ושכינתא אסתמיך עליהו בכל חוטין קשרין
עלחין. מחשבה אפיק רעותא (רעותא אפיק קלא). רעותא דנפיק מנו מחשבה אפיק קלא דלשחמע והוא קלא
דלשחמע. ספיק לקשרא קשרין מתתא לעילא היכלין תחמין כשלחין קלא דליהו קשיר קשרין ומשך גרבאן עשילא
לתתא כלחישו סומך אלין ארבעה סמכין מחשבה ורעותא קלא ומלה סמיכו כנוונא דקסורא אתר דכלל אחקר
זה כחדא וחתעבדו כולוה חד. וזכאה חיבו כ"ג דקשרין דמחריה ומינד סמכין כדקא יחור וחתכוון ככל הפ
מלין דקארמן וזכאה חיבו כהוי עלמא וכעלמא דלחתי :

פקודי ליל ו תורה

אונקלוס

כ"ו פסוקי שמות נגד כיוני בין ו' ה' ה' ה' העשה מסגנו צירוף והיה בניקוד שש

10 ועבדו תרתין מרמז
 דהב ותרתין עזרן
 דהב ויהבו ית תרתין
 עוקתא על תרין סמרי
 חושנא : י ויהבו תרתין
 גדיזן דהב על תרתין
 עוקתא על סמרי חושנא :
 י וית תרתין גדיזן דעל
 תרין סמרוהי יהבו על
 תרתין מרמזתא
 ויהבונן על פתפי אפודא
 לקביל אפודי : י ועבדו
 תרתין עזרן דהב לשווא
 על תרין סמרי חושנא
 על ספתיה די לעבדא
 דאפודא מלגיו : י ועבדו
 תרתין עזרן דדהב
 ויהבונן על תרתין פתפי
 אפודא מלבע מלקביל
 אפודי לקביל בית דופי
 מעצוי קהמן אפודא :
 י ועבדו ית חושנא
 מעוקתיה ? עוקתא
 דאפודא בחומא
 דתכפתא קמחוי על קמן
 אפודא וקא יתפרק
 חושנא מעצוי אפודא
 כמא דיפקיד ייתמשה :
 י ועבד ית קעליא
 דאפודא עובד סחי גמיר
 תכדא : י ועבדמיה
 דמעליא כפיל לגוה כפום
 תורא וטע אס מעיל סלנד . יתים פת

11 ויעשו שתי משבצת זהב ושתי
 טבעות זהב ויתנו את שתי הטבעות
 על שני קצות החשן : י ויתנו
 שתי העבתת הזהב על שתי
 הטבעות על קצות החשן : י ואת
 שתי קצות שתי העבתת נתנו
 על שתי המשבצת ויתנם על
 כתפת האפד אל מול פניו :
 י ויעשו שתי טבעות זהב וישמו
 על שני קצות החשן על שפתו
 אשר אל עבר האפד ביתה :
 י ויעשו שתי טבעות זהב ויתנם
 על שתי כתפת האפד מלמשה
 כמול פניו לעמת מחברתו ממעל
 לחשב האפד : י וירכסו את החשן
 מטבעתיו אל טבעת האפד
 בפתיל תכלת להיות על חשב
 האפד ולא יזה החשן מעל האפד
 כאשר צוה יהוה את משה : פ
 שלישי ששי כשהן מחוברין כב ויעש את מעיל
 האפד מעשה ארג כליל תכלת :
 כ ופיהמעיל פתוכו כפי תחרא

פירוש לתורת אלהים

נכס ונש אונ ער האם גימאקמ את כעיי ודעם מיר שוין ספורש גיועון אין פרשת תצוה אין
 מעשה מעיל האפוד אונ דעם ציץ האבקע דער ררסער פכשהו :

שָׁפָה לְפִיו סָבִיב לֹא יִכְרַע :
 כִּד וַיַּעֲשׂוּ עַל־שׁוּלֵי הַמַּעֲיֵל רְמוֹנֵי
 תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מְשֻׁר :
 כִּה וַיַּעֲשׂוּ פַעְמָנֵי זָהָב טְהוֹר וַיִּתְּנוּ
 אֶת־הַפַּעְמָנִים בְּתוֹךְ הָרְמָנִים עַל־
 שׁוּלֵי הַמַּעֲיֵל סָבִיב בְּתוֹךְ הָרְמָנִים :
 כו פַּעְמָן וְרִמֹן פַּעְמָן וְרִמֹן עַל־שׁוּלֵי
 הַמַּעֲיֵל סָבִיב לְשֵׁרֶת פֶּאֶשֶׁר צִוָּה
 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה : ס כִּי וַיַּעֲשׂוּ אֶת־
 הַכְּתָנֹת שֵׁשׁ מַעֲשֵׂה אָרָג לְאַהֲרֹן
 וּלְבָנָיו : כִּה וְאֵת הַמְצַנְפֹת שֵׁשׁ
 וְאֶת־פְּאָרֵי הַמְּגַבְעֹת שֵׁשׁ וְאֶת־
 מְכַנְסֵי הַבָּד שֵׁשׁ מְשֻׁר : כט וְאֶת־
 הָאֲבִנֹת שֵׁשׁ מְשֻׁר וְתְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
 וְתוֹלַעַת שָׁנִי מַעֲשֵׂה רֶקֶם פֶּאֶשֶׁר
 צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה : ס ל וַיַּעֲשׂוּ
 אֶת־צִיָּן נְזֹר־הַקֹּדֶשׁ זָהָב טְהוֹר
 וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתָּב בְּתוֹחֵי חוֹתָם
 קֹדֶשׁ לַיהוָה : לא וַיִּתְּנוּ עָלָיו פְּתִיל
 תְּכֵלֶת לְתֵת עַל־הַמְצַנְפֹת
 מִלְּמַעְלָה פֶּאֶשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־

שָׁרֵן תּוֹרָא מִקַּף לְפִימָה
 סְחֹר סְחֹר לֹא יִתְבּוֹעַ :
 כִּי וַעֲבָדוּ עַל שְׁפֹלֵי
 מַעֲיֵלָ רְמוֹנֵי תְּכֵלֶת
 וְאַרְגָּמָא וְצִבְעֵ זְהָרֵי
 שְׁזִיר : כִּה וַעֲבָדוּ זִיָּן
 דְּדָהָב דְּכִי וַיִּכְתְּבוּ עַל זִיָּנָא
 בְּגוּ רְמוֹנָא עַל שְׁפֹלֵי
 מַעֲיֵלָ סְחֹר סְחֹר בְּגוּ
 רְמוֹנָא : כִּי זִיָּנָא וְרְמוֹנָא
 זִיָּנָא וְרְמוֹנָא עַל שְׁפֹלֵי
 מַעֲיֵלָ סְחֹר סְחֹר
 לְשִׁמְשָׁא כְּמָא דִּי פְקִיד
 יִי יֵת מִשָּׁה : כו וַעֲבָדוּ יֵת
 כְּתוּבֵי דְבוּצָא עוֹבֵד מְחֵי
 לְאַהֲרֹן וְלְבָנָוֵי : כִּה וַיֵּת
 מְצַנְפָּתָא דְבוּצָא וַיֵּת
 שְׂבַח כּוּבְעֵיָא דְבוּצָא וַיֵּת
 מְכַנְסֵי בּוּצָא דְבוּצֵי שְׁזִיר :
 כט וַיֵּת הַמֵּינָא דְבוּצֵי שְׁזִיר
 וְתְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָא וְצִבְעֵ
 זְהָרֵי עוֹבֵד צִיר כְּמָא דִּי
 פְקִיד יִי יֵת מִשָּׁה :
 ל וַעֲבָדוּ יֵת צִיָּנָא כְּלִיָּלָא
 דְּקוֹדֶשָׁא דְהַכֹּדֶשׁ וַיִּכְתְּבוּ
 עֲלוּהֵי בְּתוֹחֵי דְעוֹקָא
 כְּתַב מְפָרֵשׁ קוֹדֶשׁ לַיהוָה :
 לא וַיִּכְתְּבוּ עֲלוּהֵי חוֹמָתָא
 דְתְּכֵלֶתָא לְמַפָּן עַל
 מְצַנְפָּתָא מִלְּמַעְלָה כְּמָא
 דִּי פְקִיד יִי יֵת מִשָּׁה :

תולדות אהרן

וישמו על שולי המעיל . יומא תא : וישמו
 על הכתובים . יומא עא :

בעל הטורים

(כו) את הכתוב וגו' אח צין . כל הק' אחין לכות שהיה לכא"ל
 התיק שלו :

רש"י

(כח) ואת פארי המגבעות . תפארת י המגבעות
 המגבעות המסוארים : (לא) לתת על המצנפת
 מלמעלה . וע"י הסתילים היה מושיבין על המגנפת כמין

רשב"ם

(כט) ואת האבנט שש משור . בדבר הזה נחלקו
 רבותינו אם מדבר מאבנט של הדיוש או כבהן גדול

שפתיו חכמים

י הוכרח לפירוש זה כדי שלא נזעה לומר כי פארי מל' מספף
 פארה כמעלה (ישעיה י) . ל"פ שהוא תפארת המגבעות ופארי
 כתר וא"ל לומר הציץ על המגנפת שהרי בשמיסת קדשים
 שיט

מִשָּׁה: ם לֵב וַתִּכְלַל כָּל־עֲבֹדֹת
 מִשְׁכַּן אֱהֹל מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי
 יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
 מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ: פ רביעי לֵב וַיָּבִיאוּ אֶת־
 הַמִּשְׁכָּן אֶל־מֹשֶׁה אֶת־הָאֱהֹל
 וְאֶת־כָּל־כְּלָיו קָרְסִיו קָרְשׁוֹ בְּרִיחוֹ
 וְעַמֻּדָיו וְאֲדָנָיו: לֵד וְאֶת־מִכְסֵה עֹזֹת
 הָאֵילָם הַמְּאֹדָמִים וְאֶת־מִכְסֵה
 עֹזֹת הַתְּחָשִׁים וְאֶת פְּרֻכַת הַמָּסֶךְ:
 לֵד אֶת־אֲרוֹן הָעֵדוּת וְאֶת־בְּדֵי וְאֶת

לֵב וְשִׁלְמִית כָּל עֲבֹדֹת
 מִשְׁכַּנָּא מִשְׁכַּן זִמְנָא
 וְעֵבְדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל
 דִּי פְקִיד יִי ית מֹשֶׁה בֶּן
 עֲבָדו: לֵב וְאִיתֵיאוּ ית
 מִשְׁכַּנָּא לְיַת מֹשֶׁה ית
 פְּרָסָא וְיַת כָּל מְנוּחֵי
 פּוּרְפוּיֵה דְפּוּחֵי עֲבֹדוּתֵי
 וְעַמֻּדוּדֵי וּמְכֹחֵי:
 לֵד וְיַת חוֹפֵאָה דְּמִשְׁכֵּי
 דְּדִכְרֵי מִסְמְקֵי וְיַת
 חוֹפֵאָה דְּמִשְׁכֵּי סְסוּגָא
 וְיַת פְּרוּכְתָא דְּפְרָסָא:
 לֵד ית אֲרוֹנָא דְּסִדְרוּתָא
 וְיַת אֲרִיחוֹתֵי וְיַת

תולדות אהרן
 ויביאו אל המשכן . ס' יסוד פרשם ויביא

רשבים
 לברו: (לב) וחבל . כמו והרב משאת בנימין :

בעל המורים
 (ג) וחבל כל עבודת המשכן . בנימי בעשרים וחמשה בבבלו
 נגמר : וחבל . אית לומר כי עשה כלל מלאכת כל פעולת :

שפתי חכמים

עם רבים מן פאר עבודתו פארום ואמר מפורסם שאל לא היו
 סמנכות הים מפורסם לא היו להם פארום ולא היה אומר
 פארו סמנכות רח"ס : ב הוסיף מלת המלאכה דהא כבר כתיב
 ותי' כל עבודת משכן א"כ כדוהי כבר עשו את המלאכה אם כן
 מהו ויעשו ור"ס ה' הוסיף ככל וגו' לומר לא שינו המלאכה
 אלא עשו ככל אשר צוה ה' את משה : ו' דלתי' לא היה להם
 להביא אצורים ארביים כי דרך החומים שמקומם את הנית
 אלה מחוץ לארון וכמה יקשרנו במחו' והיו קבועין בו
 במלכת כשהוא בראשו ושני חוטי' היו בכל קצה וקצה אחת
 לקשור ואין דרך קשירה כפחות משי חוטי' לכך נאמר על
 כולם יחד מאחוריו למול ערפו ומוסיבו על המלכת . ואל
 מנינו בשני חוטי' וירכסו את הכסו' וגו' וע"כ פחות משנים לא
 כחפות האפוד היו ב' סכעות האפוד סכננדן ולפי דרך קשירה ד'
 חוטי' היו ומ"מ פחות משנים א"ל : (לג) ויביאו את המשכן
 יכוילו ל לקימו ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן הנית
 לו הקב"ה הקמתו שלא היה יכול לקימו שום אדם
 ענין גמר מלאכת המשכן

שנינו שערו היה נראה בין לין למלכת שש מנין תפילין
 והלזין היה נתון על המלח הרי המלכת למעלה והלזין למטה
 ומתו על המלכת מלמעלה . ועוד הקשיתי בה לזון הוא
 אומר ויתנו עליו פתיל תכלת ובענין הנווה הוא אומר
 (שמות כח) שמת ארוזו על פתיל תכלת ואומר את פתיל
 תכלת זה חוטי' הן לקשרו בהן במלכת לפי שהן אינו
 הוסי' תכלת לבני רחשו וכבולנשיתו שבהן קשורו ותולתו
 במלכת כשהוא בראשו ושני חוטי' היו בכל קצה וקצה אחת
 לקשור ואין דרך קשירה כפחות משי חוטי' לכך נאמר על
 כולם יחד מאחוריו למול ערפו ומוסיבו על המלכת . ואל
 מנינו בשני חוטי' וירכסו את הכסו' וגו' וע"כ פחות משנים לא
 כחפות האפוד היו ב' סכעות האפוד סכננדן ולפי דרך קשירה ד'
 חוטי' היו ומ"מ פחות משנים א"ל : (לג) ויביאו את המשכן
 יכוילו ל לקימו ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן הנית
 לו הקב"ה הקמתו שלא היה יכול לקימו שום אדם
 ענין גמר מלאכת המשכן

(לג) וחבל כל עבודת המשכן א"ל סודו וגו' ויעשו בני
 ישראל וגו' . הקשה הרמב"ם וז' הוסיף חתלה ויעשו בני
 ישראל וא"כ יאמר וחבל וגו' אך יאמר בהם שהקב"ה מוסיע
 את עושי המלות מ"מ מעלה הקב"ה על העובד בה כאלו הוא
 עושה כולם . והנה בעבודת המשכן לא היו יוצאין חכמים
 פהיו בקבאים במלאכה אך היתה נעשית מאזי' ע"י השגחתו
 יחכך . וזה וחבל כל עבודת כאלו כהנה מלאה כי מן השמים

היתה נעשית . ואע"פ מעלה עליהם הפתח כאלו ישראל עשו
 הכל . וזהו ויעשו בני ישראל ככל וגו' כדק הסמיך לומר א"פ
 שבו בראש כעושים . אך הוא ית' היה עושה הכל ממזל עושים
 ככל אשר צוה ה' ולא מש אשר צוה עכו' מעלה עליהם הוא
 ית' כעשו משה את הכל וזהו כן עשו :
 (לג) ויביאו את המשכן אל משה . איתא במדרש רבי תנחומא
 כ"ל פתח לרקמות ונבל למך . עשו לרקמות . זה המשכן .

פירוש לתורה אלהים
 (יד) ותכי אונ עם האם ויה אוים גילאום כי עבדת
 גאר דיא ארבעט פון דעם מִשְׁכָּן: (יג) וַיָּבִיאוּ אֹנ
 זַיִיא הָאֲבִין גִּבְרָאֲכֵם אֶת הַמִּשְׁכָּן דְּעִם מִשְׁכַּן צו
 מִשָּׁה אֶת הָאֲוִיָּה דְּעִם גִּצְעֵלְמָא וְאֶת כָּל בְּנֵי אֹנ גִּאָר
 זַיִנְע פְּלִים קָרְסִיו זַיִנְע הַעֲקֻלָּה קָרְשִׁיו זַיִנְע
 בְּרַעְשָׁעַר בְּרִיחֵיו זַיִנְע רִיגְלָעַן וְסֻמְדֵיו אֹנ זַיִנְע
 זַלְיָן הָדָגִיו אֹנ זַיִנְע שְׁוֹעֲלָעַר: (יד) וְאֶת כִּכְסֵה

אונ די דעק ערויה ונאם זיא איז גימאכט גיווארין
 פון פעל פון דיא רויים געפארקבטע וויידער וזא
 קבאם אונ דיא דעק ונאם זיא איז גיווען פון פעל
 פון דער חיה ונאם זיא הייקט תחש וזא אונ דעם
 פרוכה ונאם ער איז גווען אצווישן שידד : (מה) אֶת
 אֲרֹן דְּעִם קַאסְטִין ונאם דארמיין ליגין דיא לחות
 וזא בדי אונ זינע שטאנגין וזא הפסחת אונ דעם

הַפָּרָת : לו אַתְּ הַשְּׁלַחַן אַתְּ כָּל־
 כְּלָיו וְאֵת לֶחֶם הַפָּנִים : לו אַתְּ
 הַמִּנְחָה הַשְּׂהֵרָה אַתְּ נִרְתִּיהָ נִרְתְּ
 הַמַּעֲרָה וְאֵת כָּל־כְּלֵיהָ וְאֵת
 שֶׁמֶן הַמָּאֹר : לו וְאֵת מִזְבַּח הַזֹּהֵב
 וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֵת קַטְרֵת
 הַפָּסִים וְאֵת מִסַּךְ פֶּתַח הָאֹהֶל :
 לו אֵת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֵת מִכְבַּר
 הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ אֵת בְּדָיו וְאֵת
 כָּל־כְּלָיו אֵת־הַכִּיֹּר וְאֵת־כַּנּוֹ :
 לו אֵת קַלְעֵי הַחֵצֵר אֵת־עַמֻּדֶיהָ

כַּפּוּרְתָא : לו ית פתורא
 ית כל מנחיה וית לחם
 אפיא : לו ית מנרתא
 דכיתא ית פוצינקהא
 פוציני סדרא וית כל
 מרה וית משחא
 דאנדרותא : לו וית
 מו דכחא דנהכא ית
 משחא דרובותא וית
 המורת פוסמיה וית
 פסא דתרע משכנא :
 לו ית מדבחה דנחשא
 וית סדרא דנחשא די
 ליה ית אריחוי וית כל
 מנחיה ית פיורא וית
 פסיסיה : לו ית סרדי
 דנרתא ית עמודהא וית
 סמכהא

בעל השורים

(מ) עמודים . ד' כחסו' . אח עמודים . אכני חכמי עמודים . חלכה עמודים . ועמודים יחלטון שמעדי המשכן הם עמודי
 עולם שכוחם העולם עומד :

שפתי חכמים

רש"י

ואח"כ מרלו"ח כנינים וע"פ מפי של"ה היו יכולין לקיימו .
 ותו ק"ל והא כשע"ה המעשה ככל חסע ומסע היו מקיימין אותו
 א"כ ס"ל נ"כ עכשיו נקיימו . ועו"פ ולפי וכו' ויחוס ע"י חסע
 כפעם רל"ח חסעו מלוי ומן היום הוא והלאה נוקף חלוי ע"י
 המקיימו אותו ככל חסע . ונח"י כלן משמע דגם חסע כפי
 ע"פ הם אכל נכרות דף ג"ו ובשנת דף נ"ב וככורות מ"ד וגדרים ל"ח משמע דמסע היה נכוס י' אחות לכך היה לו כס

מחמת כובד הקרשים שאין כח בלדם לוקמן ומשה העמידו
 אמר משה לפני הקב"ה ארץ אפרסר הקמתו ע"י אדם ח"ל
 עמוק אהה בידך נראה כמקיימו והוא נוקף וקס חלוי

ענין גמר מלאכת המשכן

כדחייט ו"ל ואחריו חכיוני ישראל יוחר ממלאכי פשרה . היה
 ידוע כי הדבר המצוי והמתחפש בחומר דבר אחר יוחר
 אהוב ויותר נכבד מעלם הדבר שהיה מתחפש כגורו . כמו אם
 חשפה דמות אדם מען לו חלכן וחריכוכו כחחכותו גדולות עד
 שימלא בו מעשים כמעשי אדם . היינו ש"לך מעט או ידבר אהיה
 מלוח . כמה ירעו ישעו אנשים לראות אותו ולא תנושחיו
 ודבריו ולם חלמר לאחר מדוע תרוץ לשמעט מלות אחרות .
 אכני אדבר עתך דבורים למכבד . הלא נגד פיון יענה . כי
 החנועות והמלות כחועטות אכר תמללנה בו חכיות ואחיות
 לאכר כחמת ען הוא . כן הדבר כחמללכים . עם שהחולט
 הוא כי כריאה המלךך היה יוחר נכבדה מכריאה הדלם . עכ"ל
 הלא המללכים הם מעלים אכר מעלם הכריאה . וא"כ חיון
 חידוש ככה נגורתם ומעלם . לא כן חלדם אכר מזל הכריאה
 הוא כחומר חוח . והחורב חלמדו להועיל וחלךך אותו עד

פשוט חזיר . מסו חוכל למלך . זה משה שנקרא מלך . מהו
 חוכל . שחילו לו השכן . עדים שנגמר המשכן היסודו אלו .
 חתם סה"י והדבר פלו וכו לא מלא הכתוב מעלה אחרת כמשכן
 כלתי המעלה שהיה המשכן חזיר . עוד איהא כמדעס כשעס
 שחמר הקב"ה למשה לעשות המשכן . אחר חסע וכו' אלהים חני
 לעשות כזה . אחר הקב"ה למשה עשה כחכיות אכר חסע
 מראה כזה . עשה אחה מה שנמעלה למשה ואני מיהא שלמעלה
 ואחר ואלמס שחניו כריאה למטה . והפילאה נגבסה חיה
 חופס סיון חוץ כן . לאחר חס המטה לאכר למעלה חני
 מניה וכו' . אכל כלל הענין כזה הוא דוד החלך ע"ס אחר ס'
 מה אדם ודעוהו כן חנוט וחכשכו אדם להכל דמס וגו' .
 לר"ך להבין מדוע קטרג דוד כל אדם אכר עשה ס' .
 ונראה כונה אחרת כדבריו לא כדנראה משעונו . אכל ר"ה לכאר
 כזה השכלה כגורמת חכיות ישראל אכל סקכ"ס לאכר ספלינו

פירוש לתורת אלהים

צו ואלקען ואת קטורת אונ דיא קבורת פון דעם
 גינוערךץ ויהא . פסך אונ דעם פיר האנגן פתח האהי
 וואס ער זאל הענגין אין דער פיר פון דעם
 גיצעלם : (יט) את מנחת דעם מנחה פון קיפער ואת
 מכפר אונ דיא זיפ פון קיפער אשר לו וואס צום
 מנחה את בדי ויניגע שטאנגען ואת כל בדי אונ גאר
 ויניגע פלים את החיור דעם האגמ פאס ואת בני אונ
 ויין פום : (מ) את קלעי די אום הענג פון דעם חצר

צו דעק (וואס דעקמ צו דעם ארון : (לו) את השלחן
 דעם מיש את כל בני אונ גאר ויניגע פלים ואת לחם
 הפנים אונ דער לחם הפנים : (לז) את הקטורת דיא
 קטורה די ויניגע את גרותה אירע דערלרין גרות די
 דערלרין וואס ויי זענין אוים גיסדרת ואת אונ גאר
 אינדע פלים ואת שסן אונ דעם בוימאיל אויף צו
 לייקטין אין דער קטורה : (יח) ואת מנחת החיב אונ
 דעם מנחה פון גאלד ואת שסן אונ בוימאיל אויף

אונקלוס

סמכא ונת פרמא לתרע
 דרתא ית אפונגהי
 וסכא ונת כל מני פלסן
 משכנא למשכן ומנא
 מא ית לבושי שמשא
 לשמשא בקודשא
 ית לבושי קודשא
 דאחרן פהנא ונת
 לבושי בגוהי לשמשא :

וְאֶת־אֲדֹנֶיהָ וְאֶת־הַמָּסַךְ לְשַׁעַר
 הַחֹצֵר אֶת־מִיתְרֵיהֶן וְיִתְדֹתֶיהָ וְאֶת
 כָּל־כְּלֵי עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵי
 מוֹעֵד : מֵא אֶת־בְּגְדֵי הַשָּׂרָד לְשַׁרְתֵּי
 בִּקְרָשׁ אֶת־בְּגְדֵי תִקְדֵּשׁ לְאַהֲלֵן
 הַכֹּהֵן וְאֶת־בְּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן :

מב ככל די פקיד יי ית
 משה בן עבדו בני
 ישראל ית פה פלחנא :
 מב וחזא משה ית פה
 עבדנא וזא עבדו יתה
 פמא די פקיד יי בן עבדו
 ובריה יתרון משה :

מב ככל אשר צוה יהוה את משה
 בן עשו בני ישראל את כל
 העבודה : מב וירא משה את
 כל המלאכה והנה עשו אתה
 כאשר צוה יהוה בן עשו ויברך
 אתם משה : פ חמישי שביעי כשהן מחוברין

יום 1 כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הבגנו השונים

רשי

זוהו שנאמר הוקס המשכן הוקס מאליו מדרש ר"ח : (מג) ויברך אתם משה. א"ל י"ר שתשרה שכינה ענין במד מלאכת המשכן

שלמעלה. וזכו שכוונו וזל כחלמר שלפניו לרקמות זה המשכן. לרו כזה לכאר לנו אחר כל תעבות. פמשכן ותיבותו הוא על היזוהו יזר על משכן על מעלה. ואין המלמר מדבר מזוהר טבוזין אשר כחוכו. אכל כוונו למר פמשכן של מעלה סיס מזויר כדוגמת משכן של מעלה. פ"כ סיס הסכרה לכדאו אל משק ככלות מלאכתו לכל משקו למסן אשר עיניו יראו כיצו כו להכירו אם הוא דומה אלה כדאו שלמותו כמשק אשר רלס ככר. והו ספויס הכחוב ואומר וירא משק אח כל שמלאכה וזכר עשו חותם כלשר טו"ה בן עשו :

טיעיה מעשה תלך. והכרז סיה מעלה חן לפניו ית' ויחר ויחר ומלך. והו כשאל ונחמיה ללמר ה' מה חלס וחדעו והתשובה חלס לכל דמה. כלומר משכת היינו דומה לכל ומתחש כזכר נכבד ונבטות שגולות כלשר מלכאי מרוס. וזה תיבותו ותיבותו. וזוה נקם דמיון על המשכן. כי משק ע"ה משכ כלימד אלו ית' נקסות לו משכן טוהיס הככרה נעשהו על דוגמת משכן של מעלה מלירות עליונים. היינו בנין רומי וק מה שאין ככת ט"ר לעשותו. והו שהתפלל ואמר וכו אלהיס חלי לעשות כזה. אמר לו הקב"ה כתיבתיס וכי כלומר הדמיון שלמעלה ותכניתו חלי נקבש. ויסיס עול יתרון לזו על שלמעלה כחשפט אל התדמה והמתחשק למלוא חן ויחר מהעלס. ולכן חלס מעשה למטה כמו שלמעלה מטה חלי

(מב) בן עשו בני ישראל את כל העבודה. היה לו למר אח כל המלאכה. אכל הכחוב קרל למלאכת המשכן עבודה.

לוקמים על התורה

את צמידיה אירע זיזין ואת אדניה אונ אירע
 שנוועלער ואת הספק אונ רעם פיר האנק לשער
 החצר צום מויער פון רעם חצר את סיתרי זיניע
 שפריק וימרוסיה אונ אירע פלעקער ואת קי בני
 אונ אלע פלים צבחה וואס בעריגין צו רעם משכן לאוקי טויער צום אוקל מוער : (סא) אח גיבר ריא
 קליידער גשתי צו בריגען בקודש אין הייליקייט ראם מיינז סען ריא קליידער וואס סען האם
 ברעקט די פלים פון משכן אונ רעם ארון ווען סען האם גיצויגין אח גיבר ריא הייליגע קליידער
 וואס צו אהרן הכהן וזא גיבר אונ ריא קליידער פון זייע קינדער גשמו צו בריגין : (סב) כגי אזוי
 ווי נאט האם גיבאטין צו משה בן עשו אזוי האבין גיבאקט ריא קינדער אשנאל נאר ריא אירקעט :
 (סג) וירא משה האם משה גיזעהן אח קי המלאכה נאר די מלאכה והנה אונ זיי האבין ויא גיבאקט
 באשר ציה אזוי ווי נאט האם גיבאטין אזוי האבין וייא גשאהן ויברך האם משה וייא גיבענשטשט :

מ א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
 ב בְּיוֹם־הַחֹדֶשׁ הַרְאֵשׁוֹן בְּאַחַד
 לַחֹדֶשׁ תָּקִים אֶת־מִשְׁכַּן אֹהֶל
 מוֹעֵד : ג וְשַׁמַּת שֵׁם אֶת אֲרוֹן
 הָעֵדוּת וּסְכַת עַל־הָאָרֶן אֶת־
 הַפָּרֹכֶת : ד וְהִבֵּאת אֶת־הַשְּׁלֶחָן
 וְעִרְכָתָּ אֶת־עַרְבּוֹ וְהִבֵּאת אֶת־
 הַמִּנְרָה וְהַעֲלִיתָ אֶת־נִרְתָּיהָ :
 ה וְנִתְתָּה אֶת־מוֹבַח הַזֶּהֱבָה לְקַמֶּרֶת
 לְפָנֵי אֲרוֹן הָעֵדוּת וְשַׁמַּת אֶת־מִסְכַּד
 הַפֶּתַח לְמִשְׁכַּן : ו וְנִתְתָּה אֶת־
 מוֹבַח הָעֵלָה לְפָנֵי פֶתַח מִשְׁכַּן

א ומליד יי עם משה
 למימר : ב ביום ראשון הראשון
 לקדש את משכן המשכן
 ומנא : ג ותשוי תמן את
 ארון הסהודות וממל
 על ארון את פרוכתא :
 י ותעל את פתורא ותסדר
 את סדריה ותעל את
 מנרתא ותדלק את
 בוצינהא : ה ותמן את
 סדכתא דהתבא
 לקמורת פוסמא לקדם
 ארון הסהודות ותשוי
 את פרסא דתרעא
 למשכנא : ו ותמן את
 מדכתא דעלתא לקדם
 תרע משכנא משכן

תולדות אהרן

וסכת על הארץ . סוכה ו סוכה לו מנחה סכ :
 וסוכה את מנחה . זכמים ת :

רשי

במעשה ידכס (תהלים ז) ויהי כ טועס ה' אלינו
 עלינו וגו' והוא א' מ"א ב מומרים שכתלה למשה :
 (ג) וסכת על הארץ . לו הגנה שהי מחילה היתה : (ד)

שפתי חכמים
 להקינו : ב דק"ל מלי כככה כירך אותם ל"ס כככת ויהי טועס
 שהיא כככה שתיקן משה על השלמת בנין הבית וק"ל : ג (נח"י)
 (ג) וסכת על הארץ . לו הגנה שהי מחילה היתה : (ד) וערכת את ערבו . שתי מערכות של לחם הפנים :

ענין גמר מלאכת המשכן

והנראה כי יש דברים שזמון גורם למעשה שעשה . להשל כקיד
 הזמן שזמון כיומר גורם שלמים יקרו עולם כרחלם כככר .
 וכחורף שזמון קר כיומר גורם שיחמנו את התנור . ויש דברים
 שהמעשה מתכה על הזמן . להיינו אם כרופא טוב לחולה שזיכין
 לקומים על התורה

עשו אותו לעבודת השי"ת . כענין שכתוב ועדתם את ה'
 אליהם . וכתיב ולווחו תעבדו :
 (ג) ביום החודש הראשון בחדר חודש וגו' . היתה כיום
 נראה כמיומר . ה' לו למחז בתלם הראשון . ומהו כיום .

פירוש לתורת אלהים

(א) וידבר יי : (ב) ביום אין רעם מאג החודש הראשון פון
 רעם ערשמיין חורש רעם מיינמ מען ראש חודש
 גיכן באחד איין מאג אין חורש תקים זאלקמו אויף
 שמשעלין את המשכן רעם משכן אהל מועד : (ג) ושמת
 שם אונ רוא זאלקט דארטין אריין מאהן רעם
 ארון העדות וסכות על הארון את הפרוכת אונ רוא
 זאלקט ברעקין איבער רעם ארון רעם פרוכת :
 (ד) ותבאת אונ רוא זאלקט אריין ברענגען את השלחן
 רעם מיש וערכה אונ רוא זאלקט אן רעכמיין את ערבו
 זיין אן רעכמונג רוא זאלקט לייגין אויף רעם מיש
 רעם לקם הפנים ותבאת אונ רוא זאלקט אריין
 ברענגען את הסנדרה ריא מנורה ותעליה אונ רוא
 זאלקט אנצינדען אירע ערליה : (ה) ותת אונ רוא
 זאלקט עקבין רעם מוכח פון גאלד וקמרת צו
 קמורת לפני פאר רעם ארון ורעם אין אים ליגען ריא זאלקט מאהן את סכד רעם
 פיר האנג פון דער מיר צו רעם משכן : (ו) ותת אונ רוא זאלקט עקבין רעם מוכח העולה לפני פתח

געבראכט זיין די ביינע זאכין . מען זאל מאכין רעם משכן
 וויא גאט האט גיבאמיין . אונ מען זאל סראכמיין ריא
 סראכמונג וואס גאט האט גיבאמיין . דריבער זאגט דער
 פסוק משה האט גיזעהן די ארבעט פון משכן איין געמאכט
 גיווארדין וויא גאט האט גיבאמיין . אונ די ממשכות וואס
 מען האט געטראכט ווען מען האט געמאכט רעם גלשן
 איג ווען מען האט גיגעבן ריא גרבות צום משכן איז
 אויך גינוען וויא גאט האט גיבאמיין . דריבער האט משה
 גיגענטשט די יודין . זייער בארין זאל אייביג זיין געויליקים
 צו גאט . אונ די ויקאייט פון גאט זאל אייביג זיין אויף
 רעם משכן אונ אויף די יודין . אונ ווייז גאט האט גיוואנט
 געשען לי מקדש זשכמי בתוקם . ריא יודין זאלין סראכין
 אמקדש אונ איך וועל ריהען אין זיי . אין די יודין . דריבער
 האט משה גיגענטשט די יודין זיי זאלין ווערן זיין גאט
 זאל ריהען אין וויא אויף אייביג . אונ דער מקדש זאל גיין
 מקאהל גיט הרוב ווערין אונ ריא יודין זאלין אייביג זיין
 גיגענטשט פון גאט :
 קמורת לפני פאר רעם ארון ורעם אין אים ליגען ריא זאלקט מאהן את סכד רעם
 פיר האנג פון דער מיר צו רעם משכן : (ו) ותת אונ רוא זאלקט עקבין רעם מוכח העולה לפני פתח

אֱהִל־מוֹעֵד : וּנְתַתְּ אֶת־הַבִּיר
 בֵּין־אֱהֵל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנַתַּתְּ
 שֵׁם מַיִם : וְשַׁמֶּתְ אֶת־הַחֶצֶר
 סָבִיב וְנַתַּתְּ אֶת־מִסְךְ שַׁעַר הַחֶצֶר :
 וְלָקַחְתְּ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
 וּמִשַּׁחְתְּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־
 אֲשֶׁר־בּוֹ וּקְדַשְׁתְּ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־
 כֵּלָיו וְהָיָה קֹדֶשׁ : וּמִשַּׁחְתְּ אֶת־
 מִזְבַּח־הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וּקְדַשְׁתְּ
 אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ
 קְדָשִׁים : וּמִשַּׁחְתְּ אֶת־הַבִּיר וְאֶת־
 כַּנּוֹ וּקְדַשְׁתְּ אֹתוֹ : י וְהִקְרַבְתְּ אֶת־
 אֶהֱרֹן וְאֶת־בָּנָיו אֶל־פְּתַח אֱהֵל
 מוֹעֵד וּרְחַצְתָּ אֹתָם בַּמַּיִם :
 י וְהִלַּבַשְׁתָּ אֶת־אֶהֱרֹן אֶת־בְּגָדָיו

זְמָנָא : וּתְתַן ית פְּיֹדְא
 בֵּין מִשְׁכַּן זְמָנָא וּבֵין
 מִדְבַּחַת וְתַתְּ תַּמָּן מַיָּא :
 וְתַשִּׁי ית דְּרִמָּא סְחֹר
 סְחֹר וְתַתְּ ית פְּרָסָא
 דְּתַרְע דְּרִמָּא : וְתַסְב
 ית מִשְׁחָה דְּבִנְיָתָא
 וְתַרְבִּי ית מִשְׁכַּנָּא וְתַת
 כָּל די בִּיה וְתַקְדִּישׁ יְהִיָּה
 וְתַת כָּל מְנוּחֵי וְיְהִי
 קוֹדֶשׁא : וְתַרְבִּי ית
 מִדְבַּחַת בְּעֵלְתָא וְתַת כָּל
 מְנוּחֵי וְתַקְדִּישׁ ית מִדְבַּחַת
 וְיְהִי מִדְבַּחַת קֹדֶשׁ
 קוֹדֶשִׁין : וְתַרְבִּי ית
 פְּיֹדְא וְתַת בְּסִימָה
 וְתַקְדִּישׁ יְהִיָּה : י וְתַקְרַב
 ית אֶהֱרֹן וְתַת בְּנֵי
 דְּתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא וְתַסְתִּי
 יתְהוֹן בַּמַּיָּא : י וְתַלְבַּשׁ
 ית אֶהֱרֹן ית לְבוּשֵׁי
 קוֹדֶשׁא

תולדות אהרן

אם פקודי יום ו תורה : זמנים נג : זמנים נג : זמנים נג

ענין נטר מלאכת המשכן

על הזמן . ים יום כנסו שמימיו לסקתו המשכן . לא לסקתו
 ולא לאהרו . כשיבא אהרו יום או קיימו . ע"כ כתיב וביום
 החדש המשכן . ר"ל כשיבא יום הוא דהש חזק יום או הקיים
 אה המשכן . וכמו כן מלכו כתיבית החורב . כמו אהרן ע"ס
 יום כשמי אהרו החדש סקלים עם חמשה כמלכות אה יקבלו אה
 המורס כשמי כמיון . היה יום מיוחד חמשה ימי כמלכות שמתן
 בו החורב . כי המעשה היה מקום אל הזמן :

כמלכותו כמו הנסר . והזמן הוא בחורף . ולא יוכל לעשות
 בזאת . ע"כ כתיבית חמשה המעשה על הזמן . שנינו הקין וירחן
 כתיב כמו נסר ורפא לו . וכן היה כלן המשכן נגמר כתיב ענת
 ועמד שלשה ירחים כאלו של טעה חסורק כל דבר כשמי עמלו .
 והיו ישראל חמסין ארבע אל יום סקלים להשמירו כי היו
 מתחילים שמיטון כבוד ה' כיניסם . לזה אמר ה' למשה לא כמו
 טעה כמורים שכל יום מוקן לסקתו המשכן . רק המעשה מחכ

פירוש לתורת אלהים

פאר דער סיר פון דעם משכן אהל מועד :
 (א) ונתת אונ דו זאלקט געבין אה הפיו דעם האנט
 פאם צווישען דעם מזבח ונתת אונ דו זאלקט
 געבין דארטין טאקער : (ב) ושמת אונ דו זאלקט
 סאתן דעם הויף ארום ונתת אונ דו זאלקט געבין
 אה פסד דעם פיר האנט שער החצר פון דעם בויער
 פון דעם חצר : (ג) וקחת אונ דו זאלקט געקען
 את שכן המשחה דאם זאלב זאליל וישחת אונ דו
 זאלקט זאלבין את המשכן דעם משכן ואת כי אונ
 גלץ וטאם איז אין משכן וקדשת אונ זאלקט
 הייליגען אים ואת אונ אלע זיינע בלים ויהי קודש

פירוש לתורת אלהים
 וועט ער זיין הייליג : (א) וישחת אונ דו זאלקט
 זאלבין דעם מזבח העולה ואת כי גלי אונ אלע
 זיינע פלים וקדשת אונ דו זאלקט הייליגען דעם
 מזבח ויהי וועט זיין המזבח גאנץ הייליג :
 (א) וישחת אונ דו זאלקט זאלבין דעם האנט
 פאם ואת כי אונ זיין פוס וקדשת אהרו אונ זאלקט
 אים הייליגען : (ב) וקחת אונ דו זאלקט געקען
 אה אהרן ואת בני אהרן אונ זיינע זיין את פסה צו
 דר סיר פון אהרן מועד וקדשת אונ זאלקט טאשין
 קלוקר כובלן זיין אין טאקער : (ג) וקדשת אונ
 זאלקט אן קלירדין את אהרן גבד הפודש די הייליגע

הַקֹּדֶשׁ וּמִשְׁחַתְּ אֹתוֹ וְקִדְשָׁתָּ אֹתוֹ
 וְכָהֵן לִי : י וְאֶת־בְּנָיו תִּקְרִיב
 וְהִלַּבְשָׁתָּ אֹתָם כְּתֹנֶת : יא וּמִשְׁחַתְּ
 אֹתָם כַּאֲשֶׁר מִשְׁחַתְּ אֶת־אֲבֹתָם
 וְכָהֵנוּ לִי וְהָיְתָה לְהָיִיתָ לָהֶם
 מִשְׁחַתְּתָם לְכַהֲנֵת עוֹלָם לְדוֹרָתָם :
 יב וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אֹתוֹ בְּכָן עֲשֵׂה : יג שֵׁשׁ י וַיְהִי בַחֹדֶשׁ
 הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיית בְּאַחַד
 לַחֹדֶשׁ הוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן : יד וַיָּקָם
 מֹשֶׁה אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת־אֲדָנָיו
 וַיִּשֶׂם אֶת־קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת־בְּרִיחָיו
 וַיָּקָם אֶת־עַמּוּדָיו : יו וַיִּפְרֹשׂ אֶת־
 הָאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם אֶת־
 מַכְסֵּה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְּמַעְלָה

קודשא ותרגמי יתיה
 ותקדש יתיה וישמש
 בקדמי : י ונת בגדיו
 ויקרב ותקדש יתוון
 בתונון : יא ותרגמי יתוון
 נקמא די רביקמא ית
 אבוהון וישמשון קדמי
 ותחי קמחי קהון
 רבותהון לכהנות עלם
 לקדיהון : יב ועבד משה
 ככל די פקיד יתיה כן
 עבד : יג ונתה בירחא
 קדמאה בשמא הניתא
 בחד לירחא אתקם
 משכנא : יד ואקם משה
 ית משכנא ויהב ית
 סמכוהו ושני ית דפוהי
 ויהב ית עברוהי ואקם
 ית עמודוהי : יו ופרס
 ית פרסא עד משכנא
 ושוי ית חופאה דפרסא
 עלוהי מלעילא כמא די
 תולדות אהרן

ויש חמדה : שבת פ"ד ג' תענית כ"ט :
 ויקם פסח חמ משכן : מנחות ט"ז : יסרג
 ט"ז : שבת ק"ג כ"ב כ"ד כ"ה כ"ו כ"ז כ"ח כ"ט

בעל הטורים

כדכתיב ראה לא אכני יושב כניית ארום וכו' הוקם על . כני
 יהונדב בן רכב שהקימו דברי אביהם וכו' למש שאלמר לא יכרת
 איש ליונדב בן רכב עומד לפני כל הימים : (יח) ויקם משה את
 המשכן משכן לא אלמר שלא המשכן לרבות משכן של מעלה
 ושמי חכמים

(טו) משחחם . צ' דין וליקר כי משחחם כהם מוש כה פי' כומו
 שסם תמימים יחי' להם משחחם לכהנות מושם אלל כשסיים בה מוש
 לא לרלוני יסיו : (יז) הוקם . ג' . הוקם המשכן . הוקם על בני
 חוד . הוקם את דברי יהונדב בן רכב . כוכות שהקים דוד המקדש
 רש"י
 (יט) ויפרש את האהל . הן יריעות העוים :

פירוש לתורת אלהים

אין דעם ערשמיין חודש בשנה אין דעם אנקרעין
 ואקר פון דעם ארוים נאנג פון מצרים באחד חודש
 אין איין טאג אין חודש הוקם איז גינוארין אויף
 גישפעלט דאם כושפן : (יח) ויקם האם משה אויף
 גישפעלט דאם משכנא וימו אונ האם גינעבין ויגע
 שנועלדין וישם אונ האם גיטאהן ויגע ברעסקער
 וימו אונ האם גינעבין ויגע רינגען ויקם אונ האם
 אויף גישפעלט ויגע ויילין : (יט) ויפרש אונ ער
 האם פאר שפרייט את האהי דאם גינעלט דאם
 מיינט מען דיא יריעות פון האר פון ציגען וישם
 אונ ער האם גיטאהן את ספסא די דעק פון דעם
 גינעלט דאם מיינט מען די דעק פון די רויט

קליידער וישחף אונ זאלקט אים זאלקין וקדשה
 אונ זאלקט אים הייליגען וכהו יי אונ ער זאל
 בדינגען צו סיר : (יד) ותח בגיו אונ ניגע קינדער
 זאלקטו גינעגען והקדשה אונ זאלקט אן קליידין
 זיי כהנות העמקערד : (טו) וישחף אונ זאלקט ויזא
 זאלקין באשר אזוי וזיא רז האקט געזאלקט וייער
 פאקער אהרן זאל ויזא וי זאלין דיגען צו סיר
 והיתה אונ עם זאל ויין צו זיי משחחם וייער זאלקונג
 בקהונה צו פהנים אויף אייביג דרווחם אויף דור
 דרווח : (טז) ויעש האם משה גיטאהן ככל אזוי ווי
 גאם האם אים געשאפט כן עשה אזוי האם ער
 גיטאהן : (יז) ויהי אונ עם איז גינען בחודש הראשון

פקיד יי ית משה :
 כונסיב ויהב ית סהדותא
 בארונא ושוי ית אריסא
 על ארונא ויהב ית
 כפודתא על ארונא
 כמלעילא : כא ואעל ית
 ארונא למשכנא ושוי ית
 פרוכתא דפרסא ואסל
 על ארונא דסהדותא
 כמא די פקיד יי ית
 משה : כד ויהב ית פתורא
 במשכן זמנא על צדא
 דמשכנא צפונא ככרא
 פרוכתא : כג וסדר עלוהי
 סדר דלחם קדם יי כמא
 די פקיד יי ית משה :
 כד ושוי ית סגרתא
 במשכן זמנא לקבל
 פתורא על צדא דמשכנא
 דרומא : כה ואדלק
 בוצינא קדם יי כמא די
 פקיד יי ית משה : כו ושוי
 ית מדבחה ודחבא
 במשכן זמנא קדם

בעל המורים
 דליתא כמסיקתא טלוס הקדים למלאכים
 של מעלה לקיים מסכן למעלה :
 (כה) לין וליך ויסק מלוס
 כערו . ויסק כלמים . ויכתן ויסק
 ככי דול . כנסת ויסק כלמים סכל
 ומן ססיוס זכון לא כנסם למקדש עד
 שירמזן ויסק זכס לויסק על ארון ויסק
 מלוס כערו :

כאשר צוה יהוה את משה :
 כ ויקח ויתן את העדות אל הארון
 וישם את הכפים על הארון ויתן
 את הכפרת על הארון מלמעלה :
 כא ויבא את הארון אל המשכן
 וישם את פרכת המסך ויסק על
 ארון העדות כאשר צוה יהוה
 את משה : כב ויתן את השלחן
 באהל מועד על ירך המשכן
 צפנה מחוץ לפרכת : כג ויערך
 עליו ערך לחם לפני יהוה כאשר
 צוה יהוה את משה : כד וישם
 את המנחה באהל מועד נכה
 השלחן על ירך המשכן נגבת :
 כה ויעל הנרת לפני יהוה כאשר
 צוה יהוה את משה : כו וישם
 את מזבח הזהב באהל מועד

רש"י

(כ) את העדות . הלכות : (כב) על ירך המשכן צפונה . (כג) כחלי הלכותי של רוחב הכית : ירך . פירוש לתורת אלהים

ניבעבין את השלחן דעם מילש באוהל מועד אויף דער
 זייט פון דעם משכן אין צפון פלוסקר אין דער
 האקבער גרייט וואס צו צפון פרוץ אויסקין ווייניג
 פון דעם פרוכת : (כג) ויערך . אונ ער האט אויס
 גירעכט אויף אים ערך דעם ארעכטונג פון גרויס
 דעם לחם הפנים לפני יי פאר גאט כאשר צוה :
 (כד) וישם אונ ער האט גיטאהן דיא כנורה נכה
 אקענין מילש על ירך אויף דער זייט משכנא אין דרום
 זייט : (כה) ויעל הנרת דער ויסק משכנא אין דרום
 קנייטליך לפני יי פאר גאט כאשר צוה : (כו) וישם
 ער האט גיטאהן את מזבח הזהב דעם סוכס פון

עפארקטע פעל אונ די פעל פון דער סה' וואס
 זיא הייקט פסל כאשר צוה : (כ) ויקח אונ ער האט
 גענומען ויפו אונ האט גיבעבין דיא לחות אין
 ארון אריין וישם אונ האט גיטאהן דיא שטאנגען
 אויף דעם ארון בייא דער זייט ויפו אונ ער האט
 גיבעבין את הכפודת דיא דעק על הארון אויף דעם
 ארון פון אויבין : (כא) ויבא אונ ער האט געבראכט
 דעם ארון אין דעם משכן אריין וישם אונ ער האט
 גיטאהן את פרוכת דעם פרוכת וואס ער איז
 מצויישען שייך ויסק אונ ער האט גירעכט על ארון
 אויף דעם ארון כאשר צוה : (כג) ויעל הנרת דעם

לפני הפרכת : כו ויקמר עליו
 קמרת סמים כאשר צוה יהוה
 את משה : ס שביעי כח וישם את
 מסך הפתח למשכן : כט ואת
 מזבח העלה שם פתח משכן
 אהל מועד ויעל עליו את העלה
 ואת המנחה כאשר צוה יהוה
 את משה : ס ל וישם את הכיור
 בין אהל מועד ובין המזבח ויתן
 שמה מים לרחצה : לא ורחצו ממנו
 משה ואהרן ובניו את ידיהם
 ואת רגליהם : לב בבאם אל אהל
 מועד ובקרבתם אל המזבח ירחצו
 כאשר צוה יהוה את משה : ס

פרוכתא : כו ויקמר עליו
 עלוהי קמורת בוסמין
 כמא די פקיד ית
 משה : כח וישו ית פרסא
 דתרעא למשכנא : כט וית
 מדבחא בעלתא שו
 בתרע משכנא משכן
 זמנא ואסק עלוהי ית
 עלתא וית מנחתא כמא
 די פקיד ית משה :
 ל וישו ית כיורא בין
 משכן זמנא ובין מדבחא
 ויהב תמן מיא לקרוש :
 לא ונקדשו מניה משה
 ואהרן ובניהו ית ויהו
 וית רגליהו : לב במעלהו
 למשכן זמנא ובמקרבתו
 למדבחא מקדשו כמא
 די פקיד ית משה :
 ואקם

תולדות אהרן
 ורחצו ממנו זכמים יט כח : ובקרבתם
 חל : זכמים ככ :

רשבים

(כט) ויעל עליו . אהרן ובניו את העולה ואת המנחה כל הימים :

שפתי חכמים

רש"י

טעם וכו' וכ"ה כילקוט : ס ה' דמכיו כח ויקמר עליו קטורת
 קחי על משם שהקטיר בו ימי המלואים קודם שנמשח אהרן ואף
 כיום שמיני למלואים שהחיל אהרן להקטיר היום משם מקטיר
 חוץ מאותן שנשטו לאהרן לבו כיום ואהרן ובניו הקריבו קרבנות
 שנשטו לבו כיום : ע' להשקי פולח אהרן ושולח הסם שביום
 השמיני הקריב אהרן ולא נשם כמו שמתירש בפרשת שמיני :
 פ' אע"פ שהרבה מנחות הן מ"ח מדמכיו וחת המנחה סתמא

כתרגומו לאל כירך הוכ שהוא כלדו של אלס : (כו) ויקמר
 עליו קמרת . שהרית וערכיה כמו שנאמר (שמות ל)
 כבקר כבקר כהיטיבו את הכרות וגו' : (כט) ויעל
 עליו וגו' . אף כיום השמיני למלואים שהוא
 יום הקמת המשכן שמש משה ס והקריב קרבנות
 כבוד חוץ מאותן שנשטו אהרן בו כיום שנאמר (ויקרא
 ט) קרב אל המזבח וגו' : את העולה : ע' שולח
 שנאמר (שמות כט) ועשרן סלח כלול בשמן וגו' : (לא)
 למלואים הושו כלם לכהונה ותרנומו ויקדשו מניה בו כיום
 קדש משם עממה : (לב) ובקרבתם . כמו

פירוש לתורת אלהים

גאלר אין רעם אוהל מועד פאר רעם פרוכת :
 ונאם קען בדארף מקריבו זיין אלע טאג כאשר צוה
 יי וכו' : (ז) וישם את הכיור אונ ער האם גיטאהן רעם
 האנמ פאם צווישען דעם אוהל מועד אונ צווישען
 דעם מזבח ויחן שמה פים דקחצה אונ האמ גיגעבין
 דארטין ונאסער צו נושין זיה : (יא) ורחצו אונ
 וייה האבין זיה געוואשין משה אונ אהרן אונ
 וייגע קינרער אה יריהם וחת רגליהם וייערע הענט
 אונ וייערע פים : (יב) בבואם איינדר זיי זענען אריין
 געקומען אי צו אוהל מועד ובקרבתם אל המזבח אונ

(כו) ויקמר עליו אונ ער האמ אויף אים מקטיר
 גיטען קמורת : (כח) וישם אונ ער האם גיטאהן
 אה סוף השפת דעם פיר האנג פון דער מיר גישכן
 צום משכן : (כט) ואת מזבח העולה אונ רעם מזבח
 העולה שם האמ ער גיטאהן בייה רער מיר פון
 דעם משכן ויש עליו אונ האמ אויף אים אויף
 געבראכט ריה עולת המיר ונאם קען בדארף
 מקריבו זיין אלע טאג ואת המנחה אונ ריה מנחה

לג ויִקַּם אֶת־הַחֲצֹר סָבִיב לַמִּשְׁכָּן
 וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת־מִסְךְ שַׁעַר
 הַחֲצֹר וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת־הַמִּלְאָכָה :
 פ מִמַּטֵּי לֹד וַיִּכֶסּוּ הָעֵנָן אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד
 וַכְבוֹד יְהוָה מָלָא אֶת־הַמִּשְׁכָּן :
 לה וְלֹא־יִכָּל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל־אֹהֶל
 מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן וַכְבוֹד

לג ואקם ית דרתא סחור
 סחור למשכנא
 ולמזבחה ויתב ית
 פרסא דתורע דרתא
 ושיצי משה ית עבדי דתא :
 לה נחפא עננא ית משכן
 זמנא ויקרא דיי אתמלי
 ית משכנא : לה ולא יכיר
 משה למיער למשכן
 זמנא ארי שרא עלוהי
 עננא ויקרא דיי
 תרא ולה יתל . יתחל ד :

רשנים

(לה) ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד . בשעת הקמתו :
 כי שכן עליו הענן . מיד להראות חיבתו של הקב"ה על
 ישראל אח"כ היה מסתלק הענן מעל האהל ושכן על
 הארון ככתוב ונוערתו שמה ודברתי אתך מבין שני
 הכרוכים . ואז בא משה אל אהל מועד ככתוב ובבא
 משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול וגו'
 מבין שני הכרוכים ודבר אליו . וכן אהרן מוצא בבית
 עזריאלים ולא יוכלו הבהנים לעמוד לשרת מפני הענן כי
 מלא כבוד יי את בית יי . בשעת השלמת הבית היה
 הקב"ה מקרבו בענן ואח"כ היה מצמצם שכינתו
 על הארון בין הכרובים :

בעל הסודים

(ג) ולמזבח . כי כמסורה למשכן ולמזבח בין האולם
 ולמזבח רחוק למ"ד שבעל מזבח הנחשת היה סמוך כל למשה
 פי' למשכן ולמזבח ששניהם שורה על המזבח וכן כתיב בין
 האולם למזבח וגו' ויאלתר חוסי' ס' על עתך ששם היו שומרים
 ומתחללים : כאשר עו' ס' את משכב כתיב על כל דבר ודבר
 כנגד מה שאמר משה מחני נא הכרסם (לסודו) . וס' י"ח
 שפתיים כאשר עו' ס' את משכב וכלל אשר עו' ס' את משכב
 וכנגדו חקט י"ח נכרות ואלחד כאשר עו' ס' כי עשו זמקטו
 כנגדו נכרת המינים וס' ס' ק"ג חיות וכן כסופי
 הנכרות כנתו כנרן חס' ס' מנן אכרסם צדק חס' ס'
 חמסיס חמסיס ונסס ק"ג חיות וק"ג שפתיים לג כחוסת
 סלריכין מונת סלל :

שפתי חכמים

מדבר מנחה של תמיד שאל היה מנחה כפ"ס הי"ל להזכירה
 כפ"ס בין שמינה עמינה לטוס קרנן קרנן עיורי כמנחה חמדי
 שהיה נכלל שולת חמדי דכתיב את הכנסה האחד חמסס כנקר
 בנייהם כי שכן עליו הענן אחר מעתה כל זמן שהיה עליו הענן נכנס ומדבר

ובקרבים כשקרבנו : (לה) ולא יכול משה לבוא אל
 אהל מועד . (ת"כ פ' ויקרא) וכחוב ח' אומר (במדבר ז)
 וככל משכה אל האהל מועד כה הכתוב השלישי והכריש
 עליו הענן לא היה יכול לבוא נסתלק הענן נכנס ומדבר

(לד) ויכס הענן וגו' וכבוד ה' מלא וגו' . אחר כנס שאין
 מסרלת בענן מעכל למסל ליכנס וכדבר כדבר שאל' ובכא

משה האהלם ירד עמוד הענן ועמד פתח האהל וכדבר פס
 חסס . לזס אמר לין סכנין דומה כי לין סכרלת שפתיים ככל

לקוטים על התורה

(ויה) ולא יכול משה וגו' . דער כלי יקר שרייבם דער
 גבור פון גאס וגו' . וואס דאס איז די אקטת ליכטיג
 קייט , וואס אפילו מלאכים קענען גיט קענען אין די
 ליכטיגקייט פון גאס , דריבער מוז אייניג זיין דער גבור
 פון גאס מיט אויולאקן צו נאקען . דער וואלקן זאל
 פארשטעלען קען זאל גיט יעדן . די ליכטיגקייט פון גאס .
 און ווען דער משכן איז אויסגעשטעלט גינארן האבן
 זיך אפ געטיילט . דער גבור פון גאס איז אריין געקומען
 אין משכן . און דער וואלקן איז געפליען אויסווייניג .
 דריבער נאכט דער קטוק משה גיט געקענט אריין
 קומען אין אוהל מועד , ווייל דער וואלקן האט געריהט
 אויף דעם משכן . און דער גבור פון גאס האט פיהר
 געמאכט דעם משכן . איז דאך דער גבור פון גאס גיווען
 געוואנדער אן דעם וואלקן . דריבער האט משה גיט געקענט
 אריין זיין אין משכן דער ווהר זאגט דער וואלקן איז
 גיווען צו נאקען געמישט מיט דעם אויף פון דעם פיער
 וואס אברתם אייניג האט געמאכט אויף דעם גבור וואס
 סקריב זיין אויף דעם קטוק . און אויף דעם פיער איז
 גיווען דער וואלקן האבן זיך געוואנדערט , ווער גייט דאס אויף פון דער מדינה אזוי נוי אריין וואס איז גרייכערט
 גיווען דער וואלקן האבן זיך געקענט געמישט וואס הייסן מוז און גרייכערט :

ענין גמר מלאכת המשכן
 משה האהלם ירד עמוד הענן ועמד פתח האהל וכדבר פס
 חסס . לזס אמר לין סכנין דומה כי לין סכרלת שפתיים ככל
 פירוש לתורת אלהים
 אין זייער סאגה גיגעלעקען צום סוף : ויהי האבין
 זיי זיך גענוואשן באשר צוה יי וכי : (ג) ויגס את החצר
 און גר האט אויף גישטעלעם דעם הויף סביב
 למשכן ולמזבח ארום דעם משכן און דעם סוף
 ויהי את ספק שער החצר און גר האט גיגעלעק דעם
 פיר האגן פון דעם מויער פון דעם חצר ייבי משה
 את הפלמכה האמ משה שוין גיגערינט די מלאכה :
 (ד) ויכס הענן את אוהל מועד האמ דער ענן פדעקט
 דעם אוהל מועד ויבדו יי און דער גבור פון גאס
 מלא האט דער פילם את המשכן דעם משכן :
 (ה) ולא יכול משה לבוא און משה לבא און משה האט גיט געקאנט
 אריין קומען אין אוהל מועד זי שבו עלי ההגן

אתמלי ית משכנא : יהוה מלא את המשכן : לו ובהעלות
 לו ובאסתלקות עננא : הענן מעל המשכן יסעו בני ישראל
 מעזוי משכנא ונמליו בני : בכל מסעיהם : לו ואם לא יעלה
 ישראל בכל מסעיהם : לו ואם לא יעלה
 לו ואם לא יעלה : הענן ולא יסעו עד יום העלתו :
 דאסתלקותיה : לו ואם לא יעלה :
 עננא יקרא דיי על : לא כי ענן יהוה על המשכן יומם
 משכנא בימנא וחיוו : ואש תהיה לילה בו לעיני כל
 אשתא הוי בליקא ביה : בית ישראל בכל מסעיהם : חזק
 לעיני כל בית ישראל : חזק
 בכד מטלניהון : חזק

וחסרין ותשלם כל המלאכה במלכים א' סימן ז'

סבוב סמוקי דספר ואלה שמות אלף ומאתים ותשעה . ארץ סימן וחליו אלהים לא תקלל : ופרשתיו ו"א ואי זה בית אשר תבנו לי סימן . וסדריו כ"ט ולילה ללילה יחווה דעת סימן . ויסקיו מ' תורת אלהיו בלבו סימן : מנין הפתוחות תשע וששים והסתומות חמש ותשעים סך הכל מאה וששים וארבע פרשיות ישלם פורך מקודש ומליון יסעוך סימן :

שפתי חכמים

וגו' ופסוקים הולכים סוף למתה וגו' : צ דק"ל סא כשנסעו ישראל לא חנה הפען על המשכן אלא כשנתה הפען חנו עם בני ישראל וקראל שמעו ככל חכמיהם אף כשנסעו חנה פענ ומתוך מקום חזיתו וכו' והרי הוא כלול חמר ככל חכמיהם ואלה כחכמיהם חמש שאלו לא היה הפען על המשכן :

ח ס ל ת פ ר ש ת פ ק ו ר י

ענין גמר מלאכת המשכן

כאם השכינה נטמן בקביעות . פ"כ לא היה כבודו ית' כמלואו . אבל כשנמחר במזמן וכל השאר השכינה בקביעות פ"כ מלא כבוד ה' את המזבן כבוד ה' כא כמלואו פ"כ לא יכול משל לבא פניהם :

פמו : (לה) לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם . בכל מסע שהיו נוסעים היה הענן שוכן במקום אשר יחנו שם מקום חזיתו אף הוא צ קרוי מסע-וכן (בראשית יג) וילך למסעיו וכן (במדבר לג) חלה מסעו . לפי שמקום החנייה חזרו ונסעו לכך נקראו כולן מסעות :

ח ס ל ת פ ר ש ת פ ק ו ר י

ענין גמר מלאכת המשכן

תקום שיה כחנייה אחת כי עם כמדרכו של משה לא היה רק הערבה כלד מה דף פחה כבוד ה' היה מלא כמלואו הרואו לו בעלם וזו היה נורא מאל פ"כ ולא יכול משל לבא אל אהל מועד . עד שקראו הקב"ה . כי עם אל משה כללנו לא היחם

פירוש לתורת אלהים

נוארום דער ענן האט אויף דעם אוהל כווער געדוהקט ויבדד יי אונ דער קבור פון גאט בלא את המשכן האט דער פילט דעם משכן : (יח) ובהעלות אונ אז דער ענן פלעגט זיך אפ שאהן פון דעם משכן יסעו פלעגין די ישראל ציהען בלוקר זייא פלעגין גיין בכל פסעיהם אין אלע זייער ציהונג : (יח) ואם יא אונ אז דער ענן האט זיך גיט אפ גיטאהן זיא יסעו האבין זייא גיט געצויגין עד יום ביו דעם טאג וואס דער ענן האט זיך אפ גיטאהן :

נוארום דער ענן האט אויף דעם אוהל כווער געדוהקט ויבדד יי אונ דער קבור פון גאט בלא את המשכן האט דער פילט דעם משכן : (יח) ובהעלות אונ אז דער ענן פלעגט זיך אפ שאהן פון דעם משכן יסעו פלעגין די ישראל ציהען בלוקר זייא פלעגין גיין בכל פסעיהם אין אלע זייער ציהונג : (יח) ואם יא אונ אז דער ענן האט זיך גיט אפ גיטאהן זיא יסעו האבין זייא גיט געצויגין עד יום ביו דעם טאג וואס דער ענן האט זיך אפ גיטאהן :

ענין גמר בנין ביהמ"ק

הפמרת פקודי כמנהג האשכנזים במלכים א' סימן ז'

אז אפר שלמה ה' אפר לשבון גערקל וגו' . ונען שלמה המלך האט אויפגעבאקט דעם בית המקדש האט ער גיזאנט , גאט האט

פירוש ע"מ שלמה האט געמאכט בית יי אין בית המקדש ויבא האט שלמה געבראכט וואס איז געבליבען פון דעם וואס דוד האט מקדוש גיזען אונ מען

את הפסוק ואת החוב ואת הכלים נתן באצרות בית יהוה : ג אז יקהל שלמה את זקני ישראל ואת פלדראשי המפות נשיאי האבות לבני ישראל אל המלך שלמה ירושלם להעלות את ארון ברית יהוה מעיר דוד היא ציון : ג ויקהל אל המלך שלמה כל איש ישראל ביום האתנים בתג הוא החודש השביעי : ד ויבאו כל זקני ישראל וישאו הפהנים את הארון : ה ויעלו את ארון יהוה ואת אהל מועד ואת כל כלי הקדש אשר באהל ויעלו אתם הפהנים והלויים : ו והמלך שלמה וכל עדת ישראל הנועדים עליו אתו לפני הארון מופחים צאן ובקר אשר לא יספרו ולא ימנו מרב : ז ויביאו הפהנים את ארון ברית יהוה אל מקומו אל דביר הבית אל קדש הקדשים אל תחת כנפי הכרוכים : ח כי הכרוכים פרשים כנפים אל

גויאנאם ער ועם רהקען אין דעם פיקספערע וואלקין אויף דאס נע" ביהמ"ק אשכנז האס זאל זיין אונזערע פאר דיר אויף אייביג, צו פארשפרייט די תורה וראם שלמה האם גרעם פאר גאם, וועלן פיר ברענגען אמש"ל, אין אשכנז האם מען געדאנקט זעסען ארוב, נוייל דיא בעדקשען פון אשכנז זענען גינען גרויסע וואקסן סאקלעם און גבירים, האבן זייא געזעסן ארוב וואס זאל זיין אנרויסער זאן, און גרעם, זיי האבן מיט דער צייט געשטען אזוי ארוב, זיי האבן גינאלט ארוב זענען דעם רב אין אשכנז מיט גרויס כבוד, און די גבירים האבן זיך פארזאמלט צו האסיפה, צו זעסען זאל דער רב ארוב פארן באנד זי זיך זעסן קומען אין אשכנז, געדער גביר האם גינאלט האבן דעם כבוד דער רב זאל וואקען ביי אים אין זיין דרום, פון וועלן זי זאל זיין גביר ווערן צווישן די גבירים זענען דעם וואונגען פון רב, אין געברענגען זי זאל זיין גביר זעסן דעם רב צו זיך, גאר גיט זענען זעסען דרום דיא פון רב זענען זיך אשכנז, דער בעל הבית וואס ארוב זעסען דעם רב זיין אויף און ביי אים ועם ער וואקען, און נוייל די גבירים האבן זיך געזאכט צו וועסען דער רב ועם ארוב פארן, גריבער האם גיבער גביר ליינד געמאכט געקליבע שטובן און האם זיי ווערן שיינן געמאלט, און מען האם שיינן געקליבע דיא שטובן, אין גביר אויף נייטן אין די אשכנז האם ער האם געזאמלט גיט אנדערש גאר דער רב זאל ביי אים וואקען, ער האם אויף ליינד געמאכט געקליבע שטובן און האם זיי געלאזט פארלויט אזוי וויא ביי דיא גרעסע ישרים, מיט שיינע גלעסען אויף דיא וענעם, זי נאלד און וויא זילבער, און זיינע שטובן זענען

פירוש ע"מ

האם שוין דאס גיט בעדארקט צו דער מלאכה פון דעם בית המקדש את הכסף דאס זילבער און דאס נאלד און די פלים וואס איז געברענגען פון דער מלאכה נמו האם ער גינעבין אין די אוצרות פון דעם היזן פון גאם : (ב) אז גיט דענסטמאקל האם שלמה איין געזאמלט את זקני דיא געזעסען פון די ישראל ואת כל און אלע געזעסען פון דיא שבתים נשיאי די האררין פון די קנעדר ישראל אז צו דעם מלך שלמה אין ירושלם העלות צו אויף ברענגען אין בית המקדש ארוב דעם ארון וואס עס ליגט רונען גיית דאס ויבערהיים זי פון גאם, דאס מיינט מען די דוחות פער פון דער אשכנז וואס דוד האם דארטין גריבער דעם ארון גישעקעט האם ציון די אשכנז היינט ציון : (ג) ויבאו און וויא האבן זיך איין געזאמלט אלע ישראל צום מלך שלמה גיית אין דעם חודש האתנים וואס די אשכנז אבות זענען אין דעם חודש גיבארן גינארטן דאס איז דער חודש השני בתג אין יום טוב הוא החודש השני דאס איז דער ויבערער חודש פון ראש חודש ניסן וואס ער הייסט דער ערשטער פון דיא חדשים : (ד) ויבאו און זענען

געקומען אלע געזעסען פון די ישראל וישאו און דיא פהנים האבן גיבארטן דעם ארון : (ה) ויבאו און זיי האבן אויף געבראכט דעם ארון פון גאם ואת אהל מועד און דעם אהל מועד וואס משה האם געמאכט ואת כל און אלע הייליגע פהנים אשר וואס איז גינען אין אוהל וואס דוד האם אן געברייט צום ארון האבן דאס אלץ די פהנים מיט די לויים אויף געבראכט : י"ח והפך און דער מלך שלמה וכל עדת און גאר דיא עדה פון דיא ישראל העתידים וואס זייא האבן זיך אן געברייט און איין געזאמלט גיין ביי אים זענען געקומען און מיט אים זענען פאר דעם ארון פהנים זייא האבן געשאכטין שאף און רינדער אשר וואס מען האם גיט גיקאנט ציילן מרוב סמכת וואס עס איז גינען וייער פיל : (ו) ויבאו און די פהנים האבן געבראכט דעם ארון אזי מקומו צו זיין ארם אז דביר צום גביר פון דעם בית המקדש צום קדשי קדשים אז צו סבת אונזער פהנים די פליגעל הכרוכים פון דיא כרוכים וואס שלמה האם געמאכט : (ח) כי הכרוכים נוארם די כרוכים פירוש זייא האבן פארשפרייט וייערע פליגעל אזי מקומו

מקים הארון ויסכו הכרבים על-הארון ועל-בדיו
 מלמעלה: **ט** ויארכו הפדים ויראו ראשי הפדים
 מן-הקדש על-פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו
 שם עד היום הזה: **י** אין בארון רק שני לחות
 האבנים אשר הנה שם משה כחוב אשר פרת
 יהוה עם-בני ישראל בצאתם מארץ מצרים:
 יא ויהי בצאת הפהנים מן-הקדש והענו מלא
 את-בית יהוה: **יב** ולא יכלו הפהנים לעמוד
 לשרת מפני הענו פי-מלא כבוד-יהוה את-בית
 יהוה: **יג** אז אמר שלמה יהוה אמר לשכן בערפל:
 יד בנה בניתי בית זבל לך מכון לשבתך עולמים:
 טו ויסב המלך את-פניו ויברך את כל-קהל
 ישראל וכל-קהל ישראל עמד: **טז** ויאמר ברוך
 יהוה אלהי ישראל אשר דבר בפיו את דוד אבי

גימטן שענין פון אקע לשטובין וואס
 דיא גבירים וואקען. אונ תיא קען
 האם גערטס דער רב איז שוין גאנג
 פון שטאם. האם ער געזאגט צו זיין
 קשרת ער זאל אין דערשטיג ארויס
 גיין פון שטאם אפאר בייל, אז ער
 וועט קרענן דער רב פארט, זאל ער
 געבן דעם פורמאן אפאר רובל, דער
 סוראטן זאל זיך לשעלען מיט דעם רב
 געבן דעם הויף וואס דער קשרת
 האם אים געזאגט, אונ בעצייכונג
 דעם ארם, דער פורמאן האם אויך
 גיפארקן אונ אז צו געפארן מיט דעם
 רב געבן דעם גביר אונ קיינער האם
 גיט געוועסן פון דעם שווינדל, ווי
 דער רב איז אריין געקומען אין דיא
 שטובין פון באלד געקומען אלע
 גבירים פון שטאם צום רב אונ האבן
 אים גינעבן שלום, אונ אלע זענען
 באלד אונטע געגאנגען קען זאל לאזן
 דעם רב אפריהען פון וועג, אויף
 סארגען פריה האם דער בעל הבית
 מיט געקומען זיין קינר אונ איז
 אים אריין געגאנגען צום רב, וויא

דער בעל הבית האם געפירט די סיר
 גיטארין פון שרעק, גאר באלד האם ער
 זיך געשטארקט, אונ זיין פנים איז
 צוריק פרייליך גיטארין, אונ האם
 געשטונקען אפטרול מיט דעם רב אונ איז
 ארויס געגאנגען פון שטוב, וויא ער
 איז ארויס געגאנגען פון שטוב האם
 דאס קינד גיזאגט צום פאטער זאג מיר
 וואס איז דא גיטען מיט דיר, ווען מיר
 זענען אריין געקומען צום רב אין
 שטוב וויא דאס האס רב אפריהען פון
 וועג, אונ פארקען פון וועג, אונ
 פרייליך גיטארין, האם דער פאטער
 גיזאגט צום ווען, אונ דאס האס ריך
 גאר ניט געוואנדערט ווען דו
 גיזאגט אריין געקומען צום רב אין
 שטוב, האם דער ווען געפערט איה
 האב מיר געוואנדערט אונ וואנדער
 מיר ארעם אויף, אונו פיל סאסטיו

פירוש ע"ט

פאר גאט מחמת דעם ענן כי נוארום דער כבוד
 פון גאט האט דער פילט דעם בית המקדש:
 (יג) אז אמר שלמה דענקסטמארה האם
 שלמה גיזאגט וויא אמר גאט האם אזוי
 גיזאגט זשבו צו רהען אין בית המקדש
 גערט אין דעם געפיל אין וואלקין, אזוי
 וויא אין פסוק שמיט כי געגן ארצה על
 הכפורת, איז מיינט מיט דעם וואלקין
 וועל איה גינען ווערן אויף דעם כפורת:
 (יד) בנה פאהען בניתי איה האב געפאהעט
 בית אהויו ובי אהארבערונג דער דיר.
 סבו איין אן פריימאנג זשבה צו
 דיין ויצונג עולם אויף אייביג: (טז) ויסב
 אונ ער האם ארום גערינגילט דער
 סגה זיין פנים אונ האם זיך אום
 גינען צו דיא ישראל ויברך אונ ער
 האם גינען געבנטשט גאר דאס איין
 וואקלונג פון ישראל אונ דאס איין
 וואקלונג פון די ישראל איז געשטאנען:
 (טז) ויאמר אונ דער סגה האם גיזאגט
 זיך: ווי געלויבט איז גאט דער גאט
 פון ישראל אשר ער האם גינעט מיט
 זיין מויל מיט מיין פאטער דוד אז ער
 וועט אים געבן אזוהן וואס ער
 וועט פאהען דעם בית המקדש ויברך
 אונ מיט זיין גוטע האנט האם ער דער
 פילט דאס הייסט מקיים גינען ווינען
 רייר זאמר

אויף דעם ארם ווי דער ארון איז געשטאנען
 פון איין וואנט צו דער אנדערער ויסבו
 אונ דיא כרובים האבן פדעקט אויף דעם
 ארון וועל ברוי אונ אויף ווינען
 שטאנען סגה פון הויבין: (טז) ויארכו
 אונ זיי ווענען גינען גיטארין די עקין
 פון די שטאנען פון דעם קדשי קדשים
 על פני הדביר איבער דעם ווענען זיי
 גינען גיטארין ארויס פון דעם פרוכת גאר
 זיי האבן זיך אן געשפארט אין דעם
 פרוכת פון אינווייניג ויהי אונ
 זענען דארטין גינען אויף דעם ארם
 ביז דעם ועלביגען מאג: (יז) איז בארן
 עם איז אין ארון מיין גיט גינען
 רב גאר די צוויי שטיינערע
 סאגלען אשר וואס משה האם דארטין
 געלייגט בחיב אין דער שטאם
 חובב אשר וואס גאט האם
 פוהת ברית גינען מיט דיא קיינער
 ישראל אז זיי ווענען ארויס
 געגאנגען פון מצרים: (יח) ויהי
 בצאת אונ עם איז גינען אז די
 פהנים זענען ארויס געגאנגען
 פון דעם קדשי קדשים זענען אונ
 דער ענן האם דער פילט דעם בית
 המקדש: (יח) ויא אונ די פהנים
 האבן גיט געקאנט שטיין אונ
 באדינען מקריב זיין קרבנות

ובניו מֵאָה לְאָמֹר : י מן הַיּוֹם אֲשֶׁר הוּצֵאתִי
 אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לֹא־בַחֲרָתִי בְעִיר
 מִכָּל שְׂבָמֵי יִשְׂרָאֵל לִבְנוֹת בַּיִת לַיהוָה שְׁמִי שָׁם
 וּבַחֲתֹר בְּדוֹד לַיהוָה עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל : ה וַיְהִי
 עַם־לֵבָב הָיָה אֲבִי לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל : י וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־דָּוִד אֲבִי יִצְחָק
 הָיָה עַם־לֵבָבָה לִבְנוֹת בַּיִת לְשְׁמִי הַמִּיבֵּת בֵּי
 הַיָּם עַם־לֵבָבָה : כ וְכָן אֵתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת
 בֵּי אִם־בְּנֵה הַיָּצֵא מִחֲלָצִידָה הַיְאִי־יִבְנֶה הַבַּיִת
 לְשְׁמִי : נא וַיִּקַּם יְהוָה אֶת־דָּוִד אֲשֶׁר דִּבֶּר
 וַאֲקָם תַּתָּה דָּוִד אֲבִי וְאֲשַׁב אֶל־כַּפֵּא יִשְׂרָאֵל
 כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וַאֲנִי הַבַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל : כג וַאֲשֶׁם שֵׁם מְקוֹם לְאֲרֹן אֲשֶׁר־שָׁם

ווי פיל ד'ך האם געקאמט צו סאמל'ן
 די שפונד, און אזוי ווארדערליך שיינ
 וויא די שפונד איז געקאמל'ט, וויא
 ביי דעם געקאמל'ט, מיט שיינע
 רוזין און שיינע גלוקסן, וואס קט
 ציהט צו ד'ך די אויגן צום זעהן.
 וועגס האט דער רב גערעכט אלע
 וועגס מיט לייגענע לייב'כער, וועגס
 קען אז דעם רב גיפעלט דאס גאר
 גיס אדער ער וויל דאס גאר גיס,
 איז דאך אלע רוצאות גינען אויפ'
 ויקס, האט דער פאטער געזאגט צום
 קינד, איך האב איר איר איר איר
 געהאט צער פון דעם, גאר איצט
 האבט איר מיר געברענגט אז עס איז
 געסטר אוי, ווען דער רב וואלט
 פאך לויב געהאט אזוי אוארהונג
 וואס די וועגס זענען שיינ געקאמל'ט.
 וואס איר גיס וויכער גינען אז דער
 רב וואלט ביי מיר גלייבן וואהרען,
 פאטער וועט קיפן איר אנדער גינד
 און וועט מאכ'ן פאר אים אשענערע
 וואהרונג וועט ער גיין אז אים

וואהרען, אבער אז איר זעה אירם דער רב האט שיינע די אויבעקאמלע וועגס, וועט ער דאך גיס ביי ווען אשענערע
 וואהרונג, אז ער וועט גאר גיין צו פרייען מיט מיר אלעין וועט ער אייביג ביי מיר וואהרען, דאס זעלביגע איז גינען
 ביא דעם בית המקדש וואס שלמה האט געבאט, ער האט אויפגעזען ווייזער פיר זעלבס און גאר צו מאכ'ן
 שיינעם בית המקדש, און דאס וועטס אינווייניג זענען גינען געקעט מיט נאך, און מיט גלוקסן און שייניג און
 שייקען, אלץ פון גאר, עס איז נאך דאס און אפאלאן גיס גינען ביי מלכים, האט שלמה געמינט גאט וועט מיר
 פון דא שיינעם פון בית המקדש, נאכדעם האט שלמה גינען וויא דער גבול פון גאט איז געקומען אין בית המקדש איז
 גינען געקומען אינווייניג עפל, און וויסענער וואלקן און אינווייניג און גינען פירקער, איז שלמה דערמאן גינען
 און האט געהאט גרויס צער, און האט גינען איר האב געווען אזוי שפארק צו געשיינען דעם פארש, און גאט
 האט דעם מקדש אינווייניג געבאט, איז דאך מין ארבעט גינען גאר אויסקום, נאכדעם האט שלמה געזאגט
 פארקעט איצט איז נאך געקער, אז הקב"ה וואלט ליב געהאט דיא שיינעם פון בית המקדש, וואלט געקענט וויין די
 פקלער וואלטן געמאכט אשענערען בית המקדש, וואלט הקב"ה פארלאזט מין בית המקדש און וואלט געזאגט וואהרען
 אין ווייזער בית המקדש, אבער איצט אז גאט קעגן גיס אויף שיינעם, וועט גאט גיס פארלאזן מין מקדש, גאר גולה בית
 דאס וועט גיין, דעם מקדש וואס איר האב געבאט פו וואהרונג צו זיין, מירן לטובת וועגס, דאס איז און געברייטונג
 בית אבלי גיין, וועט מקדש וואהרען איצט, און דער וועטס פון דעם בית המקדש, וויא מאל וואלט גיין, וואהרען גיס אין דעם
 שיינעם מקדש וויילסן וואהרען גאר מיט אונג יודין וויילסן וואהרען, וויא גאט האט געזאגט צו שלמה, דיא שפונד וואס
 דוא האטס געבאט וועט שפייט אזוי זאגט וויא דיא (און דיא יודין) וועלן וויסען צו לערנען תורה און צו פארן סגולת און

פירוש עים

וואס ער האט געזאגט צו מין פאטער דוד :
 (י) מן היום פון דעם פאן אן וואס איר האב ארויס
 געזענען מין פאלק ישראל פון מצרים יא בחתי
 האב איר גיס אויס־דע־וויילט אין איין שטאט
 פון אלע שטטים פון דיא ישראל גזות מען זאל
 זיין דער שטאט באהען אהויז מין נאמען זאל
 און דארטין, פלומר מין שכניה זאל דארטין
 רהען וואהרען האב איר אויס־דע־וויילט אין מין
 קענעם דוד יהיה ער זאל זיין אקלה איבער מין
 פאלק ישראל : (יח) ויהי און עס איז גינען מיט
 דעם הארץ פון מין פאטער דוד גזות צו באהען
 איין בית המקדש לשם יי פון נאמס וועגין אייז
 ישרא וואס ער איז דער גאט פון ישראל :
 (יט) ויאמר יי האט גאט געזאגט צו מין פאטער
 דוד מן דרום אשר טייל עס איז גינען מיט דיין

הארצין צו באהען אהויז לשמי פון מייגעטונענין
 המיבית דו האמט באגומינט כי יהיה וואס איז גינען
 מיט דיין הארצין : (כ) וכן גאר דו זאלקס גיס
 באהען דאס הויז כי אם בנה נייערש דיין וזהו
 הויצא וואס וועט ארויס קומען פון דיר הוא
 ער וועט באהען דאס הויז פון מייגעטונענין :
 (כא) גאט און גאט האט קמנים גינען ווינע
 רייד וואס און איר בין אויף געשטאנען אויף
 דעם ארס פון מין פאטער דוד וישב און איר
 בין גינעסין אויף דער שפיר צו זיין אקלה
 איבער די ישראל אזוי וויא גאט האט גירעט
 וואנה און איר האב געבאטעט דאס הויז לשם יי
 פון וועגין דעם גאט וואס ער איז דער גאט פון
 ישראל : (כב) ויאשים און איר האב דארטין אין דעם
 הויז געמאכט איין ארס צום ארון אשר וואס אין

בשמים טובים . העקש ויין אפ"ק
אויף די יידן . און ריא יידן ועליו
זין מין סאקא און דער בית הקבר
העם שפיין צו זיינד קבוד און
שיינקיים :

**בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר פָּרַת עִם־אֲבֹתֵינוּ בְּהוֹצִיאֹ
אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם :**

(וכפי מנהג הספרדים ספטיורין ויעש חירם הנמצא בהפמרת ויקהל) .

פירוש ע"מ

רעם ארון ליקם ביה ויקערהיים ; פון נאם אשר
פאך מצרים פון רעם לאקר מצרים :

אחר קריאת פרשת השבוע שנים במקרא ואחד תרגום והפמרת וזמורד ה' מלך גאות לבש או זמורד שיר
ליום השבת וה' מלך יל"ם דברו משנה והלכה מסדר מהרות שהא נגד היסוד כמינת היום :

ברמנורא

משנה ידים פרק א

עיקר תוי"ט

פרק א א' מי רביעית . מים שיש בהן שיעור רביעי
הלוג שהוא כ"ה ומחלה : נותנין לידים
לא' אף לב' . לאחד בעיני מתחלה רביעית אף לשנים
אם היו בו מתחלה רביעית ועל הראשון והא"כ הכ' אף
ע"ג דלא היו רביעית גבי
שני שפיר דמי האילן ומשירי
טברה אתו ומכ"ס סי'
דקוקא מים שניים הוא דלא
בעי' רביעית לכל חד וחד
האילן וככר נטעור ודיו
בשפיסה ראשונה אבל במים
ראשונים אין פחות מרביעית לכל א' ורבותי לא פשוך כן :

[א] מ' . לא מרביעית כלי המחויק רביעית רש"י : [ב] לידים .
תתן (פ"כ דהניגס מ"ה) וטולין לידים לחולין ולמטער
ולתרום וסחם ידים אינן אלא שני' וטולין תרומה ולא חולין
אלל משום סדך תרומה חקט אף לחולין כדי שיהא רגיל כנט'
ויעלן לתרומה . גמ' : (א) וכן הא דקאמר ל' דמשמע ולא לה'
ספרי לא נתנו חמשים שיעור רק
למים שכליו וכי איכא שיעור
לא חש כמה ויעל ללא רק
שיגיש עד הפרק . ס"כ"ס :
[ג] נטעור . נוחת טיה כלומר
כ"י מוספין לטפוך כ"א ג"ס .
טור : [ד] ד"י ב' . טול אף
כרישא לנשים הכי מוכח כגמ' :
(ג) וכשנתן כפחות מרביעית
דלתו משירי ופרש דלנו נתלן מרביעית . המים עממן טהורים
בתי"ק דר"פ כריב"ב : (ג) דיוין שלא טהרו את הידים

היה די רביעית ומחלה לג' אלא כיון דנפישו גברא חיישין שמא לא ידקדקו יפה ליטול עד הפרק ש"ל חמשים
במים מפני חבירו ומיהו אי איכא רביעית ומח' ועל הראשון מהם חזי רביעית הא ודאי דיוטיל רביעית הנשאר
לכ' האחרונים דאפי' כחמלה טני לג' רביעית כ"ש השהא דלתי משירי טברה וכי לא מהני הכא ה"מ היכא דלא
נשאר לכ' האחרונים רביעית (א) : ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהן מרביעית . מיהיה ככלי כשהא
שהאחרון נוטל את ידיו רביעית חזי ה"ל כר"י : מוספין על השניים ואין מוספין על הראשונים . דין
כ"י שרדך ליטול ידיו עד הפרק ולאחר שנטל ידיו בשפיסה א' אט"ג דידיו טהור' אם קח אותם במסה מכל
מקום אם חזר ונגע במים שעל המפה ידיו טמאות (ג) ואם נגע בהן ככר של תרומה טמאל ולכך אורחיה לעבד
שעטם את תרומה במים שנים לטהר המים הראשונים שע"ג ידיו והטהר קמח' דאם נתן המים שנים ולא הגיש לפרק
יכול להוסיף עליהם ולשפוך מים במקום שלא שפך שם תחלה ויטבר המים הראשונים שע"ג ידיו אבל על הראשונים
אם לא הגיש לפרק אינו יכול להוסיף (ג) אלא לרדך לנגב ידיו ולחזור ולשפוך בבת א' מים שיגישו לפרק :

היה די רביעית ומחלה לג' אלא כיון דנפישו גברא חיישין שמא לא ידקדקו יפה ליטול עד הפרק ש"ל חמשים
במים מפני חבירו ומיהו אי איכא רביעית ומח' ועל הראשון מהם חזי רביעית הא ודאי דיוטיל רביעית הנשאר
לכ' האחרונים דאפי' כחמלה טני לג' רביעית כ"ש השהא דלתי משירי טברה וכי לא מהני הכא ה"מ היכא דלא
נשאר לכ' האחרונים רביעית (א) : ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהן מרביעית . מיהיה ככלי כשהא
שהאחרון נוטל את ידיו רביעית חזי ה"ל כר"י : מוספין על השניים ואין מוספין על הראשונים . דין
כ"י שרדך ליטול ידיו עד הפרק ולאחר שנטל ידיו בשפיסה א' אט"ג דידיו טהור' אם קח אותם במסה מכל
מקום אם חזר ונגע במים שעל המפה ידיו טמאות (ג) ואם נגע בהן ככר של תרומה טמאל ולכך אורחיה לעבד
שעטם את תרומה במים שנים לטהר המים הראשונים שע"ג ידיו והטהר קמח' דאם נתן המים שנים ולא הגיש לפרק
יכול להוסיף עליהם ולשפוך מים במקום שלא שפך שם תחלה ויטבר המים הראשונים שע"ג ידיו אבל על הראשונים
אם לא הגיש לפרק אינו יכול להוסיף (ג) אלא לרדך לנגב ידיו ולחזור ולשפוך בבת א' מים שיגישו לפרק :

פרק א' מי רביעית או עם איז דא אין אבלי
אפקרמיל לוג וואקער . דאם איז
אזאי און אהאלבע איי וקען נעמט אבלי פול
מיט וואקער גלייך מיט רעם ברענע פלי . און
קען זייניגט אריין אין דיא וואקער אזאי מיט
אהאלבע איי . די וואקער וואס גייט ארויס פון
די פלי דורך דיא איי מיט אהאלבע . דאם איז
אפקרמיל לוג נותנים ידיו לאחד אף לשנים מיט די
וואקער קעג זיה וואשין איין קענקשין . און אויב
עם בלייקט נאה אביסל וואקער אין די פלי .
קעג זיה וואשין נאה אקענקש מיט דיא ביסול
וואקער מחצית לוג או עם איז דא אין דיא פלי
וואקער אהאלבער לוג וואס איז דרייא איינער
וואקער' ששישה או ארבעה קעגין זיה וואשין מיט
די וואקער דריי קענקשין אדער פיר קענקשין
איינער נאה רעם אנדערין מיג אויב עם איז דא

ב בבלי גללים. כלים עשין מנללי הבקר דלח השיבי כלים לענין טומא': ולא בדפנות הכלים ולא בשולי המחץ. מטוס לשכרי כלים נטו: ולא במגופת החבית. ללא להסתמם בחוכה עבילה אלא כסוי להבית: בהפניו. שלא ימלא הפניו מים ויטמון ע"י הכרו: שאין במלאים. מלוי מים חיים לקדש כהן מי חסאת על אפר פרה דכלי זענין דכתיב מים חיים אל כלי: ואין מקדשין. נתינת האפר על גבי המים: ואין מוין

כל מה שטמון עליהם פ"ס מוסף עומה: פ"ס: (ה) הרי"כ מוסף זה ח"פ"ס ט"ל טעם כן וגם כ"כ ליתים. ע"מ דכ"ט

ב בכל הכלים נותנין לידים. אפי' בכלי גללים בכלי אבנים. בכלי אדמה. אין נותנין לידים. לא בדפנות הכלים. ולא בשולי המחץ ולא במגופת החבית. ולא יהן לחבירו בחפניו מפני שאין ממלאין. ואין מקדשין. ואין מוין מי חסאת. ואין נותנים לידים אלא בכלי פתיל אלא כלים. שאין מצויין סיד כלי חרש אלא כלים:

טעובל האזוב בכלי כלי לכות: צמיד פתיל. שכרי כלי חרס שקיקסן למד פתיל ומונחין בזהל המה חין מלינין על מה שכתוב: שאין מצילין. כמו חין מלינין ודומתו נס"ק דכ"ה שאפר כירה ונוכ הוא ופרשו

בנמרה ה"ק ואפר כירה מוכן הוא: מיד כ"ח. אם נפל שרן בחול כ"ח נטמא כל מה שכלאירו חוץ מכלים ואלס (ד) חלון מעמחין מאור כ"ח דכתיב כל אשר כתיבו יטמאו מכל החולץ אשר ימלא חולציו ומקוים מעמחין מאור כל חרס ואין חרס וכלי ויטמאין מלוי כל חרס ואס שכרי כלי חרס וסכר כחומר חין השכרים

ארויף גיסען וואקער אויף יעדער האנט איין קאהל ביו צום פֿרק. דאס הייבט ביו צו דעם ארט ווא די ברייט פון די האנט ענדיגט זיך און די האנט הייבט זיך און ווי אשפעקלי. דער נאך אז דער אנדערער וואשט זיך מיט די נעגליבענע וואקער. סו ער ארויף גיסען אויף יעדער האנט צוויי קאהל ביו צום פֿרק. און אויב ער האט דאס ערשטע קאהל גיט גענאסן מיט איין קאהל ביו צום פֿרק. נאר אביסל ווייניגער טאר ער גיט דער גיסען נאך אקאהל דאס איבעריגע שטיקאל האנט ביו צום פֿרק. דאס הייבט. אין מוסיקין על הראשונים קען טאר גיט צו גיסען וואקער צום ערשטן קאהל וואס ער האט ארויף גענאסן אויף די הענט נאר ער סו אפ טריקענען וואפנויטען דיא האנט און נאך אקאהל ארויף גיסען וואקער אויף די נעגליבענע האנט. און מיט איין קאהל זאל די וואקער גיין ביו צום פֿרק. און ווייל די וואקער איז שוין איצט ווייניגער ווי אפעקטייל לוג דארף ער נאך אקאהל ארויף גיסען וואקער אויף די הענט ביו צום פֿרק. און אויב ווען ער האט גענאסן די אנדערע וואקער איז גיט גענאנגען מיט איין קאהל ביו צום פֿרק קען ער דער גיסען אויף די שטיקאל האנט נאך אביסל וואקער ביו צום פֿרק. דאס הייבט מוסיקים ער השנים קען מען קערין וואקער צו דעם אנדערן קאהל ארויף גיסען אויף דיא הענט. דעם הרעב ותרומ: ב גג כלים טהנין גדיים מיט אלע ערליי פלים מען מען וואשין די הענט צום עסין אפי' גג כלים אפילו מיט פלים וואס זענען געמאכט פון דיא מיסט פון בהמות גג כלים מיט שטיינערנע פלים גג כלים אקאה מיט ערדנע פלים וואס זענען גיט געמריקונג גינארין אין ארויבן אין יתנו גדים קען טאר גיט וואשין דיא הענט יא דפנות חלים גיט מיט דיא וואנט פון אפלי אויב אפלי איז צו פראבין גינארין טאר קען גיט וואשין די הענט מיט אשטיק פון

זה מכלים: (ה) לקדם וההפרס שכן ל"י וכן טבילה ל"י הוא כמי' שמונין והיו שיבטלו מכלי כזה כוחו חבל שמונין כמקוה לא ושינוי מלאה פוסל ובענין רביעית ל"ה וט"י פסול כשמונין ולכרז מ"ם. ר"מ. והר"א ס"ל דשמונין כמקוה נמי כשרין ל"י כיון דכשרין לבעלי קריין: [ה] פסולין. תוי"ט דקידוש ידיו מן הפירות דלכתיב פתח מיט ימורה. כ"י: (ו) דל"ק קסת דכתיב ולמור שרה כהן פתח כ"י וחתם אהרן ומתתה וכו' כ"י ומתתה ל' דשרה דל"ק תשטע

מזלין על האוכלין שנחמין: ג שנפסלו משתיית בהמה. כגון מחמת כרחוק אבל כנפסלו מחמת עיט אפי' כקרקע פסולים: בכ"ל פסולים. ללא תקן רבנן עננה אלא נרחויין לשתיית כהמה: ב בקרקע כשרים. להעביל הידים

(ה) דלא חזקה נכחו וכל גופו טובל בהן ידיו לא כ"ש: קוברום. גומ"א בעל"י: וקנקנתום. ודרבנא"י ומזהיר כתיב וזכית: ע"טה בהן מלאכה או ששרה בהן פתו פסולים. מאס דכתיב ונכתבו מתור' מיס: אפילו נהכוין לשרות כזה. כתיבה. וכו' אפילו

ג המים שנפסלו משתיית הבהמה בכלים פסולים ובקרקעות כשרים. נפל לתוכן דיו קובום. וקנקנתים. ונשתנו מראיהו [ה] פסולין. עשה בהן מלאכה או ששרה בהן פתו פסולין. שמעון התימני אומר אפילו נהכוין לשרות כזה. ונפל לשני כשרים: ד המריח בהם את הכלים או שמיחה בהם את המדות פסולים. הריח בהם כלים מודחים או חדשים כשרים. ר' יוסי פוסל בחדשים: ה המים שנחתמו מטביל בהם את הגלוסקין פסולים. וכשהוא מדיח את ידיו בהן כשרים. הכל כשרים ליתן לידים. אפילו חרש שומה קמין. מניח חבית בין ברכיו ונמול.

נתכוין לשרות פתו כמקום ח' ונפל כמקום אחר יהיו פסולין (ו) והלא לא נתכוין ולא כנס. אלא ודאי כשרים הם. ואין הלכה כר"ש החמני: ד או שמיחה בה את המדות. להלכות שנדבקה בהן ואינה יולאה אלא כדוחק להכי תנן לשון מיקוי כמו מחווי קרבני דתנן כפסחיס פ' אלו דברים (דס"ח): פוסל בחדשים. דלע"פ הכס נקיים אין רגילות להשתמש כהס עד שידחוס תמלה ואין הלכ' כר"י: ה גלוסקין. ככרות לחס נקי וטהורה: ואם הריח בהן דיו. וסח את הגלוסקין כידו: כשרים. המים שנכבלי לנטיה שלא נעשת מלאכה כמים שנכבלי אלא כמים שלקח בחפציו: מניח חבית בין ברכיו. וכרכיו מטייעין לפסוד ותינו כה גבדא ומ"ה לא פליג ר"י

ג' ימים שנפסלו משתיית הבהמה בכלים פסולים ובקרקעות כשרים. נפל לתוכן דיו קובום. וקנקנתים. ונשתנו מראיהו [ה] פסולין. עשה בהן מלאכה או ששרה בהן פתו פסולין. שמעון התימני אומר אפילו נהכוין לשרות כזה. ונפל לשני כשרים: ד המריח בהם את הכלים או שמיחה בהם את המדות פסולים. הריח בהם כלים מודחים או חדשים כשרים. ר' יוסי פוסל בחדשים: ה המים שנחתמו מטביל בהם את הגלוסקין פסולים. וכשהוא מדיח את ידיו בהן כשרים. הכל כשרים ליתן לידים. אפילו חרש שומה קמין. מניח חבית בין ברכיו ונמול.

נתכוין לשרות פתו כמקום ח' ונפל כמקום אחר יהיו פסולין (ו) והלא לא נתכוין ולא כנס. אלא ודאי כשרים הם. ואין הלכה כר"ש החמני: ד או שמיחה בה את המדות. להלכות שנדבקה בהן ואינה יולאה אלא כדוחק להכי תנן לשון מיקוי כמו מחווי קרבני דתנן כפסחיס פ' אלו דברים (דס"ח): פוסל בחדשים. דלע"פ הכס נקיים אין רגילות להשתמש כהס עד שידחוס תמלה ואין הלכ' כר"י: ה גלוסקין. ככרות לחס נקי וטהורה: ואם הריח בהן דיו. וסח את הגלוסקין כידו: כשרים. המים שנכבלי לנטיה שלא נעשת מלאכה כמים שנכבלי אלא כמים שלקח בחפציו: מניח חבית בין ברכיו. וכרכיו מטייעין לפסוד ותינו כה גבדא ומ"ה לא פליג ר"י

ג' ימים שנפסלו משתיית הבהמה בכלים פסולים ובקרקעות כשרים. נפל לתוכן דיו קובום. וקנקנתים. ונשתנו מראיהו [ה] פסולין. עשה בהן מלאכה או ששרה בהן פתו פסולין. שמעון התימני אומר אפילו נהכוין לשרות כזה. ונפל לשני כשרים: ד המריח בהם את הכלים או שמיחה בהם את המדות פסולים. הריח בהם כלים מודחים או חדשים כשרים. ר' יוסי פוסל בחדשים: ה המים שנחתמו מטביל בהם את הגלוסקין פסולים. וכשהוא מדיח את ידיו בהן כשרים. הכל כשרים ליתן לידים. אפילו חרש שומה קמין. מניח חבית בין ברכיו ונמול.

ג' ימים שנפסלו משתיית הבהמה בכלים פסולים ובקרקעות כשרים. נפל לתוכן דיו קובום. וקנקנתים. ונשתנו מראיהו [ה] פסולין. עשה בהן מלאכה או ששרה בהן פתו פסולין. שמעון התימני אומר אפילו נהכוין לשרות כזה. ונפל לשני כשרים: ד המריח בהם את הכלים או שמיחה בהם את המדות פסולים. הריח בהם כלים מודחים או חדשים כשרים. ר' יוסי פוסל בחדשים: ה המים שנחתמו מטביל בהם את הגלוסקין פסולים. וכשהוא מדיח את ידיו בהן כשרים. הכל כשרים ליתן לידים. אפילו חרש שומה קמין. מניח חבית בין ברכיו ונמול.

נתכוין לשרות פתו כמקום ח' ונפל כמקום אחר יהיו פסולין (ו) והלא לא נתכוין ולא כנס. אלא ודאי כשרים הם. ואין הלכה כר"ש החמני: ד או שמיחה בה את המדות. להלכות שנדבקה בהן ואינה יולאה אלא כדוחק להכי תנן לשון מיקוי כמו מחווי קרבני דתנן כפסחיס פ' אלו דברים (דס"ח): פוסל בחדשים. דלע"פ הכס נקיים אין רגילות להשתמש כהס עד שידחוס תמלה ואין הלכ' כר"י: ה גלוסקין. ככרות לחס נקי וטהורה: ואם הריח בהן דיו. וסח את הגלוסקין כידו: כשרים. המים שנכבלי לנטיה שלא נעשת מלאכה כמים שנכבלי אלא כמים שלקח בחפציו: מניח חבית בין ברכיו. וכרכיו מטייעין לפסוד ותינו כה גבדא ומ"ה לא פליג ר"י

ג' ימים שנפסלו משתיית הבהמה בכלים פסולים ובקרקעות כשרים. נפל לתוכן דיו קובום. וקנקנתים. ונשתנו מראיהו [ה] פסולין. עשה בהן מלאכה או ששרה בהן פתו פסולין. שמעון התימני אומר אפילו נהכוין לשרות כזה. ונפל לשני כשרים: ד המריח בהם את הכלים או שמיחה בהם את המדות פסולים. הריח בהם כלים מודחים או חדשים כשרים. ר' יוסי פוסל בחדשים: ה המים שנחתמו מטביל בהם את הגלוסקין פסולים. וכשהוא מדיח את ידיו בהן כשרים. הכל כשרים ליתן לידים. אפילו חרש שומה קמין. מניח חבית בין ברכיו ונמול.

נחמתינן נפשות הן ככל מידו
סוף נפשות שרייה כסר . סוף
נחמתינן נפשות הן ככל כזה פסול
וחלף ר"ם למימר אפי' נחמתינן :

ממה חבית על צדה ונושל והקוף נושל לידים ,
רבי יוסי פוסל בשני אלו :

כהו : וממה חבית על
צדה . ואפילו הלך ויש לו
אחר כך . והחבית שפכת

מיס כל היום כלו מחמת הכיינות הוא וחשיב כח גכרה :

והקוף . היה שמה מו"ח בלע"ז ויש לה ידים כויד' חס : נושל לידים . דכה נותן בעיניו כח חסל לה
בעיני : ר"י פוסל בב' אלו . כקוף וכמטה חבית על גדה . כקוף מאוס דבעי' כח חסל וליכא ומטה חבית
על גדה ללא כח גכרה חשיב ליה . ואין הלכה כרבי יוסי :

אפעסיר וואקער צווישען דיא קניא . אונ אויס
בייגין די פאס מיט די קניא אויף וינדע הענט צום
וואשין פסה חבית על צדה ויפס' ער מענ איין בייגין
אפאם וואקער אויף אויטם . אונ די וואקער רינגט
פון איר אפילו אנאנצין טאג . אונ ווען ער וויל
שפעלט ער אונקער די הענט אונ וואשט וייא
והקוף נופל וידיס אפעקנטש מענ וואשין דיא הענט
פון אסאלפע רבי יוסי פוסל ביי איר רבי יוסי זאגט
די צוויי זאכין וענען פסול . אז ער בייגט איין
אפאם עס זאל רינגען פון איר וואקער . אונ

שפעטער נאל ער אונקער שפעלן דיא הענט
דיא וואקער זאל אויף וייא ארויף רינגען דאס
הייקט ניט גענוואשין . קען דארף דיא וואקער
זאל קוקען אויף דיא הענט דורך דעם פח פון
אפעקנטש . אונ בייא דיא פאס האט כאך דער
פח פון דעם קענטש לאנג אויף גיהערט . דיא
וואקער רינגט כאך פון זיך אליין . אונ אסאלפע
איז ניט קיין קענטש . אז דיא סאלפע ניט
ארויף וואקער אויף דיא הענט דאס הייקט
ניט גענוואשין :

רשי

נמרא גדה דף ק"ט ע"ב

רשי

האי וקס' לכוהו דלייןן
בין דס כחור לדס כסוי
מחס דסמק עפי וזין דס
מחכות על ראש לשאר דס
מחכות : אומנא . מקין
דס בקרן : בין האי להאי .
בין קמא נכחור :

רב נחמן ברם הקוה מתיב' מעשה ותלה
ר"מ בקילור ור' תלה בשרף שקמה מאי
לאו אדרום לא אשאר דמים אבימר ומר וזמרא
ורב אשי חו ריבני קמיה אומנא שקלי ליה
קרנא קמיתא לאמימר חזייה אמר להו
אדרום דתנן כי האי שקלי ליה אחריתי אמר
להו אשתני אמר רב אשי כגון אנא דלא ידענא
בין האי להאי לא מבעי לי למחזי דמא :

דב נחמן . אמתימין קאי :
והלה ר"מ . כחס :
בקילור . אמלעט"ר וחדום
הוא ומתסקה זו אלמא
קילור דומה לדס כדות ואף
פל גב דלא הוי סומק כולי
האי

אסרא ורב אשי היו יתבי קמיה קרנא שקלי ליה קרנא
קמיתא לאמימר חזיה אמר להו אדרום דתנן כי האי אמרימר
אונ מר וזמרא אונ רב אשי וענען גינעקסין בייא
ארופא אינ דער רופא האט אפגעצאפט בלוט
פון אמרימר . דאס ערשטע ביסול בלוט וואס דער
רופא האט אפגעצאפט אין אפלי האט ער דאס
געווינען צו אמרימר האט אמרימר גיזאנט וואס
מיר האבין גינעקענט דס גדה איז רויט . איז דיא
דס גדה רויט וויא דיא בלוט . דאס הייקט רויט
שגלי גיה אחריתי דער רופא האט אפגעצאפט זאך
אביסול בלוט אפי' זהו אשפי האט אמרימר גיזאנט
צו מר וזמרא אונ רב אשי דיא בלוט איז שוין
גינעקערט . ויא איז שוין ניט אזוי רויט וויא דיא
ערשטע בלוט אסר רב אשי כגון אנא דלא ידענא
בין האי להאי לא מבעי לי נסחוי דמא האט
רב אשי גיזאנט אזוי וויא איך וואס אין
דערקען ניט דעם אונקערשטיד פון די
ערשטע ביסול בלוט ביו די אנערקע ביסול
בלוט . דארף איך ניט זעהן דיא רב גדה
פון אאשה . טייל איך קמא וועל ניט דערקענע
וועלעך בלוט איז טמא אונ נעקלעך בלוט
איז טהור :

רב נחמן אסר ברם תקוה רב נחמן זאגט דיא בלוט
פון גדות דארף זיין רויט ווי דיא בלוט וואס
גיזט ארויס פון אאדער וואס מען האט גיעפונט .
זאגט דיא נקרא מתיב' איך וועל דיר אקשאי
פוענין משה וקחה רבי מאיר בקילור עס האט אסאהל
גיזראפין א אשה האט געהאט אפלעק אויף איר
הקמד אונ ויא האט געהאט אסכה וואס אויף
די מכה איז גיזען אפלאקטער . האט רבי מאיר
גיזאנט מיר געקען אן אז דער פלעק איז ניט פון
גדות אסר פון דעם פלאקטער וויא מזה בשרף
שקמה אונ אסאהל האט אאשה גינעקען אפלעק
אויף איר העמד . אונ ויא האט געהאלטן אין די
הענט ואפט פון אויךרדין פייגין בוים . האט רבי
גיזאנט דער פלעק איז ניט פון גדות . נאר פון
דעם ואפט . זעהן מיר אז די דס פון גדות איז
גלייך צו די בלוט פון דעם פלאקטער אונ דיא
ואפט פון פייגין בוים פאן נא אדרום געוויס בייגט
מען אין רויטקייט וענען וייא גלייך . זעהן מיר
דאך אז דיא דס גדות איז ניט שפארק רויט .
ענפערט די נקרא לא אשאר דמים דאס בייגט מען
ניט אויף דעם רויטן קאליער פון דס גדה . נאר
זענין אנערקע קאליערין פון דס גדה אפי' ימי

זוהר יהרו דף פ"ט ע"ב

תו אמר ר' שמעון כתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת כיום השבת מאי עממו בנין ללא אחמיו לדינא כתיב יומא וזמא הא לנבזה סלקא בכל מושבותיכם קאמר ולא לנבזה והואו דסלקא לנבזו. לאכפיה לדינא לדינא אחרא סלקא דתנינן אית אשא אכלא אשא ואשא דמדכחא אכלא אשא אחרא וכגיני כך אתגליא עתיקא קדישא כהאי יומא מכל סאר יומין וזמנא דאתגליא עתיקא לא אחמיו לדינא כלל וכל עלאין ותחאין משתכחין כדמוחא שלימתא ודינא לא שלטא. תאלא כתיב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ששת ימים ודאי ולא כששת יומין וימין קדישין עלאין אקרין יומי דשמא קדישא אתכליל בהו וארסין אתכלילין ביה וזכאה חולקתין דירשאל מכל עמין עעכו"ם עלייהו כתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם סיים כולכם היום :

הרכה פסוקה יוסף לחק

הרמב"ם הלכות שבת פ"ב מספר שערי קדושה ח"ב שער ה'

אמרו רז"ל אפילו דכרסין שאין בהם ממש פן נכתבין על פנקסו של אדם וקורין לפניו כשם שמתו וכו' ואתרו רבותינו וזכרו לזכרה שתיקת של אדם מביאהו ליוי עוהו והטעם ה"ח דלש כלל יראת תמים וכשעו שאינו עוסק כחורס יסיה דומס ומדכין שפחתו ו לזו כשתי ריחיים ששוככות זו על זו מפני שדקדקתיו וזכויותיו כולן של אדם אינן מספיקות כמה שזינא כשפתיו אשתי מי שישים עמו אלס וחרס וחגר וסומא

(א) לא יתן אדם בערב שבת כלים לאוננו כותו לעשותו אף על פי שפסק עמו אלא בכדי שיצא בהן מביטו קודם שחשיכה וכן לא ימכור אדם חפציו לכותו ולא ישיאלנו ולא ילבונו ולא ימשכנו ולא יתן לו במתנה אלא בכדי שיצא כאותו חפץ מספת ביתו קודם השבת שכל זמן שהיה בביתו אין אדם יורע אימתו נתון לו וכשיבא הבתו מביטו כשבת וחפץ ישראל בידו יראה כמו שהלוהו

לכותיו או משכנו או פסק עמו או מכר לו כשבת :

(א) לא יתן אדם בערב שבת פלים לאוננו כותו לעשותו

אמרו רז"ל אפילו דכרסין שאין בהם ממש פן נכתבין על פנקסו של אדם וקורין לפניו כשם שמתו וכו' ואתרו רבותינו וזכרו לזכרה שתיקת של אדם מביאהו ליוי עוהו והטעם ה"ח דלש כלל יראת תמים וכשעו שאינו עוסק כחורס יסיה דומס ומדכין שפחתו ו לזו כשתי ריחיים ששוככות זו על זו מפני שדקדקתיו וזכויותיו כולן של אדם אינן מספיקות כמה שזינא כשפתיו אשתי מי שישים עמו אלס וחרס וחגר וסומא

אמרו רז"ל אפילו דכרסין שאין בהם ממש פן נכתבין על פנקסו של אדם וקורין לפניו כשם שמתו וכו' ואתרו רבותינו וזכרו לזכרה שתיקת של אדם מביאהו ליוי עוהו והטעם ה"ח דלש כלל יראת תמים וכשעו שאינו עוסק כחורס יסיה דומס ומדכין שפחתו ו לזו כשתי ריחיים ששוככות זו על זו מפני שדקדקתיו וזכויותיו כולן של אדם אינן מספיקות כמה שזינא כשפתיו אשתי מי שישים עמו אלס וחרס וחגר וסומא

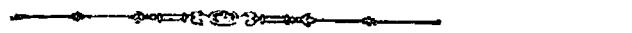
אלי כלה לדי טל ויבא ויחייב עליו וזה שכתבנו גניבס
 וכן דוד סוף חייב וזהו הדין לא אכתיב ובלאס לא יפתח פיו
 ובספר הוזהר וזהו לך הכל לית ליה קול וכו' וכל אינו מניין
 למספר כלו כר טע דלמו אינו למתנה לקדשה כדרך הדין
 פסוק מהל אמשכור מניח סבל ומתחל כעלמה וכו' וספר
 כשחיה סווא סבל מבלגל ליה כעלמה וזהו חייב וזהו נכס
 אויבך ויפתח כחך כף סקנע ואמר טע ומלכס אכתי מלכות
 פנימנה כל מין דלטר מוסיח ולפניה וכו' למתנה כחיה
 קודש וכו' :

(כ) הנהגו אגרת לכותי להחליבה לעיר אחרת אם
 קצין עמו שבר הולכה מזהר ואפילו נתנה לו ערב
 שבה עם חשיבה והיא שיצא בה ספחה ביתו מרוב
 היבטת ואל לא קצין אם יש במדינה ארץ קבוע שהוא
 מקצת האגרות ושולח אותם לכל מדינה ומדינה
 עם שולחיו מזהר ליתן לכותי האגרת והיה שהיה
 שהות ביום כרי שיגיע לבית הסופר לתוספת קודש
 העבה שמה זה שמקצת האגרות ושולחן ביתו סופר
 לחומה הוא ואם אין שם אדם קבוע לכך אלא הכותי
 שנותנין לו האגרת הוא שמוליכה לעיר אחרת

אסור לשלוח ביד הכותי האגרת לעולם אלא אם כן קצין לו דמים :

וואלם אים די זאך פארקויפט אום שבת : (ג) היינו
 אבה כמותי להחליבה לעיר אחרת אויב אויב גיט אברוי
 צו אעכרים ערב שבת ער זאל דעם בריוף פראגין
 אום שבת אין איין אנדער שקאמט אס קצין עמי קודש
 הדיקה מזהר אויב דער יוד האט געדונגען מיט
 דעם עכרים ווי פיל ער זאל אים געבין פאר דעם
 בריוף אונעק פראגין . מעג מען וואפנין נחטו לו ערב
 שבת גם חשיבה אפילו דער יוד האט גיגעבן דעם
 עכרים דעם בריוף פרייאמא ביו נאכט ווען עס
 האט שוין אנגעהויבן נאכט צו ווערן . פון
 דעקבענדענין מעג מען וואי זאצא בו ספחה בית קודש
 השבת גאר אויב דער עכרים איז ארויס געגאנגען
 פון דעם יודיגס שטוב מיט דעם בריוף איידער
 עס איז גיטארין שבת ואם נא קצין אום אויב דער
 יוד האט גיט געדונגען מיט דעם עכרים פאר
 דעם בריוף אונעק פראגין אס יש בדיקה אדם קבוע
 שהוא קבוע האגרות ושולח אותם לכל מדינה ומדינה עם
 שולחיו אויב אין דיא שבת איז דיא אפענמש
 אשפענדענדער וואס ער נעמט צו זאמלן אלע
 בריוף אום ער שיקט די בריוף מיט זיינע מענשאין
 אין אלע שטעטס מזהר ליפו ליתיה האגרת מעג דער
 יוד געבין צום עכרים דעם בריוף ערב שבת ער
 זאל אים אונעק פראגין צו גענעס מענמש אפילו
 אום שבת והוא שולחיה שהות ביום כרי שיגיע לבית
 הסופר לחומה קודש השבת גאר עם זאל נאך זיין אויב
 פיל צייט פרייאמא ביו נאכט אז דער עכרים זאל
 קענען קומען צו דיא לעצטע שטוב פון שקאמט
 נאמט צו די מאהער וואס ארום שקאמט איידער
 עם וועלט ווערין שבת שפא יוד שקאמט האגרות ושולח
 ביתו סופר ויחייב היה מאמער דער מענמש וואס
 נעמט צו זאמלן די בריוף אום שיקט וויא אונעק
 איז זיין שטוב נאמט צו דיא מאהער כון שקאמט
 ואם אין עס אדם קבוע קודש אום אויב אין דיא שקאמט
 איז נים דיא אפענמש וואס נעמט צו זאמלן דיא בריוף אלס הכותי שנתנים לו האגרת הוא שמוליכה לעיר
 אחרת גאר דער עכרים וואס מען גיט אים דעם בריוף פראגט אונעק דעם בריוף אין איין אנדער
 שקאמט צו נעמען דער בריוף איז געשיקט גיטארין אסור חשיבה ביד הכותי האגרות ושולח אלא אם כן קצין לו
 דמים פאר מען קיין מאהר גיט שיקען אבריוף דורך אעכרים ערב שבת דער עכרים זאל פראגין
 דעם בריוף אים לבית סופרו ער האט מיט דעם עכרים געדונגען ווי פיל ער זאל אים געבין פאר
 דעם בריוף אונעק פראגין .

זיך וויא בלינד ער זאל גיט זעהן וואס ער דארף
 גיט וכו' פון נסה פאר וואס זאל ער אזוי מאהר בדי
 שאט יתקא ויחייב את עצמו ואת אבריו גניבס ער זאל
 גיט ויגריגען . ווארום אז ער וועט ויגריגען וועט
 ער געשויריגען זיך אום זיינע בלינדער צום גיהנם
 וכן דוד הוה אסור דוד הכהן האט אויך אזוי גיטאמט
 נאמן בחרש יא אשפע ארץ בין ווי אמשויער אויך זאל
 גיט הערין ובלאס לא יפתח פיו אום בין ווי אמשויער
 וואס קען גיט געפען די מויל יתקא מזהר לית דה
 דהי לבית ליה קליא אין וזהר ששייט געדער הויה פון
 מויל האט אשמוסקע וכו' איין מין דאספול ביתו בר
 נש דבא זיינן זימלעך דקדשא ברוך הוא די אלע ביידי
 וואס דער מענש רעט וויא אום וויא זענען גיט
 צום דינען גאט מהיה סנה אהבדי פניה דהי ושפחה
 בלתיא פון געדער ווארט ווערט אזוי וויא אהויה
 ווי אונזיגט וואס גיט ארויס פון מויל אום דער
 הויה שוועבט אויף דיא וועלט וכו' נאמט ג' מהיה
 ווען די נשקה גיט ארויס פון דעם מענש הוא
 דהי פנימא ליה בלתיא דער וויגט ווארט אום
 שמויקט דיא נשקה פון איין ארט צום אנדערן
 דא אהו דאס איז וואס ששייט אין פסוק וואס נש
 אויבך וקלטה בתוך דהי נשקה פון דיניע
 פיינד וועלט ער ווארט ווי מען ווארט שמייער
 מיט אשליידער ווארט ווארט שם ובלש אקטר
 בלתיא נאך האט מען גיטאמט אין וזהר עם ששייט
 אין פסוק אקטר האט אנגעקליידם קליינליכע
 קליידער אויפןאן דהי דער פנימא וקלטה מיר
 האבין גילערנט דער מענש וואס היט זיין
 מויל אום זיין צונג פון צו ביידין אזעלכע ביידי
 וואס ריין פאר גיט ביידין זי אהבשא ברום קודשא
 איז ער וזקה ער זאל בעקליידם ווערין גיט
 רוח המודש :

קונטרס התיקון בדעת זקנים

בלשון שהדעת זקנים נדפס כמה פעמים בדפוסים שונים בטעותים. ע"כ התעוררנו קצת לתקן בהחוקים שלנו כיד ה' הטובה עלינו.

פרשת	בר"ה	טעות	תיקון
בראשית	אל האשה ויחפרו המים על פסוק אחי יפת	הרכה שפחות ח' יום כן ק"ב כן ק"ג כי יפת וחם	ארכה שפחות ס' יום ק' ב' ק' ג' כי חם ויפת. כי חם הי' גדול מיפת כדלעיל אות ז' מה אעשה אשקה כת כ"ג
לך תולדות ויצא	ומברכך ויהי יצחק אם יהי אלקים	מה אשקה בת כ"ב רברניות הן	נתחלפו האותיות וכצ"ל והדר מכנימין (והוא ע"פ מדרש פרקי דר"א) [ורלא כמו שתקנו בהחוקים ד' לעמבערג]
כדש"י	מלאו ימי	ציון אות ו' לשפתי חכמים	העולם אומרים כי אשתמיט הציון אות ו' סגן מלאו ימי שאמרה לי אמי. עד. והלא קל שבקלים אינו אומר בן חלשין
ויגש שמות	ומקצה ותשלח את אמתה	חלשים רמן המים רמשייתיהו	(חסר) הן' והה' רמן המים (הה' רמשייתיהו כמהר עולה ד' זוזים
משפטים תרומה	כמהר ועצי שטים	כמהר עולה שמתים זוז וארניהם ל ועמורים וארני החצר וש' עמורים המשכן וחמש של	וארניהם צ"ו והעמורים וארני החצר ומ' עמורי המשכן חמש על
אמור במדבר חוקת בלק	לנפש שנים ועשרים את והב כתועפות	מקרים אכיו לאמו ואלפיהם שנים כמו כאחודע רובגבת זבעל דבר כשמש כשני	מקרים אמו לאכיו ואלפי הם שנים כמו כהתודע כדמתרגמינן ובטל דבר
עקב	ואנכי עמדתי כהר		ר"ל בשעה השני'. כי סדר המזלות שצ"ם הנב"ל אם בן תחילת ליל שני ש' ואחריו צ' תחילת יום ה' ש' ואחריו ג"כ צ' והסימן אם כל חי פ' ב' נתלן המאורות והמול הראשון צ' כנ"ל
תצא	וחי' באשר	משיח יבא כג"ה	צריך תיקון ואולי ר"ת גואל הצדק והכ' יתיר

בכרי לטוב הכנים שזכרו לקיים מצוה קביעה החורה בשנת קודש הוספנו סדר הלימוד לטובנו כי כיום שנת קודש וסגן לקודש
הנ"ך משנה והלכה והלכה וזכרנו כפי שנתנו כחוב כספר יו"ט:
ודרות נפש המרדים לדבר ה' הוסיף הרב המוסק וכו' הר"ם פ"ש נרו"ט ט"ק (המתכר ס' מ"ח ולפ' המנן וכו') ללפס
זוהרות נחמדים עניני שנת מספרי וסדר והלכה פסוקה עש"ע וש"ס וזמורים דכנים עלג נודעו לרכים וזמה דכרים
השכתיים והכל כגשון זה ונקי וקרא כשם הלכות להם מן ח' ש' ב' ת:
קודש הלימוד ביום השבת קודש יאמר זה ככונס:

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ברחמי ורחימו יתיר שם י"ה בו"ה ביחודא שלימ בשם כל ישראל. הרני
נומר כרי שיביאני חלימוד לשמור שבת בהלכתה ואוכח להתערן באהבת יראת השם יתברך ולזכות ליום שבונו
שבת וקדישה ומנוחה:

כחכ הכרי' ז"ל כיום השנה יבין בו' שמהו לנו:
יוד הו' ויו' חי'. יוד הו' ואו' הו'. יוד הו' וז' תה' (ששס ד' מילולי הוי"ט) אקף הו' יוד חי'. אקף תא
יוד תא. אקף הו' יוד תה' (ששס ג' מילולי אהי"ה) ושם י"ה בנימטריא שבת:

תורה (ויקרא כד)

א וְלִקְחַתָּ סֵלֶת וְאִפִּית אֹתָהּ שִׁתִּים עֲשֶׂהָ חֲלוֹת שְׁנֵי עֶשְׂרִים יִהְיֶה

האנוני חייב על הוצאת אם הוליוו אבל אם חזר חייב עליו לנציה לכו מלככה היא : ד עצה . תכן של מיט קטיות : כמלא פי גמל . שיעורו גדול ממלא פי פרה וכמלא פי פרה לא מחייב נציה דהא לא חזי לפרה : עמיד . קטין של שבין : פי פלה . נשים מפי גדי הילכן עמיר דלא חזי לגדי לא מחייב כמלא פי גדי עד לריכא מלא פי טלה לכל פקדים הואיל וחזי לגדי ולטלה מחייב חסילו כמלא פי גדי : לחין . הראוין לאדם : כגרוגרת . דזה שיעור לכל

אחיל אדם בשבת אבל כמלא פי גדי לא להחיס לא חזו לגדי : זה ומצמרפין . כל אוכלי אדם וע"ו : חוץ מקליפיהן . שאין אוכלין חוץ ממליחן השיעור : ועוקציהן . וזה הפירוש הוא עץ כעמלה : וסובן . קליפת המטיס השטרת ממתה

הכתיבה : ומורסנן . הנחלר כגסה ורמנ"ס פי' איפכא דמורסן הוא כבה ונרוע מסובין : חוץ מקליפיו עדשן . שמתרפין : שמתבשרו עמחן . לאסוקי הקליפות הציננות מהן נטורות כשעשה מהן גורן וקליפו הפול כיון שכן להיס ומתבטלין עם קליפתן לרבי יהודה ממטרפין עם האוכלין לשבור כגרוגרת אבל יבשים לא שאין נחלנין בנקליפתן לפי שהם נרתיס פונכותן כקטרה ואין הלכה כרבי יהודה :

גמרא שבת דף ק"ו

רש"י

תנורבנן כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש . רבי חדקא אומר ארבע . אמר רבי יוחנן ושניהם סקרא אחי ורשו . ויאמר משה אבלהו היום כי שבת היום דה' היום לא תמצאוהו בשדה

רבי חדקא סבר אחי תלתא היום לבר מאורחא . ורבנן סברי ביהדי דאורחא . תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום בועטו לו שהוא בן עולם הבא שנאמר הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות : אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורוב שלום בניך . אל תקרא בניך אלא בוניך . שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מבטול . וי"ו שבת בחולך שלה בארמנותיך . למען אחי ורעיך אהב את שבתך : למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך . ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום :

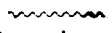
וזהר (יתרו דף פח ע"ב)

ביומא דשבתא כסעודתא תנינא כתיב או תתעב על ה' . על ה' ודאי דהויא שעתא חתיליא עוניקא קדישא וכלהו עלמין כדחווהו וזלמי והדוחא דשתיקא עבדין וסעודתא דיגיה היא ודאי . כסעודתא תיתתה לשבתא כתיב יבאכלתיך נחלת ועקב כתיב דא היא סעודתא דשיר אכסין דהוי כשלימותא וכולהו שיתא וימין מההוא שלימו מתכרתיך ונטי כר נש לתקדי כסעודתיה ולאשתלח חלין סעודתי דליטין סעודתי מהימנותא שלימתא דזרעא קדישא דישראל די שהימנותא דא דלהו היא ולא דעתא ע"ג : וננין כך חמר בני וכן בני ישראל . תא חזי כסעודתי חלין אשתמדותן שיראל דמתיין בני מלכא דליטין התיכלא דמלכא . דליטין בני שהימנותא שלימתא דישראל חזוי פגמותא לעילא ואחוי גרמיה דלחו מניי מלכא שלחה הוא . דלחו מניי הכולא דמלכא הוא . דלחו מזרעא קדישא דישראל הוא . דהבין עליה חומרא דתלת מלין דינא דביהנס וכו' . ותא חזי ככולהו שאר זמנין ומנין בני כר נש לחדי ולמחדי למסכני ואי הוא חדי כלחודוי ולא יהיב דממכני עוגסיה בני דהוא כלחודוי חדי ולא יהיב הדזה חלחיה עליה כתיב זריתו פרס על פניכם פרס חניכס ואי איהו כשבתא חדי אף על גב דלא יהיב לחחרא לא יהיבין עוגסא כשאר זמנין ומנין דכתיב פרס חניכס . פרס חניכס קאמר ולא פרס כשכנס . וכתיב דחניכס ומועדיכס שניה נפשי ואלו שבת לא קאמר . וננין כך כתיב בני ונין בני ישראל . ומסוב דכל שהימנותא אשתכח כשבתא יהיבין ליה לבר נש כשמתא חחרא נשמתא עילאה כשמתא דכל שלימו כה דלונקא דעגמלא דחיי . ובג"כ אקרי שבת מהו שבת שמתא דקדישא כתיב הוא חחרא דלייבא שלימא מכל סעודי : אמר רבי יוסי ודאי כך הוא ווי ליה לבר נש דלא אשליס חזותא דמלכא קדישא ומתן חזותא דיגיה חלין תלת סעודתי מהימנותא . סעודתא דאכרסא יתקן ויעקב כלילין בהו . וכלהו חזי על חזי מהימנותא שלימתא מכל יסעורין . תלמא כדתיין וימא מתסערין אבהן וכל בנין יתקין מה דלא כן ככל שאר חנין וזמנין . כהדין וימא חייביא צניגסיה סעודין וימא כל דינין אשתכחין וכל מתסערין כעגמלא כהדין וימא אורייתא וימא מתסערה כעטרין שלימתא כהדין וימא חזותא ומתקא אשתמע כמתחן ומשמין עלמין . בילא"י :

הלכה שבת מנחת שבת מוסר

המנחת שבת מלוקט מש"ע גומ"ץ וגדולי אחרונים : עניני שבת מש"ס ומדרישים ח"ה"ק והאר"י וספרי מוסר : (א) זה לשון ספרי יראים בעל התוס' ז"ל . צוה הקב"ה לחות אדם שמירת שבת על לבו שני ושמירתם את השבת וכתוב שמוך אדם וזו השבת לקרשו . ושמירתה הוא בלב מש"כ ואבני שמוך את הרב . וכשם שצוה הקב"ה לתת מוסר למקדש כך צוה הקב"ה לתת מוסר לשבת כו' . ומהו מוסר שבה שיחשוב אדם בלבבו לכבוד אה (ב) זה לשון מהר"ם פאפוס בפי' אור דקיקס יוס עכ"כ שבת קודש יבוא כסוכה ליהן אשת פנס וכל כסוכה ימיס כנדי יכול לקבל אור שבת כחיו . וזה אשתו כי יתעטב . ולכל הכחות לא לקבע בענין נכה כסוכה מהכחיל וכל סגן מצדד ויין : (ג) נספח טעם מנדיס (פ' עה"ס) צעדי כזה לויך רב פעלים וככנס רכס לנחה מלכו כל עונדין דהו וצמוד ככרובים ומלמס

ויאמר לו יהונתן מחר חודש ונפמדת פי ופקד מושבה: ושלשת חרד מאד ובאת
 אל המקום אשר נסתרת שם ביום המעשה וישבת בצל האבן האזי: ואני
 שלשת החצים צדה אורה לשלחתי למשרה: והנה אשלח את הנער לה מצא את
 החצים אם אמר אמר לנער הנה החצים | ממה והנה קחנו | וכאה כישלום קה ואין
 דבר חיייהוה: ואסבה אמר לעלם הנה החצים ממה והלאה קה פי שלחה יהוה:
 והדבר אשר דברנו אני ואמה הנה יהוה ביני ובינה עד עולמים: ויסתר דוד בשדה
 ויהי חודש וישב המלך על אל ק הלחם לאבוי: וישב המלך על מושבו כפעם |
 בפעם ארמושב הקיר ויקם יהונתן וישב אבגר מצד שאור ויפד מקום דוד: ולא
 דבר שאול מאומה ביום ההוא פי אמר מקרה הוא בלתי מהיר הוא פי לא מהור:
 ויהי מפתחת החודש השני ויפקד מקום דוד ויאמר שאול אל יהונתן בנו מדוע לא
 בא בן ישי גסותמוס גסיהום אל הלחם: ויען יהונתן את שאול נשאל דוד
 מעפדי עד בית לחם: ויאמר שלחני נא פי ובה משפחה לנו בעיר והוא צנה לי אחי
 ועתה אם מצאתי חן בליניך אמלמה נא וראה את אחי על פי לא בא אל שרתן
 המלך: ויסר את שאול פי יהונתן ויאמר לו בן נעות המרדות הוא ידעתי פי בחר
 אתה לבן ישי לבשתה ולבשת ערות אמה: פי כל הימים אשר בן ישי חי עד
 האדמה לא תפון אתה ומלכותך ועתה שלח וקח אתו אלי פי בןמות הוא: ויען
 יהונתן את שאול אביו ויאמר אליו למה ימת מה עשה: ויטל שאול את החנית
 עליו להכתו וידע יהונתן פי כלה היא מעם אביו להמית את דוד: ויקם יהונתן
 מעם השלחן בחר אף ולא אכל ביום החודש השני לחם פי נעצב אל דוד פי הכלמו
 אביו: ויהי בפקד ויצא יהונתן השדה למועד דוד ונער קמן עמו: ויאמר לנער רץ
 מצא נא את החצים אשר אנכי מורה הנער רץ והוא ירה החצי להעברו: ויבא
 הנער עד מקום החצי אשר ירה יהונתן ויקרא יהונתן אחרי הנער ויאמר הלא החצי
 ממה והלאה: ויקרא יהונתן אחרי הנער מהרה חושה אל תעמד ויקלט נער יהונתן
 את החצי החים ק ויבא אל אביו: והנער לא ידע מאומה אה יהונתן ודוד ידעו את
 הדבר: וימן יהונתן את כליו אל הנער אשר לו ויאמר לו קה הביא העיר: הנער
 בא ודוד קם מאצל הנגב ויפל לאפיו ארצה וישתחו שלש פעמים וישקו איש את
 רעהו ויבכו איש את רעהו עד דם הגדיף: ויאמר יהונתן לדוד קה לשלום אשר
 נשבענו שנינו אנהו לשם יהוה לאמר יהוה יהיה | ביני ובינה וביני ורעי וביני ורעה
 עד עולם:

כה אמר יהוה השמים כסאי והארץ הדם רגלי איהו בית אשר תבנו לי ואיהו
 מקום מגורתי: ואת כל אלה ידי עשתה והיו כל אלה נאם יהוה ואיהו אביש
 אל עני ונכה דוח וחרד על דברי: שוחט השור מפה איש זבח השם ערפול לב מעלה
 מנחה בסחור מזביר לבנה מבהר און גסיהמה בחרו בדרביתם ובשקוציהם נפשם
 חפצה: גס אני אכתר בתעלליהם ומגורתם אביא להם יען קראתי ואין עונה
 דברתי ולא שמעו ונעשו הרע בעיני ובאשר לא חפצתי בחרו: שמעו דברי יהוה
 החרדים אל דברו אמרו אחיכם שנאיכם מגדילכם למען שמי יכבד יהוה ונראה
 בשמתכם ותם יבשו: קול שאון מעיר קול מהיבד קול יהוה משלם גמול לאביו:
 במרם תחיל ילדה במרם יבוא תבל קה והמליטה זכר: מיי שמע פואת מי ראה
 פאלה היחל רץ ביום אחד אבי וילד גוי פעם אחת פי חלה גס ילדה ציון את
 בניה

הפטרת שבת וראש חודש

בְּנֵיהֶם: הַאֲנִי אֲשַׁבֵּר וְלֹא אֲוִלִּיד יֹאמֶר יְהוָה אֲסִינִי הַמּוֹלִיד וְעֲצַרְתִּי אִמֶּר אֱלֹהֶיךָ:
 שִׁמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ כִּה־בְרֵאֲהֲבִיהָ שִׁישׁוּ אֶתֶּה מְשׁוּשׁ כִּי־הִמְתַּאֲבָלִים עָלֶיהָ:
 לְמַעַן תִּינָקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשֵּׁד הַתְּנַחְמִיהָ לְמַעַן תִּמְצְאוּ וְהִתְעַנְגַתֶּם מִזֵּו כְּבוֹדָה: כִּי־כֹה |
 אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֶלֶיהָ כְּנֹהֵר שְׁלֹמֹם וְכִנְחַל שׁוֹמֵף כְּבוֹד גִּזְיִים וְיִנְקַתֶּם עַל־צַד
 הַנְּשִׂאוֹ וְעַל־בְּרָכִים תִּשְׁעִשְׁעוּ: כִּי־אִישׁ אִשֶּׁר אָמוֹ תִּנְהַמְנוּ בֶן אֲנֹכִי אֲנַחְמְכֶם וּבִירוּשָׁלַם
 הַתְּנַחְמוּ: וּרְאִיתֶם וּשְׁשׁ לְבַבְכֶם וְעֲצַמּוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא תִּפְרַחְנָה וְגִדְעָה יִדְיִהוּהָ אֶת־
 עֲבָדָיו וְזַעַם אֶת־אִיְכָיו: כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבֹא וְכִסּוּפָה מִרְכַּבְתִּיו לְהִשִּׁיב־בַּחֲמָה
 אַפּוֹ וְנִעַרְתּוֹ בְּרֵחֵי־אֵשׁ: כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְכִרְבוֹ אֶת־כָּל־כֶּשֶׁר וְרַבּוֹת־חַלְלֵי יְהוָה:
 הַמְתַּקְדָּשִׁים וְהַמְשַׁתְּרִים אֶל־הַגְּזוֹת אַחֵר אַחֵד בְּתוֹךְ אֲבָלֵי בֶּשֶׁר חָזוּר וְהַשְׁקָן וְהַעֲכָפֵר
 יַחַד וְסוּגָאִים יְהוָה: וְאֲנֹכִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחְשַׁבְתֵּיהֶם כִּבְהֵאֱלֹקֵיךָ אֶת־כָּל־הַגְּזִימִים וְהַלְשָׁנוֹת
 וְכָאוֹ וְרָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי: וְשַׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשִׁלַּחְתִּי מֵהֶם אֶפְלִימִים אֶל־הַגְּזִימִים תִּרְשִׁישׁ
 פּוֹל וְגִדּוֹ מִשְׁכֵּי קֶשֶׁת וְגִבֹּל וְיוֹן הָאִיִּים הַרְחִיקִים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִיעִי וְלֹא־רָאוּ
 אֶת־כְּבוֹדִי וְהִנֵּדוּ אֶת־כְּבוֹדִי בְּגִזְיִים: וְהִבִּיאוּ אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם מְלַךְ־הַגְּזִימִים מִכַּחַה |
 לַיהוָה בְּסוּסִים וּבְרֶכֶב וּבְצִיּוֹם וּבַפָּרָדִים וּבַפְּרָרוֹת עַל הַר קָדְשִׁי יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה
 בָּאֵשׁ יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה כְּכִלֵּי מַחֲזָר בֵּית יְהוָה: וְגַם־מֵהֶם אֶקַּח לְכַהֲנִים
 לְלִזְיִים אָמַר יְהוָה: כִּי כֹאֲשֶׁר הַשְׁמִים הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה
 עִמָּדִים לְפָנַי נֹאמַר יְהוָה כֵּן יַעֲמֹד יַרְעֲכֶם וְשַׁמְכֶם: וְהָיָה מִדִּי־חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי־שַׁבָּת
 בְּשַׁבְּתוֹ יָבֹא כָל־בֶּשֶׁר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר יְהוָה: וְיִצְאוּ וְרָאוּ בְּפָנָי הַאֲנָשִׁים
 הַפְּשָׁעִים כִּי כִי תוֹעֵתֶם לֹא תָמוּת וְאֲשֶׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָיוּ דְרֹאוֹן לְכָל־בֶּשֶׁר:

ויהי מדי חודש בחודשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוה לפני אמר יהוה:
 ונתגה ספרדים אם חל ריח ביום שיק וביום א' להטיף פסוק ראשון ואחריו של הפטרת מחד חודש

הפטרה לפרשת שקלים במלכים ב' סימן י"א

בַּשָּׁנָה שֶׁבָרַח לָהֶם חֹדֶשׁ מוֹלָדָם ב' סָפִירִים ב' קוֹרִין ו' גִּבְרִי בַּשָּׁנָה שֶׁבָרַח הַשָּׁמַט וְהָיָה לַמִּלֵּא וּבַסֶּפֶר ב' קוֹרֶה בַּסֶּפֶר ב' חֶסֶד מִתְּהִלַת הַסֵּף
 עַד לַסֶּפֶר עַל בַּשְׁחִיבָה וּבַסֶּפֶרִים סָפִירִים א': וְאֵל מַלְכָּה לָהֶם כַּשֶּׁנֶּה מוֹלָדָם ו' סָפִירִים ב' קוֹרִין ו' סָפִירִים ב' גִּבְרִי וְאֵל וְאֵל וְאֵל קָרִים. וְכֵן קוֹרֶה
 בְּאֵן מִתְּהִלַת הַסֶּפֶרִים וְכֵן סָפִירִים עַד וּבַסֶּפֶר מִקֵּץ וּבַסֶּפֶר ג' קוֹרֶה בַּסֶּפֶרִים סָפִירִים וְכֵן סָפִירִים וּבַסֶּפֶרִים סָפִירִים א':

וַיְכַרְתֵּן יְחִוֵּלֶע אֶת־הַבְּרִית בֵּין יְהוָה וּבֵין הַמֶּלֶךְ וּבֵין הָעָם לְהִזוֹת לְעַם לַיהוָה
 וּבֵין הַמֶּלֶךְ וּבֵין הָעָם: וְכִבְאוּ כָל־עַם הָאָרֶץ בְּיַתֵּי־הַבַּעַל וַיִּתְּצוּהוּ אֶת־מִזְבְּחֵהוּ
 מִכּוֹחֵיהֶם וְאֶת־צִלְמוֹת שִׁבְרוּ הַיִּטֵּב וְאֵת מִתָּן כְּהֵן הַבַּעַל הִרְגוּ לְפָנַי הַמִּזְבְּחוֹת וַיִּשֶׁם
 הַכְּהֵן פָּקֵדֹת עַל־בֵּית יְהוָה: וַיִּקַּח אֶת־שָׂרֵי הַמַּאֲוֹת וְאֶת־הַבְּרִי וְאֶת־הַרְצִים וְאֵת לְכָל־
 עַם הָאָרֶץ וַיִּרְיֵדוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ מִבֵּית יְהוָה וַיְכֹאוּ הַרְדָּה־שֶׁשֶׁר הַרְצִים בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיִּשָּׁב
 עַל־כַּסֵּא הַמֶּלְכִים: וַיִּשְׁמַח כָּל־עַם־הָאָרֶץ וְהָעִיר שָׁקֵטָה וְאֶת־עַמְלֵיהֶו הַמִּיתוֹ בַּחֲרֵב
 בֵּית הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ קָרִי:

באן מהדולין האשכנזים

כִּי־יִשָּׁבֶע שָׁנִים יְהוֹאֵשׁ בְּמַלְכוֹ: בְּשַׁנְת־שִׁבְעָ לַיהוָה מָלְךְ יְהוֹאֵשׁ וְאַרְבַּעִים שָׁנָה מָלְךְ
 בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אָמוֹ צְבִיהָ מִבְּאֵר שֶׁבַע: וַיַּעַשׂ יְהוֹאֵשׁ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵיני יְהוָה כָּל־יָמָיו
 אֲשֶׁר הִרְדּוּ יְהוּדָע הַכְּהֵן: רַק הַכְּמֹמֹת לֹא־מָרוּ עוֹד הָעָם מִזְבָּחִים וּמִקְרָבִים בְּכִמּוֹת:
 וַיֹּאמֶר יְהוֹאֵשׁ אֶל־הַכְּהֵנִים כָּל־כֶּסֶף הַקְּדָשִׁים אֲשֶׁר יִבְאֵאֲבִית־יְהוָה כֶּסֶף עֹזְבֵר אִישׁ כֶּסֶף
 נִפְשׁוֹת עֲרַכּוּ בְּלִכְסֵף אֲשֶׁר יַעֲדָה עַל לִבִּי אִישׁ דִּבְרִיא בֵּית יְהוָה: וַיִּקְחוּ לָהֶם הַכְּהֵנִים
 אִישׁ מִצֵּאת מִכְּרוֹ וְהֵם יַחְזְקוּ אֶת־בְּדֶק הַבַּיִת לְכָל־אֲשֶׁר־יִמְצָא שֵׁם בְּדֶק: וַיְהִי בִשְׁנַת
 עֶשְׂרִים וְשֵׁלֶשׁ שָׁנָה לְמָלְךְ יְהוֹאֵשׁ לֹא־יַחְזְקוּ הַכְּהֵנִים אֶת־בְּדֶק הַבַּיִת: וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ
 יְהוֹאֵשׁ לַיהוּדָע הַכְּהֵן וּלְכַהֲנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲלֵהֶם מִדּוֹעַ אֵינְכֶם מִחֻזְקִים אֶת־בְּדֶק הַבַּיִת וְעִמָּו
 אֶל־תִּקְחוּ־לְכֶסֶף מִצֵּאת מִכְּרֵיכֶם כִּי־לְבֶדֶק הַבַּיִת תִּתְּנֶהוּ: וַיֹּאזְנוּ הַכְּהֵנִים לְכַלְתֵּי קַחַת
 כֶּסֶף מִצֵּאת הָעָם וּלְכַלְתֵּי חֹזֶק אֶת־בְּדֶק הַבַּיִת: וַיִּקַּח יְהוּדָע הַכְּהֵן אֶרְוֹן אֶחָד וַיִּקַּח

הפטרה לפרשת שקלים

חר בדתו ויפן אתו אצל המזבח פלימן מימין קרי בבוא איש בית יהוה ונתנו שמה
 הכהנים שמרי הסף את כל הכסף המוכא בית יהוה: והי פראותם פירב הכסף
 פארון ועל ספר המלך והבטן הגדול ויצרו נימנו את הכסף הנמצא בית יהוה:
 ונתנו את הכסף המתן על יד ק' עשי המלאכה המפקדים המפקדים קרי בית יהוה
 ויוציאו לחרשי העץ ולכנים העשים בית יהוה: ולגדרים ולחצבי האבן ולקנות
 עצים ואבני מחצב לתוקא את פדק בית יהוה ולכל אשר יצא על הבית לחוקה: אך
 לא יעשה בית יהוה ספות כסף מזמרות מזרקות חצרות כפי כלי זהב וכלי כסף
 מן הכסף המוכא בית יהוה: כפי עשי המלאכה יתנו וחוקרבו את בית יהוה:
 ולא יחשבו את האגשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעשי המלאכה פי
 באמנה הם עשים: כסף אשם וכסף תפאות לא יוכא בית יהוה לכהנים יהו:

קריאה לפרשת זכור

ככתב כלפי פורים מולין טי ספרים גדלכון קרין סכטס גברי כפרסת ככטע וקדש נעלה וכמסר טני קולס סמטטיר פרסס זו :

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם מצרים: אשר קרף בדרך ויזנב
 בך כפי הנהשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים: והיה כהניח יהוה
 אלהיך לך מפני איבך מסביב בארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה לרשתה
 תמחה את זכור עמלק ממחת השמים לא תשכח:

הפטרה לפרשת זכור בשמואל א' מ' מ"ט

ויאמר שמואל אל שאל אתי שכה יהוה למשחה למלך על עמו על ישראל ועתה
 שמע לקול דברי יהוה:

פה אמר יהוה צבאות פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל אשר שם לו בדרך
 בעלתו מצרים: עתה לך והביתה את עמלק והחרמתם את כל אשר לו ולא
 תחמל עליו והמתה מאיש עד אישה מעולל ועד יונק משור ועד ששה מגמל ועד
 חמור: וישמע שאל את העם ויפקדם בפלאים מאתים אלה רגלו ועשרת אלפים את
 איש יהודה: ויבא שאל עד עיר עמלק וירב בנחל: ויאמר שאל אל הקניזי לכו סרו
 רדו מתוך עמלקי פן אספה עמו ואתה עשית חסד עם פני בני ישראל בעלותם
 מצרים וסרו קני מתוך עמלק: ויך שאל את עמלק מחוילה בואה שור אשר
 על פני מצרים: ויתפש את אנג מלך עמלק חי ואת כל העם החרים לפי חרב:
 ויחמר שאל והעם על אנג ועל מיטב הצאן והבקר והמשנים ועד הכרים ועל כל
 הפוב ולא אבו החרימם וכי המלאכה נמכה ונמס אתה החרימו: והי דבר יהוה אל
 שמואל לאמר: נחמתי כי המלכתי את שאל למלך כי ישב מאחרי ואת דברי לא
 תקים ויחר לשמואל וינעק אל יהוה כל הלילה: וישכם שמואל לקראת שאל בבקר ויגד
 לשמואל לאמר בא שאל הפרסדה והנה מציב לו יד ניסב ויעבר וירד הגניג:
 ויבא שמואל אל שאל ויאמר לו שאל ברוך אתה ליהוה הקימתי את דבר יהוה:
 ויאמר שמואל ומה קול הצאן הזה באזני וקול הבקר אשר אנכי שמע: ויאמר
 שאל מעמלקי הביאום אשר חמר העם על מיטב הצאן והבקר למען זכה ליהוה
 אלהיך ואת היותך החרטנו: ויאמר שמואל אל שאל הרה ואגידה לך את אשר
 דבר יהוה אלי הלילה ויאמרו ויאמר קרי לו דבר: ויאמר שמואל הלאו אמרתי אתה
 בעניך ראש שבטי ישראל אתה נמשחה יהוה למלך על ישראל: וישלחה יהוה
 בדרך ויאמר לך והחרמתה את החפאים את עמלק ונגחמת בו עד כלותם אתם:
 ולמך לא שמעת בקול יהוה ומעט אל השלל ומעט הרע בעיני יהוה: ויאמר שאל

הפטרות לפרשת זכור

אל שמואל אשר שמעתי בקול יהוה ואליה בדרך אשר שלחני יהוה ואביא את אבנך
 מלך עמלק ואת עמלק החרמתי : ויקח העם מהשילך צאן ובעקר ראשית החרם לזבח
 ליהוה אלהיהם בגלגל : ויאמר שמואל החפץ ליהוה בעלות זבחים פשמע בקול
 יהוה הנה שמע מזבח טוב להקשיב מהלב אילים : כי חטאת קדם מרי ואון ותתפרים
 הפצר יען טאסת את דבר יהוה וימאסה ממך : ויאמר שאול אל שמואל חטאתי
 כי עברתי את דברי יהוה ואת דבריך כי יראתי את העם ואשמע בקולם : ועתה שא
 נא את חטאתי ושוב עמי ואשתחוה ליהוה : ויאמר שמואל אל שאול לא אשוב
 עמך כי מאסתה את דבר יהוה וימאסה יהוה מהיות מלך על ישראל : ויפס שמואל
 ללכת ונתחן בכנה מעילו ויקרע : ויאמר אליו שמואל קרע יהוה את ממלכות ישראל
 מעדף היום ונתנה לרעה הטוב ממך : ונב נצח ישראל לא ישקר ולא יתם כי לא
 אדם הוא להנחם : ויאמר חטאתי עמה כפרני נא נגד יקוני עמי ונגד ישראל ושוב עמי
 והשתחית ליהוה אלהיך : וישב שמואל אחר שאול וישתחו שאול ליהוה : ויאמר
 שמואל הנישו אלי את אבנך מלך עמלק ויקח אליו אבן מעדת ויאמר אבן סר מר
 המות : ויאמר שמואל באשר שבלה נשים חרבה כן תשבל מנשים אמה וישפך שמואל
 את אבן לפני יהוה בגלגל : ויקח שמואל הרמיה ושאול עדה אל ביתו ובעת שאול :

קריאה לפרשת פרה

בשנת שקודם שנת הסחור עמוד חור (ולס חל' למן בכנת הו' בבנת סחורום על חלד) חולין בני סחורם כולסון קוד
 י נבני כפי' הסגור וקוד' לעיל ונספר עני קוד' הסחור' חסס א :

ונדבר יהוה אל משה ולא אהרן לאמר : זאת חקת התורה אשר צוה יהוה לאמ
 דבר אר בני ישראל ויקחו אליה פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום או שו
 לא עת עליה על ונתתם אתה אל אעור הבתן ותוציא אתה אל מחוץ למחנה ושח
 אתה לפניו : ולקח אעור הבתן מדמה באצבעו והזה אל נכח פני אהל מועד מדמו
 שבע פעמים : ושרף את הפרה לעיניו את ערה ואת בשרה ואת דמה על פרשו
 ושרף : ולקח הבתן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה
 וכבס בגדיו הבתן ורחץ בשרו במים ואתר יכא אל המחנה וממא הבתן עד הערב
 והשרף אתה וכבס בגדיו במים ורחץ בשרו במים וממא עד הערב : ואסף אל
 מהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל
 למשמרת למי נדה חטאת הוא : וכבס האסף את אפר הפרה את בגדיו וממא עד
 הערב והיתה לבני ישראל ולפר הנר בתוכם לחקת עולם : הנגע בסת לכל גופש אה
 וממא שבעת ימים : הוא יתחפף בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואסרו
 יתחפף ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר : כלי הנגע בסת בגופש האדם אשר
 ימות ולא יתחפף את משפן יהוה ממא ונכרתה הגופש ההוא משר אלפי מי נדה לא
 זרק עליו ממא יהוה עוד ממאחו בו : זאת התורה אדם כי ימות באהל כלי הנפא אל
 האהל וכל אשר באהל יממא שבעת ימים : וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתי
 עליו ממא הוא : וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או בסת או בעצם אה
 או בקבר וממא שבעת ימים : ולקחו מממא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מי
 חיים אל כלי : ולקח אזוב ומבל במים איש מהור והזה על האהל ועל כלי הפלים ועל
 הגפשות אשר היו שם ועל הנגע בעצם או בחלל או בסת או בקבר : והזה מהור
 על החפמא ביום השלישי וביום השביעי וחפמא ביום השביעי וכבס בגדיו ורח
 במים וטהר בערב : ואיש אשר יממא ולא יתחפף ונכרתה הגופש ההוא מתוך הקר
 כי את מקדש יהוה ממא מי נדה לא זרק עליו ממא הוא : והיתה להם לחקת עת

קריאה לפרשת פרה

ויטה פיה הנדה יכבס בגדיו ותנעל במו הנדה יטמא עדה הערב : וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הננעת תטמא עדה הערב :

הפטרת פרשת פרה ביהוקאל סי' לו

יהי דברי יהוה אלי לאמר : בן אדם בית ישראל ישבים על אדמתם ויטמאו אותה בדרבם ובעליזותם כטמאת הנדה היתה דרבם לפני : ואשפך חמתי עליהם על דםם אשר שפכו על הארץ ובגלוליהם טמאוה : ואפי' אתם בגוים ויזרו בארצות בדרבם ובעליזותם שפמתים : ויבוא אל הנגים אשר באוישם ויחללו את שם קדשי באמר להם עם יהוה אלה ומארגו יצאו : ואחמל על שם קדשי אשר חללהו בית ישראל בגוים אשר באו שמה : לכן אמר לבית ישראל כה אמר אדני יהוה לא למענכם אני עשה בית ישראל כי אם לשם קדשי אשר חללתם בגוים אשר באתם שם : וקדשתי את שמי הגדול המחלל בגוים אשר חללתם בתוכם וידעו הנגים כי אני יהוה נאם אדני יהוה בראשית בכם לעיניכם : ולקחתי אתכם מן הנגים וקבצתי אתכם מכל הארצות ומכל גלגליכם אמר אתכם אי אדמתכם : וורקתי עליכם מים מהורים ומתרתם מכל טמאותיכם את לב האבן מכלשרכם ונתתי לכם לב בשר : ואת רוחי אפון בקרבכם ועשיתי את אשר בחתי תלכו ומשפמי תשכרו ועשיתם : וישבתם בארץ אשר נתתי לאבותיכם והייתם לי עם ואנכי אהיה לכם לאלהים : והושעתי אתכם מכל טמאותיכם וקראתי אל הדרן והרפיתי אתו ולא אפון עליכם רעב : והרפיתי את דברי העליונות ובה השדה למען אשר לא תקחו עוד חרפת רעב בגוים : וזכרתם את דרכיכם הרעים ומעליכם אשר לא טובים ונקמתם בפניכם על עונותיכם ועל תועבותיכם : לא למענכם אני עשה נאם אדני יהוה יודע דכם בושו והקלמו מדרכיכם בית ישראל : כה אמר אדני יהוה ביום סתרי אתכם מכל עונותיכם והושבתי את העלים ונגננהו חרבות : והארץ תנשמה תעבד תחת אשר היתה שוממה לעיני פל עובר : ואמרו הארץ הליו הנשמה היתה בגן עדן והערים החריבות והנשמות והנהרות בצורות ישבו : וידעו הנגים אשר יאשרו סביבותיכם כי אני יהוה בנתי הנהרות ומעתי הנשמה אני יהוה דברתי ועשיתי :

באן מסיבין הספרדים

כה אמר אדני יהוה עוד זאת אדברש לבית ישראל לעשות להם ארפה אתם כצאן אדם : כצאן קדשים כצאן ירושלים כצאן עדיה בן תהיינה הערים החריבות מלאות לוי דעת ס' ו' לעיניהם

צאן אדם וידעו כי אני יהוה : ככה טלפי ר"ח יוסף מוליין טע ספרים בראשון קורין טענה גברי כ"ה הטכופ וקדוש לטילה וכספר ט"ו קורס המספור כ"ה כה מחמת האורס סוס לכס עד תכלה מלות וסוס חל ר"ח יוסף טענה מוליין ג' ספרים בראשון קורין טעם גברי כ"ה הטכופ וכל יאמר קדוש וכספר ט"ו קורס כטעמים וכיום טענה עד וכספו וקדוש לטילה וכספר טלפי קורס המספור כ"ה כהודס ומספירין כספרים ט' כהודס :

הפטרת פרשת החדש ביהוקאל סימן מה

באן מחתילין האשכנזים כל העם הארץ יהיו אל התרומה הזאת לנשיא בישראל : ועל הנשיא יהיה העולות והמנחה והנסך בתמים ובחדש שישבו בשבתות בקרב מועדי בית ישראל הוא יעשה את הטמאת ואת המנחה ואת העולה ואת השלמים לכפר בעד בית ישראל :

באן מחתילין הספרדים כה אמר אדני יהוה בראשון באחד לחדש תקח פרו כבן בקר תמים והטמאת את המקדש : וקח חכהן מן הטמאת ונתן אל מוונת הבית ואד ארבע פנות העזרה למזבח ועל מוונת שער החצר הפנימית : וכן תעשה בשבעה בחדש מאיש שנה ומפתי וכפרתם את הבית : בראשון בארבעה עשר יום לחדש יהיה לכם הפסח חג שבעות ימים מצות יאכל : ועשה הנשיא ביום היום כעוד

הפמרת פרשת החדש

ובעד כליעם הארץ פר המאמ: ושבעת ימי החג יעשה עולה ליהוה שבעת פרים
 ושבעת אילים תמימם ליום שבעת הימים וחמאת שעיר עזים ליום: ומנחה אילה לפר
 ואילה לאיל יעשה ושמן היו לאילה: בשביעי בחמשה עשר יום לחדש שבונו יעשה באילה
 שבעת הימים בחמאת בעלה ובמנחה ובשמן: כה אמר יהוה אשר יתהוה שער החצר הפנימית
 הפנה קדים יהיה מגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החוץ יפתח: וכא
 הנשיא דקה אולם השער מחוץ ועמד על סויות השער ועשו הכהנים את עולתו ואת
 שלמיו והשתחוה על מפתן השער ויצא והשער לא יסגר עד הערב: והשתחוה עם
 הארץ פתח השער הוא בשבתות ובחדשים לפני יהוה: והעלה אשר יקרב הנשיא
 ליהוה ביום השבת ששה כבשים תמימם ואיל תמים: ומנחה אילה לאיל ולכבשים מנחה
 מתת ידו ושמן היו לאילה: וביום החדש פר בן בקר תמימם וששת כבשים ואיל תמים
 יהיו: ואילה לפר ואילה לאיל יעשה מנחה ולכבשים כה אשר תשיג ידו ושמן היו לאילה:
 וכבוא הנשיא דקה אולם השער יבוא ובדרכו יצא: וכבוא עם הארץ לפני יהוה
 בפועדים תבא דקה שער צפון להשתחות יצא דקה שער נגב והבא דקה שער נגב יצא
 דקה שער צפונה לא ישוב דקה השער אשר בא בו כי נכחו יצאו: והנשיא בתוכם
 בבואם יבוא ובצאתם יצאו: ובתנים ובמועדים תהיה המנחה אילה לפר ואילה לאיל
 ולכבשים מתת ידו ושמן היו לאילה: וכי יעשה הנשיא נדבה עולה ואת שלמיו ואת
 ליהוה ופתח לו את השער הפנה קדים ועשה את עולתו ואת שלמיו כה אשר יעשה
 ביום השבת ויצא וסגר את השער אחרי צאתו: וכבש בן שנתו תמימם תעשה עולה ליום
 ליהוה בבקר בבקר תעשה אותו: ומנחה תעשה עליו בבקר בבקר ששית האילה ושמן
 שלישית שהיו לרם אתה סלת מנחה ליהוה תקות עולם תמיד: ועשו את הכבש ואת
 המנחה ואת השמן בבקר בבקר עשרת תמיד: סגור קרי סעצו קרי

באן מסמין המסורים

כה אמר יהוה ליהוה פירוש הנשיא מתנה לאיש מבניו נחלתו היא לבניו תהיה אחותם
 היא בנותיה: וכי יתן מתנה מבנותיו לאחד מעבדיו והיתה לו עד שנת הרפור ושנה
 לנשיא אף נחלתו בניו להם תהיה: ולא יקח הנשיא מבנותיהם להונתם מאחותב
 מאחותו יתנה את בניו למען אשר לא יפצו עמי איש מאחותו:

בנת מסורים אם חל רוח עין ביום א' לומר אתר הפמרת החדש פסוק ראשון ואחריו של הפמרת מתחיל חדש. וזהו
 רוח בשבת אסורים פסוק ראשון ואחריו של הפמרת שבת ור"ח:

אלו המעמים לקורא בצבור והוא העלוין

אנכי יהוה אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים לא יהיה לך אלהי
 אחרים על פני לא תעשה לך פסל וכך תמנה אשר בשמים א מפעל ואיש
 בארץ מתחת ואשר במים א מתחת לארץ לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי
 יהוה אלהיך אר קנא פקד עון: בות על בנים על שלשים ועל רבעים לשאני ועשו
 חסד לאנשים לאהבי ולשמרי מצותי: ס לא תשא את שם יהוה אלהיך לשוא פ
 לא יקח יהוה את אשר ישא את שמו לשוא: פ וכור את יום השבת לקדשו שש
 ימים תעבד ועשית כל מצותי ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל
 מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך וחסתך ובחממה ונדה אשר בשעריך כי ששת
 ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר קדם ונח בניו
 השביעי על פני בנה יהוה את יום השבת ויקדשהו: ס כבוד את אביך ואת אמן
 למען יארבו יסיה על האדמה אשר יתה אלהיך נתן לך: ס לא תרצח: ס לו
 תנאף: ס לא תגנב: ס לא תענה ברעך עד שקר: ס לא תחמד בית רעה: ס לא
 תחמד אשת רעה ועבדו וחסו וחסו וכל אשר קדשה: